

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΟΣ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ
ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΜΕΞΙΚΟΥ. ΤΟ ΓΚΕΤΟ ΚΑΙ Η
ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ»**

Μαρία Ναούμ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ: ΒΟΓΙΑΤΖΙΔΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ,
ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ ΒΥΡΩΝ

ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ, 2009

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 7530/1
Ημερ. Εισ.: 25-09-2009
Δωρεά: Συγγραφέας
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΜΧΠΠΑ
2009
ΝΑΟ

Σύντομη Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία μελετά τον κοινωνικό και χωρικό διαχωρισμό στην Πόλη του Μεξικού και ειδικότερα μέσα από την ανάλυση και μελέτη δυο χαρακτηριστικών περιπτώσεων που ανταποκρίνονται στα δυο έντονα φαινόμενα που λαμβάνουν χώρα στην πόλη, της περιθωριοποίησης και γκετοποίησης και αντίστροφα του εκούσιου εγκλεισμού. Αναλύει σε ένα πρώτο στάδιο τις θεωρητικές προσεγγίσεις που αφορούν αυτά τα δυο φαινόμενα και υιοθετεί ένα συνδυασμένο θεωρητικό υπόβαθρο, το οποίο ανταποκρίνεται στα δεδομένα της πόλης. Περιγράφει την ιστορική εξέλιξη του διαχωρισμού, παρέχοντας παράλληλα γνώσεις για τις μορφές και τους τύπους που επικρατούν σήμερα. Επιπλέον, μέσα από την ανάλυση των δυο περιοχών, του δήμου Chimalhuacán και των δυο οικιστικών περιοχών της Residencial Villa Coapa, προσφέρει μια καλύτερη κατανόηση των συνθηκών που επικρατούν μέσα στην πόλη, τις σχέσεις που αναπτύσσονται, μεταξύ των διαφορετικών κοινωνικών συνόλων και μεταξύ του κρατικού φορέα και τέλος παρέχει μια ανάλυση του νομικού πλαισίου, μέσα στο οποίο εντάσσονται οι δυο περιοχές και από το οποίο κατηγοριοποιούνται, ρυθμίζονται και επιλύονται τα ζητήματα που προκύπτουν από τον κοινωνικό και χωρικό διαχωρισμό.

Λέξεις-κλειδιά: κοινωνικός διαχωρισμός, χωρικός διαχωρισμός, γκετοποίηση, περιθωριοποίηση, έγκλειστες συνοικίες, αυτοδιαχωρισμός, Πόλη του Μεξικού

Σύντομη Περίληψη στα Αγγλικά

Social and Spatial Segregation in Mexico City. The ghetto and its inversion.

This dissertation on the social and spatial segregation in Mexico City and specifically on analysis and study of two characteristic cases that correspond on the two intensive phenomena and taking place in the city, marginalization and ghettoization and conversely the voluntary seclusion. Analyzing first the theoretical approaches dealing with the two

phenomena and a combined theoretical approach is adopted, that best explains the social-spatial process at issue. It describes the historical evolution of segregation, giving in parallel knowledge for the forms and the types that dominate in our days. Moreover, the analysis of two areas, the municipality of Chimalhuacán and the two residential areas of Residencial Villa Coapa, provide a better understanding of the conditions that dominate in the city, the relations that are developing between the different social groups and the government and at the end give an analysis of the juridical matrix where the two areas are integrated and from where the points that appear from the social and spatial segregation are categorized, arranged and resolved.

Key words: social segregation, spatial segregation, ghettoization, gated communities, self-segregation, Mexico City.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους καθηγητές μου, κ. Κοτζαμάνη Βύρωνα και τον κ. Βογιατζίδη Νικόλαο, για την βοήθεια που μου πρόσφεραν στην δόμηση της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας, καθώς για εμένα η Πόλη του Μεξικού και ζητήματα όπως είναι ο κοινωνικός και χωρικός διαχωρισμός και οι διάφορες μορφές του γκέτο, αποτέλεσαν πρωτόγνωρα στοιχεία στην προπτυχιακή μου σταδιοδρομία με σημαντικές δυσκολίες διαχείρισης.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τους στενούς μου φίλους που με στήριξαν κατά την διάρκεια της συγγραφής της εργασίας και με παρότρυναν στην επιλογή ενός τέτοιου ιδιαίτερου θέματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Εισαγωγή.....	σελ. 7
1.1) Στόχος της Διπλωματικής Εργασίας.....	σελ. 7
1.2) Εννοιολογικό Πλαίσιο.....	σελ. 9
1.2.1) Έννοια του κοινωνικού διαχωρισμού.....	σελ. 9
1.2.2) Έννοια του χωρικού διαχωρισμού.....	σελ. 15
1.2.3) Ανάλυση της έννοιας του γκέτο, οι μορφές του και η αντιστροφή του.....	σελ. 22
1.2.3.1) Η έννοια του γκέτο και οι μορφές του.....	σελ. 22
1.2.3.2) Η αντίστροφη μορφή του γκέτο.....	σελ. 24
1.3) Τρόπος συγγραφής της εργασίας.....	σελ. 34
1.4) Μεθοδολογική προσέγγιση.....	σελ. 35
1.5) Διάρθρωση της Διπλωματικής Εργασίας.....	σελ. 36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ιστορική Εξέλιξη του Μεξικού.....	σελ. 38
2.1) Το κράτος του Μεξικού.....	σελ. 38
2.2) Η Πόλη του Μεξικού.....	σελ. 51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Διαχωρισμός στην Πόλη του Μεξικού.....	σελ. 60
3.1) Οι μορφές του κοινωνικού διαχωρισμού και οι χωρικές διαστάσεις του.....	σελ. 60
3.1.1) Από την εποχή των πρώτων κατακτήσεων έως την τελευταία περίοδο της αποικιοκρατίας.....	σελ. 60
3.1.2) Από την τελευταία περίοδο της αποικιοκρατίας έως σήμερα.....	σελ. 69
3.2) Συνέπειες στην κοινωνική και χωρική συνοχή της πόλης.....	σελ. 84
3.3) Η δημιουργία των δυο αντικρουόμενων μορφών γκέτο.....	σελ. 86
3.3.1) Η περίπτωση του «Chimalhuacán».....	σελ. 91
3.3.2) Η περίπτωση της «Residencial Villa Coara».....	σελ. 92

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Αναλυτική προσέγγιση του «Chimalhuacán» και της «Residencial Villa Coara».....σελ. 94	
4.1) Η περίπτωση του Chimalhuacán.....σελ. 101	
4.1.1) Στάδια και τελική μορφή του γκέτο.....σελ. 101	
4.1.2) Χαρακτηριστικά του κοινωνικού συνόλου.....σελ. 113	
4.1.3) Σχέση γκέτο και ευρύτερης περιοχής.....σελ. 129	
4.1.4) Σχέση της κοινότητας του γκέτο με το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο.....σελ. 136	
4.2) Η περίπτωση της Residencial Villa Coara στην Coara.....σελ. 138	
4.2.1) Τρόπος και αιτία δημιουργίας της έγκλειστης συνοικίας.....σελ. 138	
4.2.2) Κοινωνικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά της έγκλειστης συνοικίας.....σελ. 146	
4.2.3) Τρόπος διαχείρισης.....σελ. 150	
4.2.4) Σχέσεις της έγκλειστης συνοικίας με τον εξωτερικό χώρο.....σελ. 153	
4.2.5) Συνέπειες στην κοινωνική και χωρική συνοχή της πόλης.....σελ. 155	
4.3) Συγκριτική ανάλυση των δυο περιπτώσεων.....σελ. 157	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η κρατική παρέμβαση.....σελ. 162	
5.1) Γενικό νομικό πλαίσιο.....σελ. 162	
5.2) Ειδικό πλαίσιο σχεδιασμού.....σελ. 166	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Συμπεράσματα.....σελ. 169	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ. 174	

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

1. Προκλασική περίοδος από 2000 π.Χ. – 250 μ.Χ, τα πρώτα στάδια του πολιτισμού.....σελ. 40
2. Κλασική περίοδο από 250 μ.Χ. – 900 μ.Χ., η άνοδος και η πτώση των πόλεων και των πολιτειών.....σελ. 41
3. Μετακλασική περίοδο από 900 μ.Χ – 1521 μ.Χ.- ο κόσμος του εμπορίου και της φορολογίας.....σελ. 43
4. Χάρτης του Μεξικού το 1847.....σελ. 46
5. Η Πόλη του Μεξικού το 1628.....σελ. 53
6. Διάγραμμα του Tenochtitlan.....σελ. 58
7. Χάρτης του Tenochtitlan από τον L. Covarrubias, ζωγραφιά από το Museo del Templo Mayor στην Πόλη του Μεξικού.....σελ. 59
8. Η αυτοκρατορία των Αζτέκων το 1519.....σελ. 59
9. Το 1555.....σελ. 62
10. Η Plaza Mayor το 1562-66.....σελ. 63
11. Η Πόλη του Μεξικού το 1793.....σελ. 66
12. Η Πόλη του Μεξικού το 1853.....σελ. 67
13. Η Πολιτεία του Μεξικού και η Πόλη του Μεξικού (DF).....σελ. 95
14. Διαίρεση σε περιοχές, η Πολιτεία του Μεξικού.....σελ. 96
15. Περιοχή 3, όπου ανήκει ο δήμος Chimalhuacán.....σελ. 97
16. Η Πόλη του Μεξικού και η Μητροπολιτική Περιοχή.....σελ. 99
17. Αστικός χώρος της Μητροπολιτικής Ζώνης του Μεξικού.....σελ. 100
18. Επέκταση της αστικής ζώνης της πόλης του Μεξικού (DF) από το 1910 έως το 2000.....σελ. 111
19. Πέντε αρχικές ροές μεταναστών ηλικίας από 24-39 ετών από την μητροπολιτική ζώνη στον δήμο Chimalhuacán, 1995-2000.....σελ. 112
20. Πέντε αρχικές ροές μεταναστών ηλικίας από 24-39 ετών από τον δήμο Chimalhuacán στην μητροπολιτική ζώνη, 1995-2000.....σελ. 112

21. Συγκέντρωση κατοικίας, κατασκευασμένης από ευτελή υλικά στο δημοτικό διαμέρισμα Tlalpan και στο δήμο Chimalhuacán, 2000.....σελ. 127
22. Το κέντρο της πόλης Chimalhuacán.....σελ. 128
23. Το «delegación» Tlalpan, στην Πόλη του Μεξικού.....σελ. 141
24. Οι δυο οικιστικές περιοχές 4 και 5 στην Residencial Villa Coapa.....σελ. 145

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

- Εικόνα 1. Το σύμβολο της ίδρυσης του Μεξικού – Tenochtitlan.....σελ. 51
- Εικόνα 2: Η Plaza Mayor το 1695.....σελ. 64
- Εικόνα 3: Λεωφόρο Paseo de la Reforma, 1900.....σελ. 70
- Εικόνα 4: Μια από τις νέες πλούσιες γειτονιές.....σελ. 71
- Εικόνα 5: Η δημοσιότητα του Lomas de Chapultepec.....σελ. 72
- Εικόνα 6: Δημόσιοι δρόμοι στο Jardines del Pedregal.....σελ. 75
- Εικόνα 7: Το Bosque real και τα Interlomas.....σελ. 75
- Εικόνα 8: Τύπος κατοικίας «vecindad».....σελ. 89
- Εικόνα 9: Τύπος κατοικίας «vecindad».....σελ. 90
- Εικόνα 10: Τύπος κατοικίας «ciudades perdidas».....σελ. 90
- Εικόνες 11-15: Εσωτερικός χώρος του δήμου, colonia Rancho de Molina.....σελ. 122-123
- Εικόνα 16: Το κέντρο της πόλης του δήμου Chimalhuacán.....σελ. 124
- Εικόνα 17: Σκουπιδότοπος στο Platel, στο δήμο Chimalhuacán.....σελ. 124
- Εικόνες 18-19: Κατασκευασμένες κατοικίες μέσα στον σκουπιδότοπο.....σελ. 125
- Εικόνα 20: Platel Xochitenco, Chimalhuacan.....σελ. 126
- Εικόνες 21-23: Το εσωτερικό του delegación Tlalpan.....σελ. 140
- Εικόνες 24-27: Τύπος συστημάτων ασφαλείας που συναντώνται στην Villa Coapa.....σελ. 147-148
- Εικόνες 28-29: Εσωτερικός χώρος της συνοικίαςσελ. 149
- Εικόνες 30-31: Αντιθέσεις στο εσωτερικό της Πόλης του Μεξικού.....σελ. 161

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Αύξηση του πληθυσμού από 1930 έως 1970.....σελ. 73
Πίνακας 2: Δομή της πολιτικής διαίρεσης του δήμου.....σελ. 103
Πίνακας 3: Αστική και δημογραφική αύξηση 1970-2000 του δήμου Chimalhuacán.....σελ. 109
Πίνακας 4: Πληθυσμιακή αύξηση.....σελ. 109
Πίνακας 5: Ο πληθυσμός του δήμου και των γειτονικών ζωνών το 2000 και το 2001.....σελ. 110
Πίνακας 6: Επίπεδο εκπαίδευσης μεσαίο, ανώτερο και μεταπτυχιακές σπουδές του πληθυσμούσελ. 114
Πίνακας 7: Επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού.....σελ. 115
Πίνακας 8: Επίπεδο σχολικής εκπαίδευσης των μεταναστών του δήμου, από 20 έως 45 ετών, 2000.....σελ. 115
Πίνακας 9: Επίπεδο αναλφαβητισμού στον δήμο.....σελ. 116
Πίνακας 10: Επίπεδο σχολικής βοήθειας (επίδομα) του πληθυσμού ανά ηλικίες.....σελ. 116
Πίνακας 11: Ιθαγενής πληθυσμός.....σελ. 118
Πίνακας 12: Πληθυσμός από 5 ετών και άνω που ομιλεί ινδιάνικη γλώσσα αλλά στην καθημερινότητα ομιλεί ισπανικά.....σελ. 118
Πίνακας 13: Κατοικίες.....σελ. 121
Πίνακας 14: Χαρακτηριστικά του πληθυσμού της ZMCM και του δήμου Chimalhuacán.....σελ. 131

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

- Γράφημα 1: Κατανομή του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ανά παραγωγικό τομέα.....σελ. 119
- Γράφημα 2: Υπηρεσίες στην κατοικία στην πολιτεία του Μεξικού και στον δήμο, 2000.....σελ. 122
- Γράφημα 3: Επίπεδο αλφαριθμητισμού Πολιτείας -δήμου Chimalhuacán, 2000...σελ. 133
- Γράφημα 4: Επίπεδο εκπαίδευσης Πολιτείας-δήμου Chimalhuacán, 2000.....σελ. 133

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Εισαγωγή

1.1) Στόχος της Διπλωματικής εργασίας.

Στα πλαίσια συγγραφής μιας διπλωματικής εργασίας, καλείται ο κάθε σπουδαστής να επιλέξει και να αναπτύξει την δική του προσέγγιση καθώς και τον δικό του τρόπο σκέψης και παρατήρησης του εξωτερικού κόσμου, διατηρώντας ως κύριο άξονα την επιλεγμένη θεματική του ενότητα. Το δικό μου ενδιαφέρον κινήθηκε εκτός των ορίων που μέχρι τώρα συνήθιζα να κινούμαι (Ελλαδικό και Ευρωπαϊκό χώρο) και κατευθύνθηκε σε θέματα που αφορούσαν τα αμερικάνικα και κυρίως λατινοαμερικάνικα πρότυπα. Έτσι ξεκινώντας έναν τρόπο προσέγγισης που απαιτούσαν οι νέες συνθήκες, οδηγήθηκα στη χώρα του Μεξικού και ειδικότερα στην Πόλη του Μεξικού (Distrito Federal). Η διαδικασία η οποία ακολουθήθηκε αναλύεται παρακάτω.

Το Μεξικό αποτέλεσε από την αρχαιότητα κέντρο, τόσο πολιτιστικού όσο και κοινωνικού ενδιαφέροντος. Τόπος δημιουργίας πολλών πολιτισμών όπως είναι οι Olmecs και αργότερα οι Teotihuacan, οι Zapotecs, οι Mixtecs, οι Maya, οι Toltecs, οι Aztecs και πολλών άλλων μικρότερων ομάδων, σύντομα αναμείχθηκε με το ισπανικό στοιχείο και τελικώς αποτέλεσε ένα νεοσύστατο κράτος, μίγμα διαφορετικών ανθρώπων, φυλών, πολιτισμών και πολύ αργότερα εθνοτήτων. Στη σημερινή εποχή, στην πρωτεύουσα του Μεξικού, δηλαδή στην Πόλη του Μεξικού (DF) ή αλλιώς Mexico City, εύκολα ένας επισκέπτης μπορεί να διακρίνει αυτήν την σύνθεση τόσο στην καθημερινή ζωή της πόλης, αλλά επίσης και στην μορφή των κτισμάτων και στην δομή της.

Υπήρξαν πολλά ερεθίσματα, τα οποία με οδήγησαν στην πραγματοποίηση αυτής της διπλωματικής εργασίας και η τελική κινητήριος δύναμη ήταν η συνεχής ανακάλυψη νέων πραγμάτων, τα οποία φυσικά ξεπερνούσαν το τουριστικό ενδιαφέρον και απείχαν σε σημαντικό βαθμό από τα ευρωπαϊκά και ελληνικά δεδομένα και πρότυπα.

Αρχικώς το ενδιαφέρον μου κινήθηκε στις κοινωνικές ομάδες, που επιλέγουν να μετακινηθούν και να εγκατασταθούν μέσα σε μια πόλη, σε περιοχές ομοεθνοτικές ή του ίδιου εισοδήματος ή του ίδιου επιπέδου εκπαίδευσης κλπ, δημιουργώντας

διάσπαση της κοινωνικής συνοχής της πόλης και ενισχύοντας τον κατακερματισμό του δημόσιου χώρου. Αυτές οι ομάδες μπορεί να διαχωρίζονται από το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο είτε με φυσικά όρια, είτε με τεχνητά όρια ή ακόμα και να αποτελούν αυτόνομες κοινότητες μέσα στην ίδια την πόλη. Η Πόλη του Μεξικού (DF) αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτών των φαινομένων και ειδικότερα παρέχει την δυνατότητα για μια πιο λεπτομερή ανάλυση και μελέτη αυτών των ομάδων.

Γενικότερα, ο διαχωρισμός και τα χάσματα μεταξύ των ανθρώπων μέσα σε μια κοινωνία είναι ένα γέννημα των αρχαιοτάτων χρόνων. Από την στιγμή που οι άνθρωποι άρχισαν να ομαδοποιούνται και να αποτελούν σύνολα ξεκίνησε ένας διαχωρισμός και μια κίνηση ανεξαρτησίας μεταξύ των ομάδων που βρίσκονταν σε μια περιοχή και μετέπειτα ένας εσωτερικός διαχωρισμός μέσα στις ίδιες τις ομάδες που κατοικούσαν στην ίδια την περιοχή. Σύντομα αυτός ο διαχωρισμός έτεινε να παίρνει χωρικές διαστάσεις και να οδηγεί σε δημιουργία υποομάδων ή θυλάκων μέσα στον κοινωνικό ιστό μιας περιοχής.

Στόχος αυτής της εργασίας είναι να μελετήσει το φαινόμενο του κοινωνικού και χωρικού διαχωρισμού και ειδικότερα τις μορφές που παίρνει αυτή η διαδικασία μέσα στην κοινωνία μιας πόλης. Επιπλέον έχοντας ως βάση αναφοράς την Πόλη του Μεξικού, στοχεύει να αναλύσει δυο ιδιαίτερα παραδείγματα ομάδων, ενός κοινωνικά αποκλεισμένου συνόλου, το οποίο χωροθετείται ανατολικά της πόλης και ενός κοινωνικά ανεξάρτητου συνόλου, το οποίο χωροθετείται νότια της πόλης και να οδηγηθεί σε μια περαιτέρω σύγκριση τους και σε εξαγωγή κάποιων συμπερασμάτων.

Εκτός από τα αντικειμενικά στοιχεία της εργασίας δεν μπορώ να μην αναφέρω τον βαθμό της έκπληξής μου γι' αυτά τα κοινωνικά σύνολα, όσον αφορά τον τρόπο συνάθροισής τους, την εσωτερική διαχείριση τους αλλά και τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν την υπόλοιπη πόλη και γενικότερα την κοινωνία.

1.2) Εννοιολογικό Πλαίσιο

1.2.1) Έννοια του κοινωνικού διαχωρισμού.

Ο όρος κοινωνικός διαχωρισμός αναλύεται σε δύο έννοιες: στον διαχωρισμό και στην κοινωνία, δηλαδή στον διαχωρισμό που λαμβάνει μέρος σε μια κοινωνία. Έτσι, θα γίνει μια προσπάθεια ανάλυσης αυτών των δυο όρων. Η έννοια του διαχωρισμού όπως έχει περιγραφεί από τον Grafmeyer (1994) είναι πολυσήμαντη. Μέσω αυτής της ιδέας, η Dansereau έχει διαμορφώσει τρεις σημασίες του διαχωρισμού. Η συγγραφέας κάποιες φορές αναφέρεται σε ένα στάδιο μιας κατάστασης, άλλες φορές σε μια διαδικασία όπου επεμβαίνουν οι κοινωνικοί φορείς και δημιουργούν τέτοιο φαινόμενο και κάποιες άλλες στιγμές, σε ένα αποτέλεσμα ή μια τελική κατάσταση. Ο διαχωρισμός, όπως παραδοσιακά δείχνουν οι βορειοαμερικανικές έρευνες, μπορεί να αναφέρεται σε μια υποομάδα του πληθυσμού που μοιράζεται κάποια ίδια χαρακτηριστικά (φυλή, εθνικότητα, εθνοτικότητα, επίπεδο εισοδήματος κλπ) σε πραγματικές μερίδες του χώρου. Με αυτό τον τρόπο, ο διαχωρισμός αναφέρεται στη δημιουργία σχετικά ομογενοποιημένων ζωνών (σε επίπεδο ενός ή περισσότερων χαρακτηριστικών) στον αστικό χώρο, αλλά και στην διαφοροποίησή τους σε σχέση με κάποιες άλλες ζώνες.

Υπάρχει μια δεύτερη θεωρία, αυτή του ορατού διαχωρισμού, ο οποίος ορίζεται ως μια διαδικασία, στην οποία τα εμπλεκόμενα μέλη αναπτύσσουν στρατηγικές με στόχο να αποκολληθούν από τα μέλη άλλων κοινωνικών κατηγοριών. Σε αυτήν την περίπτωση, υπάρχει μια ενεργή συνιστώσα απόρριψης που παράγεται μέσω των μηχανισμών του στιγματισμού και των διακρίσεων από μέρος του κυρίαρχου φορέα (Dansereau, 1992: 3).

Τέλος, ο τρίτος ορισμός έγκειται περισσότερο στο αποτέλεσμα παρά στην εξέλιξη. Σε αυτό το σημείο ο διαχωρισμός θεωρείται ως μια περιορισμένη ή άνιση πρόσβαση στους συλλογικούς ή στους αστικούς δημόσιους πόρους (βασικές υποδομές, υποδομές εκπαίδευσης, υγείας κλπ), η οποία αναφέρεται εν τέλει σε ένα χωρικό διαχωρισμό (Pinçon-Charlot, 1986). Συμπερασματικά μπορούμε να διακρίνουμε ότι ο διαχωρισμός ορίζεται ως μια διαδικασία κατά την οποία οι άνθρωποι που συμμετέχουν σε αυτήν επιλέγουν να ομαδοποιηθούν και να διακριθούν από την υπόλοιπη κοινωνία είτε για λόγους συνάθροισης με τους ομοίους τους είτε

για λόγους υπεροχής έναντι των άλλων. Επιπλέον αυτοί οι τύποι διαχωρισμού επιφέρουν διάφορα αποτελέσματα στο κοινωνικό σύνολο, από τα οποία μπορεί κάποιος να διακρίνει ένα μέρος τους στο θέμα της πρόσβασης των πολιτών στις βασικές υποδομές μιας πόλης.

Αναλύοντας παραπάνω τον διαχωρισμό ως διαδικασία, ο Grafmeyer (1994: 104-105), παραθέτει τρεις μεγάλους τύπους διαδικασιών που οδηγούν στον διαχωρισμό και ανταποκρίνονται στις διαφορετικές πρακτικές που εφαρμόζουν οι κοινωνικοί φορείς:

- Ένας πρώτος τύπος της διαδικασίας, όπου ο διαχωρισμός είναι ανεξάρτητος από τις προθέσεις και τις προδιαθέσεις των εμπλεκόμενων μελών. Αυτός προκύπτει από το αποτέλεσμα των ανομοιοτήτων των παραγόμενων μέσων και των θέσεων για την κοινωνική διαφοροποίηση. Αυτή η διαδικασία, σε μεγάλο οικονομικό μέρος, ξεχωρίζει τους φτωχούς από τους πλουσίους, τους λιγότερο μορφωμένους από τους περισσότερο μορφωμένους, κλπ.
- Ένας δεύτερος τύπος της διαδικασίας, όπου ο διαχωρισμός είναι ένα συλλογικό αποτέλεσμα που ανακύπτει από τον συνδυασμό των ατομικών συμπεριφορών διάκρισης. Δηλαδή, υποδηλώνει μια εντύπωση ενσυνείδητη ή ασυνείδητη μιας διάκρισης που επηρεάζει τις αποφάσεις σε σχέση με την επιλογή του χώρου κατοικίας. Ακόμα και όταν δεν υπάρχει δυναμικά μια επιθυμία διαχωρισμού, το συνδυασμένο παιχνίδι των ατομικών επιλογών μπορεί, σε πραγματικές συνθήκες να παράγει καταστάσεις συλλογικά διαχωρισμένες όπου οι αρμόδιοι (στην πραγματικότητα) δεν τις επιδίωκαν απαραίτητα.
- Ένας τρίτος τύπος, προκύπτει από την οργανωμένη δράση των αρμόδιων φορέων, που ενδέχεται να είναι νόμιμη ή παράνομη, πραγματική ή όχι, με άμεσο ή με έμμεσο τρόπο, για διαχωρισμό. Σε αυτήν την περίπτωση η πρόθεση του διαχωρισμού είναι δικαιολογημένα υπαρκτή στις συλλογικές προσπάθειες που βρίσκονται στην ρίζα του φυσικού διαχωρισμού.

Γενικά, η έννοια του διαχωρισμού συνοδεύεται από μια αρκετά διφορούμενη και αρνητικά φορτισμένη θέση, που θεωρεί τους φτωχούς (υποκείμενα του διαχωρισμού), υπευθύνους για την μοίρα τους, και είναι στενά συνυφασμένη με την αντίληψη ότι ο χωρικός διαχωρισμός είναι μια ένδειξη κοινωνικής αδικίας, ενώ

ταυτόχρονα αποτελεί έναν από τους γενεσιουργούς μηχανισμούς αυτής της αδικίας (Brun και Rhein, 1994:23).

Σύμφωνα με ένα άλλο ορισμό, ο διαχωρισμός αποτελεί την οικιστική απομάκρυνση μιας ομάδας από τον ευρύτερο πληθυσμό, του οποίου αποτελεί μέρος. Ο όρος συχνά ταυτίζεται με την χωρική απομόνωση των φτωχότερων κοινωνικών στρωμάτων, γεγονός που αφενός είναι υπεύθυνο για την εννοιολογικά αρνητική σημασία του όρου και αφετέρου επιβάλλει την αναζήτηση άλλων όρων, όπου παραδείγματος χάριν η Sassen χρησιμοποιεί τον όρο «διαχωρισμός» αποκλειστικά για να περιγράψει τη χωρική απομόνωση των φτωχών, ενώ επανεισάγει την έννοια της χωρικής πόλωσης ως χωρικής έκφρασης της κοινωνικής πόλωσης (εξευγενισμός, μαζική οικειοποίηση του αστικού χώρου από νέες υψηλά εισοδηματικές επιχειρήσεις και διαχωρισμός των φτωχών στρωμάτων). Άλλοι μελετητές όπως οι Pinçon και Pinçon-Charlot, χρησιμοποιούν τον όρο της «μεταξύ ομοίων» συγκέντρωσης για να περιγράψουν τη χωρική ρήξη στον αστικό χώρο των ανωτέρων στρωμάτων της γαλλικής κοινωνίας. Η έννοια του διαχωρισμού εμπεριέχει αρκετές διαφορετικές ερμηνείες, αλλά σύμφωνα με τον Preteceille (2003), μια καθαρά αναλυτική σημασία του όρου είναι η εξής: είναι μια κοινωνική διαίρεση του αστικού οικιστικού χώρου, μέσω της ομαδοποίησης και ταυτοποίησης των ιδιαίτερων κοινωνικών χαρακτηριστικών των κατοίκων της πόλης, ανάλογα με το συγκεκριμένο τμήμα της στο οποίο κατοικούν.

Μια άλλη ανάλυση της έννοιας του διαχωρισμού μέσα σε μια κοινωνία έχει δοθεί από το Λεξικό της Πολεοδομίας και Χωροταξίας¹ των Boudon, Besnard, Cherkaoui και Léceyer (1990), κατά το οποίο αποτελεί μια θεσμοθετημένη μορφή κοινωνικής απόστασης, που μεταφράζεται σε χωρική απομάκρυνση. Έτσι, ο διαχωρισμός ορίζεται ως «η απομόνωση μιας κοινωνικής ομάδας ή ενός ατόμου για φυλετικούς, θρησκευτικούς, πολιτιστικούς, κοινωνικούς, διάκριση των δυο φύλων ή άλλους λόγους. Δηλαδή, διαχωρισμό 'κατ' επέκταση κάθε ομάδας που βρίσκεται απομονωμένη, ηθελημένα ή όχι, από το κοινωνικό σώμα'. Κατά συνέπεια, ο κοινωνικός διαχωρισμός εμπεριέχει την έννοια του αποκλεισμού, καθώς αποτελεί αιτία, αλλά και άμεση συνέπεια του. Σύμφωνα με τον Wirth (1928), οι κοινωνίες που διαμορφώνονται από πληθυσμούς με διαφορετική εθνική καταγωγή ή θρησκεία είναι

¹ Dictionnaire de l'urbanisme et de l'aménagement, PUF 2e éd., Paris, 1996

περισσότερο «επιρρεπείς» στο να εμφανίσουν φαινόμενα κοινωνικού διαχωρισμού. Στις ΗΠΑ, χώρα της μετανάστευσης όπου η 'εθνική' συνείδηση παραμένει άσβεστη, οι συνοικίες των μαύρων, των Ιταλών ή των Κινέζων είναι αντιτιθέμενες και διακριτές, η μία από την άλλη (Gan, 1962, Williams, 1964).

Ο διαχωρισμός μπορεί και αναλύεται σε διαφορετικές μορφές και συχνά οι αιτίες δημιουργίας του υπάγονται σε αυτές τις διακρίσεις, που έχουν εθνικό, κοινωνικό, οικονομικό ακόμα και δημογραφικό χαρακτήρα. Στην Αφρική η φυλετική διάσταση είναι λιγότερο έντονη και υπεισέρχεται σε άλλες παραμέτρους, ενώ στις ΗΠΑ οι διακρίσεις φαίνεται να λαμβάνουν κατά κύριο λόγο φυλετικό χαρακτήρα (κατά των μαύρων). Αντιθέτως οι ευρωπαϊκές πόλεις χαρακτηρίζονται «παραδοσιακά» από κοινωνικό-επαγγελματικό και όχι εθνοφυλετικό διαχωρισμό. Αυτή η προσέγγιση ανταποκρίνεται καλύτερα σε έναν ευρύτερο ορισμό του διαχωρισμού του αστικού χώρου που δόθηκε από τον Castells (1972), σύμφωνα με τον οποίο, ο αστικός διαχωρισμός είναι «η τάση οργάνωσης του χώρου σε ζώνες με έντονη εσωτερική κοινωνική ομοιογένεια και έντονες κοινωνικές διαφορές από άλλες. Αυτή η ανομοιογένεια μεταξύ των ζωνών γίνεται κατανοητή όχι μόνο με όρους διαφορετικότητας αλλά και ιεραρχίας»².

Ανάμεσα στις θεωρητικές αναλύσεις του διαχωρισμού μέσα σε μια πόλη και γενικότερα σε μια κοινωνία, αξίζει να γίνει μια αναφορά στο μοντέλο που αναπτύχθηκε από την Σχολή του Σικάγο. Σύμφωνα με το βασικό μοντέλο ανάπτυξης και εσωτερικής διαίρεσης της πόλης, τα άτομα στην περιοχή του Σικάγου παρουσίαζαν συμπεριφορά ανάλογη της ομάδας που ανήκαν και έτσι είχαν την τάση να εγκαθίστανται σε περιοχές όπου μπορούσαν να επικοινωνούν και να συγκατοικούν με τους ομοίους τους. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την δημιουργία κοινωνικά διαχωρισμένων περιοχών από τον ιστό της πόλης, περιοχές ενιαίες οι οποίες χαρακτηρίζονταν ως φυσικές περιοχές (natural areas), επειδή οι δυνάμεις που λειτουργούσαν στους ανθρώπους του περιβάλλοντος τους οδηγούσαν σε συγκεκριμένες περιοχές - σημεία χωρίς να υπάρχει η δυνατότητα να ισχύσουν τα ιδιαίτερα θέλω τους.

Σαν αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας έχουμε την δημιουργία του μοντέλου του Burgess, δηλαδή ένα σχήμα πέντε ομόκεντρων διαδοχικών ζωνών, με κεντρικό σημείο το εμπορικό και το διοικητικό κέντρο της πόλης και εν συνεχεία μια

² Castells, M. ,1972= La question urbaine, Paris: Maspéro

μεταβατική ζώνη, η εργατική ζώνη, η ζώνη των μεσοαστικών κατοικιών και τέλος, οι κοινωνικές ομάδες της υψηλής τάξης. Η δυναμική της ανάπτυξης της πόλης δημιουργείται από τους εισερχόμενους μετανάστες, οι οποίοι «εισβάλλουν» αρχικά στη μεταβατική ζώνη μετατοπίζοντας τους παλιότερους μετανάστες προς την επόμενη ζώνη. Η διαδικασία ακολουθεί μια λογική εισβολής και διαδοχής, σύμφωνα με την οποία χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα εισβάλλουν και οικειοποιούνται περιοχές, με αποτέλεσμα οι παλαιότεροι κάτοικοί τους να καταφεύγουν στην αναζήτηση μια περιοχής ανάλογης των χαρακτηριστικών τους, σε μια πιο περιφερειακή ζώνη (Κnox, 1995). Τα μεταγενέστερα μοντέλα που αναπτύχθηκαν στα πλαίσια της μελέτης της κοινωνικής και λειτουργικής δομής της πόλης, άσκησαν κριτική στο σχήμα του Burgess, όπως είναι το μοντέλο των τομέων του Hoyt και το μοντέλο πολλαπλών πυρήνων των Harris και Ullman, χωρίς να απορρίψουν την ιδέα αυτής της γραμμικής σχέσης αλλά υποθέτοντας ότι ο διαχωρισμός εκφράζεται στο φυσικό χώρο μόνο μέσω κινήσεων που καταλήγουν σε αυτήν την διαδικασία (Park, 1957:199).

Παράλληλα μπορεί να παρατηρηθεί το εξής: στις παραπάνω θεωρητικές προσεγγίσεις διατηρούνται τα στοιχεία της εποχής στην οποία έχουν διατυπωθεί και ενσωματώνεται για πρώτη φορά η έννοια της διάστασης του χώρου. Αυτή ανάγεται σε ορισμένες περιπτώσεις στα πλαίσια της ανθρωπολογικής προσέγγισης και άλλες φορές αναλύει τον τρόπο και τον βαθμό έντασης με τον οποίο αστικά στοιχεία και φαινόμενα καταλαμβάνουν διαστάσεις στο χώρο.

Αναλύοντας την έννοια του κοινωνικού διαχωρισμού, κρίνεται σημαντικό να αναλυθεί εν συντομία και η έννοια της κοινωνικής συνοχής ώστε να υπάρξει η δυνατότητα διάκρισης μέσα από τον συγκεκριμένο όρο, του βαθμού και των μορφών του διαχωρισμού.

Για τους Kearns και Forrest (2000: 996), η έννοια της κοινωνικής συνοχής αντιστοιχεί σε μια ενοποιημένη κοινωνία, που «διατηρεί σε ενότητες» όλα της τα στοιχεία, τα οποία συμβάλλουν στο συλλογικό πλάνο ή στην ευημερία της. Με αυτόν τον τρόπο, οι καθιερωμένες διαστάσεις της κοινωνικής συνοχής θα ήταν: κοινές αξίες και αστική κουλτούρα, η αίσθηση του να μοιράζεται κάποιος μια κοινή ταυτότητα, ένα αίσθημα της συμμετοχής στην ίδια την κοινότητα, στον ίδιο χώρο, το αίσθημα της εμπιστοσύνης μεταξύ των ατόμων και απέναντι στο κράτος και τέλος μια μείωση των ανισοτήτων στην κατανομή του πλούτου (Kearns και Forrest, 2000). Ειδικότερα,

γίνεται μια αναφορά στην αρμονική ανάπτυξη της κοινωνίας και των αποτελούμενων ομάδων, μέσω απόκτησης κάποιων οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών κοινών σταθερών, δια μέσου μια αλληλένδετης ανακατανομής των οικονομικών πόρων και των ευκαιριών μεταξύ των κοινωνικών ομάδων. Υπάρχει ενεργή αλληλεγγύη μεταξύ των πλουσίων και των φτωχών, ανδρών και γυναικών, μεταξύ εκείνων που εργάζονται και των ανέργων, μεταξύ των γενεών κλπ.

Οικειοποιώντας μια ιδέα του Wilkinson (1996), ο Veenstra (2001) γράφει ότι η κοινωνική συνοχή απαιτεί μια εμπλοκή των πολιτών στην κοινωνική ζωή για να μπορούν να φιλοδοξούν σε κοινούς κοινωνικούς στόχους που αντιτάσσονται στις εμπορικές αξίες.

Σύμφωνα με τον Noll (2002:55), η έννοια της κοινωνικής συνοχής επικαλείται δυο στόχους για την ανάπτυξη της κοινωνίας:

- a) Την μείωση των ανομοιοτήτων και των ανισοτήτων,
- b) Την δυναμικότητα των συνδέσεων, των δεσμών και των δεσμεύσεων στο εσωτερικό των ομάδων ή μέσα στην πολιτεία.

Μετά από την ανάλυση της έννοιας του κοινωνικού διαχωρισμού και της κοινωνικής συνοχής μπορούμε να οδηγηθούμε σε κάποια συμπεράσματα τα οποία σκιαγραφούν αυτήν την διαδικασία. Ο κοινωνικός διαχωρισμός αποτελεί ένα φαινόμενο, το οποίο είναι ευρέως διαδεδομένο τόσο στα ευρωπαϊκά δεδομένα όσα και στα αμερικάνικα. Οι αιτίες δημιουργίας του διαφέρουν σημαντικά ανάλογα με την περιοχή στην οποία λαμβάνουν χώρα και ειδικότερα στις δυνάμεις που αναπτύσσονται τόσο στο εσωτερικό του συγκεκριμένου χώρου αλλά επίσης και στις εξωτερικές δυνάμεις που ωθούν αυτήν την διαδικασία. Έχουν δημιουργηθεί διάφορες μορφές κοινωνικού διαχωρισμού, οι οποίες είναι απόρροια των αιτιών τους. Σαν κύριες αιτίες δημιουργίας έχουν οριστεί οι κοινωνικές διαφορές που ενυπάρχουν μέσα σε μια κοινωνία και οδηγούν στην συγκρότηση κοινωνικών ομάδων, ομογενοποιημένων με βάση κάποια κοινά χαρακτηριστικά, στη τάση διάκρισης κάποιων άλλων ομάδων από το κοινωνικό σύνολο και ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό κάποιων άλλων και τέλος, στις εξωτερικές δυνάμεις που δεν σχετίζονται με τον πληθυσμό αλλά παρόλα αυτά δρουν και μεταμορφώνουν τον κοινωνικό ιστό.

Παρόλο που μιλάμε για κοινωνικό διαχωρισμό μπορούμε να διακρίνουν στις διαδικασίες ορισμού του και τις χωρικές διαστάσεις του. Όλες οι κοινωνικές έννοιες μπορούν να γίνουν καλύτερα αντιληπτές όταν παίρνουν χωρικές διαστάσεις και

αποκτούν συγκεκριμένα όρια. Με βάση αυτά τα στοιχεία θα γίνει ακολούθως μια περαιτέρω ανάλυση του χωρικού διαχωρισμού στα πλαίσια του αστικού χώρου.

1.2.2) Έννοια του χωρικού διαχωρισμού.

Ο χωρικός διαχωρισμός υφίσταται όταν οι κοινωνικές διαφορές και διαιρέσεις λαμβάνουν χώρα σε ένα πραγματικό και οριοθετημένο χώρο και παράλληλα κάνουν μια αναπροσαρμογή και ένα επανακαθορισμό των χρήσεων γης που προϋπήρχαν έως εκείνη την στιγμή. Ο κοινωνικός διαχωρισμός συχνά δεν μπορεί να υφίσταται αφηρημένα αλλά αναγκαστικά αποκτά υλικές διαστάσεις και αρχίζει να δημιουργεί χωρικές συγκρούσεις μέσα στον αστικό ιστό. Έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί για τον χωρικό διαχωρισμό που πραγματοποιείται μέσα στην αστική κοινωνία και συνηθέστερα μπορεί να οριστεί ως η κατάληψη συγκεκριμένου και πολλές φορές οριοθετημένου χώρου από κοινωνικές ομάδες, οι οποίες διαχωρίζονται σε δυο κατηγορίες, σε αυτές που επιδιώκουν να διαφοροποιηθούν από το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο με απώτερο σκοπό την ανάδειξη τους, την κάλυψη του αισθήματος της ανωτερότητας και της διάκρισης ή ακόμα και την αποκλειστική χρήση κάποιων δημόσιων αγαθών και σε εκείνες που είναι αποτέλεσμα ενός κοινωνικού αποκλεισμού και που αναπτύσσουν την δυνατότητα συντήρησης και εξέλιξης μόνο μέσω της συμβίωσης σε περιοχές με κοινωνικά ομοίους τους.]

Παράλληλα, μπορεί να οριστεί ο αστικός χωρικός διαχωρισμός ως η κατοχή του αστικού χώρου από συγκεκριμένα κοινωνικά σύνολα, ή ακριβέστερα το γεγονός ότι προσβλέπουν στην ομογενοποίηση, επιδιώκουν να ομαδοποιούνται σύμφωνα με κοινά στοιχεία, όπως θρησκεία, επίπεδο εισοδήματος κλπ. Σε αυτό το σημείο γίνεται αναφορά στην αστική διαφοροποίηση ή κοινωνική διαίρεση του χώρου. Σε μια από τις πιο δημοφιλείς χρήσεις, ο όρος αναφέρεται μόνο σε καταστάσεις στις οποίες ομάδες που μειονεκτούν καλύπτουν οριοθετημένες περιοχές, όπως είναι τα γκέτο ή διάφοροι θύλακες (Grafmeyer, 1994, Brun και Bonvalet, 1998:319-326). Επιπλέον ο αστικός χωρικός διαχωρισμός είναι μια περιγραφική κατηγορία, όπου η κοινωνιολογική ανάλυση θα αναλύσει τις ποικίλες εφαρμογές του (όπως αναφορικά η χωρική διαίρεση της δομικής εξέλιξης της κοινωνικής διαφοροποίησης).

Η λέξη διαχωρισμός αναφέρεται όχι μόνο στην ετερογένεια της αστικής απασχόλησης, αλλά επίσης και στην κοινωνική και χωρική σχέση της εγγύτητας και της απόστασης, μέσω της οποίας οι ομάδες και οι τάξεις γίνονται διαφορετικές. Σύμφωνα με τον Bourdieu «η ιδέα της διαφοράς, του διαχωρισμού είναι στην βάση της έννοιας του χώρου» (Bourdieu, 1996:18-19).

Ένας παρόμοιος ρόλος ενεργείται από την ατομική εξέλιξη και την μορφοποιημένη ταυτότητα της ομαδοποίησης μέσω του χώρου των κοινωνικών θέσεων. Οι μηχανισμοί της ατομικής μορφοποίησης της ταυτότητας δεν είναι διαφορετικοί: το «εγώ» υπάρχει μόνο συγκρίνοντας και διακρίνοντας τον εαυτό του από το «άλλο» (Simmel, 1991, Elias, 1987a, 1987b). Αυτό είναι που ο Luhmann αποκαλεί το παράδοξο της ταυτότητας μέσω της διαφοροποίησης (Luhmann, 1997:1061).

Αυτές οι διαλεκτικές, οι οποίες παράγουν ταυτότητες μέσω των διαφορών, είναι η κυρίως γενεσιουργός αιτία της εξέλιξης της κοινωνικής διαφοροποίησης και θέτει το βήμα και την ταχύτητα της εξέλιξης της κοινωνίας μέσω της λειτουργικής ειδίκευσης, μεγαλώνοντας τη διαίρεση της εργασίας και αυξάνοντας την περιπλοκότητα και την αλληλεξάρτηση πολλών μορφών κοινωνικής ζωής. Εκείνη η κίνηση ακολουθείται, στο επίπεδο της κοινωνίας, από μια ανάπτυξη της διαδικασίας της ατομικότητας των μορφών ζωής, σε ένα δρόμο στον οποίο, σύμφωνα με τον Simmel (1991) κυλάει ιστορικά από την ομάδα στο άτομο και όχι διαφορετικά. Αυτές οι δυναμικές επιτρέπουν να γίνει κατανοητό ότι οι τεράστιες αστικές περιοχές και η υπερβολική εξατομίκευση της ζωής σε μια σύγχρονη κοινωνία αποτελούν στην πραγματικότητα δίδυμες μορφές, οι οποίες έρχονται στο φως από την ίδια διαδικασία της κοινωνικής διαφοροποίησης.

Εάν ερευνηθεί ο χωρικός διαχωρισμός από μια πολύπλευρη προσέγγιση, τότε θα πρέπει αρχικά να προσδιοριστούν οι κύριοι παράγοντες αυτής της διαδικασίας και μετέπειτα ο βαθμός επίδρασης και η έκτασή τους. Αυτοί πηγάζουν από διαφορετικούς χώρους, οι οποίοι ανταποκρίνονται σε τρία διαφορετικά επίπεδα οργάνωσης: στο συλλογικό επίπεδο της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, στο φυσικό - χωρικό επίπεδο και στο επίπεδο του συμβολισμού και των εξελίξεων που δομούν τις ατομικές συμπεριφορές, και τα οποία επηρεάζουν σημαντικά την διαδικασία του χωρικού διαχωρισμού, ιδιαίτερα μέσα από την διάσταση της ταυτότητας (Barbosa, 2001).

Αναλύοντας περαιτέρω αυτά τα τρία επίπεδα, μπορούμε να διακρίνουμε τα εξής στοιχεία:

- Στο επίπεδο των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων, οι παράγοντες διαθέτουν μια κοινωνικοοικονομική, μακροδομική και συλλογική φύση και τα στοιχεία τους περιλαμβάνουν δημογραφικούς, οικονομικούς και πολιτικούς παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν τον αστικό χωρικό διαχωρισμό. Αυτοί οι πιο γνωστοί καθοριστικοί παράγοντες αυτού του επιπέδου, προέρχονται από ένα συνδυασμό χαρακτηριστικών τριών διαφορετικών επιπέδων της κοινωνικής ζωής: του πληθυσμού, της οικονομίας και του πολιτικού και νομικού συστήματος.
- Στο φυσικό-χωρικό επίπεδο, οι παράγοντες αναφέρονται σε γεωμορφολογικά και χωρικά χαρακτηριστικά, τα οποία επηρεάζουν την διαδικασία του χωρικού διαχωρισμού. Σχετίζονται με συγκεκριμένες συνθήκες του φυσικού και δομημένου χώρου σε αστικές περιοχές και έρχονται σε άμεση επαφή με τον τύπο και το μέγεθος των πόλεων και των αστικών περιοχών. Περιλαμβάνουν στοιχεία όπως γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά, χωρητικότητα κλπ. Για την καλύτερη κατανόηση απαιτείται γνώση της κοινωνικής λογικής του χώρου, η οποία ερευνάται σε αρχιτεκτονικό επίπεδο. Η έρευνα αυτών των παραγόντων μπορεί να παρουσιάσει τον βαθμό στον οποίο διαμορφώνεται μια πόλη σε «χαμηλή» ή «υψηλή» ή άλλα στοιχεία που διαιρούν την πόλη λόγω της εμφάνισης του χωρικού διαχωρισμού.
- Στο επίπεδο του συμβολισμού, οι καθοριστικοί παράγοντες αναφέρονται στα στοιχεία που επηρεάζουν την διαδικασία του χωρικού διαχωρισμού, μέσω της αντίληψης της ατομικής ή της συλλογικής ταυτότητας. Αυτοί οι παράγοντες αναφέρονται σε ομάδες που επιθυμούν να διαχωριστούν για διάφορους λόγους. Οι παράγοντες που τους οδηγούν στην ανεκτικότητα και στην τόνωση του διαχωρισμού, η ομάδα ή τα εθνικά σύμβολα που δημιουργούν αυτές τις πιθανές προβολές κλπ, όλα αυτά είναι όψεις μιας κεντρικής διάκρισης του διαχωρισμού που πρέπει να κατανοηθεί καλύτερα

(Lefebvre, 1970:88-98, Smith, 1987, Jung, 1968, Bachelard, 1998, Elias, 1997).

Παράλληλα θα πρέπει να γίνει και ένας διαχωρισμός μεταξύ των εννοιών του διαχωρισμού και της διαφοροποίησης. Κάθε διαχωρισμός μπορεί να αποτελεί μια έκφραση του κοινωνικού διαχωρισμού, όμως κάθε διαφοροποίηση δεν αποτελεί και διαχωρισμός. Υπάρχουν διάφορες τυπολογίες, οι οποίες προσπαθούν να οριοθετήσουν τις αιτίες που οδηγούν στον χωρικό διαχωρισμό και ιδιαίτερα τις τελικές μορφές που παράγονται μέσα από αυτήν την διαδικασία. Η τυπολογία που προτείνεται από την Barbosa αποτελεί ένα κωδικοποιημένο τυπολογικό εργαλείο, που υπερβαίνει τον αστικό διαχωρισμό και έχει την μορφή ενός πλέγματος, ως αποτέλεσμα ενός συνδυασμού τεσσάρων κριτηρίων:

- **Δομική προέλευση:** δείχνει την τοποθεσία, την κλίμακα και το επίπεδο πολυπλοκότητας στο οποίο γεννάται ο διαχωρισμός. Οι κύριοι φορείς του κατηγοριοποιούνται ως ατομικοί, ομαδικοί ή θεσμικοί.
- **Σκοπιμότητα:** αναφέρεται μόνο στην πρόθεση των αρμόδιων να διαχωρίσουν τους εαυτούς τους ή άλλους και όχι στην επιλογή της τοποθεσίας.
- **Εθελοντισμός ή επιβαλλόμενος χαρακτήρας του διαχωρισμού:** σχετίζεται με τον τύπο της εμπειρίας, ενεργής ή παθητικής, θετικής ή αρνητικής, του φορέα που είναι αντικείμενο του διαχωρισμού.
- **Διάκριση μεταξύ εκείνων που προωθούν και εκείνων που είναι αντικείμενα του διαχωρισμού:** ώστε να διαφοροποιηθεί ο αυτό-διαχωρισμός και άλλες περιπτώσεις.

Αυτά τα κριτήρια συνδυάστηκαν ώστε να δημιουργηθεί ένα κωδικοποιημένο εργαλείο και να εξυπηρετεί και περιπτώσεις που μπορεί να έχουν προκύψει στο παρελθόν ή που θα συμβούν στο μέλλον.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τρία πρότυπα διαχωρισμού σύμφωνα με τους αρμόδιους που εμπλέκονται και δημιουργούν τον διαχωρισμό:

- **η εθελοντική επιλογή,** η οποία ανταποκρίνεται σε τρεις τύπους διαχωρισμού, στις ατομικές επιλογές, στην επιλογή για κοινωνική ζωή από ομάδες και στις θεσμικές επιλογές, όπου για παράδειγμα ηθελημένα προσφέρονται κατοικίες σε περιοχές, κατασκευασμένες από εταιρίες για τους εργαζόμενους τους κλπ. Σε αυτήν

την περίπτωση έχουμε ένα καθαρό τύπο, όπου οι αρμόδιοι είναι και αντικείμενα της διαδικασίας, εκφράζοντας μια σχέση αυτοπάθειας.

- **η αυταρχική επιβολή**, όπου παράγεται από τους αρμόδιους αλλά είναι υποχρεωτικό για τα αντικείμενα του διαχωρισμού. Σε αυτήν την περίπτωση η κυριαρχία κάποιων ομάδων του πληθυσμού είναι έντονη και αναγκαία σε άλλες.
- **ο δομικός επικαθορισμός**, όπου παρατηρούνται περιπτώσεις που δυο στοιχεία στην δομή παράγουν διαχωρισμό, ακόμα και όταν δεν υπάρχει κάποια τέτοια πρόθεση όπως είναι το συλλογικό αποτέλεσμα μιας ατομικής ενέργειας, η λογική της εργασίας και της κατανομής του εισοδήματος. Είναι επίσης ένας καθαρός τύπος.

ΠΛΕΓΜΑ ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΗΣ ΜΗΤΡΑΣ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ						
ΤΥΠΟΙ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ	ΕΠΙΠΕΔΟ I: ΑΤΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΗ			ΕΠΙΠΕΔΑ II & III: ΔΟΜΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ		ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΠΡΩΘΗΤΩΝ ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΑΧ. ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝ.
ΧΑΡΑΚΤΗΡΗΣΤΙΚΑ	ΟΧΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗ	ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗ		ΕΠΙΠΕΔΟ II	ΕΠΙΠΕΔΟ III	
	ΑΤΟΜΙΚΗ	ΟΜΑΔΙΚΗ	ΘΕΣΜΙΚΗ	ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΑ	ΑΠΟΤΕΛΕΣ ΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΟΜΙΚΩΝ ΛΟΓΙΚΩΝ	
I. ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΕΠΙΛΟΓΗ	ISS	GSS	SSI			
II.α. Σκόπιμη για προωθητές	+	+	+			ΑΥΤΟΠΑΘΕΙΑ
II.β. Σκόπιμη για αντικείμενα	+	+	+			A
II. ΑΥΤΑΡΧΙΚΗ ΕΠΙΒΟΛΗ						
				SP		
II.α. Σκόπιμη για προωθητές			+			ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ
II.β. Μη σκόπιμη για αντικείμενα			+			B
III. ΔΟΜΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ						
				CE	RD	
III.α. Μη σκόπιμη για προωθητές				+	+	ΔΟΜΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ
III.β. Μη σκόπιμη για αντικείμενα				+	+	C

ISS : Ατομικός αυτοδιαχωρισμός (περιτειχισμένες περιοχές), (Individual self-segregation).

GSS: Ομάδα αυτοδιαχωρισμού (κοινότητες), (Group self segregation).

SSI: Αυτοδιαχωρισμός με θεσμική μεσολάβηση (αγορά στέγασης), (Self-segregation with institutional mediation).

SP : Πολιτικές διαχωρισμού (φυλετικές διακρίσεις), (Segregation policies).

CE: Συλλογικά αποτελέσματα (Collective effects).

RD: Αστική διαφοροποίηση (χωρίς επιλογή κατοικίας), (Residential differentiation).

A και C - καθαροί τύποι

B - μεικτοί τύποι

Από το συγκεκριμένο πλέγμα μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι οι παράγοντες που παρεμβαίνουν σε μια διαδικασία τόσο κοινωνικού όσο και χωρικού διαχωρισμού είναι πολλοί και η διαδικασία αποσαφήνισης και διάκρισης αυτών των στοιχείων δεν είναι καθόλου εύκολη. Ιδιαίτερα όταν επιθυμείται ο καθορισμός και η ποσοτικοποίηση των αποτελεσμάτων των διαφόρων φαινομένων που προκύπτουν από αυτή την διαδικασία τότε ο κάθε ερευνητής έρχεται αντιμέτωπος με μια σειρά αλληπάλληλων διεργασιών που πραγματοποιούνται μέσα σε μια κοινωνία. Όπως θα αναλυθεί και παρακάτω, ο χωρικός διαχωρισμός ορίζεται και διαμορφώνεται μέσα στον αστικό ιστό με διάφορους τύπους. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια μπορούμε να μιλήσουμε για κάποιες μορφές χωρικού διαχωρισμού που διέπονται από κοινωνική διαφοροποίηση.

1.2.3) Ανάλυση της έννοιας του γκέτο, οι μορφές του και η αντιστροφή του.

1.2.3.1) Η έννοια του γκέτο και οι μορφές του.

Όπως έχει αναλυθεί και στα προηγούμενα κεφάλαια υπάρχει μια μεγάλη σύνδεση μεταξύ των όρων του κοινωνικού και του χωρικού διαχωρισμού η οποία έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Όταν ο κοινωνικός διαχωρισμός παίρνει χωρικές διαστάσεις τότε γρήγορα αυτές καταλήγουν να μορφοποιούνται και να οδηγούν σε συγκεκριμένους σχηματισμούς. Τα κοινωνικά σύνολα, τα οποία συμμετέχουν σε τέτοιες διαδικασίες διακρίνονται από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και εντόνως διαχωρίζονται από τον υπόλοιπο κοινωνικό ιστό παραθέτοντας και ενισχύοντας τις διαφορές τους. Οι κοινωνικές ομάδες, που επί το πλείστον επιλέγουν να διαφοροποιηθούν, ανήκουν σε μεσαία και υψηλά εισοδήματα οδηγώντας παράλληλα σε ένα κοινωνικό αποκλεισμό τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα.

Επιπλέον αυτοί οι σχηματισμοί συχνά παίρνουν τη μορφή των απλών συνόλων ανθρώπων μέσα σε μια πόλη τα οποία δεν διέπονται από κάποιο νομικό πλαίσιο (ghetto) ή μπορεί να καταλήγουν και στην μορφή των έγκλειστων συνοικιών (gated communities) μέσα στην ίδια την πόλη. Παρακάτω θα αναλυθούν αυτά τα νέα σχήματα του κοινωνικού συνόλου μέσα στον αστικό ιστό.

Αρχικά θα γίνει μια αποσαφήνιση του όρου γκέτο και μετέπειτα μια ανάλυση των μορφών του. Ο όρος γκέτο (ghetto) εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην Βενετία το 1516 για να περιγράψει, σύμφωνα με την ιστορική του προέλευση, στις μεσαιωνικές κοινωνίες της δυτικής και κεντρικής Ευρώπης, τη συγκέντρωση των Εβραίων σε περιτειχισμένες και απομονωμένες συνοικίες, από την Καθολική Εκκλησία, που στόχευε να προστατεύσει τους χριστιανούς από τον κίνδυνο «μόλυνσης» με τη συναναστροφή τους με τους Εβραίους. Στην συνέχεια ο ίδιος όρος χρησιμοποιήθηκε για να περιγράψει τις συνοικίες των μαύρων στις ΗΠΑ, στις αρχές του 20ου αιώνα, όταν τα μεταναστευτικά κινήματα των μαύρων των νοτίων πολιτειών, που ήταν απόγονοι των απελευθερωμένων σκλάβων, δημιουργούσαν κάτω από την εχθρότητα, τη φυσική βία και τους περιορισμούς που τους επέβαλλε το κράτος, σε υποβαθμισμένες περιοχές, μια δική τους μαύρη πόλη μέσα στην πόλη. Η πόλη αυτή ήταν απολύτως αυτάρκης, διέθετε τα δικά της εμπορικά δίκτυα, μέσα τύπου, εκκλησίες, δίκτυα αλληλοβοήθειας, ψυχαγωγικά κέντρα, καθώς και την δική της

πολιτική και πολιτιστική ζωή, όπως αντίστοιχα η 'μαύρη πόλη' στην καρδιά της πόλης του Σικάγο ή όπως το Χάρλεμ (Harlem) της Νέας Υόρκης, το Μπρούστερ (Brewster) του Ντιτρόιτ και το Ρόξμπερι (Roxbury) της Βοστώνης, που διατηρούσαν σημαντικό τμήμα της ζωής της αфро-αμερικάνικης κοινότητας μέσα στην ίδια την κοινωνία της πόλης.

Από την ιστορική καταγωγή και την ιστοριογραφική χρήση του όρου (Wirth, 1982: 11-62, Cooperman και Curiel, 1990), το γκέτο δεν είναι απλά μια τοπογραφική οντότητα ή μια συγκέντρωση φτωχών οικογενειών και ατόμων, αλλά μια θεσμική μορφή, μια ιστορικά καθορισμένη και χωρικά προσδιορισμένη αλληλουχία μηχανισμών εθνοφυλετικού εγκλεισμού (περιορισμού) και ελέγχου (Wacquant, 1991).

Διατηρεί περιορισμένη σε ένα συγκεκριμένο χώρο την αποκλεισμένη ομάδα, εγκλωβισμένη και αποκομμένη από την υπόλοιπη κοινωνία οδηγώντας στην δημιουργία ενός εσωτερικού συστήματος ανατροφοδότησης, ασφάλειας και εξυπηρέτησης των κατοίκων αυτής της περιοχής. Έτσι, σταδιακά το γκέτο παίρνει τη μορφή μιας μικρογραφίας της πόλης μέσα στην ίδια την πόλη, με υψηλό καταμερισμό εργασίας και ένα πολύπλοκο δίκτυο θεσμών και οργανισμών που «αντιμάχονται» την εξωτερική κοινωνία, η οποία έχει και επίσημα αποκηρύξει τη «γκετοποιημένη» ομάδα. Έτσι για να χαρακτηριστεί μια περιοχή ως γκέτο πρέπει να ικανοποιεί, σύμφωνα με τον Merlin (2004), τέσσερις συνθήκες:

1. Να αφορά ένα χώρο όπου επιβάλλεται μια κατηγορία πληθυσμού.
2. Να περιλαμβάνει μια εθνικά ομογενή κοινότητα.
3. Να αφορά στη δημιουργία μιας εσωτερικής μικρο-κοινωνίας.
4. Να στιγματίζεται ο συγκεκριμένος χώρος από τον εξωτερικό του χώρο.

Στον ευρωπαϊκό χώρο οι κοινωνικές ανισότητες έπαιρναν παραδοσιακά τη μορφή των ταξικών διαφορών και ο κοινωνικός διαχωρισμός προσδιοριζόταν μέσα από κοινωνικό-επαγγελματικούς δείκτες, καθώς οι συγκεντρώσεις των μεταναστών δεν υπήρξαν ποτέ θεσμικά περιθωριοποιημένες. Στη σύγχρονη κοινωνιολογία το γκέτο ορίζεται ως κάποια αστική περιοχή, συνήθως υποβαθμισμένη, που είναι χώρος δράσης και κατοικίας μιας ομάδας ξεκομμένης από την υπόλοιπη κοινωνία για θρησκευτικούς, φυλετικούς ή εθνοτικούς λόγους.

Εν συνεχεία, θα αναλυθεί μια νέα μορφή του γκέτο που άρχισε να αναπτύσσεται στις σύγχρονες κοινωνίες και που εξελίσσεται με γρήγορους ρυθμούς επιφέροντας

σημαντικά αποτελέσματα στην κοινωνική συνοχή των πόλεων, η μορφή των έγκλειστων συνοικιών ή διαφορετικά των «gated communities».

1.2.3.2) Η αντίστροφη μορφή του γκέτο.

Οι έγκλειστες συνοικίες αποτέλεσαν ένα νέο αστικό φαινόμενο που έλαβε χώρα σε διαφορετικές περιοχές του κόσμου. Ιδιαίτερα στις χώρες της Λατινικής Αμερικής, αυτές οι νέες μορφές διαχωρισμού σχετίζονται με μια τάση πόλωσης, η οποία γίνεται κάθε φορά πιο έντονη και αναπόφευκτη.

Πολλοί συγγραφείς έχουν μελετήσει τις αιτίες που οδήγησαν στην δημιουργία των έγκλειστων συνοικιών σε όλο τον κόσμο και ανάμεσα στις κυριότερες μπορούν να καταχωρηθούν οι ακόλουθες: η αύξηση της ανασφάλειας και της αστικής βίας και η ανικανότητα του κράτους να παρέχει τις πραγματικές βασικές υπηρεσίες στους πολίτες, όπως είναι η ασφάλεια των πολιτών, και να διαχειριστεί ζητήματα όπως είναι η συνεχόμενη εξαφάνιση στην πόλη, του αισθήματος της κοινότητας, η αύξηση της κοινωνικής ανισότητας, η επιθυμία πραγματοποίησης μιας κοινωνικής ομοιογένειας και η επιθυμία για μεγαλύτερη επαφή με την φύση ή με ένα διαφορετικό στυλ ζωής επηρεασμένο από τον αμερικάνικο τρόπο ζωής (American way of life).

Για πολλούς λατινοαμερικάνους συγγραφείς (Szajnborg, 2000, Romero, 1997), η αρχική αιτία της έντονης ζήτησης των έγκλειστων συνοικιών, είναι η αναζήτηση για ένα ασφαλές περιβάλλον. Αυτή η αναζήτηση της ασφάλειας, δεν είναι αβάσιμη αν ληφθούν υπ' όψιν τα στοιχεία που αφορούν την εγκληματικότητα και την ασφάλεια των πεζών σε πολλές πόλεις. Αυτή η βία είναι άμεσα συνυφασμένη με τις αυξανόμενες κοινωνικές ανισότητες, που παρατηρούμε κατά την διάρκεια της δεκαετίας του '80 και του '90 στις μεγάλες μητροπόλεις της Λατινικής Αμερικής (Coy και Pöhler, 2002) και με την κατάρρευση της μεσαίας τάξης (Robert, 1999). Σύμφωνα με την Caldeira (1996), από τα μέσα της δεκαετίας '80, η αύξηση της εγκληματικότητας και η ενίσχυση του φόβου έχει εξυπηρετήσει στην νομιμοποίηση αυτού του μοντέλου του αστικού διαχωρισμού που παρουσιάζουν οι έγκλειστες συνοικίες.

Παράλληλα η ιδιωτικοποίηση της ασφάλειας είναι ένα νέο στοιχείο στις πόλεις (Caldeira, 2000), το οποίο σχετίζεται όχι μόνο με τις έγκλειστες συνοικίες, αλλά

επίσης και με τις προσλήψεις ιδιωτικής ασφάλειας στις τράπεζες, στα εμπορικά κέντρα και σε αστικές περιοχές. Η μεγάλη διάδοση των επιχειρήσεων ασφαλείας τα τελευταία χρόνια δείχνει ότι αποτελεί μία δραστηριότητα όχι μόνο υψηλής ζήτησης αλλά και μία κίνηση που αποδεικνύει την αυξημένη παραχώρηση τέτοιων δραστηριοτήτων από το κράτος στον ιδιωτικό τομέα. Επίσης είναι απαραίτητο να γίνει αναφορά στο ότι η ασφάλεια σε πολλές περιπτώσεις υπήρξε αποτελεσματική, γεγονός που αποδεικνύει ότι το θέμα της ασφάλειας έχει μεγαλύτερη σχέση με το αίσθημα και λιγότερο με την αποτελεσματικότητα που τελικώς αποδίδεται. Από την άλλη μεριά, ακόμη και όταν η είσοδος στις έγκλειστες συνοικίες είναι πιο δύσκολη και υποστηρίζεται από την τοποθέτηση περισσότερων συστημάτων ασφαλείας, αυτές μετατρέπονται σε πιο πολύτιμο στόχο για τους εγκληματίες στην συγκέντρωση αντικειμένων αξίας από τις κατοικίες, και επιπλέον εάν εξαιρεθεί το εξωτερικό τείχος της περιοχής, στο εσωτερικό η ασφάλεια είναι ελάχιστη ή ανύπαρκτη.

Επιπροσθέτως, η ανάλυση των αποτελεσμάτων των έγκλειστων συνοικιών, πραγματοποιούμενη από διάφορους ερευνητές έχει οδηγήσει στο συμπέρασμα, ότι αυτές δεν παρέχουν απόλυτη ασφάλεια, δεν αναπτύσσεται κανένα αίσθημα της κοινότητας, παρόλο που αυτό έχει προωθηθεί από τις αναπτυξιακές εταιρίες και ούτε υπάρχουν σημαντικές αλλαγές στον τρόπο ζωής των κατοίκων. Σύμφωνα με τους Blakely και Snyder (1997), τα εμπόδια δεν παρέχουν μεγαλύτερη ασφάλεια και δεν παράγουν μείωση του βαθμού της εγκληματικότητας, ωστόσο όμως έχει μειωθεί το αίσθημα της ανασφάλειας από την μεριά των κατοίκων. Ως αποτέλεσμα, οι κάτοικοι παραδέχονται ότι εάν προέκυπτε η ανάγκη για αλλαγή του τόπου κατοικίας, θα επέλεγαν μια έγκλειστη συνοικία ακόμα και όταν το θέμα της ασφάλειας δεν είναι μια από τις αιτίες για να αποφασίσουν να κατοικήσουν σε μια από αυτές. Επίσης καταλήγουν στο ότι το αίσθημα της κοινότητας των κατοίκων μιας έγκλειστης συνοικίας ήταν παρόμοιο με αυτό των κατοίκων από μια συνοικία μη ιδιωτική, χωρίς να υπάρχουν διαφορές στο γεγονός ότι ζουν κοντά.

Η έλλειψη του αισθήματος της ενότητας και της κοινωνικής συνοχής σε μια πόλη μπορεί καλύτερα να καλυφθεί και να επιτευχθεί σε μια μικρή γεωγραφική περιοχή, όπως είναι μια συνοικία, μια γειτονιά και να αναπτυχθούν κοινωνικές σχέσεις, από ότι σε μια μεγάλη πόλη. Η απώλεια αυτού του αισθήματος προσδιορίζεται από το γεγονός ότι οι γειτονικές σχέσεις παρουσιάζονται πιο αδύναμες σε μια ανοιχτή πόλη και οι κοινωνικές ανάγκες δεν ικανοποιούνται έξω από το τοπικό σύνολο. Οι

κατασκευαστικές εταιρίες που υποστηρίζουν την μορφή των έγκλειστων συνοικιών, έχουν αναγνωρίσει αυτό το πρόβλημα και έχουν κάνει μια προσπάθεια να δώσουν έμφαση στην πιθανότητα επίτευξης πιο κοντινών σχέσεων μεταξύ των κατοίκων των έγκλειστων συνοικιών (Wilson-Doenges, 2000) από ότι σε άλλες περιοχές. Αυτές οι νέες μορφές αστικών συμπλεγμάτων σκοπεύουν στην δημιουργία κοινωνικών σχέσεων, που παραδοσιακά υπήρχαν στις γειτονιές και στην ανάπτυξη μιας κοινωνικής ζωής.

Χωρίς αμφιβολία, σύμφωνα με κάποιους ερευνητές, η ανάπτυξη ενός μεγαλύτερου αισθήματος κοινότητας δεν φαίνεται να αποτελεί έναν πρωταρχικό στόχο ώστε να οδηγήσει σε τέτοιου είδους αποφάσεις μετακίνησης και διαμονής σε μια ιδιωτική γειτονιά (Blakely και Snyder, 1997). Μια ενδιάμεση τοποθέτηση σε σχέση με αυτό το θέμα έχει δοθεί από εκείνους τους συγγραφείς που αναγνωρίζουν ότι οι έγκλειστες συνοικίες διαθέτουν μια σημαντική κοινωνικοποιημένη λειτουργία (Svampa, 2001), και όπου εάν όχι σε όλες τις περιπτώσεις, οι κάτοικοί τους περιορίζουν τις κοινωνικές τους σχέσεις στο εσωτερικό των συγκεκριμένων χώρων, ώστε να διαμένουν στον ίδιο χώρο χωρίς να πραγματοποιούν κοινές κοινωνικές δραστηριότητες³.

Από την άλλη μεριά, η κοινωνική ανομοιότητα και η ανισότητα έχουν αποτελέσει χαρακτηριστικά σχεδόν όλων των δυτικών κοινωνιών. Αναμφισβήτητα, τα τελευταία χρόνια αυτά τα δυο στοιχεία έχουν αυξηθεί δραματικά και έχουν γίνει πιο αξιοσημείωτα, αρχικά στις αναπτυσσόμενες χώρες λόγω της υιοθέτησης των νεοφιλελεύθερων πολιτικών, των αλλαγών στη δομή της εργασίας και της απόσυρσης του κράτους από τις παλαιές του λειτουργίες σχετικές με την εκπαίδευση, την υγεία, την εργασία και τις ιδιωτικοποιήσεις των επιχειρήσεων. Ο κοινωνικός ιστός δεν έχει μόνο διαιρεθεί αλλά και οδηγείται σε μια πραγματική πόλωση. Το χάσμα ανάμεσα στα εισοδήματα των περισσότερων φτωχών και των περισσότερων πλούσιων μεγαλώνει συνεχώς. Οι πλούσιοι προσπαθούν να αποφύγουν την επαφή με την φτώχεια και έτσι πολύ συχνά κλείνονται σε έγκλειστες συνοικίες (Thuillier, 2000).

Μια άλλη αιτία της εμφάνισης των έγκλειστων συνοικιών βασίζεται στην αναζήτηση ενός νέου στυλ ζωής, το οποίο έρχεται σε μεγαλύτερη επαφή με την φύση

³ Αξίζει να σημειωθεί ότι τα παιδιά αποτελούν ουσιαστικό στοιχείο για να δημιουργηθούν νέες σχέσεις ανάμεσα στους ενήλικες. Εφόσον ήδη υπάρχουν σχέσεις φιλίας μεταξύ των παιδιών, αυτό φαίνεται να αποτελεί δικαιολογία για να γίνονται γνωριμίες μεταξύ των ανθρώπων μέσα στην συνοικία.

και όπου υπάρχει η δυνατότητα απόδρασης από τους κινδύνους της πόλης. Πάνω σε αυτό το στοιχείο, οι κάτοικοι των έγκλειστων συνοικιών αξιολογούν το γεγονός, ότι τα παιδιά μπορούν να έχουν τον ίδιο τρόπο ζωής της γειτονιάς, που υπήρχε πριν κάποια χρόνια στη «ανοιχτή πόλη» και όπου υπήρχε η δυνατότητα ελεύθερης κίνησης στο δρόμο και συνάντησης με τους φίλους τους, χωρίς να υπάρχει ο φόβος του τραυματισμού. Σύμφωνα με άλλους ερευνητές, αυτή η μορφή σχετίζεται με έναν τρόπο ζωής πιο ιδανικό ή απλά με την σημαντικότητα που έχει ένας τρόπος ζωής ανάλογος με την εικόνα της αμερικάνικη ζωή (Thuillier, 2000, Coy και Pöhler, 2002). Αυτός ο νέος τύπος των αστικών επιχειρήσεων αντιπροσωπεύει μια λύση για το κοινωνικό σύνολο που έχει υψηλά εισοδήματα, που αναζητεί μεγαλύτερη ασφάλεια και η οποία δεν μπορούσε αρχικώς να επιτευχθεί σε ικανοποιητικό βαθμό.

Επιπλέον, όπως έχει αναφερθεί, οι έγκλειστες συνοικίες παρουσιάζονται επίσης ως ένας τρόπος ζωής προωθημένος από κτηματομεσιτικές και κατασκευαστικές εταιρίες, οδηγούμενες από τις δυνάμεις της αγοράς και από την τάση σε μεγαλύτερα οικονομικά οφέλη με κύριο στόχο το εύκολο κέρδος από την πώληση κάθε ιδιοκτησίας, ένα νέο είδος ενοικίασης της ασφάλειας και του εγκλεισμού.

Σε αυτό το σημείο, μετά από τη σύντομη αναφορά στις σημαντικότερες αιτίες που οδηγούν στην δημιουργία των έγκλειστων συνοικιών, είναι χρήσιμο να αναγνωρίσουμε κάποια στοιχεία που είναι σημαντικά και διακρίνονται ιδιαίτερα στις συνοικίες αυτές παρά σε οικιστικούς σχηματισμούς διαφορετικών τύπων. Τα βασικά χαρακτηριστικά είναι τα ακόλουθα:

- Βρίσκονται περικυκλωμένες ή κλειστές με φράχτες, πόρτες ή άλλα φυσικά εμπόδια.
- Η είσοδος σε αυτές είναι περιορισμένη, εμποδίζοντας τους «μη επιθυμητούς».
- Γενικά, χωροθετούνται σε κοντινή απόσταση με φτωχές γειτονιές και σε ευάλωτες περιοχές, το οποίο οδηγεί σε αναπόφευκτες κοινωνικές διαφορές και κοινωνική ανισότητα.
- Οι κάτοικοί τους επιδιώκουν κοινωνική ομοιογένεια και ένα καθορισμένο τύπο ζωής.
- Αποτελούν λύση για κάποιες οικογένειες όσον αφορά το θέμα της αστικής ανασφάλειας και της εγκληματικότητας.
- Ιδιωτικοποιούν τον δημόσιο χώρο.

Στον ορισμό του «gated community»⁴, οι Blakely και Snyder (1997a και 1997b) περιλαμβάνουν τους “las torres de condominios”⁵ και όσον αφορά την Λατινική Αμερική προτείνουν μια επιπλέον σειρά τύπων, η οποία αξίζει να αναλυθεί.

- **Της ασφάλειας:** αυτές οι έγκλειστες συνοικίες προσφέρουν πολύ λίγους συλλογικούς εξοπλισμούς. Συχνά περιορίζονται στο να προσφέρουν ένα προστατευμένο περιβάλλον με τη χρήση κάποιων κάγκελων ή τοιχωμάτων και μια μπάρα ασφαλείας που περιορίζει την είσοδο.

- **Του τύπου ζωής:** κάποια κάγκελα ή ένα τοίχωμα διασφαλίζει την αποκλειστική χρήση των εξοπλισμών. Αυτός ο τύπος προσελκύει το ενδιαφέρον των κατοίκων που ψάχνουν για συγκεκριμένες υπηρεσίες και υποδομές.

- **Του κύρους:** συνήθης τύπος διατηρημένος από την ελίτ της πόλης. Συχνά αυτές οι έγκλειστες συνοικίες βρίσκονται πολύ καλά χωροθετημένες στον αστικό χώρο (στις παρυφές μεγάλων λιμνών, κοντά στη θάλασσα με θέα σε καταπληκτικά τοπία κα). Αυτός ο τύπος προσελκύει το ενδιαφέρον των κατοίκων, για τους οποίους ο τόπος κατοικίας είναι ένα μέσο για να διακριθούν και εξυπηρετεί στη κατασκευή ενός συμβολικού κεφαλαίου.

Επιπλέον, είναι χρήσιμο να γίνει αναφορά στα μέσα και στον τρόπο, με τον οποίο προστατεύονται αυτές οι περιοχές, ώστε να γίνει κατανοητός ο λόγος για τον οποίο χαρακτηρίζονται ως ασφαλείς περιοχές, παρ' όλες τις ελλείψεις τους, που έχουν σημειωθεί σε προηγούμενα σημεία του κειμένου. Στην Λατινική Αμερική, τα μηχανήματα ασφαλείας είναι γενικά πιο ισχυρά από ότι στις ΗΠΑ (Coy και Pöhler, 2002)⁶. Ένα κοινό παράδειγμα είναι η είσοδος στις έγκλειστες συνοικίες, ελεγχόμενες από ένα προθάλαμο όπου βρίσκονται οπλισμένοι φύλακες (Coy και Pöhler, 2002, Pirez, 2002).

⁴ Λατινική Αμερική, οι ορισμοί που αναφέρονται στις έγκλειστες συνοικίες ή διαφορετικά barrios cerrados, είναι οι ακόλουθες: barrios cerrados, barrios privados, vecindarios cerrados, fraccionamientos cerrados, condominios fechados (στα πορτογαλικά), condominios exclusivos, clubes de campo κ.λ.π.

⁵ Ο όρος «condominio» αναφέρεται στον τύπο της ιδιοκτησίας και μπορεί να περιλαμβάνει συγχρόνως οριζόντιες κατοικίες του τύπου ενοποιημένης οικογενειακής κατοικίας.

⁶ Σε κάποιες πόλεις της Λατινικής Αμερικής, είναι σύνηθες το εξής: κάθε κατοικία είναι προστατευμένη με κάγκελα (στα παράθυρα) και κάγκελα στην είσοδο με στόχο να αναστείλουν την είσοδο στον ιδιωτικοποιημένο κατοικήσιμο χώρο. Η ιδιωτική συνοικία ανταποκρίνεται σε ένα άλλο επίπεδο εγκλεισμού, το οποίο περιέχει την συνύπαρξη ιδιοκτησιών κατοικίας. Μπορούμε να βρούμε δυο συστήματα ασφαλείας: ένα γειτόνεμα ή μια προστατευόμενη συνοικία από ένα τοίχωμα και από φύλακες εγκατεστημένους σε ένα φυλάκιο, και τις κατοικίες με τα κάγκελα στα παράθυρα και ένα κιγκλίδωμα να κλείνει την είσοδο.

Οι τοίχοι και τα φυλάκια ασφαλείας λειτουργούν σαν σύμβολα κύρους και διάκρισης. Σύμφωνα με κάποιους συγγραφείς, όσο πιο ασφαλής και κλειστή είναι η ιδιοκτησία, τόσο πιο υψηλό είναι το κύρος της οικογένειας που κατοικεί σε αυτή (Caldeira, 2000). Κάποια άτομα αποφασίζουν να ζήσουν σε μια κλειστή γειτονιά διότι ψάχνουν για σχέσεις πιο κοντινές με κόσμο που ανήκει στο ίδιο κοινωνικό-οικονομικό επίπεδο και επιπλέον προσπαθούν να αποφύγουν την κοινωνική ανομοιογένεια που συνηθίζει να παρέχει μία «μη κλειστή» συνοικία, όπως επίσης την επαφή με καταστάσεις φτώχειας και υπερβολικής μιζέριας, τόσο συνηθισμένες στην Λατινική Αμερική.

Σύμφωνα με τον Lang και Danielsen (1997), ένα από τα παράδοξα των έγκλειστων συνοικιών είναι ότι αυτές όχι μόνο προωθούν την αποδυνάμωση των κανόνων και νόμων που έχει θεσπίσει το κράτος αλλά από την άλλη μεριά ενισχύουν την θέσπιση πολλών κανόνων μέσα στα όρια της συνοικίας. Αυτό το τελευταίο γεννά ορισμένα εσωτερικά προβλήματα, όταν οι κανόνες δεν αφορούν μόνο τα σχέδια των κατοικιών και το εξωτερικό περιβάλλον, αλλά επίσης την ατομική και κοινωνική συμπεριφορά μέσα στην συνοικία. Από την άλλη μεριά, ο έλεγχος όσον αφορά τις συνθήκες διαβίωσης και την ανοικοδόμηση των κτιρίων ενισχύεται σε κάποιες περιπτώσεις μέσω της δημιουργίας δικαστηρίων, διαμορφωμένων από τους ίδιους τους κατοίκους, οι οποίοι τιμωρούν τα εγκλήματα που διαπράττονται εντός.

Οι Coy και Pöhler (2002) χαρακτηρίζουν τις πολυάριθμες έγκλειστες συνοικίες του Μπουένος Άιρες (Buenos Aires), του Σαο Πάολο (Sao Paulo) και του Ρίο Ντε Τζανέιρο (Rio de Janeiro), ως τεχνητούς κόσμους των εμπορικών κέντρων, της κατοικίας και των «γκέτο διάκρισης», όπου για τα περισσότερα πλούσια νοικοκυριά, αντιπροσωπεύουν τόπους κατανάλωσης και κατασκευής μιας εικόνας.

Επόμενο χαρακτηριστικό που αναλύεται, είναι οι περιοχές όπου δημιουργούνται και αναπτύσσονται αυτές οι έγκλειστες συνοικίες. Στη Λατινική Αμερική συνήθως βρίσκονται τοποθετημένες στην περιφέρεια των μεγάλων μητροπόλεων (Caldeira 1996, Carballo, 1998, Torres, 1999) αν και παράλληλα μπορούμε να τις βρούμε στο πιο αρχαίο και πυκνό αστικό μέρος της πόλης. Οι περισσότερες από αυτές χωροθετούνται σε ημιαστικές περιοχές, όπου υπάρχει διαθέσιμος χώρος για την πραγματοποίηση αυτών των φαινομένων. Από την άλλη μεριά, οι έγκλειστες συνοικίες γενικά βρίσκονται τοποθετημένες κοντά σε γρήγορες οδούς κυκλοφορίας

για να διευκολύνεται η μετακίνηση από τον τόπο διαμονής στις κεντρικές περιοχές της πόλης, όπου συνήθως αναπτύσσονται οι ημερήσιες δραστηριότητες.

Από την άλλη μεριά, η δημιουργία των πολυάριθμων έγκλειστων συνοικιών στα άκρα των μεγάλων μητροπόλεων, προκαλεί έντονες κοινωνικές αντιθέσεις, με συνέπεια να δημιουργείται βία και εγκληματικότητα (Arizaga, 2000, Pirez, 2002, Torres, 1999). Σύμφωνα με τους Coy και Pöhler (2002), η εγκατάσταση των έγκλειστων συνοικιών στην περιφέρεια της πόλης έρχεται σε αντιδιαστολή με την τάση για αποφυγή εγκατάστασης σε περιοχές περιθωριοποιημένες που τις περισσότερες φορές είναι και υποβαθμισμένες. Η επιλογή αυτών των περιοχών πραγματοποιείται λόγω του χαμηλού κόστους της γης.

Γενικότερα έχει δημιουργηθεί μια μεγάλη αλλαγή στις χρήσεις του αστικού χώρου καθότι όπως έχει προαναφερθεί, σε πολλά σημεία των πόλεων που λαμβάνουν χώρα οι έγκλειστες συνοικίες, υπάρχει κατάληψη του δημόσιου χώρου από ιδιωτικές δραστηριότητες και πλήρης απώλεια του αισθήματος του κοινόχρηστου χώρου. Παράλληλα παρατηρείται μια αλλαγή και των χρηστών που αρχικώς διέμεναν σε αυτές τις συνοικίες, καθώς υπάρχουν περιπτώσεις όπου αυτές αποτελούσαν συνοικίες κατασκευασμένες με κρατικές επιδοτήσεις, προορισμένες για κοινωνικά σύνολα με χαμηλά εισοδήματα, που βρίσκονταν στην περιφέρεια της πόλης.

Όσον αφορά την έκταση των περιοχών που καταλαμβάνουν, οι έγκλειστες συνοικίες διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό: εκείνες οι οποίες προορίζονται για τα μεσαία και μεσαία-υψηλά στρώματα καταλαμβάνουν κάποιες εκτάσεις, οι οποίες όμως σε σχέση με αυτές των υψηλότερων στρωμάτων είναι μικρότερες. Ειδικά στις περιοχές όπου εγκαθίστανται οικογένειες υψηλού οικονομικού επιπέδου, μόνο τότε μπορεί να επιτευχθεί μια μεγαλύτερη επαφή με την φύση.

Σχετικά με τον πλούτο των κατοίκων, ο Carballo (1998) αναφέρει ότι οι έγκλειστες συνοικίες στεγάζουν ποικίλες κοινωνικές ομάδες του αστικού πληθυσμού, αρχικώς τα μεσαία-υψηλά και μετά τα υψηλά στρώματα. Σίγουρα μπορούμε να διακρίνουμε επίσης στις έγκλειστες συνοικίες και ομάδες που ανήκουν κυρίως στα μεσαία-χαμηλά κοινωνικά στρώματα. Επιπλέον διακρίνονται από μια ομάδα κοινωνικο-οικονομικά ομογενοποιημένη.

Τόσο στις ΗΠΑ όσο και στην Λατινική Αμερική, οι μεσαίες και υψηλές κοινωνικές τάξεις επιλέγουν όλο και πιο συχνά να κατοικήσουν στις έγκλειστες συνοικίες (gated communities). Στην Λατινική Αμερική η διαδικασία υπολογισμού

του φαινομένου των έγκλειστων συνοικιών αντιμετωπίζει κάποιες δυσκολίες καθώς υπάρχουν συνοικίες οι οποίες δεν διαθέτουν κάποια νομική βάση με αναγνωρισμένα όρια από το κράτος και από την άλλη μεριά όπως σε πολλές χώρες, οι τοπικές αρχές δεν μεριμνούν για τον υπολογισμό της ανάπτυξης αυτών των περιοχών και ούτε έχουν προσπαθήσει να μετρήσουν την ένταση διάδοσης αυτής της κοινωνικής διαδικασίας.

Σε αυτό το σημείο μπορούμε να αναφέρουμε επίσης με βάση την ανάλυση της έννοιας του διαχωρισμού από τον Dansereau (1992), πως μπορούν οι έγκλειστες συνοικίες να αποτελέσουν μορφές χωρικού διαχωρισμού. Εξαιτίας της σχετικής ομοιογένειας, οι έγκλειστες συνοικίες μπορούν να θεωρηθούν ως διαχωρισμένοι χώροι στηριζόμενοι στην βάση του κοινωνικού τομέα ή του επιπέδου του πλούτου. Επίσης οι έγκλειστες συνοικίες, στον βαθμό που επιτρέπουν στους κατοίκους να έχουν εισόδο σε ένα καλό επίπεδο, σχολικών εγκαταστάσεων και αθλητικών ή επιπρόσθετα σε ένα αστικό ασφαλές περιβάλλον με μια υπηρεσία φρουρών στην είσοδο, μπορούν να οριστούν επίσης ως περιοχές χωρικού διαχωρισμού. Τέλος, μπορούν να οριστούν ως ένα μέσο αποκλεισμού των φτωχών ή και γενικότερα όλων εκείνων που δεν ανήκουν στην ίδια αστική κοινότητα και που συγχρόνως στο θέμα της ανασφάλειας παρουσιάζονται ως επικίνδυνοι (κλέφτες, βιαστές, εγκληματίες κ.λ.π.).

Χωρίς αμφιβολία, ο κοινωνικός διαχωρισμός δεν είναι ένα νέο φαινόμενο στις λατινοαμερικάνικες μητροπόλεις. Για τον Caldeira (1996), οι έγκλειστες συνοικίες του Sao Paulo δεν είναι τίποτα περισσότερο από ένα νέο μοντέλο διαχωρισμού. Ο Nelson (1989 και 1999) επιχειρηματολογεί ότι αυτή η αρνητική άποψη είναι ακριβώς η τιμή που πληρώνεται για να ανασυνταχθεί το αίσθημα της κοινότητας της συνοικίας. Οι έγκλειστες συνοικίες θα ήταν από αυτήν την άποψη, το λιγότερο, ένας παράγοντας χωρικά περιορισμένος της κοινωνικής συνοχής. Έτσι είναι πολυάριθμοι αυτοί που εμπλέκονται σε μια κοινότητα: κτηματομεσιτικοί προωθητές, δημόσιες αρχές και κάτοικοι, που μιλάνε για κοινότητα, για αίσθημα κοινότητας, για φιλική κοινότητα, για δυνατότητα επικοινωνίας με γείτονες που είναι όμοιοι τους, για αληθινό συναίσθημα ότι βρίσκονται στο σπίτι τους.

Επιπροσθέτως δεν θα μπορούσε να παραληφθεί σε αυτό το σημείο το θέμα των συνεπειών των έγκλειστων συνοικιών, στον κοινωνικό και χωρικό ιστό. Η ιδιωτικοποίηση του δημόσιου χώρου και η οικειοποίηση του, είναι ένα από τα πιο

σημαντικά αποτελέσματα των έγκλειστων συνοικιών (Thuillier, 2000, Caldeira, 2000). Αυτή διαδικασία σημαίνει όχι μόνο την πίστωση από λίγους κάποιου σημείου που αρχικώς ήταν προς χρήση όλων (δρόμοι, πλατείες), εμποδίζοντας την ελεύθερη είσοδο σε όλα τα άτομα μιας κοινωνίας, αλλά επίσης την απώλεια της έννοιας της κοινωνίας στους δημόσιους χώρους και την υποτίμηση οποιουδήποτε χώρου που είναι δημόσιος στην ανοιχτή πόλη (Caldeira, 2000).

Αντιθέτως, μια θετική συνέπεια της εγκατάστασης των ιδιωτικών συνοικιών στις παρυφές των πόλεων είναι ότι διευκολύνουν την εγκατάσταση των υποδομών και των βασικών υπηρεσιών στην περιφερειακή ζώνη. Από την άλλη μεριά, συχνά η τοποθέτησή τους παράγει μια αύξηση στην αξία γης και στις ζώνες που προορίζονται για κατοικίες και επιπλέον προωθούν την εμπορική δραστηριότητα της περιοχής που τις περιβάλλει. Η δημιουργία εργασιών που εμπλέκονται με αυτού του τύπου τις δραστηριότητες (κηπουροί, φύλακες και οικιακές υπηρεσίες, μεταξύ άλλων), όπως επίσης η ώθηση στη βιομηχανία των κατασκευών, η οποία έχει μεγάλα και περίπλοκα αποτελέσματα στην εθνική οικονομία, είναι κάποιες επιπλέον θετικές συνέπειες των έγκλειστων συνοικιών στην κοινωνική σφαίρα.

Σε γενικές γραμμές, οι έγκλειστες συνοικίες ωφελούν τους κατοίκους τους, παρέχοντάς τους μεγαλύτερη ασφάλεια και ιδιωτικοποίηση του χώρου τους, τις κατασκευαστικές εταιρίες, οι οποίες αποκτούν σημαντικά οικονομικά κέρδη και εκείνους για τους οποίους οι έγκλειστες συνοικίες αποτελούν μια πηγή εργασίας. Αλλά όπως έχει ήδη αναφερθεί, επιβαρύνουν γενικά τους πολίτες, ιδιωτικοποιώντας το δημόσιο χώρο που ανήκει σε εκείνη τη ζώνη. Επιπλέον, αποτελούν μια λύση σε ένα κοινωνικό πρόβλημα, χωρίς όμως να δρουν επάνω στις αιτίες που το δημιουργούν αλλά επάνω στα αποτελέσματα.

Ανάμεσα στα πιο αρνητικά κοινωνικά αποτελέσματα, βρίσκεται το θέμα του κοινωνικού διαχωρισμού, που αυτές παράγουν, αποτελώντας αποκλειστικούς θύλακες που απομονώνονται στην πόλη και μεταμορφώνουν φυσικά εμπόδια σε κοινωνικά εμπόδια. Οι πόρτες, τα τοιχώματα και τα συστήματα ασφαλείας ενισχύουν τον αστικό κοινωνικό διαχωρισμό και εγκαθιδρύουν ξεκάθαρα τη διαίρεση μεταξύ αυτών που βρίσκονται «εντός» και «εκτός». Αυτό είναι το πιο σημαντικό αποτέλεσμα στο κοινωνικό χάσμα.

Επιπλέον, οι έγκλειστες συνοικίες επηρεάζουν σημαντικά την ζωή των κατοίκων τους και ιδιαίτερα τα παιδιά που μεγαλώνουν μέσα σε αυτές. Από την μια μεριά, τα

παιδιά αναπτύσσουν μια αντίληψη πολύ δυνατή, μεταξύ των «εντός» και των «εκτός», όπου οι κοινωνικές διαφορές εξυπακούονται σε αυτήν την διαίρεση (Lang και Danielsen, 1997). Από την άλλη μεριά, τους είναι δύσκολο να καταλάβουν άλλες διαφορετικές κοινωνικές πραγματικότητες, εφόσον έχουν ελλιπή επαφή με άλλους ανθρώπους. Επίσης, τα παιδιά που περνάνε πολύ χρόνο μέσα στα όρια της συνοικίας καταλήγουν να αναπτύσσουν μια έντονη αγοραφοβία, με αποτέλεσμα να είναι αδύνατον να μετακινηθούν μέσα στην ανοιχτή πόλη (Svampa, 2001). Χωρίς αμφιβολία, πολλά αναπτύσσουν διαταραχές συμπεριφοράς ως συνέπεια της πραγματικής έλλειψης των ορίων, οδηγούμενα σε υπερβολικές περιπτώσεις παιδικού βανδαλισμού (Svampa, 2001). Η υποτιθέμενη ανυπαρξία των κινδύνων μέσα στα όρια των συνοικιών οδηγεί σε κάποιες περιπτώσεις σε ένα υψηλό βαθμό ακατανοησίας από την μεριά κάποιων γονέων για τις πράξεις των παιδιών τους και σε μία ανικανότητα ελέγχου επάνω στα παιδιά τους. Σε άλλες περιπτώσεις, είναι οι φύλακες ασφαλείας αυτοί οι οποίοι χρεώνονται την προσοχή των παιδιών και τον έλεγχο των βασικών κανόνων, όπως για παράδειγμα είναι οι ταχύτητες με τις οποίες κινούνται τα παιδιά με τα μοτοποδήλατα τους.

Όσον αφορά τις κοινωνικές σχέσεις που υπάρχουν μέσα σε μια συνοικία, αυτές ποικίλουν σε μεγάλο βαθμό. Σε κάποιες περιπτώσεις, παίρνουν την μορφή ομάδων από φίλους και σε άλλες, οι σχέσεις είναι μόνο επιφανειακές και οι φίλοι βρίσκονται εκτός της ιδιωτικής συνοικίας. Αλλά, ο κοινωνικός διαχωρισμός είναι πιο εμφανής στο βαθμό όπου οι κάτοικοι των έγκλειστων συνοικιών έχουν ελλιπή ή ανύπαρκτη σχέση με τους γείτονες των περιοχών γύρω από τον ιδιωτικό χώρο.

Αναλύοντας σε γενικές γραμμές το φαινόμενο των ιδιωτικών συνοικιών παρατηρούμε ότι η εμφάνισή τους μέσα σε μια πόλη δημιουργεί ποικίλες και διαφορετικού μεγέθους συνέπειες και ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου υπάρχει έντονο μεταναστευτικό κίνημα ή έντονη διαφοροποίηση των κοινωνικών χαρακτηριστικών των ανθρώπων, το κοινωνικό χάσμα εντείνεται, όχι μόνο αυξάνοντας τον κατακερματισμό του αστικού και δημόσιου χώρου αλλά και επιτάσσοντας την άμεση παρέμβαση από μέρους της πολιτείας και τους κράτους για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων.

Στο επόμενο κεφάλαιο έχοντας ως γνώμονα τις έννοιες που μελετήθηκαν, θα προχωρήσουμε σε μια ανάλυση του κοινωνικού και του χωρικού διαχωρισμού που λαμβάνει χώρα στις λατινοαμερικάνικες χώρες και ειδικότερα στην Πόλη του

Μεξικού. Όπως έχει ήδη προαναφερθεί το Μεξικό αποτελεί μια ιδιαίτερη περίπτωση και κρίνεται απαραίτητο να γίνει μια μικρή αναδρομή στο τρόπο δημιουργίας αυτής της χώρας και ιδιαίτερα της πρωτεύουσας της.

1.3) Τρόπος συγγραφής της εργασίας.

Η διπλωματική εργασία βασίστηκε κυρίως σε δευτερογενή βιβλιογραφία, καθότι ήταν αδύνατη η πραγματοποίηση μιας έρευνας πεδίου στην Πόλη του Μεξικού. Η βιβλιογραφική διερεύνηση και ανάλυση του θέματος ήταν ιδιαίτερα δύσκολη και περίπλοκη καθώς αποτελούσε γενικότερα αντικείμενο προσεγγίσεων και θεωρητικών αναλύσεων, με πρότυπα που απείχαν σημαντικά από τα ευρωπαϊκά και ελληνικά δεδομένα. Παράλληλα για την διεκπεραίωση της εργασίας, εκτός από την ισπανική βιβλιογραφία, η ανάλυση βασίστηκε και σε αγγλόφωνη (και γαλλόφωνη μεταφρασμένη) βιβλιογραφία.

Κρίνεται χρήσιμο σε αυτό το σημείο να καταγραφούν κάποιες παρατηρήσεις που αφορούν τον τρόπο διερεύνησης της βιβλιογραφίας και το βαθμό αποτελεσματικότητας. Αρχικά θα πρέπει να επισημανθεί το εξής: αναλύσεις οι οποίες εντάσσονται σε αμερικάνικα και ιδιαίτερα λατινοαμερικάνικα δεδομένα υπολείπονται σημαντικά σε θέματα διασύνδεσης και διάχυσης στον ευρωπαϊκό χώρο, καθότι και ο τρόπος σύνταξής τους είναι διαφορετικός αλλά και επίσης αποτελούν για τους δεύτερους μελετητές ένα αντικείμενο απλής παρατήρησης και όχι ιδιαίτερης ειδίκευσης εφόσον ανήκουν σε διαφορετικές και αποκομμένες γεωγραφικές περιοχές. Επιπλέον, ειδικότερα για μελέτες που αφορούν την Λατινική Αμερική τίθεται το ζήτημα της γλώσσας στην οποία πραγματοποιούνται και κυρίως σε περιοχές όπου μαζί με τις επίσημες γλώσσες ενυπάρχουν και άλλες διάλεκτοι. Το συγκεκριμένο ζήτημα τα τελευταία χρόνια έχει ξεπεραστεί σε σημαντικό βαθμό, παραμένοντας μόνο στο επίπεδο που αναζητούνται στοιχεία ιδιαίτερα εξειδικευμένα σε συγκεκριμένες περιοχές.

Επιπλέον, η χρήση του διαδικτύου ενίσχυσε σημαντικά και διευκόλυνε την διαδικασία εύρεσης της βιβλιογραφίας, η οποία ειδικεύεται σε συγκεκριμένα ζητήματα. Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί ότι αυτή η διπλωματική εργασία ακολουθεί μια συγκεκριμένη μεθοδολογική ανάλυση που έχει σαν στόχο να αναλύσει

τόσο το θεωρητικό υπόβαθρο που ενυπάρχει στο επιλεγμένο θέμα αλλά και να προσεγγίσει κατά το μέγιστο την μεξικάνικη πραγματικότητα στα προαναφερθέντα ζητήματα των προηγούμενων κεφαλαίων, στο βαθμό φυσικά που αυτό είναι δυνατόν από μια έμμεση παρατήρηση.

1.4) Μεθοδολογική Προσέγγιση

Μετά από την ανάλυση του θεωρητικού υποβάθρου της διπλωματικής εργασίας, κρίνεται σημαντικό να γίνει ένας καθορισμός του τρόπου με τον οποίο θα προσεγγιστούν και θα αναλυθούν οι δυο περιοχές μελέτης, ο δήμος Chimalhuacán και η Residencial Villa Coapa, καθώς επίσης και με βάση ποια στοιχεία καθορίζεται αυτή η διαδικασία.

Όπως έχει αναλυθεί σε προηγούμενο υποκεφάλαιο ο διαχωρισμός λαμβάνει τόσο κοινωνική όσο και χωρική υπόσταση και ταυτόχρονα μπορεί να παίρνει διάφορες μορφές. Στις δυο περιπτώσεις που θα αναλυθούν θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι αποτελεί ένα συνδυασμό στοιχείων, τα οποία οδηγούν σε αυτό το αποτέλεσμα. Από τη μια μεριά έχουμε ένα διαχωρισμό, ο οποίος είναι αποτέλεσμα των ανομοιοτήτων των μέσων που δρουν μέσα στο χώρο και από την άλλη είναι συλλογικό αποτέλεσμα ατομικών συμπεριφορών και ταυτόχρονα οργανωμένης δράσης, που οδηγούν στον εγκλεισμό. Παρατηρείται, στην περίπτωση του δήμου Chimalhuacán, η απομόνωση και η περιθωριοποίηση του κοινωνικού συνόλου του από την υπόλοιπη κοινωνία της πόλης και η ταυτόχρονη ενίσχυση αυτής της «απομόνωσης» λόγω της ύπαρξης ομοίων χαρακτηριστικών και στους γειτονικούς δήμους. Αντίθετα, στην περίπτωση της έγκλειστης συνοικίας, παρατηρείται μια συνδυασμένη κίνηση διαχωρισμού, που έχει σαν άμεσο στόχο την ικανοποίηση της επιθυμίας για κοινωνική και οικονομική ανέλιξη μέσα στην πόλη.

Θα μπορούσαμε γενικά να αναφέρουμε ότι οι δυο περιπτώσεις διαχωρισμού της Πόλης του Μεξικού μπορούν να έρθουν σε αντιστοιχία με ένα συνδυασμό των τύπων του διαχωρισμού, που περιγράφηκαν από τον Grafmeyer, υποστηρίζοντας όμως περισσότερο τον πρώτο και τον τρίτο τύπο. Ειδικότερα η περίπτωση του δήμου αντιστοιχεί σε ένα σύνολο, το οποίο έχει δεχτεί τις πολιτικές του διαχωρισμού από την υπόλοιπη πόλη και ταυτόχρονα τις ενισχύει, διατηρώντας τα ιδιαίτερα στοιχεία

του. Από την άλλη μεριά, η έγκλειστη συνοικία ενισχύει τους δεσμούς που ενώνουν την κοινότητά της, και ταυτόχρονα τους προβάλλει ως τρόπους διάκρισης και ανωτερότητας στο υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο, δίνοντας παράλληλα μια χωρική βάση, πάνω στην οποία λαμβάνουν χώρα αυτά τα στοιχεία. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι αποτελεί ένα «γκέτο διάκρισης», όπως έχουν αντίστοιχα χαρακτηριστεί οι έγκλειστες συνοικίες από τους Coy και Pöhler (βλέπε κεφ. 1.2.3.2).

1.5) Διάρθρωση της Διπλωματικής Εργασίας.

Στο πρώτο κεφάλαιο της διπλωματικής εργασίας, έγινε η προσπάθεια προσέγγισης και ανάλυσης των εννοιών που θα μας απασχολήσουν στα επόμενα κεφάλαια, δηλαδή του κοινωνικού και χωρικού διαχωρισμού και του γκέτο με τις αντίστοιχες μορφές του και τις δυναμικές του. Επιπλέον έγινε μια εκτενής ανάλυση της νέας αντιστροφής μορφής του γκέτο, τις έγκλειστες συνοικίες, η οποία επικρατεί τις τελευταίες δεκαετίες ιδιαίτερα στην Λατινική Αμερική και αποτελεί το επίπεδο αναφοράς της ανάλυσης, που θα πραγματοποιηθεί στα επόμενα κεφάλαια. Τέλος παρουσιάστηκε η μεθοδολογική προσέγγιση, η οποία υιοθετήθηκε για την κατανόηση των δυο φαινομένων που αναλύονται παρακάτω, της περιθωριοποίησης και του εγκλεισμού, καταγράφηκε ο τρόπος με τον οποίο έχει προσεγγιστεί το συγκεκριμένο θέμα και οι δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, πραγματοποιείται μια ιστορική αναδρομή και μια περιγραφή του τρόπου με τον οποίο δημιουργήθηκε και πρωτοσυστάθηκε το κράτος του Μεξικού και επίσης η Πόλη του Μεξικού, ώστε να γίνουν περισσότερο κατανοητές οι συνθήκες που οδήγησαν στο σημερινό κοινωνικό αλλά και χωρικό διαχωρισμό αυτής της πόλης.

Στο τρίτο κεφάλαιο, γίνεται ένας χρονικός διαχωρισμός των γεγονότων που συνέβησαν και οδήγησαν στην τελική μορφή και σύνθεση της κοινωνίας της Πόλης του Μεξικού, ξεκινώντας από τα πρώτα στάδια των κατακτήσεων, περνώντας κατόπιν στη μεγάλη περίοδο της αποικιοκρατίας και τέλος στην κατάσταση που επικρατεί σήμερα, αναλύοντας τόσο τις κοινωνικές αλλαγές που διαδραματίστηκαν στον χώρο, όσο και τα μορφολογικά σχήματα που πραγματοποιήθηκαν, καθώς και τις συνέπειες που είχε η όλη διαδικασία στην κοινωνική και χωρική συνοχή της πόλης.

Τέλος, γίνεται μια σύντομη παρουσίαση και περιγραφή των δυο αντίθετων περιπτώσεων γκέτο που αναλύονται στο επόμενο κεφάλαιο: εκείνου που χωροθετείται ανατολικά της πόλης και ανήκει σε χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα και εκείνου που χωροθετείται νότια της πόλης και αποτελείται από άτομα μεσαίου κοινωνικού επιπέδου.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, αναλύονται λεπτομερώς οι δυο μορφές γκέτο (ο περιθωριοποιημένος δήμος Chimalhuacán και η έγκλειστη συνοικία Residencial Villa Coara), οι συνθήκες που επικρατούν σ' αυτές τις περιοχές, οι λόγοι που οδήγησαν σε αυτά τα φαινόμενα, και ειδικότερα ο τρόπος με τον οποίον έχουν επηρεάσει τόσο την κοινωνική όσο και την χωρική συνοχή της πόλης. Επιπλέον, αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζονται από τους κρατικούς οργανισμούς και τέλος γίνεται μια σύγκριση των δυο περιοχών, εξετάζεται ο βαθμός που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους καθώς και η επίδραση που ασκούν στο ευρύτερο σύνολο.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, γίνεται μια περιγραφή των νόμων που ισχύουν και των προγραμμάτων που έχουν σα στόχο την ενοποίηση της κοινωνίας της Πόλης του Μεξικού, την εξάλειψη φαινομένων όπως είναι ο διαχωρισμός και η περιθωριοποίηση, τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων καθώς και τη ρύθμιση των χρήσεων γης στη μητροπολιτική περιοχή της πρωτεύουσας του Μεξικού.

Τέλος, στο τελευταίο κεφάλαιο, μετά από την ανάλυση όλων των προαναφερθέντων στοιχείων, εξάγονται κάποια συμπεράσματα, τα οποία επεκτείνονται τόσο στο επίπεδο της πόλης όσο και γενικότερα στη διάδοση και δημιουργία αυτών των νέων μορφών του κοινωνικού και χωρικού διαχωρισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ιστορική Εξέλιξη

2.1) Το κράτος του Μεξικού.

Μετά από την εισαγωγή των όρων του κοινωνικού και χωρικού διαχωρισμού, κρίνεται σημαντικό να αναλυθούν τα γενικά χαρακτηριστικά τόσο της χώρας όσο και της πόλης στις οποίες εμφανίζονται αυτά τα φαινόμενα και ιδιαίτερα να περιγραφούν κάποια γεγονότα που προηγήθηκαν χρονικά και οδήγησαν στην σημερινή μορφή αυτών των δυο γεωγραφικών περιοχών: του κράτους του Μεξικού και της Πόλης του Μεξικού (Distrito Federal). Λόγω της μεγάλης ιστορίας αυτής της χώρας, θα γίνει μια εκτενής αλλά όχι πολύ λεπτομερειακή ανάλυση των γεγονότων ξεκινώντας από τους προκολομβιανούς πολιτισμούς έως σήμερα.

Οι πρώτες εμφανίσεις ανθρώπινης ύπαρξης στην περιοχή της Κεντρικής Αμερικής χρονολογούνται πριν από 40.000 χρόνια, αλλά μετά από νεώτερες έρευνες πιθανολογείται ότι ίσως να μην είναι αληθείς (Paul, 2005). Στη συνέχεια οι ινδιάνοι ήταν αυτοί, οι οποίοι πρώτοι ξεκίνησαν να καλλιεργούν φυτά περίπου στο 8000 π.Χ. Οι αποδείξεις δείχνουν μια σημαντική ανάπτυξη στον τομέα της κεραμικής περίπου στο 2300 π.Χ. και την αρχή μιας έντονης καλλιέργειας καλαμποκιού μεταξύ του 1800 και 1500 π.Χ. Μεταξύ του 1800 και 300 μ.Χ. ξεκινούν να μορφοποιούνται και να ομαδοποιούνται διάφοροι πολιτισμοί. Πολλοί οδηγούνται σε μια σύγχρονη μορφή των προκολομβιανών πολιτισμών όπως είναι οι εξής: οι Olmec, οι Izapa, οι Teotihuacan, οι Maya, οι Zapotec, οι Mixtec, οι Huastec, οι Tarascan, οι Toltec και οι Aztec, οι οποίοι ευδοκίμησαν περίπου 4.000 χρόνια, πριν από την πρώτη επαφή με τους Ευρωπαίους. Αυτοί οι πολιτισμοί έχουν να παρουσιάσουν πολλές εφευρέσεις, ανακαλύψεις, εξελιγμένες κατασκευές (πυραμίδες-ναοί), και γενικότερα μεγάλη πρόοδο σε μαθηματικά, αστρονομία, ιατρική, θεολογία. Στους χάρτες που παρατίθενται παρακάτω μπορούμε να δούμε τόσο αυτά τα πρώτα στάδια δημιουργίας πολιτισμών όσο και την άνοδο και πτώση πόλεων και κρατιδίων στο Μεξικό (βλ. Χάρτες 1 και 2, σελ. 40-41).

Παρόλο που σε κάθε χώρα-κράτος, τα βασίλεια και οι αυτοκρατορίες προσπαθούσαν να ανταγωνιστούν και να επιβληθούν το ένα στον άλλο, το Μεξικό θα μπορούσαμε να πούμε ότι το αποτελούσαν πέντε λαοί: οι Olmec, οι Teotihuacan, οι

Toltec, οι Aztec και οι Maya. Αυτοί, επέκτειναν την κυριαρχία τους κατά μήκος του Μεξικού και σε βαθμό όσο κανείς άλλος. Παγίωσαν την δύναμή τους και εξελίχθηκαν στην τέχνη και την τεχνολογία, αναπτύσσοντας παράλληλα και εμπορικές συναλλαγές.

Χάρτης 1: Προκλασική περίοδος από 2000 π.Χ. – 250 μ.Χ., τα πρώτα στάδια του πολιτισμού.

Πηγή: <http://www.mexconnect.com/en/photos/5985>

Χάρτης 2: Κλασική περίοδο από 250 μ.Χ. – 900 μ.Χ., η άνοδος και η πτώση των πόλεων και των πολιτειών.

Πηγή: <http://www.mexconnect.com/en/articles/3309>

Το 1428, οι Αζτέκοι οδηγήθηκαν σε ένα πόλεμο κατά των ανθρώπων που κυβερνούσαν την πόλη Azcapotzalco, και οι οποίοι είχαν υποδουλώσει τους ανθρώπους που μέχρι τότε ζούσαν στην περιοχή του κεντρικού Μεξικού. Η κίνηση ήταν επιτυχής και οι Αζτέκοι μέσω διαμαχών έγιναν οι κυρίαρχοι της περιοχής και ηγέτες της Τριπλής Συμμαχίας.

Αυτή η Συμμαχία αποτελούταν από τις πόλεις-κράτη Tenochtitlan, Texcoco, και Tlacopan. Στο αποκορύφωμά τους, 350.000 Αζτέκοι διοικούσαν μια αυτοκρατορία που ευημερούσε και που αποτελούταν από 10 εκατομμύρια ανθρώπους, σχεδόν το μισό πληθυσμό ολόκληρου του Μεξικού, ο οποίος υπολογιζόταν στα 24 εκατομμύρια. Αυτή η αυτοκρατορία εκτεινόταν από ωκεανό σε ωκεανό, στην κεντρική Αμερική. Η κυριαρχία τους όμως αναχαιτίστηκε από τους Purupcha, οι οποίοι διέθεταν ισχυρότερα όπλα. Παράλληλα είχαν αναπτύξει και ένα σύστημα φορολογίας, κατά το οποίο φόροι συλλέγονταν από ένα σύστημα τοπικών και αστικών αρχών, που ήταν διορισμένοι από τους αρχηγούς της Τριπλής Συμμαχίας (με έδρα το Tenochtitlan). Το 1519, η αζτέκιμη πρωτεύουσα, το Mexico-Tenochtitlan, είχε πληθυσμό περίπου 350.000 κατοίκους. Το Tenochtitlan είναι ο χώρος όπου βρίσκεται σήμερα η σύγχρονη Πόλη του Μεξικού (DF). Στον παρακάτω χάρτη μπορούμε να διακρίνουμε στην μετακλασική περίοδο, τόσο την έκταση που κατείχε η αυτοκρατορία των Αζτέκων όσο και τον τρόπο με τον οποίο ήταν διαμορφωμένη η μέχρι τότε χώρα του Μεξικού (βλ. Χάρτης 3, σελ. 45).

Χάρτης 3: Μετακλασική περίοδο από 900 μ.Χ – 1521 μ.Χ.- ο κόσμος του εμπορίου και της φορολογίας.

Πηγή: <http://www.mexconnect.com/en/photos/5986>

Το ίδιο έτος, ο αζτέκικος πολιτισμός δέχτηκε επιδρομές από την Ισπανία, και μετά από δυο χρόνια το 1521, η πρωτεύουσα των Αζτέκων κατακτήθηκε και εκεί κυριάρχησε μια συμμαχία μεταξύ των Ισπανών και των Tlaxcaltecs (των κύριων εχθρών των Αζτέκων).

Ο Francisco Hernández de Córdoba εξερεύνησε τις ακτές του Μεξικού, ακολουθώντας τον Juan de Grijalva το 1518. Ο σημαντικότερος από τους νέους κατακτητές ήταν ο Hernán Cortés, που εισέβαλε στην χώρα το 1519 από μια παραλιακή πόλη, η οποία ονομάστηκε μετέπειτα «Puerto de la Villa Rica de la Vera Cruz» (σήμερα Veracruz). Σε αντίθεση με την κοινή γνώμη, οι Ισπανοί δεν είχαν

κατακτήσει όλη την αυτοκρατορία, όταν ο Cortes κατέκτησε το Tenochtitlan το 1521. Είναι πολύ σημαντικό να σημειωθεί επίσης ο ρόλος που έπαιξε η θρησκεία στην πτώση της Αζτέκινης αυτοκρατορίας.

Η θρησκεία των Αζτέκων βασιζόταν σε ένα μεγάλο φόβο ότι το σύμπαν θα σταματούσε να κινείται και να υπάρχει αν δεν υπήρχε μια συνεχής προσφορά ανθρώπινης ζωής. Θυσίαζαν χιλιάδες ανθρώπους σε ειδικές τελετές και αυτή η θρησκεία φαίνεται να είναι κοινή και στους Nahuatl. Με σκοπό να αποκτήσουν αιχμαλώτους σε περιόδους ειρήνης προέβαιναν σε μια μορφή τελετουργικής σύρραξης, στην οποία πολλοί λαοί αναγκάστηκαν να συμμετέχουν όπως είναι οι Tlaxcalteca και οι Nahuatl. Η δύναμη των Ισπανών αποτελούταν μόνο από 508 άνδρες, εκπαιδευμένοι στην ευρωπαϊκή πολεμική παιδεία και οπλισμένοι με σιδερένια όπλα, και η οποία ενισχύθηκε από χιλιάδες ινδιάνους συμμάχους. Στήνοντας ενέδρες στους ιθαγενείς κατά την διάρκεια τελετών επιτύγχαναν νίκες και ταυτόχρονα κατάφερναν να αποφεύγουν τις μετωπικές συγκρούσεις με τους πιο δυνατούς ιθαγενείς. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτέλεσε και η σύγκρουση κατά την διάρκεια της γιορτής του Huitzilopochtli.

Μετά την νίκη των Ισπανών και την μεγάλη ήττα των Αζτέκων, ακολούθησε μια πολυετής αποικιακή περίοδος, που διήρκησε 300 χρόνια. Μετά την πτώση του Tenochtitlan, θα χρειαστούν πολλές δεκαετίες μέχρι να επικρατήσει ειρήνη και στην υπόλοιπη Κεντρική Αμερική.

Το Συμβούλιο των Ινδιάνων και οι Mendecant⁷ εργάστηκαν ώστε να δημιουργήσουν μια πρωτεύουσα για το διασκορπισμένο πλήθος των Ισπανών και να μνησούν τον ινδιάνικο πληθυσμό στον καθολικισμό. Στα επόμενα χρόνια, η ενίσχυση από τους Mendecant και η εξέλιξη των θρησκευτικών συγκρητισμών σε συνδυασμό με τις προϊσπανικές κουλτούρες και με την ισπανική κοινωνικό-θρησκευτική παράδοση, οδήγησαν στην δημιουργία ενός πολυεθνικού κράτους που βασιζόταν στην συμμετοχή του Συμβουλίου των Ινδιάνων, με στόχο να επιλύσει οποιοδήποτε θέμα κρινόταν σημαντικό.

Η αποικιακή περίοδος διήρκησε από το 1521 έως το 1810, και το Μεξικό, έγινε γνωστό ως Νέα Ισπανία ή «la Nueva España». Σε αυτήν την περίοδο ως Μεξικό

⁷ Ο όρος mendecant προέρχεται από το Men-dí-cant (mendicare = που ικετεύει) που σημαίνει, εκείνος ο οποίος ζητιανεύει ή ζει σε πνευματικά ιδρύματα ή ο καθολικός καλόγερος.

θεωρούταν μόνο η περιοχή που είναι η κοιλάδα του Μεξικού. Οι Ισπανοί του 16^{ου} αιώνα αφού κατακτούσαν περιοχές με μεγάλους πολιτισμούς και πολύ πληθυσμό, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα εκμετάλλευσης εργατικού δυναμικού, δεν σχεδίαζαν να αναπτύξουν τις περιοχές όπου υπήρχε ήδη νομαδικός πληθυσμός καθώς ήταν πιο δύσκολο να τις ελέγξουν. Εξερεύνησαν ένα σημαντικό τμήμα της βόρειας Αμερικής, αναζητώντας για πλούσιους λαούς, αλλά εν τέλει επέστρεψαν στο Μεξικό. Αργότερα έγινε μια προσπάθεια επέκτασης των συνόρων στα βόρεια, η οποία παρόλα αυτά απέτυχε, με αποτέλεσμα εκείνες οι περιοχές όπου διέμεναν ιθαγενείς, εξακολουθούσαν να διατηρούν τον πολιτισμό τους, εκτός της ισπανικής κυριαρχίας.

Μετά την εισβολή του Ναπολέοντα Ι στην Ισπανία το 1807 και την ενθρόνιση του αδερφού του, οι Μεξικάνοι συντηρητικοί και οι πλούσιοι γαιοκτήμονες που υποστήριζαν την ισπανική βασιλική βουρβονική οικογένεια εναντιώθηκαν στις φιλελεύθερες πολιτικές του Ναπολέοντα. Τότε διαμορφώθηκε στο Μεξικό η εξής ασυνήθιστη συμμαχία: οι φιλελεύθεροι που επιδίωκαν ένα δημοκρατικό Μεξικό και οι συντηρητικοί που επιδίωκαν ένα ελεγχόμενο Μεξικό υπό την βουρβονική μοναρχία. Αυτές οι δυο πλευρές συμφωνούσαν μόνο στο ότι το Μεξικό θα πρέπει να αποκτήσει την ανεξαρτησία του και να διαμορφώσει την δική του ταυτότητα.

Εκμεταλλεόμενοι το γεγονός ότι η Ισπανία βρισκόταν υπό την κυριαρχία του Ναπολέοντα, ο Miguel Hidalgo y Costilla, ένας καθολικός παπάς, έκανε δηλώσεις για την ανεξαρτησία του Μεξικού από την Ισπανία, σε μια μικρή πόλη τον Σεπτέμβριο του 1810. Αυτή η κίνηση αποτέλεσε τη αρχή για ένα μεγάλο πόλεμο, όπου και το πρώτο επίσημο έγγραφο για την ανεξαρτησία ήταν 'η Επίσημη Πράξη Δήλωσης της Ανεξαρτησίας της Βόρειας Αμερικής' υπογεγραμμένη το 1813, από το κογκρέσο του Anáhuac (Vazquez, 1999). Τελικώς, η επίσημη αναγνώριση της ανεξαρτησίας του Μεξικού από την Ισπανία έγινε το 1821 καθώς και η δημιουργία της Πρώτης Μεξικάνικης Αυτοκρατορίας. Μαζί με πολλούς αρχηγούς που συμμετείχαν σε αυτήν την κίνηση ανεξαρτησίας, έτσι και ο Hidalgo σε κάποια διαμάχη αιχμαλωτίστηκε και εκτελέστηκε. Ο πόλεμος της ανεξαρτησίας διήρκησε 11 χρόνια έως τη στιγμή που οι απελευθερωτικές δυνάμεις μπήκαν στην Πόλη του Μεξικού το 1821.

Χάρτης 4: Το Μεξικό το 1847.

Πηγή: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Map_of_Mexico_1847.jpg

Μετά την ανεξαρτησία, αρκετές ισπανικές κτήσεις στην Κεντρική Αμερική που είχαν ήδη δηλώσει την ανεξαρτησία τους, προσαρτήθηκαν στο Μεξικό από το 1822 έως το 1823, με εξαίρεση το Chiapas και κάποιες άλλες πολιτείες. Οι βόρειες επαρχίες αναπτύχθηκαν, απομονωμένες οικονομικά και πολιτικά, από τις άλλες πολιτείες λόγω του κινδύνου των επιδρομών και των επιθέσεων των Comache⁸. Το 1820, όταν οι Ηνωμένες Πολιτείες ξεκίνησαν να έχουν μεγάλη επιρροή σε μεγάλη περιοχή, το Νέο Μεξικό είχε ήδη ξεκινήσει να αμφισβητεί την αφοσίωση του στην Πόλη του Μεξικού, δηλαδή στο κέντρο της δύναμης. Μέχρι την στιγμή του Μεξικάνικου-Αμερικάνικου πολέμου, μεγάλες περιοχές του βόρειου Μεξικού είχαν συστηματικά δεχτεί επιδρομές και λεηλατηθεί από τους Κομάντσι (Comanche) δημιουργώντας μετέπειτα φαινόμενα έντονης φτώχειας και πολιτικής διάσπασης και μια γενική απώθηση με την ανικανότητα ή την μη θέληση της Μεξικάνικης κυβέρνησης να καταστείλει τους Κομάντσι (Hämäläinen, 2008).

Αμέσως μετά από την ανεξαρτησία, η Μεξικάνικη κυβέρνηση έκανε προσπάθεια να συμπεριλάβει στις επίσημες περιοχές της, οικισμούς που βρίσκονταν στα βόρεια σύνορα της χώρας με σκοπό να ενισχύσει και να εδραιώσει την κυριαρχία της και σε αυτό το τμήμα, παρέχοντάς τους επιπλέον σημαντικά εδαφικά προνόμια και ταυτόχρονα απαγορεύοντας την εισαγωγή δούλων, μια εξέλιξη η οποία από τους μέχρι εκείνη την στιγμή κατοίκους του Μεξικού θεωρούταν αδιανόητη. Ο παράγοντας-κλειδί αυτής της απόφασης ήταν να ενισχυθεί και να προστατευθεί παράλληλα η περιοχή του Τέξας μετά την προσάρτησή της στο Μεξικό, από τις επιθέσεις των Κομάντσι. Επίσης υπήρχε η ελπίδα της μεγέθυνσης της μεξικάνικης κυριαρχίας με την ενσωμάτωση των νέων πολιτών. Η προσπάθεια αυτή απέτυχε και ακολούθως οι Αμερικάνοι με την πρόφαση της αποτυχίας της κεντρικής μεξικάνικης κυβέρνησης και την εγκατάστασή τους σε περιοχές μακριά από τις ζώνες επιθέσεων των Κομάντσι, ζήτησαν την ανεξαρτησία τους (Hämäläinen, 2008).

⁸ Οι Κομάντσι (Comanche) αποτελούν μια ομάδα αμερικάνων ιθαγενών, που κατοικούσαν στην περιοχή που εκτεινόταν ανατολικά από το σημερινό Νέο Μεξικό, δυτικά από το Κάνσας και από το Κολοράντο, σε όλη την Οκλαχόμα και στο μεγαλύτερο βόρειο μέρος του Τέξας. Αρχικώς οι Κομάντσι ήταν κυνηγοί και συλλέκτες φρούτων, με την τυπική ινδιάνικη κουλτούρα. Σήμερα η εθνοτική ομάδα των Κομάντσι αποτελείται από 14.105 άτομα, όπου περισσότεροι από τους μισούς μένουν στην Οκλαχόμα και το υπόλοιπο σύνολο συγκεντρώνεται στο Τέξας, στην Καλιφόρνια και στο Νέο Μεξικό. Ομιλούνε την Uto-Aztecan διάλεκτος.

Πολλοί πρόεδροι, δικτάτορες και άλλοι επικράτησαν και έδρασαν το μεγαλύτερο μέρος του 19^{ου} αιώνα. Μια από τις κυρίαρχες φιγούρες του δεύτερου τετάρτου αυτού του αιώνα είναι ο δικτάτορας Antonio López de Santa Anna. Κατά την περίοδο αυτή περισσότερη από τη μισή έκταση του Μεξικού προσαρτήθηκε στις ΗΠΑ με την πρόφαση ότι ήταν ανοχύρωτη. Το Μεξικό τη συγκεκριμένη περίοδο είχε πληθυσμό 8.000.000 κατοίκους. Ο Santa Anna ήταν ο αρχηγός των στρατευμάτων, όταν το Τέξας ήρθε σε συμπλοκή με την κυβέρνηση του Μεξικού το 1836, ζήτησε την ανεξαρτησία του και την εξασφάλισε με την νίκη κατά του μεξικάνικου στρατού. Μετά την αποδοχή της αίτησης του Τέξας να προσαρτηθεί ως πολιτεία στις ΗΠΑ, οι Αμερικάνοι εγκατέστησαν στρατεύματα στην περιοχή του Τέξας με σκοπό να διαφυλάξουν την περιοχή, παρά το αίτημα για απόσυρση τους από τους Μεξικάνους.

Η χώρα του Μεξικού εκτός από τις συγκρούσεις που είχε με τις υπόλοιπες χώρες για την αύξηση της κυριαρχίας, είχε και έντονες συγκρούσεις στο εσωτερικό της μεταξύ των φιλελεύθερων κομμάτων και των συντηρητικών, οι οποίοι υποστηρίζονταν εντόνως από την καθολική εκκλησία. Τις επόμενες δεκαετίες, πολλοί πρόεδροι διαδέχθηκαν τον Santa Anna, περνώντας παράλληλα και από μια περίοδο όπου η Γαλλία επενέβαινε σε όλες εκείνες τις πολιτικές εξελίξεις που λάμβαναν χώρα στο Μεξικό. Ο μεξικάνικος λαός κουρασμένος από την άνιση κατανομή του πλούτου και της δύναμης οδηγήθηκε στην Μεξικάνικη επανάσταση το 1910.

Στην συνέχεια ακολούθησε ο εμφύλιος πόλεμος, που διήρκησε 3 χρόνια και έληξε με τουλάχιστον 2.000.000 θύματα. Εν τέλει το 1934, ο Lazaro Cardenas έγινε πρόεδρος του νέου ανεξάρτητου κράτους εγκαθιδρύοντας παράλληλα και το σύστημα 'ejido'⁹, το οποίο δημιούργησε δημόσιες εκτάσεις κοινόχρηστες για όλους τους πολίτες. Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος ενίσχυσε το κράτος του Μεξικού με την ανάπτυξη του οδικού δικτύου, την κατασκευή εργοστασίων και αρδευτικών συστημάτων.

Στην σημερινή εποχή το Μεξικό αποτελεί χώρα του νότιου τμήματος της Κεντρικής Βόρειας Αμερικής. Το επίσημο όνομά του είναι Estados Unidos Mexicanos (Ηνωμένες Πολιτείες του Μεξικού). Καταλαμβάνει το μεγαλύτερο τμήμα της Μεξικάνικης Χερσονήσου που ενώνει τη Βόρεια με τη Νότια Αμερική. Συνορεύει βόρεια με τις ΗΠΑ, νοτιοανατολικά με τη Γουατεμάλα και τη Μπελίζε. Έχει έκταση 1.972.549 τ.χλμ. και πληθυσμό 109.955.400 κατοίκων (εκτίμηση του 2008) (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mx.html>).

Πρωτεύουσά του είναι η Πόλη του Μεξικού (DF). Άλλες πόλεις είναι: η Γουαδαλαχάρα (Guadalajara), το Μοντερέι (Monterey), το Λέον (León), το Μεξικάλι (Mexicali), η Τορρέον (Torreón), η Μέριδα (Mérida), η Τιχουάνα (Tijuana), το Σαν

⁹ Το σύστημα «ejido» ή «sistema ejido» είναι μια διαδικασία όπου η κυβέρνηση προωθεί την κοινή χρήση της γης, η οποία καλλιεργείται από τους πολίτες μιας κοινότητας. Αυτή η λειτουργία της κοινής χρήσης ήταν μια συνηθισμένη πρακτική κατά την περίοδο της Αζτέκικης κυριαρχίας στο Μεξικό. Κατά την διάρκεια της αποικιοκρατίας από τους Ισπανούς και άλλους Ευρωπαίους, αυτή η πρακτική φαίνεται να εξαφανίζεται και να αντικαθίσταται από το σύστημα «encomienda» (σύστημα το οποίο υποστηρίχθηκε από το ισπανικό στέμμα, και είχε σαν στόχο να αναζητήσει τις ανάγκες που είχαν οι αποικίες στα πρώιμα στάδια της οικονομίας). Το σύστημα «encomienda» καταργήθηκε από το Σύνταγμα του 1917, με την υπόσχεση της επανάκτησης του συστήματος «ejido». Αυτό ωστόσο δεν συνέβη μέχρι την στιγμή που ο Lazaro Cardenas έγινε πρόεδρος το 1934. Αυτό το σύστημα εισάχθηκε ως ένα σημαντικό στοιχείο της πολιτικής γης. Η τυπική διαδικασία της δημιουργίας του συγκεκριμένου συστήματος περιλαμβάνει τα ακόλουθα βήματα: 1) αγρότες που διαθέτουν δική τους γη και την εκμισθώνουν από τους μεγαλογαιοκτήμονες θα πρέπει να υποβάλλουν αίτηση στην κυβέρνηση για την δημιουργία ενός ejido στη δική τους γενική περιοχή, 2) η κυβέρνηση θα κάνει συμβούλιο με τον ιδιοκτήτη της γης, 3) η γη θα αποσπασθεί από τον ιδιοκτήτη εφόσον η κυβέρνηση εγκρίνει το σύστημα, 4) το σύστημα θα δημιουργηθεί και οι αρχικοί αιτούντες θα οριστούν ως ejidatarios, δηλαδή άνθρωποι με πραγματικά δικαιώματα χρήσης ή καλλιέργειας της συγκεκριμένης γης. Οι συγκεκριμένοι άνθρωποι δεν είναι πραγματικά ιδιοκτήτες της γης αλλά επιτρέπεται να χρησιμοποιήσουν τα αγροτεμάχια τους όσο αυτοί δεν θα αποτύχουν σε αυτήν την χρήση για περισσότερο από δυο χρόνια. Μπορούν επίσης να μεταβιβάσουν τα δικαιώματά τους στα παιδιά τους. Το 1991 ο μεξικάνος πρόεδρος, Carlos Salinas de Gortari, εξάλειψε το συνταγματικό δικαίωμα των ejidos. Από τότε κάποιες από τις συγκεκριμένες εκτάσεις πουλήθηκαν σε οργανισμούς, αν και οι περισσότερες είναι ακόμα στα χέρια των αγροτών. Μερικές εκτάσεις αντιθέτως, όπως είναι το θέρετρο Tolantongo, έχουν αποκτήσει εναλλακτικές χρήσεις εκτός από την καλλιέργεια.

Λούις Ποτοσί (San Luis Potosí), η Χουάρεζ (Juárez) κλπ. Επίσημη γλώσσα είναι η ισπανική, ενώ το μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού έχει ασπαστεί το χριστιανικό ρωμαιοκαθολικό δόγμα. Η χώρα διαιρείται σε 31 ομόσπονδες πολιτείες και μια ομοσπονδιακή περιοχή (Distrito Federal) και εκλεγμένος Πρόεδρος στη χώρα είναι ο Φελίπε Καλντερόν.

Εν συνεχεία θα γίνει μια μικρή παρουσίαση του τρόπου με τον οποίο δημιουργήθηκε και πήρε τη σημερινή μορφή της η Πόλη του Μεξικού καθώς και των σημαντικότερων γεγονότων που διαδραματίστηκαν σε αυτή την περιοχή.

2.2) Η Πόλη του Μεξικού.

Η Πόλη του Μεξικού, γνωστή και ως Mexico City, ιδρύθηκε από τους Mexica, γνωστούς και ως Αζτέκους, το 1325. Επίσης αναφέρεται και ως Tenochtitlan. Οι Mexica ήταν οι τελευταίοι που ομιλούσαν την Nahuatl διάλεκτο και μετανάστευσαν σε αυτό το μέρος της κοιλάδας του Μεξικού μετά την πτώση της αυτοκρατορίας των Τολτέκων, οι οποίοι κατοικούσαν στην περιοχή αρχικώς (Hamnett, 1999). Η παρουσία τους ήρθε σε σύγκρουση με τους λαούς που ήδη κατοικούσαν στην περιοχή με αποτέλεσμα να μετακινηθούν σε ένα μικρό νησί και, έχοντας την ικανότητα, να ιδρύσουν μια πόλη στα δυτικά της λίμνης Texcoco (<http://www.ciudadmexico.com.mx/historia.html>), (βλ. Χάρτης 7, σελ. 59). Οι Mexica έχουν ένα μύθο σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι ίδιοι οδηγήθηκαν στην ίδρυση της πόλης από τον θεό τους Huitzilopochtli. Σύμφωνα με τον μύθο τους, ο θεός τους έδειξε το νέο τους σπίτι με ένα σημάδι, ένα αετό στηριζόμενο πάνω σε ένα κάκτο και έχοντας στο ράμφος του ένα φίδι (Marroqui, 1998), (βλ. εικόνα 1, σελ. 51). Μεταξύ του 1325 και του 1521 το Tenochtitlan μεγάλωσε ιδιαίτερα τόσο σε έκταση όσο και σε δύναμη κυριαρχώντας τις πόλεις-κρατίδια που βρίσκονταν γύρω από την λίμνη Texcoco και στην κοιλάδα του Μεξικού. Όταν οι Ισπανοί έφτασαν στο Μεξικό, η κυριαρχία των Αζτέκων εκτεινόταν μεταξύ του κόλπου του Μεξικού και της Καραϊβικής θάλασσας (Marroqui, 1998).

Εικόνα 1: Το σύμβολο της ίδρυσης του Μεξικού – Tenochtitlan.

Πηγή: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Mexico_COA.svg

Το 1519, οι Ισπανοί υπό την επίβλεψη του Herman Cortes έφτασαν σε αυτό που είναι τώρα η Πόλη του Μεξικού. Ο Cortes έμαθε για τα πολιτικά προβλήματα που κυριαρχούσαν μεταξύ των μελών της Αζτέκινης κυριαρχίας και έχοντας την ικανότητα, κατάφερε να τους διασπάσει και τελικά να κατακτήσει το Tenochtitlan (<http://www.ciudadmexico.com.mx/historia.htm>). Ένας άλλος επίσης παράγοντας της ισπανικής κατάκτησης στην Πόλη του Μεξικού, είναι ότι ο αρχηγός των Αζτέκων εκείνη την στιγμή, ο Moctezuma πίστεψε ότι ο Cortes ήταν ο θεός Quetzalcoatl, ο οποίος προβλεπόταν να επιστρέψει στην γη τον χρόνο που ο Cortes και οι άντρες του εμφανίστηκαν στο Μεξικό (León-Portilla, 1966, Ribeiro, 1972). Ενώ αρχικά οι σχέσεις μεταξύ των Αζτέκων και των Ισπανών ήταν φιλικές, δημιουργήθηκαν τριβές με αποτέλεσμα σύντομα να οδηγηθούν σε σύγκρουση. Ο Cortes έθεσε τον Moctezuma υπό κράτηση, ελπίζοντας μέσω εκείνου να κρατήσει τον έλεγχο της περιοχής (http://www.pbs.org/conquistadors/cortes/cortes_f00.html). Οι εντάσεις αυξήθηκαν μέχρι τη νύχτα τις 30^{ης} Ιουνίου του 1521, κατά την διάρκεια μιας μεγάλης μάχης, που είναι γνωστή και ως “La Noche Triste” δηλαδή η θλιβερή νύχτα, όπου οι Αζτέκοι επιτέθηκαν κατά των Ισπανών και κατάφεραν άλλους να τους αιχμαλωτίσουν και άλλους να τους εκδιώξουν μαζί με τους συμμάχους τους.

Χάρτης 5: Η Πόλη του Μεξικού το 1628.

Πηγή: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Oldmexicocity.jpg>

Ο Cortes ανασυντάχθηκε στο Tlaxcala. Οι Αζτέκοι πίστεψαν ότι οι Ισπανοί είχαν μόνιμα φύγει και εξέλεξαν νέο βασιλιά, τον Cuauhtémoc (http://www.pbs.org/conquistadors/cortes/cortes_h00.html). Ο Cortes σχεδίασε την πολιορκία του Tenochtitlan τον Μάιο του 1521. Για τρεις μήνες η πόλη υπέφερε από μεγάλη έλλειψη φαγητού και νερού, καθώς επίσης και από αρρώστιες που είχαν μεταφέρει οι Ευρωπαίοι στην περιοχή (<http://www.ciudadmexico.com.mx/historia>). Ο Cortes και οι σύμμαχοί του οργάνωσαν τις δυνάμεις τους στο νότιο τμήμα του νησιού και πολέμησαν μέσα την πόλη σε κάθε δρόμο και σπίτι από όπου περνούσαν. Τελικά, ο Cuauhtémoc έπρεπε να παραδοθεί τον Αύγουστο του 1521 (<http://www.ciudadmexico.com.mx/historia.htm>). Οι Ισπανοί αποφάσισαν να ανακατασκευάσουν το Tenochtitlan και τελικώς να μείνουν στη Πόλη του Μεξικού και μαζί με αυτό να ανασυντάξουν και την παλαιά αυτοκρατορία των Αζτέκων, με τους εαυτούς τους ως κυρίαρχους και την Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία ως πνευματική βάση. Ο λόγος αυτής της κίνησης ήταν η προστασία της περιοχής από τυχόν αναδημιουργία αντιπάλου κατά της ισπανικής κυριαρχίας (Marroquí, 1998). Ο Cortes

δεν δημιούργησε μια ανεξάρτητη, κατακτημένη περιοχή υπό τον προσωπικό του έλεγχο αλλά παρέμεινε πιστός στον ισπανικό θρόνο. Ο πρώτος αντιβασιλέας έφτασε στην πόλη δεκατέσσερα χρόνια αργότερα. Μέχρι εκείνη την στιγμή η πόλη είχε γίνει ξανά πόλη-κρατίδιο, έχοντας δύναμη που εκτεινόταν πολύ μακριά από τα καθιερωμένα σύνορα της πόλης (Alvarez, 2000). Επίσης οι Ισπανοί διατήρησαν την διαρρύθμιση του Tenochtitlan, έχτισαν καθολικές εκκλησίες όπου υπήρχαν παλαιότεροι ναοί των Αζτέκων και διατήρησαν τα αυτοκρατορικά παλάτια για τους εαυτούς τους (Alvarez, 2000). Το 16^ο αιώνα υπήρξε μια διάδοση των εκκλησιών, πολλές από τις οποίες είναι ακόμα διακριτές στο σημερινό ιστορικό κέντρο (Alvarez, 2000). Το Tenochtitlan ονομάστηκε 'Mixico', το εναλλακτικό του όνομα, καθώς ήταν πιο εύκολο να το προφέρουν οι Ισπανοί (Marroqui, 1998).

Η πόλη μεγάλωνε, όσο αυξανόταν ο πληθυσμός, σε αντίθετη φορά με το νερό της λίμνης, καθώς η πλημμύρα ήταν ένα συνεχές πρόβλημα και τον 17^ο αιώνα σχέδια για την αποξήρανση της και την επανατοποθέτηση νερού σε κάποια μέρη της λίμνης ξεκίνησαν να συζητούνται σοβαρά. Αυτή η διαδικασία ξεκίνησε να πραγματοποιείται και συνεχίστηκε για πολύ καιρό έως τη στιγμή που η λίμνη εξαφανίστηκε (<http://www.city-data.com/world-cities/Mexico-City-History.html>). Οικονομικά η Πόλη του Μεξικού ευημέρησε λόγω των εμπορικών συναλλαγών και σε αντίθεση με την Βραζιλία και το Περού, το Μεξικό είχε εύκολη πρόσβαση στους λαούς του ατλαντικού όσο και του ειρηνικού ωκεανού. Επίσης, ο ισπανικός θρόνος προσπάθησε να ελέγξει απόλυτα το εμπόριο στην πόλη, έχοντας όμως μερική επιτυχία (Hamnett, 1999). Παράλληλα, ενώ υπήρξε προσπάθεια ελέγχου και της θρησκείας, και σε αυτόν τον τομέα η επιτυχία ήταν ανολοκλήρωτη. Οι πρακτικές των γηγενών κατάφεραν να επιβιώσουν και να ενσωματωθούν στις πρακτικές του Ρωμαιοκαθολισμού. Ένα χαρακτηριστικό και πολύ γνωστό παράδειγμα αυτού του συνονθυλεύματος είναι η θρησκεία της Παρθένου της Γουαδελούπε, που ξεκίνησε με ένα όραμα που είδε ο Juan Diego στο λόφο Tepeyac τον Δεκέμβριο του 1531, και η οποία θρησκεία αντιπροσώπευε μια μετα-κατακτητική υιοθέτηση της θεότητας των Αζτέκων, την Tonantzin, μια μητέρα θεά (Hamnett, 1999).

Παράλληλα, μαζί με όλα τα χαρακτηριστικά που διέθεταν οι Ισπανοί και η ιδέα της αριστοκρατίας μεταφέρθηκε στην νέα Ισπανία, όμως με ένα τρόπο διαφορετικό από ότι στα άλλα μέρη της Αμερικής. Ένας αριστοκρατικός τίτλος δεν σήμαινε απαραίτητα μια μεγάλη πολιτική δύναμη, καθώς στον καθένα η δύναμη ήταν

περιορισμένη σε αντίθεση με την κυκλοφορία του πλούτου (Ladd, 1998). Η συγκεκριμένη ιδέα στο Μεξικό δεν είχε πολιτική βάση αλλά αποτελούσε μια πολύ συντηρητική κοινωνική ιδέα, η οποία βασιζόταν στο να ενισχύει τη αξία της οικογένειας. Οι περισσότερες από αυτές τις οικογένειες απέδειξαν την αξία τους φτιάχνοντας περιουσίες στη Νέα Ισπανία, έξω από την ίδια την πόλη, και μετά ξοδεύοντας τα εισοδήματά τους σε κεφάλαιο στηρίζοντας φιλανθρωπίες και κατασκευάζοντας εκκλησίες ή μεγαλοπρεπή σπίτια. Η τρέλα της κατασκευής του πιο πολυτελούς σπιτιού πιθανότατα έφτασε στα ύψη στο τελευταίο μισό του 18^{ου} αιώνα. Πολλά από αυτά τα σπίτια μπορεί κάποιος και σήμερα να τα διακρίνει εάν κινηθεί στην Πόλη του Μεξικού. Ωστόσο, η ανάγκη για μεγαλοπρέπειες και επισημότητες θα οδηγήσει σύντομα σε ταξικό ανταγωνισμό, ο οποίος θα καταλήξει σε βία κατά την διάρκεια του Μεξικάνικου Πολέμου Ανεξαρτησίας αλλά και αργότερα (Hamnett, 1999).

Η ανεξαρτησία για το Μεξικό κηρύχθηκε από τον Agustín de Iturbide το 1821, αφού αυτός και ο στρατός του εισέβαλαν στην πόλη. Καθώς το καθεστώς του Iturbide προσπάθησε να διατηρήσει όσο το δυνατόν καλύτερα την προηγούμενη κατάσταση, σύντομα έπρεπε να παραιτηθεί και το Μεξικό ανακηρύχθηκε ως συνταγματική πολιτεία το 1824, με την Πόλη του Μεξικού ως πρωτεύουσα (<http://www.casaimperial.org/augustin.htm>). Ακολούθησαν πολλές αναταραχές τις επόμενες δεκαετίες, καθώς διαφορετικές φατρίες μάχονταν για τον έλεγχο του Μεξικού (<http://www.city-data.com/world-cities/Mexico-City-History.html>).

Αρχικά η Πόλη του Μεξικού είχε εξυπηρετήσει ως έδρα της κυβέρνησης. Μετά το Texcoco και εν συνεχεία η Toluca έγιναν οι πρωτεύουσες του κράτους του Μεξικού (Mody, 1996). Γενικά ακολούθησαν πολλές συγκρούσεις μεταξύ των Μεξικάνων και των Αμερικάνων. Γεγονότα όπως ο “Guerra de la Reforma”, ο οποίος διήρκεσε από το 1857 έως το 1861, άφησαν την πόλη σχετικά ανέπαφη και αυτή συνέχισε να αναπτύσσεται, ιδιαίτερα κατά την διάρκεια της διακυβέρνησης του Προέδρου Porfirio Díaz (1876-1910). Κατά την διάρκεια αυτών των χρόνων, η πόλη ανέπτυξε μοντέρνες υποδομές, όπως είναι οι δρόμοι, τα σχολεία, οι μεταφορές και συστήματα επικοινωνίας. Ωστόσο το καθεστώς συγκέντρωσε πόρους και πλούτη μέσα στην πόλη ενώ οι υπόλοιποι βυθίστηκαν στην φτώχεια. Αυτό εν τέλει οδήγησε στη Μεξικάνικη Επανάσταση (<http://www.city-data.com/world-cities/Mexico-City-History.html>). Το πιο τραγικό επεισόδιο αυτής της περιόδου για την πόλη ήταν ‘La

decena trágica' (9-22 Φεβρουαρίου 1913), ένα πραξικόπημα εναντίον του Πρωθυπουργού Francisco I. Madero και του αντιπροέδρου του, José María Pino Suárez. Ο Victoriano Huerta, ομοσπονδιακός αρχηγός του στρατού κάνοντας κατάχρηση της δύναμης του, ανάγκασε τον Madero και τον Pino Suárez να υπογράψουν την παραίτησή τους και καθώς μεταφέρονταν αργότερα στην φυλακή, δολοφονήθηκαν (http://redescolar.ilce.edu.mx/redescolar/act_permanentes/historia/histdeltiempo/mexicana/sigloxx/xx_dece.htm).

Η ιστορία τον υπόλοιπο 20ό αιώνα και μέχρι σήμερα συγκεντρώνεται ιδιαίτερα στη φαινομενική ανάπτυξη της πόλης και στις περιβαλλοντικές και πολιτικές επιπτώσεις αυτής της κίνησης. Το 1900, ο πληθυσμός της πόλης του Μεξικού ήταν περίπου 500.000 (LaRosa, 2005). Η πόλη άρχισε να αναπτύσσεται ραγδαία προς την δύση στις αρχές του 20ού αιώνα και μετά ξεκίνησε να αναπτύσσεται ανοδικά στην δεκαετία του '50 με τον Torre Latinoamericana, ως τον πρώτο ουρανοξύστη (<http://www.ciudadmexico.com.mx/historia.htm>). Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1968 οδήγησαν σε μια ευρεία κατασκευή αθλητικών εγκαταστάσεων (Alvarez, 2000) και το 1969 εγκαινιάστηκε και το έργο του Μετρό (<http://www.ciudadmexico.com.mx/historia.htm>). Μεγάλη αύξηση του πληθυσμού της πόλης παρουσιάστηκε από το 1960, με τον πληθυσμό να επεκτείνεται εκτός των συνόρων της ομοσπονδιακής περιφέρειας και εντός των γειτονικών πολιτειών του Μεξικού, ιδιαίτερα προς τον βορρά, βορειοδυτικά και βορειανατολικά. Μεταξύ του 1960 και 1980, ο πληθυσμός της πόλης διπλασιάστηκε φτάνοντας τους 8.831.079 κατοίκους (Alvarez, 2000). Το 1980, οι μισές από όλες τις επιχειρήσεις στο Μεξικό βρίσκονταν στην Πόλη του Μεξικού. Υπό την αδυσώπητη ανάπτυξη, η κυβέρνηση της Πόλης του Μεξικού μόλις που μπορούσε να ανταπεξέλθει στον τομέα των υπηρεσιών. Οι χωρικοί από την περιφέρεια, που συνέχισαν να διεισδύουν στην πόλη για να ξεφύγουν από την φτώχεια, επιδείνωναν περισσότερο τα προβλήματα της πόλης. Χωρίς διαθεσιμότητα κατοικίας, κατελάμβαναν εκτάσεις περιμετρικά της πόλης δημιουργώντας τεράστιες παραγκογειτονιές, που εκτεινόταν σε πολλά χιλιάδες χιλιόμετρα (<http://www.city-data.com/world-cities/Mexico-City-History.html>). Αυτό δημιούργησε σημαντικά προβλήματα ρύπανσης του αέρα και του νερού, η οποία περιορίστηκε και στην συνέχεια βελτιώθηκε η κατάσταση με ορισμένα προγράμματα της κυβέρνησης, αλλά και με την αντικατάσταση των οχημάτων και τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας συγκοινωνίας.

Σήμερα η Πόλη του Μεξικού είναι η πρωτεύουσα της χώρας του Μεξικού και αποτελεί το πιο σημαντικό οικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό κέντρο της χώρας. Η ευρύτερη περιοχή της Πόλης του Μεξικού (Zona Metropolitana del Valle de México) αποτελείται από 59 γειτονικούς δήμους της πολιτείας του Μεξικού και από 29 δήμους της πολιτείας του Hidalgo. Παράλληλα η πρωτεύουσα συγκαταλέγεται και ως Ομοσπονδιακή Περιοχή (στα ισπανικά Distrito Federal), η οποία διοικείται από ένα μόνο σύνταγμα.

Αναλύοντας και μελετώντας την ιστορία τόσο του κράτους του Μεξικού όσο και της πρωτεύουσάς του, μπορούμε να εξάγουμε κάποια συμπεράσματα τα οποία θα μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε το φαινόμενο του κοινωνικού και χωρικού διαχωρισμού. Στο κράτος του Μεξικού αναμείχτηκαν εδώ και πολλά χρόνια διαφορετικά στοιχεία, τα οποία συχνά έρχονταν σε σύγκρουση μεταξύ τους και συνηθέστερα σε επικράτηση κάποιου δυνατότερου έναντι των άλλων. Ξεκινώντας από τους ιθαγενείς που κατοικούσαν στην περιοχή, και μετέπειτα του Ισπανούς, μπορούμε να παρατηρήσουμε το εξής: κατά καιρούς, κάθε κατακτητής ή γηγενής που έκανε χρήση του χώρου πρόσδιδε αντίστοιχα και την δική του ταυτότητα στον ίδιο το χώρο, αφήνοντας πάντα κάποια στοιχεία στους επόμενους είτε ως στοιχεία παράδοσης είτε ως κατάλοιπα μιας ξεπερασμένης εποχής. Έτσι μπορούμε να διακρίνουμε από την εποχή των Αζτέκων, τους ναούς, την αξιοθαύμαστη διαρρύθμιση του χώρου στο εσωτερικό του τότε κέντρου (Tenochtitlan), καθώς επίσης και τη δύναμη με την οποία κυριαρχούσαν στους υπόλοιπους λαούς. Αργότερα, με τους ισπανούς κατακτητές, μπορούμε εύκολα να δούμε το ευρωπαϊκό πνεύμα να επιδρά ολοφάνερα σε ένα κράτος της Λατινικής Αμερικής. Αυτό που θα πρέπει σίγουρα να σημειωθεί είναι ότι και στις δυο περιπτώσεις οι εσωτερικές συγκρούσεις και διαμάχες δεν έλειψαν, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις σε άλλες ομάδες να επικρατήσουν και να ανατρέψουν το κάθε καθεστώς. Γενικότερα θα μπορούσαμε να πούμε ότι η τελική μορφή του κράτους και ιδιαίτερα της Πόλης του Μεξικού ήταν αποτέλεσμα πολλών διαδικασιών μέσω των οποίων άρχισαν να διαμορφώνονται και στοιχεία που στην συνέχεια οδήγησαν σε ένα βαθμό στον κοινωνικό και χωρικό διαχωρισμό της πόλης.

Χάρτης 6: Διάγραμμα του Tenochtitlan.

Πηγή: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Tenochtitlan.jpg>

Χάρτης 7: Το Tenochtitlan από τον L. Covarrubias, ζωγραφιά από το Museo del Templo Mayor στην Πόλη του Μεξικού.

Πηγή: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Tenoch2A.jpg>

Χάρτης 8: Η αυτοκρατορία των Αζτέκων το 1519.

Πηγή: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Aztec_Empire_c_1519.png

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Διαχωρισμός στην Πόλη του Μεξικού.

3.1) Οι μορφές του κοινωνικού διαχωρισμού και οι χωρικές διαστάσεις του.

3.1.1) Από την εποχή των πρώτων κατακτήσεων έως την τελευταία περίοδο της αποικιοκρατίας.

Η Πόλη του Μεξικού, όπως έχει προαναφερθεί, αποτελεί σήμερα το κέντρο των σημαντικότερων οικονομικών, εμπορικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων σε επίπεδο χώρας, ενώ επίσης διαδραματίζει και ένα σημαντικό ρόλο σε όλη την κεντρική και νότια Αμερική. Όμως η τελική μορφή της προέκυψε μέσα από πολλές διαδικασίες, οι οποίες είχαν αντίκτυπο τόσο στα κοινωνικά σύνολα που συμμετείχαν σε αυτές, όσο και στη διαμόρφωση και τον προγραμματισμό του δημοσίου χώρου της πόλης. Μετά από την ιστορική αναφορά που έγινε στο προηγούμενο κεφάλαιο, στο κείμενο που θα ακολουθήσει θα γίνει μια προσπάθεια να προσεγγιστεί το θέμα του κοινωνικού διαχωρισμού σε αυτήν την γεωγραφική περιοχή και ιδιαίτερα να αναλυθεί η εξέλιξή του με την πάροδο των χρόνων έως την στιγμή που έλαβε χωρικές διαστάσεις και δημιούργησε διάφορες επιπτώσεις στο κοινωνικό σύνολο. Θα γίνει δε ένας χρονικός διαχωρισμός των γεγονότων, ξεκινώντας από την εποχή των πρώτων κατακτήσεων μέχρι την τελευταία περίοδο της αποικιοκρατίας, και κατόπιν από την επανάσταση και τη λήξη της κυριαρχίας των Ισπανών μέχρι σήμερα.

Ο διαχωρισμός στην Πόλη του Μεξικού ξεκινά από πολύ παλαιά, από τη στιγμή που οι Ισπανοί εισέβαλαν στο Μεξικό και άρχισαν να αναπτύσσουν διαφόρων ειδών σχέσεις με τους ιθαγενείς. Το 1521, όταν ο *Hermán Cortés*, αποφάσισε να ιδρύσει την πρωτεύουσα της Νέας Ισπανίας, ζήτησε από τον *Alonso García Bravo* να σχεδιάσει το αστικό της δίκτυο. Η νέα πόλη σχεδιάστηκε επάνω στα ερείπια του παλαιού *Tenochtitlan*, αρχαίας πρωτεύουσας της Αζτέκινης αυτοκρατορίας, δημιουργώντας δρόμους που ήταν τοποθετημένοι σε κανονικά διαστήματα σε ένα σχήμα που ομοιάζε με σκακιέρα και που λειτουργούσε ως ένα επεκτεινόμενο κέντρο (υποδάμειο σύστημα). Αυτή η περιοχή διατηρήθηκε από τους Ισπανούς και θεωρήθηκε ως «Η πόλη» (*Sanchez de Carmona, 1989: 67*).

Τα υπόλοιπα περίχωρα της πόλης εξυπνέτησαν ως αποθέματα γης όπου διέμεναν οι ιθαγενείς και τα οποία αποτελούνταν από τέσσερις περιοχές που ανταποκρίνονταν στα σχήματα 'calpullis'¹⁰ που είχαν αρχικώς οι ίδιοι δημιουργήσει. Το αποτέλεσμα της διχοτόμησης σε δυο διαφορετικές αστικές περιοχές όπως μπορεί να παρατηρηθεί στο χάρτη του 1555 κάνει εμφανή την πολιτική του εθνοτικού διαχωρισμού, που οι Ισπανοί επέβαλλαν στις αρχές του 16^{ου} αιώνα (O'Gorman, 1998: 5-8), (βλ. Χάρτης 9, σελ. 62).

Αυτός ο διαχωρισμός συνοδεύτηκε από μια πολιτική και νομική διαίρεση σε δυο πολιτείες, η καθεμία με διαφορετικούς νόμους, δικαστήρια και πολιτικές και εκκλησιαστικές αρχές. Το αποτέλεσμα της παράθεσης, σε μια περιοχή, δυο διαφορετικών εθνοτικών χώρων, της Ισπανικής πολιτείας από τη μια μεριά τοποθετημένης στο κεντρικό δίκτυο, και της Ινδιάνικης πολιτείας από την άλλη μεριά τοποθετημένης στα περίχωρα, αποδεικνύει την έκταση στην οποία ο διαχωρισμός αποτελούσε μέρος της αστικής δομής της πόλης από τη στιγμή της ίδρυσής της (Rubial, 1998). Ο έντονος χωρικός και εθνοτικός διαχωρισμός ενισχύθηκε επιπλέον από την άνιση συγκέντρωση των αστικών υποδομών και από το δομημένο περιβάλλον. Ενώ στις περιοχές των Ινδιάνων, οι διάφορες συγκεντρώσεις των καταφυγίων και των καλυβών διασκορπίστηκαν ανοργάνωτα, η κεντρική περιοχή

¹⁰ Στην προκολομβιανή αζτέκινη κοινότητα, ένα calpulli (από την διάλεκτο Nahuatl, που σημαίνει «μεγάλο σπίτι») ήταν ο σχεδιασμός από μια οργανωμένη ενότητα, η οποία βρισκόταν κάτω από το επίπεδο του Altepetl «πόλη-κρατίδιο». Μια πόλη-κρατίδιο Altepetl ήταν διαιρεμένη σε ένα αριθμό από calpullis, όπου το καθένα αποτελούταν από μια ενότητα, και όπου οι κάτοικοι του calpulli ήταν συλλογικά υπεύθυνοι για θέματα θρησκείας, με καθήκοντα οργάνωσης σε σχέση με το ευρύτερο Altepetl. Τα calpullis είχαν υπό τον έλεγχο τους καθορισμένη γη, η οποία ήταν διαθέσιμη για τα μέλη τους, ώστε να μπορούν να την καλλιεργούν και επίσης να λειτουργούν τα σχολεία του Tenochtitlan για τους νέους άνδρες. Παραδοσιακά είχε συζητηθεί ότι το calpulli ήταν αρχικώς μια μονάδα οικογένειας, όπου οι κάτοικοι, σχετιζόνταν μέσω αίματος και επιμεξίας. Άλλοι ερευνητές όπως ο Van Zantwijk (1985), αρνούνται ότι αυτό ήταν απαραίτητο και δείχνει ότι τουλάχιστον σε κάποια Altepetl, η φυσική βάση της οικογένειας αντικαταστάθηκε με μια ιεραρχική δομή, βασισμένη στον πλούτο και στο κύρος και όπου οι νεοεισοδηματίες από άλλα Altepetl είχαν την άδεια να εγκατασταθούν και να γίνουν μέρος από το calpulli. Ο Michael Smith (2003) δείχνει ότι σε μερικές πόλεις Nahua, όπως αξιοσημείωτα η Otumba, κάθε calpulli ειδικευόταν στο εμπόριο και έπαιρνε σχεδόν την μορφή της εμπορικής συντεχνίας. Στο Tenochtitlan, επίσης οι μικρές ενότητες του ήταν γνωστές ως calpullis. Ο ακριβής αριθμός τους δεν είναι γνωστός αλλά ο Van Zantwijk (1985), βασιζοντας τους υπολογισμούς του σε μια ευρεία συλλογή εθνοϊστορικών πηγών, φτάνει σε ένα αριθμό των 20 calpullis, 7 από τα οποία αντιπροσωπεύουν τα αρχικά ιδρυόμενα σύνολα του Tenochtitlan και τα υπόλοιπα 13 αποτελούνταν από ομάδες που έρχονταν στην πόλη σε διαφορετικές στιγμές της ανάπτυξής της.

διατηρήθηκε από τους Ισπανούς λαμβάνοντας την μορφή πολυτελών κτιρίων, τοποθετημένων συστηματικά γύρω από μεγάλες πλατείες (Moreno, 1981: 347).

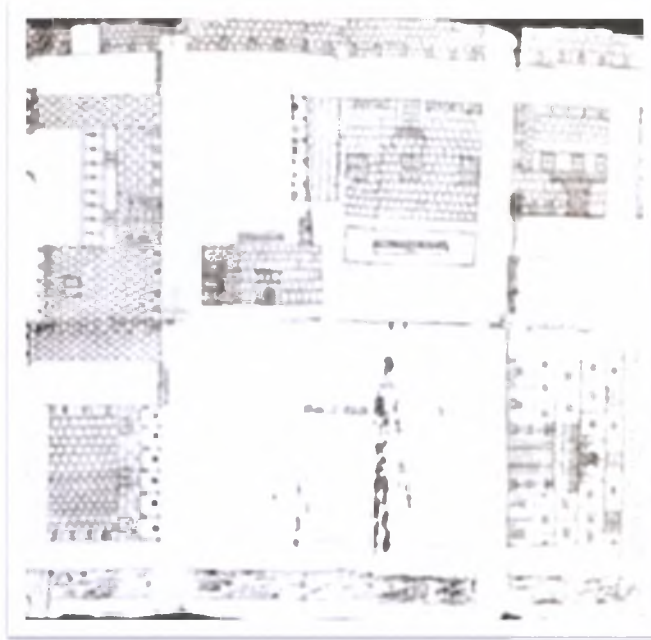
Οι πρώτες κατασκευές κατοικιών που χτίστηκαν στην Πόλη του Μεξικού, ήταν φρούρια – σπίτια. Η μορφή αυτών των κατοικιών αντανακλούσε ταυτόχρονα και τον φόβο των Ισπανών, μετά την νίκη τους, για πιθανή αντεπίθεση από τους ιθαγενείς. Γενικότερα μπορεί να ειπωθεί ότι η αστική μορφολογία στα χρόνια της αποικιοκρατίας φανερώνει μια διαδικασία αυτοδιαχωρισμού, όπου οι Ισπανοί προσπάθησαν να απομονώσουν τους εαυτούς τους από τους ιθαγενείς, ανεγείροντας φυσικά και κοινωνικά εμπόδια (βλ. Χάρτης 10, σελ. 65).

Χάρτης 9: Το 1555.

Πηγή: Lombardo de Ruiz, S., 1996, Atlas histórico de la ciudad de México, México, Smurfit Cartón y Papel-CONACULTA-INAH.

Χάρτης 10: Η Plaza Mayor το 1562-66.

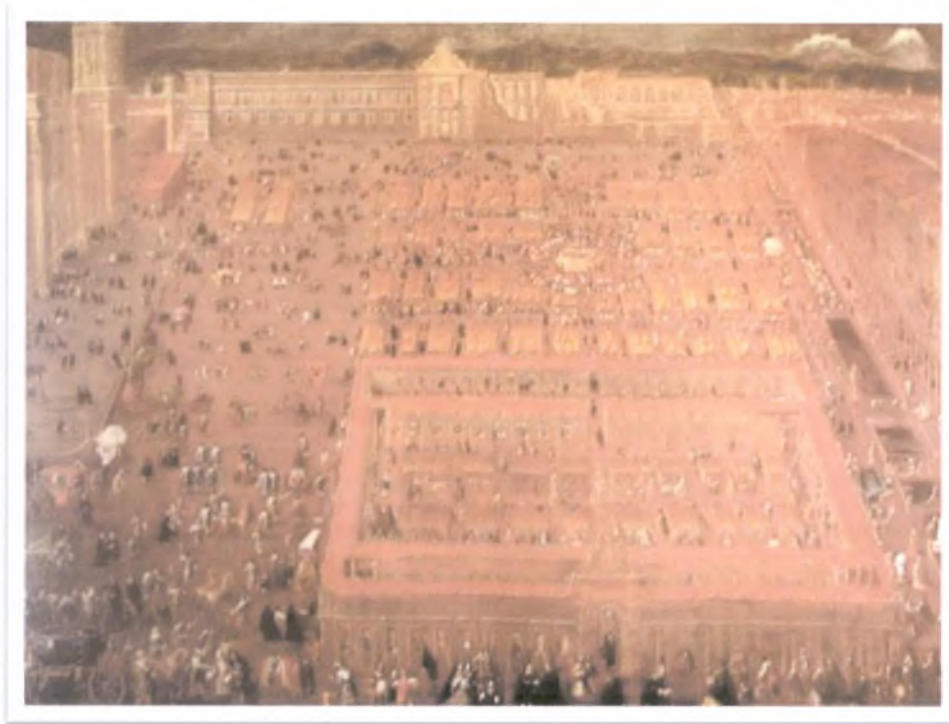

Πηγή: Lombardo de Ruiz, S., 1996, Atlas histórico de la ciudad de México, México, Smurfit
Cartón y Papel-CONACULTA-INAH.

Μετά την πάροδο των 100 χρόνων παρατηρείται η κατασκευή διάφορων κτιρίων όπως είναι εκκλησίες, σχολεία και κατοικίες-παλάτια, οδηγώντας σε μια μεταμόρφωση του αστικού τοπίου και δημιουργώντας ένα στυλ με μεγαλύτερη έμφαση στην διακόσμηση και στον καλλωπισμό. Παράλληλα με τις νέες κατασκευές παρατηρείται ένας νέος τρόπος χρήσης του δημόσιου και ιδιωτικού χώρου. Οι χώροι όπου οι πολιτιστικές και κοινωνικές συναλλαγές λάμβαναν μέρος ήταν οι δρόμοι και οι πλατείες, παρουσιάζοντας ένα επιπλέον από τα έντονα στοιχεία που χαρακτήριζαν την μεξικάνικη αποικιακή κοινωνία. Αυτήν την περίοδο, δραστηριότητες όπως θρησκευτικές γιορτές ή άλλες, πραγματοποιούνταν με χορηγία από τις αρχές. Μέσα από αυτήν την διαδικασία ο Βασιλικός Θρόνος προσπάθησε να επιτύχει την ενοποίηση και να ελέγξει την περιοχή αποικιοκρατίας μέσω μιας κατάλληλης κοινωνικής ιεραρχίας. Η ζωγραφιά του Cristobal de Villalpando, η οποία χρονολογείται από το 1695, δείχνει τον ανθρώπινο διαμερισμό της αποικιακής πλατείας ως ένα σύμβολο αστικής δοκιμασίας όπου όλες οι κάστες και οι κοινωνικές

τάξεις αναμειγνύονται: Ισπανοί, μιγάδες, ινδιάνοι, μαύροι και όλοι οι πιθανοί συνδυασμοί μεταξύ αυτών είναι εκεί (βλ. εικόνα 2, σελ. 64).

Εικόνα 2: Η Plaza Mayor το 1695.

Πηγή: Diana Sheinbaum, «Divided City: An historical perspective on gated communities in Mexico City».

Αυτή η εξέλιξη της κοινωνικής ζωής εύκολα διακρίνεται και στις ιδιωτικές κατοικίες των ανθρώπων. Οι μπαρόκ κατοικίες αποδεικνύουν την τάση των ιδιοκτητών να δημιουργήσουν μια επικοινωνία με την κοινωνική ζωή του δρόμου με παράλληλη δημιουργία ενός τμήματος δημόσιου χώρου μεταξύ αυτών των κτιρίων. Σύντομα, ο αρχικός διαχωρισμός που διαιρούσε τις αστικές περιοχές των Ινδιάνων και των Ισπανών και βασιζόταν στο εθνοτικό στοιχείο αρχίζει να εκλείπει, καθώς και οι δυο διαφορετικές ομάδες ξεκινούν να εισβάλλουν στα σύνορα των άλλων. Γενικά, στον χώρο παρατηρούνται δυο κινήσεις. Από την μεριά των Ισπανών, η δεύτερη και τρίτη γενιά που έφτασε στην Πόλη του Μεξικού, λόγω της έλλειψης των οικονομικών πόρων από τους προκατόχους τους, αναγκάστηκαν να μετακινηθούν και να

εγκατασταθούν στις περιοχές των Ινδιάνων. Από την μεριά των Ινδιάνων, ένα πλήθος οικογενειών ξεκίνησε να μετακινείται και να κατοικεί στην κυρίως πόλη, καθώς αυξανόταν η ζήτηση για οικιακή εργασία στις κατοικίες των εύπορων οικογενειών. Επιπλέον η γρήγορη ανάπτυξη των «mestizos»¹¹, ενίσχυσε τη δημιουργία μιας πολυεθνικής κοινωνίας.

Με την πάροδο του χρόνου, οι καταστάσεις και τα δεδομένα άλλαξαν, ιδιαίτερα όταν, στις αρχές του 18^{ου} αιώνα, οι Βουρβόνοι ανέβηκαν στον ισπανικό θρόνο, επιφέροντας σημαντικές αλλαγές τόσο στις περιοχές που είχαν υπό την κυριαρχία τους, όσο και στην ίδια την Ισπανία. Προώθησαν διάφορες πολιτικές που στόχευαν στην αύξηση του οικονομικού και πολιτικού ελέγχου αυτών των περιοχών. Αυτές οι πολιτικές επίσης επέφεραν σημαντικές αλλαγές και στην πρωτεύουσα του Μεξικού. Οι νέες πολιτικές φαίνεται να εξαλείφουν τις παραδοσιακές κοινωνικές πρακτικές του δημόσιου χώρου. Η νέα βουρβονική κουλτούρα εργάζεται με στόχο να διαχωρίσει την υψηλή τάξη της κοινωνίας από τα πλήθη ενισχύοντας την τάση του διαχωρισμού που υπήρχε παλιότερα μέσω της ιεραρχίας.

«Αντί της μαπαρόκ αποκλειστικότητας, οι Βουρβόνοι μύησαν στην γαλλική κουλτούρα την ελίτ τάξη και υποτίμησαν αυτή του πλήθους. Οι δρόμοι, στους οποίους παραδοσιακά κυριαρχούσαν οι φτωχοί, σταμάτησαν να αποτελούν μέρη όπου πραγματοποιούνταν γιορτές, και επιπλέον ταυρομαχίες και καρναβάλια απαγορεύτηκαν» (Scolow, 2000). Το αποτέλεσμα ήταν ότι οι γιορτές και το φαγοπότι μετακινήθηκαν στην ιδιωτική σφαίρα, μέσα στα σπίτια και στα διαμερίσματα (Fernández, 1992:60).

Ενώ κάποιοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι οι Βουρβόνοι δεν κατάφεραν να διαχωρίσουν τις δημοφιλείς παραδόσεις, ωστόσο η Viqueira υποστηρίζει ότι το ύστερο μισό του 18^{ου} αιώνα μπορεί να αποτελέσει ένδειξη μιας νέας τάσης όπου οι δραστηριότητες της υψηλής και χαμηλής τάξης διαχωρίζονται και η προηγούμενη κοινωνικότητα μεταξύ των διαφορετικών κοινωνικών ομάδων λήγει (Viqueira, 1987). Θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για το πρώτο στάδιο του κοινωνικού διαχωρισμού, το οποίο βασίζεται σε κοινωνικά και οικονομικά στοιχεία και όχι σε εθνοτικά, όπως

¹¹ Η λέξη mestizo αποτελεί ισπανικό όρο που χρησιμοποιούταν στην ισπανική αυτοκρατορία. Αναφέρεται σε ανθρώπους που προέρχονταν από την μίξη ευρωπαϊκής και αμερικάνικης γενιάς. Ο όρος συνεχίζει να χρησιμοποιείται σήμερα από τους Αμερικάνους. Προέρχεται από την ρωμαϊκή-λατινική λέξη mixticius, που σημαίνει μίξη. Στην πορτογαλική και στην γαλλική γλώσσα, οι λέξεις caboclo και métis χρησιμοποιούταν επίσης για να χαρακτηρίσουν τα άτομα με ανάμειξη ευρωπαϊκού και αμερικάνικου στοιχείου.

συνέβαινε τα πρώτα χρόνια. Αυτή η αλλαγή είχε αντίκτυπο και στην αρχιτεκτονική των κτιρίων. Η μπαρόκ αρχιτεκτονική απαιτούσε τροποποιήσεις ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις νέες απαιτήσεις της πολυτέλειας, της οικειότητας και της ιδιωτικοποίησης (Ayala, 1996: 63-64).

Στα επόμενα χρόνια, η εξέλιξη της πόλης παραμένει στάσιμη, χωρίς ιδιαίτερη αλλαγή των ορίων της. Αυτό εύκολα μπορούμε να το διακρίνουμε αν παρατηρήσουμε τους ακόλουθους χάρτες.

Χάρτης 11: Η Πόλη του Μεξικού το 1793.

Χάρτης 12: Η Πόλη του Μεξικού το 1853.

Πηγή: Diana Sheinbaum, «Divided City: An historical perspective on gated communities in Mexico City».

Παρόλα αυτά το 1859, με τους νόμους γνωστούς ως “Reforma” δίνεται η δυνατότητα της εθνικοποίησης και αργότερα της ιδιωτικοποίησης εκκλησιαστικής και δημόσιας γης, οδηγώντας σε μια γρήγορη ανάπτυξη της κτηματαγοράς, η οποία παράλληλα προωθεί την αστική ανάπτυξη. Η πώληση των συγκεκριμένων εκτάσεων, αποτέλεσε πηγή εισοδήματος για την κυβέρνηση καθώς επίσης και μια μορφή πολιτικής προστασίας. Αρχικά αυτή η ανάπτυξη ήταν εσωτερική και επικεντρώθηκε κυρίως στην κατεδάφιση και στην ανακατασκευή της παλαιότερης περιουσίας των εκκλησιών. Αργότερα, μετά το 1880 επεκτάθηκε εξωτερικά και δυτικά (Lear, 1996: 454-492). Ιδιαίτερα, από το 1876 μέχρι και το 1910 κατά την διάρκεια του καθεστώτος του Porfirio Díaz, υπήρξε μια αναγέννηση και εξέλιξη στον οικονομικό τομέα, η οποία αντανακλάται στη δημιουργία ενός μεγάλου αριθμού νέων γειτονιών, οι οποίες αρχικά αποτελούσαν εκτάσεις των εκκλησιών¹².

Η κυβέρνηση του Díaz βασίστηκε σε ένα πρόγραμμα εκσυγχρονισμού, που στόχευε στο να αναβιβάσει την Πόλη του Μεξικού σε μια μοντέρνα πόλη. Δημιουργούσε ένα σταθερό και εγγυημένο περιβάλλον ώστε να υπάρχει δυνατότητα

¹² Το 1813, η αστική περιουσία της εκκλησίας καταμετρούνταν ως τα μισά κτίρια της πόλης του Μεξικού (Morales, 1978).

προσέλκυσης και ανάπτυξης ξένων επενδύσεων σε μια περίοδο όπου οι κυβερνήσεις, οι τράπεζες και διάφοροι οργανισμοί των ΗΠΑ και της Ευρώπης ήταν πρόθυμοι να επενδύσουν το κεφάλαιό τους και να διευρύνουν τις συναλλαγές. «Σε αυτήν την περίοδο του εξαρτώμενου καπιταλισμού, η μεξικάνικη κυβέρνηση χορήγησε πολυάριθμες παραχωρήσεις ώστε να ενθαρρύνει την βιομηχανοποίηση και να οδηγήσει την εθνική της οικονομία μακριά από την αγροτική βάση. Ο συνδυασμός της ειρήνης, της ανάπτυξης της εξορυκτικής λειτουργίας, της βιομηχανικής ανάπτυξης, της αρχής του εθνικού σιδηροδρομικού δικτύου και των αυξανόμενων εισαγωγών και εξαγωγών, οδήγησε σε μια προβλεπόμενη έντονη αύξηση της αστικοποίησης» (Kemper and Royce, 1979: 267-289).

Ο οικονομικός εκσυγχρονισμός και η ανάπτυξη δικτύου επικοινωνίας, ήταν δυο από τις αιτίες που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην μετατροπή της πόλης σε ένα πόλο έλξης. Από το 1858 μέχρι το 1910, ο πληθυσμός της πόλης αυξήθηκε σημαντικά και η πόλη αυξήθηκε σε έκταση από 8.5 σε 40.5 τ.χλμ. Αυτήν την χρονική περίοδο η Πόλη έγινε το αστικό-κέντρο κλειδί της χώρας. Παρόλο που οι δυνάμεις της αγοράς οδηγούσαν σε σημαντική οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη τόσο την κυβέρνηση όσο και τους κατοίκους της πόλης, αυτοί οι οποίοι ευνοήθηκαν οικονομικά ήταν μια μικρή ομάδα ισχυρών μεγαλεμπόρων, που προέρχονταν από την Ευρώπη και την Αμερική και οι οποίοι έλεγχαν την βιομηχανία, το εμπόριο και την κτηματαγορά, δημιουργώντας ένα τύπο μονοπωλιακής δύναμης, υποστηριζόμενης από την πολιτική ελίτ, που τους επέτρεπε να ελέγχουν την διαδικασία αστικοποίησης σύμφωνα με τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους (Lear, 1996, Jiménez, 1993).

3.1.2) Από την τελευταία περίοδο της αποικιοκρατίας έως σήμερα.

Προχωρώντας ιστορικά στην Πόλη του Μεξικού, βλέπουμε νέες εξελίξεις να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην χωρική και κοινωνική δομή της πόλης. Εμφανίζονται νέα στοιχεία που αλλάζουν τη ιστορική πόλη σε μια σύγχρονη μεγαλούπολη. Το αστικό τοπίο μεταμορφώνεται και μαζί με αυτό οι κοινωνικές ομάδες που συνθέτουν την πόλη ακολουθούν τις νέες αλλαγές.

Έχουμε την εμφάνιση των νέων συνοικιών, γνωστές σήμερα ως colonias, οι οποίες σχεδιάστηκαν αρχικώς ώστε να φιλοξενήσουν διαφορετικές ομάδες της κοινωνίας, σήμερα όμως διατηρείται αυτός ο όρος για να χαρακτηρίσει κάποιες παραδοσιακές γειτονιές. Σε αυτήν την περίοδο, η αριστοκρατία πάσχιζε να αυξήσει τον πλούτο της και να βελτιώσει την κουλτούρα της, μετακομίζοντας μακριά από τα παραδοσιακά πολυσύνθετα μέρη όπου διέμεναν όλες οι τάξεις εντός της πόλης, στην δυτική περιφέρεια, αρχικά στην περιοχή που συνόρευε με την νέα τεράστια λεωφόρο "Paseo de la Reforma", εμπνευσμένη από την λεωφόρο Champs Elysées, στο Παρίσι. Οι συνοικίες Juárez και Roma ήταν τα καλύτερα παραδείγματα αυτής τη χλιδής, όπου ποικίλα αρχοντικά σε διαφορετικά ευρωπαϊκά στυλ τοποθετούνταν εκατέρωθεν του δρόμου, ευρέως, με ενδιάμεσες σειρές από δένδρα (Herández, 1981), (βλ. εικόνα 3, σελ. 70).

Η μεγαλύτερη αντίθεση του παλαιού κέντρου είναι τα ίδια τα σπίτια. Τα παραδοσιακά κτίρια του κέντρου διέφεραν σημαντικά από τα αρχοντικά των προαστίων. Χτισμένα εμπόδια αντικαθιστούν τα περιφραγμένα σπίτια και δίνουν την δυνατότητα στις εύπορες ή μεσαίας τάξης οικογένειες να διαχωριστούν από τα κατώτερα στρώματα που διαμένουν στις παραδοσιακές γειτονιές της Πόλης του Μεξικού και να απομακρυνθούν από την κίνηση, τις εμπορικές δραστηριότητες και τους θύλακες της φτώχειας.

Αυτό αποτελεί και την αρχή του μόνιμου χωρικού διαχωρισμού, μεταξύ των πλούσιων και των φτωχών συνοικιών, η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Στην δυτική μεριά της πόλης, αναπτύσσονται τα προάστια όπου διαμένουν οι ανώτερες κοινωνικές τάξεις και αντιθέτως στα ανατολικά και βόρεια μετατρέπεται η πόλη σε χώρο όπου θα φιλοξενήσει τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα. Οι διαφορές μεταξύ των συνοικιών όπου διαμένουν οι πλούσιοι και εκείνων όπου διαμένουν φτωχοί

έγιναν εντονότερες, καθώς η κυβέρνηση παρείχε υπηρεσίες μόνο σε περίπτωση που πίστευε ότι μπορούσε να ανακτήσει το κόστος από τους φόρους περιουσίας, κάτι στο οποίο μόνο οι πλούσιες «colonias» μπορούσαν να ανταποκριθούν. Αυτό το κοινωνικό κριτήριο της εξυπηρέτησης αρχικώς των περιοχών με μεγαλύτερη εμπορική σημασία και δημόσια σημαντικότητα, όπως διαφαίνεται από την «εξελισσόμενη μεξικάνικη ελίτ», οδήγησε σε ένα πρώτο στάδιο μεγάλης ανισότητας μεταξύ των διαφορετικών τομέων της πόλης (Lear, 1996).

Το 1910, η Μεξικάνικη Επανάσταση επέφερε μια προσωρινή παύση της αστικής ανάπτυξης. Το 1921 η πρωτεύουσα διέθετε πληθυσμό 662.000 κατοίκους και 10 χρόνια αργότερα ανερχόταν στους 1.000.000. Καθώς ο πληθυσμός αυξήθηκε, οι λαϊκές τάξεις συγκεντρώθηκαν σε κεντρικές συνοικίες και σε κατοικίες, ονομαζόμενες 'casas de vecindad'¹³, ενώ οι υψηλές και μεσαίες τάξεις παρέμειναν στα δυτικά προάστια αναζητώντας μια ήσυχη και ήρεμη τοποθεσία κοντά στην φύση (Kemper, 1979).

Εικόνα 3: Λεωφόρο Paseo de la Reforma, 1900.

Πηγή: Diana Sheinbaum, «Divided City: An historical perspective on gated communities in Mexico City».

¹³ Τύπος κατοικίας όπου διέμεναν τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα.

Εικόνα 4: Μια από τις νέες πλούσιες γειτονιές.

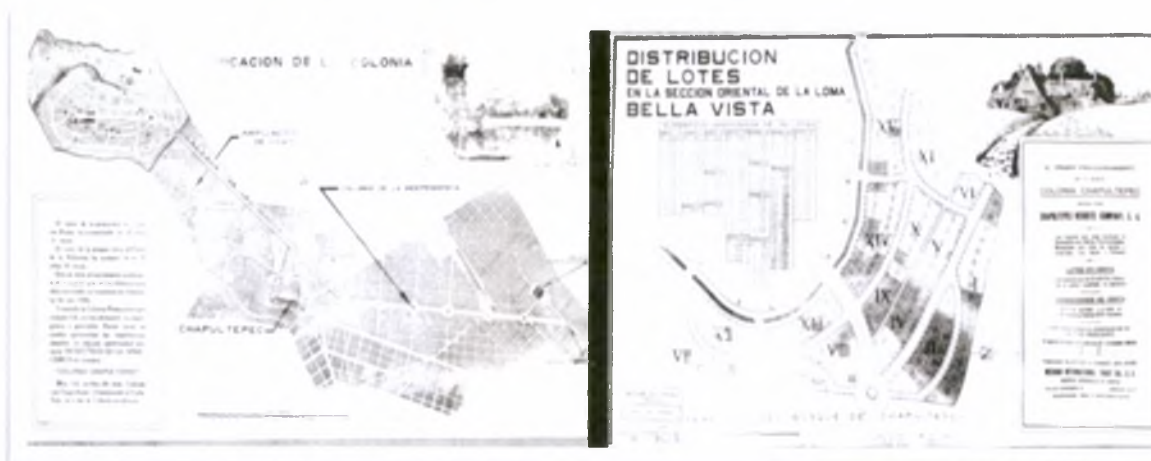
Πηγή: Diana Sheinbaum, «Divided City: An historical perspective on gated communities in Mexico City».

Σε αυτήν την χρονική περίοδο αξίζει να σημειωθεί η προσπάθεια που έγινε από την Chapultepec Heights, μια εταιρία η οποία ιδρύθηκε από ξένα και μεξικάνικα κεφάλαια, να δημιουργήσει την πρώτη «Garden-City» στο Μεξικό, την ονομαζόμενη «Lomas de Chapultepec». Η βασική ιδέα ήταν να γίνει μια αντιγραφή του αγγλοσαξονικού μοντέλου που είχε σχεδιάσει ο Ebenezer Howard. Στόχος ήταν να σχεδιαστεί και να κατασκευαστεί ένας νέος τύπος πόλης, όπου οι πλούσιοι κάτοικοί της θα μπορούσαν να απομονώσουν τους εαυτούς τους από τα προβλήματα που προέρχονταν από την έντονη βιομηχανοποίηση της πόλης (βλ. εικόνα 5, σελ. 72).

Το Lomas de Chapultepec αντανakλούσε τις μεγάλες ανισότητες που χαρακτήριζαν την πόλη και τους διαφορετικούς ρυθμούς ανάπτυξης της στο εσωτερικό της μετά την Επανάσταση. Αν και οι μεταεπαναστατικές κυβερνήσεις μίλησαν για επίλυση των διαφορών και των προβλημάτων των φτωχών περιοχών της πόλης, στην πραγματικότητα έθεσαν στην άκρη τα αιτήματα της εργατικής και λαϊκής

τάξης και ανταποκρίθηκαν περισσότερο στις ανησυχίες της μεσαίας και υψηλής τάξης που εργάζονταν στον εμπορικό τομέα (Miranda, 1998).

Εικόνα 5: Το Lomas de Chapultepec.

Πηγή: Diana Sheinbaum, «Divided City: An historical perspective on gated communities in Mexico City».

Μαζί με την δεκαετία του '40 ακολούθησε στο Μεξικό και το «οικονομικό θαύμα». Η μη διαθεσιμότητα των αγαθών από τα εμπλεκόμενα κράτη στον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο, παρείχε ένα κίνητρο στις κυβερνητικές πολιτικές για εισαγωγή και αντικατάσταση του τομέα της βιομηχανίας (Ballent, 1998: 60). Στα χρόνια που ακολουθούν το Μεξικό αλλάζει μορφή και τύπο και μετατρέπεται σε ένα σημαντικό πόλο ανάπτυξης τόσο για τις χώρες της Αμερικής όσο και για την Ευρώπη. Τα στοιχεία που ευνόησαν σε αυτήν την κατεύθυνση και οδήγησαν στη δημογραφική και αστική ανάπτυξη είναι: η κεντρικότητά του στο δίκτυο μεταφορών, το σχετικά ικανό δυναμικό εργασίας και η μεγάλη κατανάλωση από τον πολύ πληθυσμό. Αυτό αποτελεί ένα από τα πρώτα χρονικά σημεία επέκτασης της Πόλης του Μεξικού, όπου ο πληθυσμός ξεπερνά τα όριά της και εγκαθίσταται σε περιοχές στους γειτονικούς δήμους. Τις επόμενες τρεις δεκαετίες, από το 1940 έως και το 1970 ο πληθυσμός αυξάνεται 345% ενώ η μητροπολιτική περιοχή μεγαλώνει κατά 424% (Davis, 1998).

Πίνακας 1: Αύξηση του πληθυσμού από 1930 έως 1970.

Αστική περιοχή	1930	1940	1950	1960	1970
Πόλη του Μεξικού	1.049.000	1.757.530	2.923.194	4.846.497	6.874.165
Γειτονικοί δήμοι της πόλης του Μεξικού	-----	13.845	58.881	308.830	1.782.686
ZMVM (Μητροπολιτική Ζώνη του Μεξικού)	1.049.000	1.771.375	2.982.075	5.155.327	8.656.851

Πηγή: Diana Sheinbaum, «Divided City: An historical perspective on gated communities in Mexico City».

Σύντομα έφτασαν μετανάστες στην πόλη, οι οποίοι άρχισαν να εγκαθίστανται μαζί με κάποιες βιομηχανίες στην περιφέρεια αυξάνοντας τον αστικό χώρο. Σε αυτό το σημείο, οι κανονισμοί που αφορούσαν τις χρήσεις γης, μαζί με τους περιορισμούς για πωλήσεις σε προηγούμενες μη αστικές περιοχές ήταν λιγότερο ενισχυμένοι, προσφέροντας όχι μόνο ευκαιρίες εργασίας αλλά επίσης και χαμηλής αξίας γη για φτωχές οικογένειες και ελκυστικά σημεία στο δυτικό τμήμα της πόλης για υψηλού εισοδήματος κατοίκους, οδηγώντας σε φυγή τους ανθρώπους και απομακρύνοντας τους από το κέντρο της πόλης (Rowland and Gordon, 1996).

Τα νέα προάστια διακρίνονταν από ένα ραγδαίο εκσυγχρονισμό (που μόνο κάποιοι προνομιούχοι μπορούσαν να απολαύσουν), πράγμα που ερχόταν σε αντίθεση με το κέντρο το οποίο διατηρούσε ακόμα στοιχεία των προεπαναστατικών ημερών. Παράλληλα ένας νέος τύπος κατοικίας σχεδιάστηκε και κατασκευάστηκε την δεκαετία του '50 σε ένα νοτιοδυτικό διαμέρισμα της πόλης, που ενίσχυσε τον διαχωρισμό στην Πόλη του Μεξικού. Αυτός ο νέος τύπος ονομάζεται «Jardines del Pedregal», δηλαδή «βραχώδεις κήποι» και παρείχε μια μη συνδεδεμένη διαίρεση του χώρου με την υπόλοιπη πόλη, η οποία επέτρεπε στους κατοίκους να ελέγχουν πιο εύκολα την περιοχή τους (Blakely and Snider, 1997: 8). Αυτός ο τύπος με συγκεκριμένη αρχιτεκτονική, παρέχει στους κατοίκους της ένα αρμονικό και σύνθετο καταφύγιο. Σε αυτήν την κοινότητα μπορεί κάποιος εύκολα να διακρίνει αδιέξοδους δρόμους, οι οποίοι δίνουν μια αποκλειστικότητα και μια απομόνωση στους κατοίκους της περιοχής, περιορίζοντας παράλληλα και την είσοδο (βλ. εικόνα 6, σελ. 75).

Εκτός από τον σχεδιασμό των δρόμων, ο Luis Barragán, ο αρχιτέκτονας του σχεδίου, κατασκεύασε αρκετά κτίρια τα οποία απείχαν από το δρόμο, τοποθετημένα σε σχετική απόσταση από τα όρια του οικοπέδου και όπου ο κήπος διαδραμάτιζε σημαντικό ρόλο στην οργάνωση του χώρου. Σε αυτό τον τύπο σχεδιασμού, οι χώροι κατοικίας διατηρούν πάντα μια απόσταση από τους δημόσιους χώρους, οι οποίοι ερημώνονται, και οι κάτοικοι δεν έχουν καμία διάθεση να κυκλοφορήσουν στους δρόμους. Παράλληλα με αυτόν τον σχεδιασμό αναπτύσσεται ένα νέο είδος που διαφέρει από το κέντρο της πόλης και που η Ayala περιγράφει ως «διαχωριστικές λύσεις της αστικής δομής», καθώς απέχουν σημαντικά από το παραδοσιακό αστικό δίκτυο. Η ιδέα ήταν να γίνει μια απομάκρυνση από τις ενιαίες λύσεις, συγκεντρωμένες σε τετράγωνα-συγκροτήματα, και οι οποίες αποτέλεσαν πρότυπα μέχρι και την δεκαετία του '50.

Η αστική ανάπτυξη που προέκυψε τα επόμενα χρόνια στους μητροπολιτικούς δήμους ήταν σχετικά ακανόνιστη. Οι τάξεις χαμηλού εισοδήματος, αναγκάστηκαν να εγκατασταθούν σε περιοχές όπου δεν υπήρχαν οι κατάλληλες υποδομές για κατοικία ή που πλημμύριζαν το χειμώνα και όπου επικρατούσε έντονη ξηρασία και σκόνη το καλοκαίρι, κυρίως ανατολικά και βορειοανατολικά της πόλης. Αντιθέτως, τα υψηλά και μεσαία στρώματα συνέχισαν να εγκαθίστανται δυτικά και νοτιοδυτικά της πόλης και να ακολουθούν την παραδοσιακή κατεύθυνση που χάραζαν οι προηγούμενες γενιές. Έτσι θα μπορούσαμε να πούμε ότι δημιουργήθηκε μια νοητή γραμμή που διαχώριζε το βόρειο και ανατολικό τμήμα, όπου κατοικούσαν οι φτωχοί, από το νότιο και δυτικό τμήμα της πόλης, όπου κατοικούσαν οι πλούσιοι.

Παράλληλα, παρουσιάζεται ανάγκη για νέα μεγάλα αστικά σχέδια. Το Santa Fe και τα Interlomas είναι δυο από τα χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτών των νέων σχεδίων, τα οποία προωθούνται και δεν σχετίζονται μόνο με την κατοικία αλλά και με άλλου τύπου κτίρια όπως εμπορικά κέντρα, σχολεία, νοσοκομεία κλπ (βλ. εικόνα 7, σελ. 75).

Εικόνα 6: Δημόσιοι δρόμοι στο Jardines del Pedregal.

Πηγή: Diana Sheinbaum, «Divided City: An historical perspective on gated communities in Mexico City».

Εικόνα 7: Το Bosque real και τα Interlomas.

Πηγή: Diana Sheinbaum, «Divided City: An historical perspective on gated communities in Mexico City».

Ακολουθώντας αυτές τις νέες τάσεις αστικής ανάπτυξης, παρατηρούμε ότι οι έγκλειστες συνοικίες αρχίζουν και διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην οργάνωση και στην λειτουργία της πόλης. Η άτακτη εξάπλωση των «ιδιωτικών συνοικιών» όπου διαμένουν μόνο άτομα υψηλού εισοδήματος κυριαρχεί στην αστική δομή της πόλης. Αυτός ο τύπος των κατοικιών παρουσιάζεται ως το ιδανικό μοντέλο ζωής, το οποίο θα μπορούσε να παρομοιαστεί με ό,τι επικρατούσε στα παλαιότερα προάστια που είχαν δημιουργηθεί στο πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα. Επιπλέον, η τάση για μεγαλύτερη επαφή με τη φύση και για απομάκρυνση από την αποπνικτική ζωή του κέντρου της πόλης, ήταν αρκετή ώστε να πραγματοποιηθεί η απόφαση για μετακίνηση. Βασική διαφορά όμως αυτών των μορφών του διαχωρισμού από τις παλαιότερες μορφές αποτελεί το έντονο αίσθημα της ανασφάλειας που διακατέχει τους κατοίκους, όπως έχουμε επισημάνει και σε προηγούμενα κεφάλαια. Ένα άλλο στοιχείο που διαφέρει σημαντικά από τα προηγούμενα στάδια, είναι το μεγάλο εύρος των υποδομών που διατίθενται για χρήση σε όλους τους κατοίκους, και οι οποίες βρίσκονται σε κοινές περιοχές μέσα στην συνοικία. Αυτό το φαινόμενο είναι αποτέλεσμα των αναπτυξιακών και κυβερνητικών κινήσεων. Από τη μια μεριά οι αναπτυξιακοί παράγοντες ενισχύουν αυτού του είδους την οικιστική κίνηση, καθώς με την κατασκευή των έγκλειστων συνοικιών μπορούν να τοποθετήσουν περισσότερους ανθρώπους σε λιγότερο χώρο και να έχουν μεγαλύτερο κέρδος και από την άλλη μεριά οι τοπικές κυβερνήσεις επιδιώκουν ανάπτυξη και αυξημένους φόρους εισοδήματος με λιγότερη δημόσια επένδυση (McKenzie, 2003: 207).

Επιπλέον κάτι που είναι ανησυχητικό και συμβαίνει στο Μεξικό, είναι ότι ενώ σε κάποιες άλλες χώρες όπου υπάρχουν έγκλειστες συνοικίες, πολλοί κάτοικοι παραπονούνται ότι είναι θύματα διπλής φορολογίας από την κυβέρνηση, σε αυτήν την χώρα οι κάτοικοι έχουν συνηθίσει στην παρανομία της. Οι κάτοικοι δεν ενδιαφέρονται για τον υποχρεωτικό φόρο που θα πρέπει να πληρώσουν αλλά αρκούνται τουλάχιστον στο να λάβουν τις υπηρεσίες που επιθυμούν. Κρίνεται σε αυτό το σημείο σημαντικό να γίνει μια σύντομη περιγραφή των έγκλειστων συνοικιών που βρίσκονται στην Πόλη του Μεξικού και από τις οποίες η μια θα αποτελέσει το κέντρο της ανάλυσής μας.

Όπως είναι γνωστό η έντονη ανησυχία για ασφάλεια και διατήρηση της κοινωνικής τάξης αποτελούν δυο στοιχεία που διακρίνουν ιδιαίτερα τις μεγάλες πόλεις όπως είναι και η περίπτωση της πρωτεύουσας του Μεξικού. Συχνά αυτά τα

δυο εκφράζονται μέσα από τις διαδικασίες του κοινωνικού και χωρικού διαχωρισμού. Παραδείγματα αυτού του φαινομένου μπορούν να αποτελέσουν οι ονομαζόμενοι κλειστοί χώροι, οι οποίοι μπορεί να είναι αστικοί, εμπορικοί ή ειδικευόμενοι στο να παρέχουν κάποιες υπηρεσίες. Αυτοί οι έγκλειστοι χώροι όπως είναι γνωστό βρίσκονται υπό επιτήρηση και είναι αδιαπέραστοι από αγνώστους ή μη επιθυμητούς ανθρώπους. Υπάρχουν διαφορετικοί τύποι εγκλεισμού αστικών περιοχών στην Πόλη του Μεξικού, όπου ο καθένας έχει τους δικούς του κανόνες, τα δικά του χαρακτηριστικά και διοικείται από το δικό του σύστημα.

Συγκεντρωτικά θα μπορούσαμε να αναφέρουμε πέντε τύπους περιοχών, οι οποίες έχουν στοιχεία εγκλεισμού και βρίσκονται στο εσωτερικό της Πόλης: την Villa Panamericana, η οποία αποτελείται από μεσαία και χαμηλά εισοδήματα, τη Villa Olímpica στην οποία κατοικεί μεσαία τάξη, το συγκρότημα κατοικιών στο Camino a Santa Teresa, που κατοικείται από την μεσαία και υψηλή τάξη, την υψηλής τάξης περιτειχισμένη γειτονιά στο δάσος Ajusco και τέλος τα δυο κλειστά συγκροτήματα όπου διαμένει η μεσαία τάξη στην ζώνη Coapa, και η οποία θα μελετηθεί ευρέως παρακάτω.

Αναλυτικότερα, η Villa Panamericana έχει μια έκταση δυο τετραγωνικών χιλιομέτρων και πήρε το όνομά της από τους ομώνυμους αγώνες που πραγματοποιήθηκαν στον ευρύτερο εκείνο χώρο. Είναι ένα συγκρότημα κατοικιών, το οποίο ολοκληρώθηκε το 1985 και αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες αστικές αναπτύξεις στην πόλη με πληθυσμό 15.000 κατοίκων. Πολλά από τα κτίρια διαθέτουν σιδερένια κάγκελα ή πέτρινους τοίχους και συχνά υπάρχει κάποιος κοινόχρηστος χώρος στο εσωτερικό της περιοχής. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από τους ίδιους τους κατοίκους μη ασφαλής λόγω της ύπαρξης χρηστών ναρκωτικών και ληστών. Επίσης είναι συχνό το φαινόμενο των νέων άστεγων, οι οποίοι συνηθίζουν να κοιμούνται στους κήπους.

Η Villa Olímpica είχε κατασκευαστεί ως οικιστική μονάδα που θα φιλοξενούσε τους αθλητές των Ολυμπιακών Αγώνων το 1968. Είναι τοποθετημένη σε μια πολύ στρατηγική θέση του δυτικού τμήματος της Πόλης και αποτελείται από 904 διαμερίσματα, τα περισσότερα του ίδιου μεγέθους, διανεμημένα σε 29 δεκαόροφα κτίρια. Οι πρώτοι κάτοικοι ήταν κοινωνικά ομογενοποιημένοι, με υψηλού επιπέδου μόρφωση. Ακόμα και σήμερα υπάρχει μια έντονη παρουσία της μεσαίας τάξης, όπου οι περισσότεροι έρχονται από το εξωτερικό και βρίσκουν καταφύγιο εκεί, και μαζί με

τα ιδιαίτερα και προσεγμένα χαρακτηριστικά των κτιρίων και των κοινόχρηστων χώρων η Villa Olímpica αποτελεί σήμερα έναν ευχάριστο τόπο διαμονής. Η συνοικία είναι περιτειχισμένη και έχει μια μόνο είσοδο η οποία φρουρείται 24 ώρες την ημέρα από φύλακες.

Το συγκρότημα κατοικιών στο Camino a Santa Teresa κατασκευάστηκε από μια ιδιωτική εταιρία κατά την διάρκεια της δεκαετίας του '70. Στην αρχή αυτή η κατασκευή κατοικούταν από μεσαία εισοδήματα νέων οικογενειών που είχαν μικρής ηλικίας παιδιά. Περικλειόταν από ένα δάσος και δεν υπήρχε τίποτα άλλο στην γύρω περιοχή. Σήμερα η πρώτη γενιά παιδιών άρχισε να εγκαταλείπει την περιοχή, στην οποία πλέον παρατηρούνται φαινόμενα γήρανσης. Το συγκρότημα δεν φυλάσσεται από κάποιο ειδικό προσωπικό, βρίσκεται σε μια πολύ ήσυχη και ασφαλή περιοχή αλλά λόγω της μεγάλης έλλειψης ασφάλειας που επικρατεί στην πόλη, υπάρχει έντονος φόβος να μετακινηθούν οι κάτοικοι εκτός των ορίων της συνοικίας.

Ο οικισμός που βρίσκεται στο δάσος Ajusco έχει μεγάλη ιστορία καθώς είναι πολλά τα στοιχεία τα οποία συνετέλεσαν ώστε να δημιουργηθεί εν τέλει αυτός ο οικιστικός σχηματισμός. Αρχικώς η περιοχή βρισκόταν υπό την ιδιοκτησία των κατοίκων του San Andrés, ενός χωριού στις πλαγιές του δάσους. Αργότερα μια ομάδα υψηλο-μεσαίας τάξης, που είχε εμπειρία σε αστικές επενδύσεις, ενδιαφέρθηκε για την περιοχή και αποφάσισε να κατασκευάσει ένα οικολογικό οικισμό. Οι κάτοικοι του χωριού άρχισαν να πουλούν τις εκτάσεις τους με την ελπίδα δημιουργίας ενός οικισμού, ο οποίος θα ήταν σε πιο στενή επαφή με την φύση. Κατά την διάρκεια της δεκαετίας του '80 οι κάτοικοι του οικισμού δημιούργησαν μια οργάνωση και θέσπισαν κάποιους κανόνες για την προστασία της περιοχής. Είναι σχεδόν πλήρως περιτειχισμένη εκτός από ένα σημείο όπου δεν επαρκούσαν οι πόροι για την ολοκλήρωση του τείχους. Υπάρχουν επίσης φύλακες και αυτόματες μπάρες οι οποίες ανοίγουν με μαγνητική κάρτα που διαθέτουν οι κάτοικοι.

Τελικώς, υπάρχουν και δυο κλειστές περιοχές στην Coara όπου ο εγκλεισμός δεν αποτέλεσε ένα προϋπάρχον στοιχείο του χώρου παρά ένα αποτέλεσμα μιας κινητοποίησης των κατοίκων για κλείσιμο των δρόμων που αρχικώς ήταν ανοιχτοί. Σε ένα πρώτο στάδιο αυτές οι περιοχές είχαν σα στόχο να αποτελέσουν τμήματα της Villa Coara, οικισμός ο οποίος κατασκευάστηκε για να παρέχει διαμονή στους δημοσιογράφους στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Σήμερα αυτά τα δυο συγκροτήματα κατοικούνται από ανθρώπους μεσαίου εισοδήματος που έχουν, στοχεύουν στον

περιορισμό της εισόδου σε ανεπιθύμητους και στη διαφύλαξη της ηρεμίας και της ησυχίας μέσα σε αυτά.

Γενικότερα στο Μεξικό δυο είναι τα στοιχεία που μπορούμε να διακρίνουμε εντόνως. Πρώτο στοιχείο είναι ότι η κυβέρνηση δεν φαίνεται πρόθυμη να βοηθήσει στην επίλυση των προβλημάτων που προκύπτουν από τις κοινωνικές ανισότητες στην αστική ανάπτυξη της πόλης και από την άλλη μεριά οι ίδιοι οι κάτοικοι προσπαθούν να βρουν την λύση στα ζητήματα τους.

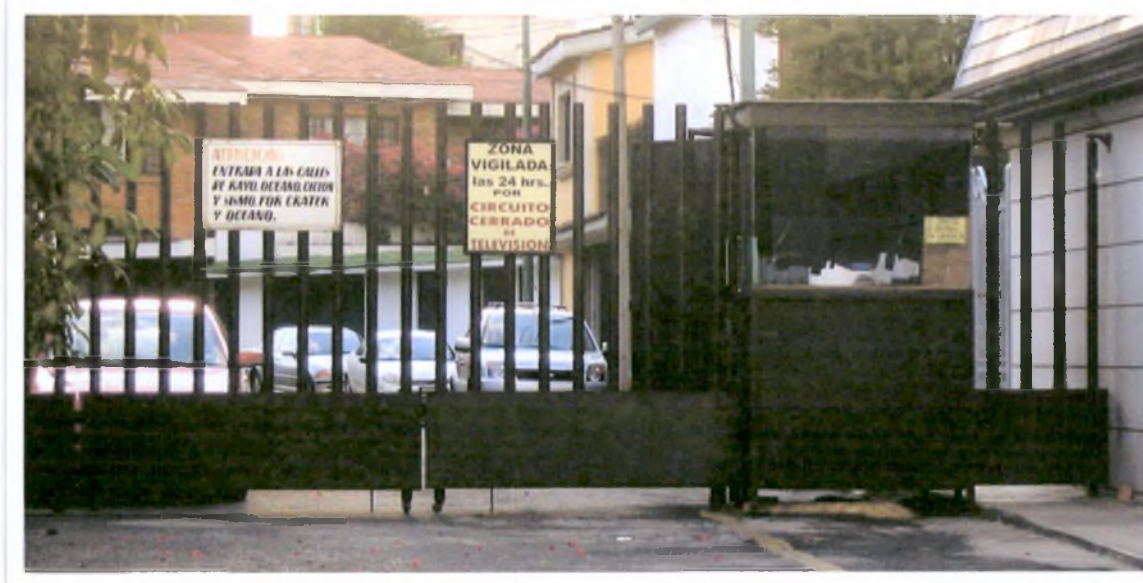
Στη συνέχεια ακολουθούν κάποιες φωτογραφίες στις οποίες παρουσιάζονται τα μέσα με τα οποία εξασφαλίζονται οι συνθήκες ασφαλείας στις έγκλειστες συνοικίες.

Χαρακτηριστικά συστήματα ασφαλείας που συναντώνται σε έγκλειστες συνοικίες.

Πηγή: Diana Sheinbaum, «Divided City: An historical perspective on gated communities in Mexico City».

3.2) Συνέπειες στην κοινωνική και χωρική συνοχή της πόλης.

Προχωρώντας από την μεσαιωνική εποχή στις συνθήκες του σήμερα μπορούμε εύκολα να διακρίνουμε ότι παρόλο που οι άνθρωποι αλλάζουν, οι καταστάσεις και οι τρόποι με τους οποίους διαμορφώνεται η κοινωνία είναι παρόμοιοι. Ο άνθρωπος έχει πάντα την τάση να διαχωρίζει τον εαυτό του από τους άλλους, στηριζόμενος σε διαφορετικά στοιχεία κάθε φορά, όπως είναι το φύλο, το μορφωτικό επίπεδο, η εθνικότητα ή το επίπεδο εισοδήματος. Στην περίπτωση της Πόλης του Μεξικού θα μπορούσαμε να πούμε ότι η διαδικασία του κοινωνικού και χωρικού διαχωρισμού βασίστηκε σε στοιχεία όπως τα προηγούμενα και αναπτύχθηκε καταλήγοντας στις σημερινές μορφές του διαχωρισμού. Συγκεντρωτικά θα αναφέρουμε ότι ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιήθηκε αυτό το φαινόμενο διακρίνεται από διαδικασίες όπως είναι οι ακόλουθες και οι οποίες έχουν διαφορετικές επιπτώσεις σε κάθε εποχή.

Ξεκινώντας από την φυλετική διαφορά που υπήρχε στα πρώτα χρόνια της αποικιοκρατίας των Ισπανών στο Μεξικό μεταξύ των ιθαγενών και των Ισπανών, βλέπουμε ότι αρχίζει το πρώτο στάδιο της διάσπασης της κοινωνικής συνοχής το οποίο παράλληλα παίρνει και χωρικές διαστάσεις. Τα άτομα που συνθέτουν την πρώτη κοινωνία του Μεξικού, αρχίζουν να διαχωρίζονται και να καταλαμβάνουν διαφορετικές περιοχές μέσα στο ίδιο το κρατίδιο με στόχο το κάθε ένα να διατηρήσει τα δικά του ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και να αποσπαστεί πλήρως από το άλλο σύνολο. Παρόλο που αργότερα έγιναν κάποιες προσπάθειες ενοποίησης αυτών των δυο ομάδων, ωστόσο αυτό δεν ήταν εφικτό με αποτέλεσμα να ξεκινήσει μια κατάσταση η οποία διαιωνίζεται μέχρι σήμερα, σε τέτοιο βαθμό που ακόμα και οι χωρικές κατευθύνσεις που έλαβε πριν τέσσερις αιώνες να διατηρούνται ακόμα και τώρα: οι αδύναμες ομάδες να εγκαθίστανται στα βόρεια και ανατολικά προάστια και οι δυνατές ομάδες στα δυτικά και νότια.

Συνεχίζοντας στην εποχή της αποικιοκρατίας παρατηρείται ότι ο διαχωρισμός από την μορφή του φυλετικού διαχωρισμού μεταφέρεται σε διαφορές στο επίπεδο του κύρους και του πλούτου. Οι νεόπλουτες οικογένειες αποφασίζουν να διαχωριστούν από τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα μέσω της κατασκευής μεγαλεπήβολων κατοικιών και γενικότερα κτιρίων. Αυτό οδηγεί σε μια μετατροπή του αστικού τοπίου από τα πρώτα καταλύματα των πρώτων κατακτητών στα μεγαλοπρεπή παλάτια. Ως

δημόσιο χώρο θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε μόνο τους δρόμους και τις πρώτες πλατείες στις οποίες πραγματοποιούνταν διάφορες εορτές. Το μόνο σημείο το οποίο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί από κοινωνική συνοχή είναι οι υπαίθριοι αυτοί χώροι. Μαζί με την περιγραφή των ιστορικών γεγονότων μπορούμε να δούμε και την ιστορική εξέλιξη του κοινωνικού συνόλου που συνθέτει την Πόλη του Μεξικού. Έτσι ερχόμενοι στο σήμερα διακρίνουμε μια πόλη, η οποία έχει υποστεί σημαντικές πληθυσμιακές και κοινωνικές μεταβολές. Αποτελείται από ανθρώπους διαφορετικού κοινωνικού επιπέδου, εισοδήματος και εκπαίδευσης και ταυτόχρονα παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις συγκέντρωσης αυτών των κοινωνικών ομάδων μέσα στον αστικό ιστό. Ο χωρικός διαχωρισμός που είχε ξεκινήσει πριν χρόνια έφτασε στο αποκορύφωμά του με τη δημιουργία των έγκλειστων συνοικιών, δηλαδή τη διάσπαση του δημόσιου χώρου που αρχικώς ήταν προς κοινή χρήση όλων και την ιδιωτικοποίηση μεγάλων εκτάσεων μέσα στην ίδια την πόλη. Μέσα σε αυτές τις συνθήκες που επικρατούν είναι έντονα διακριτή η «απαθής» στάση που κρατά η μεξικάνικη κυβέρνηση απέναντι στα κοινωνικά προβλήματα της πόλης.

Μετά από την περιγραφή των σύγχρονων εξελίξεων όσον αφορά τον κοινωνικό τομέα της πόλης, και του τρόπου με τον οποίο παίρνουν υπόσταση στο χώρο, ακολουθεί μια πρώτη εισαγωγή των περιπτώσεων που θα αναλυθούν στο επόμενο κεφάλαιο.

3.3) Η δημιουργία των δυο αντικρουόμενων μορφών γκέτο.

Πριν ξεκινήσουμε την ανάλυση των δυο περιοχών, κρίνεται σημαντικό να γίνει μια μικρή ανάλυση των στοιχείων που διαμορφώνουν τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα στο βόρειο και ανατολικό τμήμα της πόλης. Αρχικώς θα γίνει μια μικρή περιγραφή των χαρακτηριστικών που παίρνει το φαινόμενο της φτώχειας σε αυτές τις υποβαθμισμένες περιοχές και έπειτα των γενικών στοιχείων που συνθέτουν την δομή της κοινωνίας. Καθώς υπήρξε αδύνατη η συλλογή και ανάλυση στοιχείων σε επίπεδο «colonia» δηλαδή συνοικίας, διότι συνηθέστερα αυτές οι διαδικασίες πραγματοποιούνται σε υψηλότερο διοικητικό επίπεδο και δεν υπήρχαν κάποια διακριτά όρια που θα μπορούσαν να οριοθετήσουν αυτό το φαινόμενο, θα γίνει μια ανάλυση σε επίπεδο δήμου για την κατανόηση αυτής της σημαντικής περιοχής του Μεξικού.

Υπάρχουν πάρα πολύ ορισμοί της φτώχειας οι οποίοι διαμορφώνονται ανάλογα με την περίπτωση και με τις συνθήκες που επικρατούν. Αν και οι περισσότερες κατοικίες στο Μεξικό θα θεωρούνταν φτωχογειτονιές για τα βόρειο-ευρωπαϊκά πρότυπα, ωστόσο ο όρος φτωχογειτονιά ή «barrio bajo ή tugurio» στα ισπανικά δεν χρησιμοποιείται για να περιγράψει κάποιου ειδικού τύπου οικισμό ή τόπο διαμονής σε αυτήν την χώρα σήμερα. Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι το πρόβλημα των παλαιών και κακοδιατηρημένων κατοικιών δεν αναγνωρίζεται. Το πρόβλημα της ανεπαρκούς κάλυψης στέγασης για κατοικία είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο στην Πόλη του Μεξικού και σπάνια οι περιοχές που αντιμετωπίζουν τέτοια ζητήματα αναγνωρίζονται ως φτωχογειτονιές.

Οι πιο κρίσιμες συνθήκες στέγασης στην Πόλη του Μεξικού μπορούν αναμφίβολα σήμερα να γίνουν διακριτές σε αυτά που ονομάζονται «asentamientos irregulares ή colonias populares» δηλαδή «παράτυποι οικισμοί ή λαϊκές συνοικίες»¹⁴. Ο μεξικάνικος όρος «colonias populares» ο οποίος αντιστοιχεί με το όρο «favelas» στην Βραζιλία, το «barrios de rancho» του Καρακάς ή τα «pueblos nuevos» της Λίμα

¹⁴ Η μετάφραση από την αγγλική και την ισπανική γλώσσα μπορεί να μην είναι πολύ ακριβής. Η λέξη popular στα ισπανικά, χρησιμοποιείται για να δηλώσει γενικά τις χαμηλά κοινωνικές τάξεις. Αυτό περιλαμβάνει ένα ευρύτερο τμήμα της κοινωνίας και όχι μόνο αυτούς που είναι κάτω από τα όρια της φτώχειας. Επιπλέον η λέξη colonia έχει μια πιο συγκεκριμένη έννοια από αυτή που συνήθως ονομάζεται, δηλαδή συνοικία και ειδικότερα γειτονιά. Ολόκληρη η πόλη χωρίζεται σε colonias και επιπλέον δεν έχουν επίσημα όρια και ούτε η χωρική τους ταυτότητα είναι αποσαφηνισμένη.

είναι στα αλήθεια μια κατηγορία η οποία έχει αποτελέσει κατάλοιπο άλλων εποχών. Τα «colonias» έχουν στιγματιστεί όχι για τις υποβαθμισμένες συνθήκες που επικρατούν αλλά περισσότερο για το υψηλό επίπεδο βιοτικής ζωής που δεν έχουν. Το «irregulares» δηλώνει ότι δεν είναι νόμιμα κατασκευασμένες. Ωστόσο οι αιτίες της παρανομίας ποικίλουν ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν. Ανύπαρκτες ή μη αναθεωρημένες άδειες, έλλειψη αστικών υποδομών, υψηλός κίνδυνος πλημμύρας κλπ. Εκτός από κάποιες περιπτώσεις όπου έγιναν τροποποιήσεις της νομοθεσίας ή κάποια γενική αναστήλωση, οι περισσότερες «λαϊκές συνοικίες ή παράτυποι οικισμοί» παρέμεναν κατά μεγάλο ποσοστό παράνομοι.

Επιπλέον η διαδικασία της αστικοποίησης ήταν ιδιαίτερα αυξητική. Ξεκινούσε με την απόκτηση της γης, ακολουθούσε η τοποθέτηση των βασικών υποδομών και μετά η κατοίκηση. Η όλη διαδικασία ακολουθούσε διάφορα στάδια και προχωρούσε σε επίπεδα. Είναι γενικά αλήθεια ότι αυτές οι συνοικίες που κατασκευάστηκαν την δεκαετία του '50, '60 και '70 χρειάστηκαν περισσότερο καιρό για να αποκτήσουν τις βασικές υποδομές σε σχέση με τις νεότερες χωρίς αυτό να σημαίνει ότι και η ποιότητα των νέων κατοικιών είναι καλύτερη. Αποτέλεσαν την λύση κατά την διάρκεια των έντονων εξελίξεων της ανάπτυξης στην Πόλη του Μεξικού, αλλά η ποιότητα του περιβάλλοντος που πρόσφεραν ποικίλλει, τόσο από τον ένα οικισμό στον άλλο όσο και μέσα στον ίδιο τον οικισμό. Οι «παράτυποι οικισμοί» αποτελούν κατά προσέγγιση τη μισή αστικοποιημένη περιοχή και σε αυτές τις κατοικίες διαμένει περισσότερο από το 60 % του πληθυσμού της πόλης. Όμως θα είναι λανθασμένο να θεωρηθεί ότι όλες αυτές οι περιοχές είναι φτωχογειτονίες, καθώς πολλές έχουν βελτιωθεί και μετατραπεί σε πολύ ωραία μέρη. Γενικότερα εκτός από τα προβλήματα και τις διαφορές που μπορεί να αντιμετωπίζουν σε σχέση με την υπόλοιπη πόλη, ένα στοιχείο που τις χαρακτηρίζει είναι η έντονη ετερογένεια του πληθυσμού.

Επίσης, ένας άλλος τύπος ο οποίος συναντάται στην Πόλη του Μεξικού και περικλείει συνήθως την κεντρική περιοχή, είναι οι λεγόμενες «herreradura de tugurios» δηλαδή οι φτωχογειτονίες, οι οποίες παρουσιάζουν υψηλή συγκέντρωση πυκνοκατοικημένων φτηνών κατοικιών, που διατίθενται για ενοικίαση και οι οποίες συνθέτουν τις παραδοσιακές «vecindades» (βλ. εικόνα 8-9, σελ. 89-90). Εκτός από τις κεντρικές περιοχές, αυτού του τύπου οι κατοικίες είναι ιδιαίτερα ευδιάκριτες και στην περιφέρεια της πόλης, στα βόρεια και βορειοδυτικά προάστια. Μια βασική

διαφορά όμως που χαρακτηρίζει αυτές από τις παραπάνω είναι ότι συνήθως οι ιδιοκτήτες συχνά ανήκουν στην ίδια κοινωνική τάξη με τους ενοικιαστές. Οι ενοικιαστές αυτών των «colonias populares» δεν είναι απαραίτητα φτωχότεροι από τους ιδιοκτήτες και σε κάποιες περιπτώσεις βρίσκονται σε καλύτερη οικονομική κατάσταση από εκείνους, ιδιαίτερα σε οικισμούς μακριά από την περιφέρεια.

Τέλος, θα γίνει μια σύντομη αναφορά και σε δυο άλλους τύπους κατοικιών, οι οποίοι θεωρούνται ότι αποτελούν τόπους κατοικίας φτωχών οικογενειών. Ο ένας τύπος της κατοικίας είναι οι ονομαζόμενες «ciudades perdidas» (βλ. εικόνα 10, σελ. 90), δηλαδή οι «χαμένες πόλεις», οι οποίες χωροθετούνται σε περιοχές γύρω από την πόλη και στις οποίες επικρατούν οι χειρότερες συνθήκες διαβίωσης. Αυτές κατασκευάστηκαν παράλληλα των σιδηροδρομικών γραμμών, κάτω από μεγάλους πυλώνες ή σε οικοπέδα που υπήρχαν μέσα σε ήδη χτισμένες γειτονιές, και είχαν την μορφή μικρών παραγκών. Τα τελευταία χρόνια αυτός ο τύπος έχει εκλείψει. Και τέλος ο τύπος κατοικίας που χρησιμοποιείται από τις χαμηλότερες κοινωνικές τάξεις και που όμως αφορά κεντρικές περιοχές, είναι οι «cuartos de azotea» δηλαδή τα «σπίτια σοφίτα». Αποτελούν κατασκευαζόμενα σπίτια στο τελευταίο επίπεδο των κτιρίων ή στις σοφίτες και οι ένοικοι τους ανήκουν σε διαφορετικά κοινωνικά στρώματα μεταξύ τους και από διαφορετικούς τομείς εργασίας.

Αυτές είναι οι συνθήκες οι οποίες σε γενικές γραμμές επικρατούν στις φτωχογειτονιές της Πόλης του Μεξικού και οι οποίες χαρακτηρίζουν ειδικότερα και την περιοχή την οποία θα μελετήσουμε δηλαδή τον δήμο Chimalhuacán. Θα μπορούσαμε επίσης να αναφέρουμε εν συντομία ότι στην περίπτωση του συγκεκριμένου δήμου, ο τύπος ο οποίος συναντάται είναι οι «colonias populares» δηλαδή οι «παράτυποι οικισμοί».

Εν συνεχεία, προχωρώντας στην δεύτερη περιοχή που θα αναλυθεί κρίνεται σημαντικό να δοθούν κάποια στοιχεία που θα μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε το φαινόμενο του αυτοδιαχωρισμού και το οποίο λαμβάνει χώρα σε αυτήν την περίπτωση. Ο αυτοδιαχωρισμός δεν αποτελεί μόνο φαινόμενο κοινωνικού και χωρικού διαχωρισμού αλλά επίσης μια κίνηση από τους ίδιους τους κατοίκους μιας περιοχής να επιβάλουν αυτές τις συνθήκες του διαχωρισμού στο υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο της πόλης. Ο αστικός αυτοδιαχωρισμός δεν αποτελεί ένα νέο φαινόμενο στην ιστορία των πόλεων αλλά αντιθέτως βρίσκει τις ρίζες του στη μοντέρνα αστικοποίηση. Με διάφορους τρόπους όπως το κλείσιμο των δρόμων, οι κάτοικοι

επιδιώκουν να διατηρήσουν τον χώρο 'τους' και τον τύπο της ζωής 'τους' ασφαλή έναντι των εισβολών από τους άλλους κατοίκους και γενικότερα ενάντια στην εγκληματικότητα.

Παράλληλα όμως συγκεντρώνουν άλλα προβλήματα που αποτελούν συνέπειες αυτού του εγκλεισμού και τα οποία μπορούν να οριστούν συγκεντρωτικά ως τα εξής: το κόστος και οι στρατηγικές της αυτοδιαχείρισης που απαιτείται, η διαχείριση του αποκλεισμού και του εγκλεισμού μέσω της λειτουργίας των συστημάτων ασφαλείας, η δημιουργία μιας διαφορετικής και κατάλληλης ταυτότητας εφόσον είναι απαραίτητο να δοθεί ένα συλλογικό αίσθημα εγκλεισμού εάν είναι επιθυμητό να λειτουργήσει ο ίδιος ο εγκλεισμός (Giglia, 2002). Το φαινόμενο του αυτοδιαχωρισμού αναπτύχθηκε παράλληλα με το αίσθημα της ανασφάλειας μέσα στην Πόλη του Μεξικού, όμως αυτό δεν αποτέλεσε και τον κύριο παράγοντα της δημιουργίας τέτοιων περιπτώσεων. Σημαντικό ρόλο έπαιξε και το κύρος που προσδίδει η έννοια των έγκλειστων περιοχών στους κατοίκους που διαμένουν σε αυτές. Περισσότερα στοιχεία που αφορούν το φαινόμενο του αυτοδιαχωρισμού θα δοθούν παρακάτω στην ανάλυση της περιοχής μελέτης.

Εικόνα 8: Τύπος κατοικίας «vecindad».

Εικόνα 9: Τύπος κατοικίας «vecindad».

Πηγή: http://farm4.static.flickr.com/3154/2563738494_1725dc78df.jpg

Εικόνα 10: Τύπος κατοικίας «ciudades perdidas».

Πηγή: <http://www.flickr.com/photos/7942796@N02/488827359/>, 13-5-2009

3.3.1) Η περίπτωση του «Chimalhuacán».

Ο δήμος Chimalhuacán βρίσκεται στο βόρειο ανατολικό τμήμα της Μητροπολιτικής Ζώνης του Μεξικού και συνορεύει με τους δήμους Nezahualcóyotl, Atenco, Texcoco, Chicoloapan, και La Paz. Το Chimalhuacán για την διοίκηση του, διαθέτει ένα δημαρχείο και τα αντίστοιχα τμήματα που ελέγχουν και είναι αρμόδια για την λειτουργία του δήμου και έχει την δική του διοικητική διαίρεση μέσα στα νομικά πλαίσια που διοικούν το κράτος του Μεξικού.

Η ομώνυμη πόλη Chimalhuacán, είναι σχεδόν ίσης έκτασης με τον δήμο. Το Chimalhuacán αποτέλεσε μια από τις περιοχές που φιλοξένησαν έντονα τον πληθυσμό που μετανάστευσε από τις γειτονικές περιοχές του Μεξικού προς την πρωτεύουσα. Και αυτό είχε σαν αποτέλεσμα σήμερα να αποτελεί μια από τις πιο υποβαθμισμένες περιοχές της Πόλης του Μεξικού, με ιδιαίτερα χαμηλό βιοτικό επίπεδο καθώς και επίπεδο εκπαίδευσης των κατοίκων της.

Τις τελευταίες δυο δεκαετίες, υπήρξε έντονη κατασκευή παράνομων οικισμών, παρόλο που σε σχέση με τους γειτονικούς δήμους, το Chimalhuacán δεν αποτέλεσε το κέντρο της προσοχής ούτε θρησκευτικών εορτών ή άλλων εκδηλώσεων ούτε των δημόσιων παροχών και ενισχύσεων που δόθηκαν στους γειτονικούς δήμους. Ο πληθυσμός του αποτελείται και από ιθαγενείς οι οποίοι συνέχισαν να ακολουθούν τις παραδοσιακές τάσεις από τα παλαιότερα χρόνια και να εγκαθίστανται στην περιφέρεια. Η τάση της ομοιογενοποίησης και της συνύπαρξης με ανθρώπους ίδιου κοινωνικού επιπέδου έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην τελική μορφή αυτής της περιοχής.

Περιγράφοντας κάποια γενικά χαρακτηριστικά της περιοχής θα μπορούσαμε να σημειώσουμε τα εξής: αποτελεί από τις πιο φτωχές περιοχές της Μητροπολιτικής Ζώνης με μεγάλο ποσοστό των κατοίκων να διαμένουν σε κατοικίες που δεν πληρούν τις βασικές προϋποθέσεις ασφαλείας, υπάρχει έλλειψη της αποτελεσματικότητας του κράτους του Μεξικού στον έλεγχο και την νομιμοποίηση αυτών των ιδιοκτησιών και τέλος παρατηρείται ένα σημαντικό ποσοστό συγκέντρωσης πληθυσμού που έχει τα ίδια κοινωνικά χαρακτηριστικά, ίδιο επίπεδο εισοδήματος και ανήκει στην ίδια εθνοτική ομάδα.

Παράλληλα, το Chimalhuacán τα τελευταία χρόνια έχει αυτονομία και αυτοδυναμία, αναπτύσσει τις δικές του παραγωγικές και εμπορικές δραστηριότητες σε μια προσπάθεια να καλύψει τις βασικές ανάγκες των κατοίκων του, όμως διατηρώντας σε ένα σημαντικό βαθμό σχέσεις εξάρτησης με το κεντρικό τμήμα της πόλης. Ωστόσο παρ' όλες τις προσπάθειες και τις κινήσεις για μια μεγαλύτερη ανάπτυξη παραμένει σήμερα μια από τις περιοχές που υστερούν σε βασικό κοινωνικό και τεχνικό εξοπλισμό. Στο επόμενο κεφάλαιο θα ακολουθήσει μια λεπτομερέστατη ανάλυση των συνθηκών που επικρατούν σε αυτήν την πόλη καθώς και των σχέσεων μεταξύ του κράτους, της υπόλοιπης κοινωνίας και των ανθρώπων που κατοικούν στην περιοχή.

3.3.2) Η περίπτωση της «Residencial Villa Coara».

Η περίπτωση της Residencial Villa Coara αποτελεί μια χαρακτηριστική περίπτωση έγκλειστης συνοικίας, η οποία όμως αποτελεί και παράδειγμα αυτοδιαχωρισμού, ώστε να γίνουν κατανοητά ο βαθμός και οι τάσεις του διαχωρισμού που επικρατούν στην Πόλη του Μεξικού.

Ειδικότερα, η περιοχή που θα αναλυθεί αποτελείται από δυο κλειστές συνοικίες στην ζώνη Coara, στο Tlalpan. Ο αυτοδιαχωρισμός σε αυτήν την περίπτωση αποτελεί το αποτέλεσμα της κίνησης των κατοίκων της να διαχωριστούν από το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο και να αποτελέσουν ανεξάρτητες ομάδες μέσα στην Πόλη. Αυτό συνοδεύτηκε με την απαγόρευση της ελεύθερης διέλευσης των αυτοκινήτων και των πεζών και με την εγκατάσταση συστημάτων ασφαλείας στην περιοχή αλλά και άλλων τεχνητών εμποδίων στους δρόμους. Από την εμπειρική ανάλυση που έγινε από την Giglia έχει να κάνει με δυο μεγάλα συγκροτήματα κατοικιών τοποθετημένων στην οδό Acoxpa, μεταξύ της οδού Garita και Hacienda το ένα, και μεταξύ της λεωφόρου La Garita και της οδού Tenorios το δεύτερο. Αρχικώς αυτές οι περιοχές προορίζονταν να χρησιμοποιηθούν από τους δημοσιογράφους και άλλους ανθρώπους που θα ερχόταν στην Πόλη του Μεξικού για τους Ολυμπιακούς Αγώνες το 1968. Σήμερα κατοικούν περισσότερα από 5.000 άτομα που ανήκουν στη μεσαία τάξη και εργάζονται στο δημόσιο τομέα ή ως ελεύθεροι επαγγελματίες, καθηγητές, μικροί επιχειρηματίες κα. (Soza, 2001:23).

Κατά τη δεκαετία του '70, το να ζει κάποιος σε αυτήν την περιοχή σήμαινε ότι εξασφάλιζε ένα καλό επίπεδο ποιότητας κατοικίας, λόγω του μεγέθους των σπιτιών και των πλεονεκτημάτων της τοποθεσίας. Σήμαινε την επίτευξη μιας καλύτερης κοινωνικής θέσης, που μπορεί να σου παρέχει ένα ιδιόκτητο σπίτι μέσα σε μια αστική περιοχή που κατέχει στρατηγική θέση στο δυτικό τμήμα της Πόλης του Μεξικού.

Η πρώτη προσπάθεια για κλείσιμο των δρόμων πραγματοποιήθηκε πριν από 20 χρόνια, όταν οι κάτοικοι ξεκίνησαν να τοποθετούν διάφορα εμπόδια στους δρόμους με στόχο να εμποδίσουν την ελεύθερη μετακίνηση των ανθρώπων στο εσωτερικό του χώρου και να αποθαρρύνουν τη δημιουργία νέων καταστημάτων στην γύρω περιοχή, κάτι το οποίο σήμαινε την άφιξη της δημόσιας συγκοινωνίας. Στη συνέχεια το κλείσιμο αποτέλεσε ανάγκη για την αντιμετώπιση των ληστειών και τη διασφάλιση της ειρήνης στην περιοχή. Τέλος καθοριστικό ρόλο σε αυτήν την κίνηση έπαιξε το κύρος που προσδίδει στους κατοίκους μια έγκλειστη συνοικία σε σχέση με το υπόλοιπο σύνολο. Όμως αυτή η τελική μορφή είναι αποτέλεσμα μιας συλλογικής διαδικασίας, η οποία δεν ήταν απλή αλλά συνοδεύτηκε από πολλές διαφωνίες μεταξύ των κατοίκων της συνοικίας αλλά και σποραδικές κινήσεις συλλογικής δραστηριοποίησης.

Σήμερα αποτελεί μια από τις πολλές περιπτώσεις των έγκλειστων συνοικιών που υπάρχουν στην Πόλη του Μεξικού και που ενισχύουν τον κατακερματισμό του δημόσιου χώρου και τη διάσπαση της κοινωνικής συνοχής της πόλης. Παρακάτω θα αναλυθεί σε βάθος αυτή η περίπτωση και θα μελετηθούν οι επιπτώσεις της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Αναλυτική προσέγγιση του «Chimalhuacán» και της «Residencial Villa Coara».

Ξεκινώντας την ανάλυση των δυο περιοχών του Μεξικού που θα παίξουν καθοριστικό ρόλο στην κατανόηση του φαινομένου του κοινωνικού και χωρικού διαχωρισμού κρίνεται σημαντικό να γίνουν κάποιες διευκρινίσεις. Οι δυο αυτές περιοχές αποτελούν τμήματα της Μητροπολιτικής Ζώνης της Πόλης του Μεξικού, με την πρώτη, δηλαδή το Chimalhuacán να αποτελεί παράλληλα έναν από τους δήμους που ανήκουν στην πολιτεία του Μεξικού (βλ. Χάρτης 13, σελ. 95) και την Residencial Villa Coara, η οποία ανήκει σε ένα από τα 16 δημοτικά διαμερίσματα της Πόλης του Μεξικού (DF), το Tlalpan. Επιπλέον παρόλα τα έντονα και αντικρουόμενα στοιχεία που τις διακρίνουν δεν έχουν χαρακτηριστεί επισήμως γκέτο και έγκλειστη συνοικία αντιστοίχως, περιλαμβάνοντας και τα αρνητικά στοιχεία που ενσωματώνονται μέσα σε αυτές τις δυο έννοιες. Ειδικότερα η ανάλυση θα αφορά τον δήμο Chimalhuacán και τις δυο οικιστικές περιοχές της Villa Coara. Μετά την ανάλυση θα γίνει μια σύγκριση ώστε να γίνει κατανοητό το πώς λειτουργούν οι κάτοικοι αυτών των δυο περιοχών, μέσα στην Πόλη του Μεξικού αλλά και μεταξύ τους. Παρακάτω ακολουθεί μια σύντομη περιγραφή του χώρου γενικότερα, στον οποίο εντάσσονται οι δυο περιοχές και μετά η ανάλυση της πρώτης περίπτωσης, το Chimalhuacán.

Η χώρα του Μεξικού, αποτελεί ομοσπονδιακό κράτος και αποτελείται από 32 ομοσπονδιακές ενότητες, 31 πολιτείες και 1 ομοσπονδιακή περιοχή (Distrito Federal), η οποία αποτελεί και πρωτεύουσα της χώρας, δηλαδή η Πόλη του Μεξικού. Το «Distrito Federal» είναι μια περιοχή, η οποία δεν ανήκει σε καμία πολιτεία, αλλά σε όλη την χώρα και αποτελεί την έδρα των εξουσιών όλου του ομοσπονδιακού κράτους. Από το 1997, αυτή η χωρική ενότητα έλαβε περισσότερη αυτονομία και οι κάτοικοι της τώρα μπορούν να επιλέξουν αρχηγό της κυβέρνησης και τους αντιπροσώπους τους σε μια τοπική νομοθετική Βουλή. Οι πολιτείες διαιρούνται εσωτερικά σε δήμους. Κάθε δήμος έχει αυτονομία στον χώρο του και έχει την δυνατότητα να εκλέξει αντιπροσώπους και να σχηματίσει το δημαρχείο του, το οποίο είναι υπεύθυνο για τις περισσότερες υποθέσεις που προκύπτουν και παρέχει όλες τις

δημόσιες υπηρεσίες που έχει ανάγκη ο πληθυσμός του (http://es.wikipedia.org/wiki/Estado_de_M%C3%A9xico).

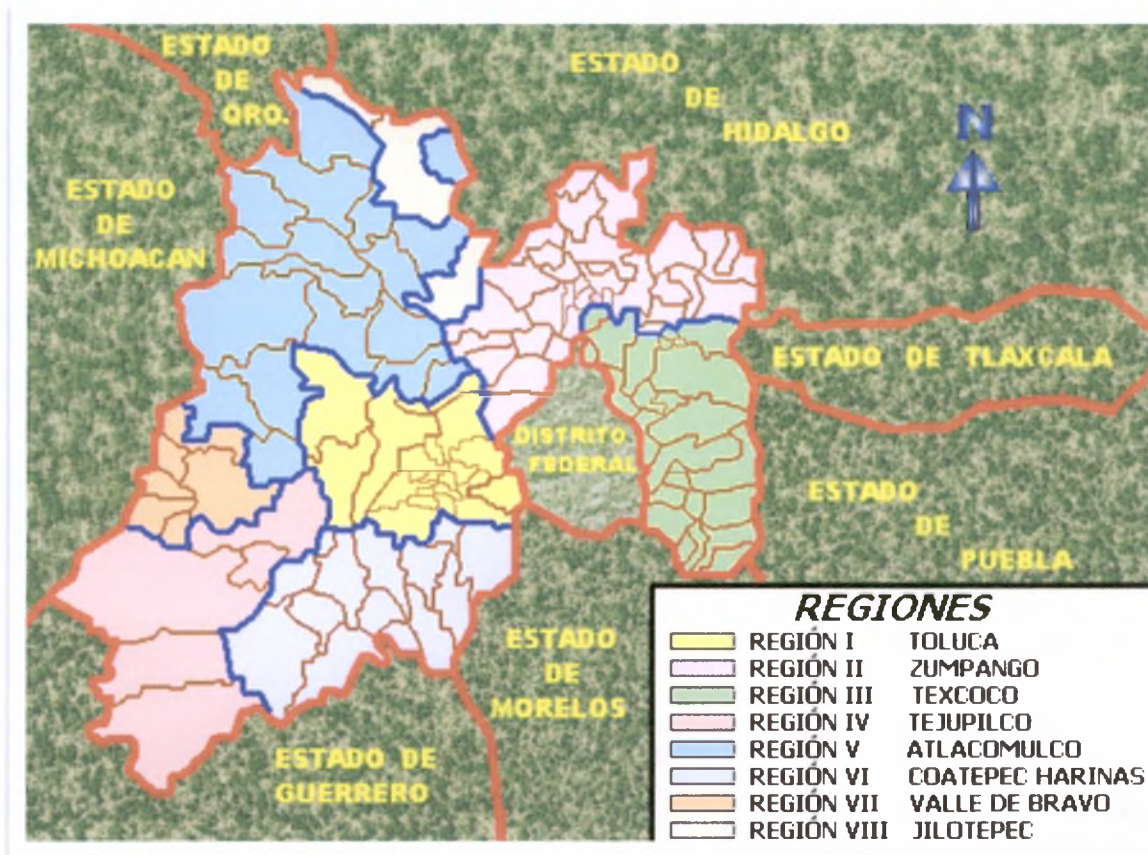
Μια από τις πολιτείες είναι η Πολιτεία του Μεξικού, η οποία συνορεύει με το μεγαλύτερο μέρος της ομοσπονδιακής περιοχής (DF) και στην οποία ανήκει και ο δήμος Chimalhuacán και όλοι οι δήμοι της Μητροπολιτικής Ζώνης, εκτός από έναν που ανήκει στην πολιτεία Hidalgo (βλ. Χάρτης 14, σελ. 96). Η πρωτεύουσά του είναι η Toluca de Lerdo και αποτελεί και την έδρα των εξουσιών (http://es.wikipedia.org/wiki/Estado_de_M%C3%A9xico).

Χάρτης 13: Η Πολιτεία του Μεξικού και η Πόλη του Μεξικού (DF).

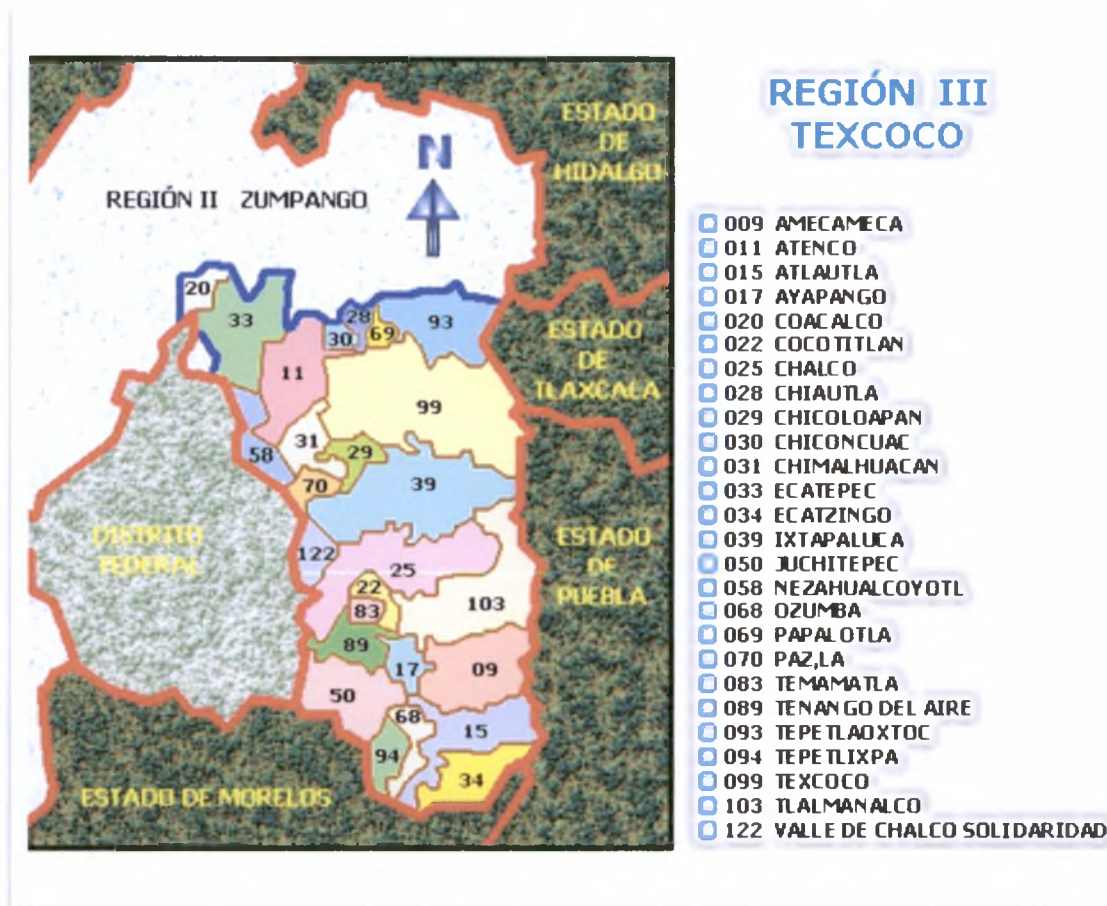
Πηγή: <http://img49.imageshack.us/i/edomexdy7.png/>

Χάρτης 14: Διαίρεση σε περιοχές, η Πολιτεία του Μεξικού.

Πηγή: <http://images.google.gr/imgres?imgurl=http://www.emexico.gob.mx>

Χάρτης 15: Περιοχή 3, όπου ανήκει ο δήμος Chimalhuacán.

Πηγή: <http://images.google.gr/imgres?imgurl=http://www.emexico.gob.mx>

Εν συνεχεία, θα γίνει μια μικρή ανάλυση της έννοιας της Μητροπολιτικής Ζώνης ώστε να γνωρίσουμε την ευρύτερη περιοχή στην οποία εντάσσονται και οι δυο περιπτώσεις που θα αναλυθούν. Η Μητροπολιτική Ζώνη της Πόλης του Μεξικού (Zona Metropolitana de la Ciudad de México) ή ZMCM, είναι η μητροπολιτική περιοχή, η οποία αποτελείται από την Πόλη του Μεξικού και από 41 δήμους, εκ των οποίων ο ένας ανήκει στην Πολιτεία Hidalgo και οι υπόλοιποι στην Πολιτεία του Μεξικού. Το 2005 αυτή η περιοχή αποτελούταν από πληθυσμό 18,8 εκατομμυρίων κατοίκων. Από το 1940, μετά από την επέκταση του αστικού ιστού και του κέντρου της Πόλης του Μεξικού, προτάθηκε ο καθορισμός και η καθιέρωση συγκεκριμένων ορίων. Κάποιες από αυτές τις προτάσεις θα αποτελούσαν και τη βάση των προγραμμάτων μείωσης της ρύπανσης του περιβάλλοντος την δεκαετία του 1980.

Στις 22 Δεκεμβρίου το 2005, η κυβέρνηση της ομοσπονδιακής περιοχής (DF) και της Πολιτείας του Μεξικού συμφώνησαν να καθιερώσουν έναν επίσημο ορισμό των ρόλων και των συνόρων της Μητροπολιτικής Ζώνης της Πόλης του Μεξικού. Σύμφωνα με αυτόν, η ZMCM αποτελείται από τα 16 δημοτικά διαμερίσματα του DF, τους 40 δήμους της πολιτείας του Μεξικού και ένα δήμο από το Hidalgo. Επιπλέον έχει συμφωνηθεί, ότι το μεγαλύτερο μέρος των αστικών σχεδίων θα το διαχειρίζονταν μητροπολιτικές επιτροπές (http://es.wikipedia.org/wiki/Zona_Metropolitana_de_la_Ciudad_de_M%C3%A9xico).

Επιπλέον, δημιουργήθηκε ένας κανονιστικός ορισμός, ονομαζόμενος Zona Metropolitana del Valle de México (ZMVM), ο οποίος βασίζεται στην πρόγνωση της επέκτασης του αστικού ιστού, περιλαμβάνοντας και άλλους 18 δήμους, οι οποίοι σήμερα δεν αποτελούν τμήμα της επέκτασης της πόλης, αλλά που θεωρούνται ως στρατηγικοί και θα ενσωματωθούν στο μέλλον (http://es.wikipedia.org/wiki/Zona_Metropolitana_de_la_Ciudad_de_M%C3%A9xico). Η Μητροπολιτική Ζώνη αποτελείται από τα εξής:

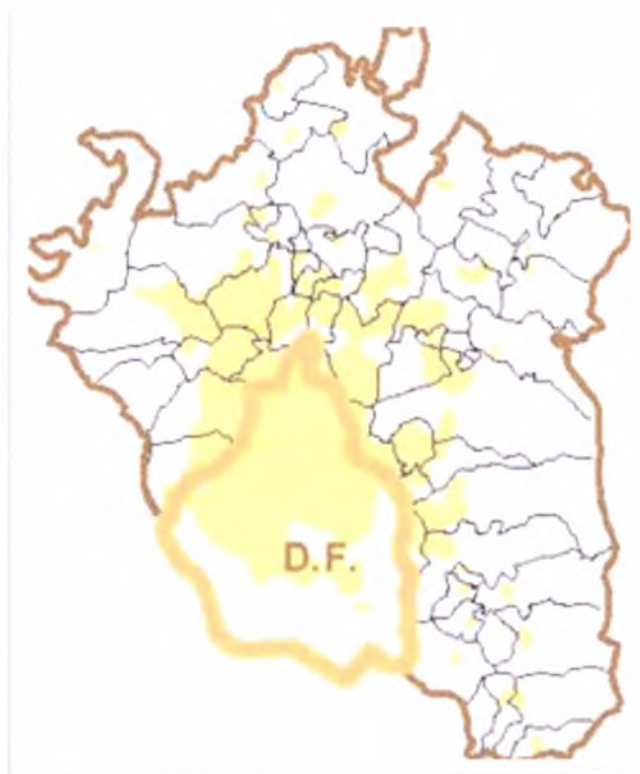
1^ο. Τα 16 δημοτικά διαμερίσματα του «Distrito Federal»:

Álvaro Obregón, Azcapotzalco, Benito Juárez, Coyoacán, Cuajimalpa, Cuauhtémoc, Gustavo A. Madero, Iztacalco, Iztapalapa, Magdalena Contreras, Miguel Hidalgo, Milpa Alta, Pláhuac, Tlalpan, Venustiano Carranza, Xochimilco.

2^ο. Τους 40 δήμους της Πολιτείας του Μεξικού: Acolman, Atenco, Atizapán de Zaragoza, Chalco, Chiautla, Chicoloapan, Chiconcuac, Chimalhuacán, Coacalco de Berriozábal, Cocotitlán, Coyotepec, Cuautitlán, Cuautitlán Izcalli, Ecatepec de Morelo, Huehuetoca, Huixquilucan, Ixtapaluca, Jaltenco, La Paz, Melchor Ocampo, Naucalpan de Juárez, Nextlalpan, Nezahualcóyotl, Nicolás Romero, Papalotla, San Martín de las Pirámides, Tecámac, Temamatla, Teoloyucan, Teotihuacan, Tepetlaoxtoc, Tepotzotlán, Texcoco, Tezoyuca, Tlalmanalco, Tlalnepantla de Baz, Tultepec, Tultitlán, Valle de Chalco Solidaridad, Zumpango.

3^ο. Το δήμο Tizayuca, της Πολιτείας του Hidalgo (http://es.wikipedia.org/wiki/Zona_Metropolitana_de_la_Ciudad_de_M%C3%A9xico).

Χάρτης 16: Η Πόλη του Μεξικού και η Μητροπολιτική Περιοχή.

Πηγή: http://www.ambiente-ecologico.com/fotos/012_InformesEspeciales_Foto01.jpg

Χάρτης 17: Αστικός χώρος της Μητροπολιτικής Ζώνης του Μεξικού.

Πηγή:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/ef/Zona_Metropolitana_de_M%C3%A9xico.svg/523px-Zona_Metropolitana_de_M%C3%A9xico.svg.png

4.1) Η περίπτωση του Chimalhuacán.

4.1.1) Στάδια και τελική μορφή του γκέτο.

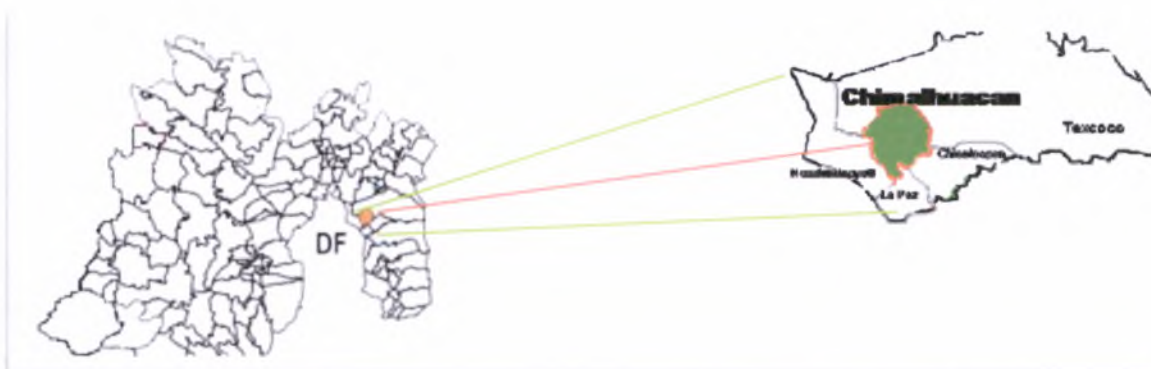
Η ιστορία του δήμου Chimalhuacán ξεκινά από πολύ παλαιά. Αρχικώς υπήρξε ένα μικρό χωριό και μετέπειτα εξελίχθηκε σε ένα από τους σημαντικότερους δήμους που συνορεύουν με την Πόλη του Μεξικού. Το χωριό Chimalhuacán ιδρύθηκε κατά την δεύτερη περίοδο της Αζτέκινης αυτοκρατορίας περίπου το 1259, από τρεις πολεμιστές, απόγονους των Τολτέκων που ονομάζονταν Huaxomatl, Chalchihutlanac και Platzcantecutli. Σίγουρα όμως υπάρχουν αναφορές για ύπαρξη ανθρώπινης ζωής και μικρών οικισμών στην περιοχή και σε παλαιότερα χρόνια όπως είναι το Coyotlatelco (600-800 π.Χ.). Το Chimalhuacán ανήκε στο βασίλειο “Tezcucó” (Texcoco), αποτελώντας μέρος της Τριπλής Συμμαχίας που συμμετείχε στην υπεράσπιση του Tenochtitlán. Ο βασιλιάς Nezahualcóyotl, στην επιστροφή του στο Texcoco για να στεφθεί νόμιμος βασιλιάς, έκανε μια συνθηκολόγηση με το Chimalhuacán και όλα τα χωριά του Texcoco ώστε να μάχονται μαζί του κόντρα στους Terapanecas. Κατά την διάρκεια της αποικιοκρατίας το Chimalhuacán μετατράπηκε σε τμήμα της ιδιοκτησίας του Jerónimo de Bustamante και οργανώθηκε σε Δημοκρατία των Ινδιάνων, σύμφωνα με τους νόμους των Ινδιάνων, υπαγορευμένους από το αποικιακό καθεστώς (Plan de Desarrollo Municipal 2006-2009, σελ. 11).

Κατά την Μεξικάνικη Επανάσταση, το Chimalhuacán συμμετείχε ενεργά σε διάφορες επιτροπές που εποπτεύονταν από τον Emilio Zapata και από διάφορους άλλους επαναστάτες όπως τον Francisco Villa και τον Venustiano Carranza. Κατά την διάρκεια της ιστορίας του το Chimalhuacán έχει καταχωρηθεί ως σημαντικός ζωτικός παράγοντας για τους άλλους δήμους όπως τον δήμο Chicoloapan κατά την αποικιοκρατική περίοδο, τον δήμο De la paz, τον La Magdalena Atlixpac, τον San Salvador Tecamachalco και τον Nezahualcóyotl, με τον οποίο υπάρχουν ακόμα προβλήματα όσον αφορά τα σύνορα. (Plan de Desarrollo Municipal 2006-2009, σελ. 11).

Κατά την διάρκεια της ιστορίας του, το Chimalhuacán μεταμορφώθηκε σε ένα νέο δήμο ο οποίος από την δεκαετία του '70 φιλοξένησε μεξικάνους από όλες τις γωνιές του Μεξικού. Περνώντας από το στάδιο του αγροτικού χωριού στο στάδιο του

δημοφιλούς δήμου έχει επιτύχει να μετατραπεί σε μια πόλη ενώνοντας την παράδοση με την δυνατή επιθυμία που υπάρχει για τη δημιουργία ενός νέου Chimalhuacán.

Το Chimalhuacán βρίσκεται στο κεντρικό τμήμα της κοιλάδας του Μεξικού, στην ανατολική μεριά της Μητροπολιτικής Ζώνης της Πόλης του Μεξικού και στα ανατολικά της Πόλης του Μεξικού (DF). Συνορεύει στα βόρεια με τον δήμο Texcoco, στα νότια με τους δήμους Nezahualcóyotl και De la paz, ανατολικά με τους δήμους Chicoloapan και Texcoco και στα δυτικά με το Nezahualcóyotl και ανήκει στην Περιοχή III του COPLADEM (Comité de Planeacion para Desarrollo Municipal). Το Chimalhuacán, έχει στρατηγικό χαρακτήρα καθώς αποτελεί τμήμα των 17 περιφερειακών πόλεων στην κοιλάδα Cuautitlán-Texcoco.

Πηγή: IGCEM (Instituto de Información e Investigación Geográfica, Estadística y Catastral del Gobierno del Estado de México).

Η έκταση του δήμου είναι 73. 63 τ.χλμ. και διαιρείται χωρικά σε ένα cabecera municipal (κεντρικό δήμο), 3 villas, 4 barrios antiguos (παλαιές γειτονιές), 30 barrios nuevos (νέες γειτονιές), 39 colonias (συνοικίες), 8 fraccionamientos (διαρρέσεις), 9 parajes (περιοχές), 1 ejido αστικοποιημένο και χωρισμένο σε 2 τομείς, 1 ejido αγροτικό και 2 δημόσιες αστικές ζώνες, τα οποία συνολικά αποτελούν 98 κοινότητες οι οποίες είναι οι εξής:

Πίνακας 2: Δομή της πολιτικής διαίρεσης του δήμου.

	CABECERA MUNICIPAL	51.	CIUDAD ALEGRE
1.	SANTA MARIA CHIMALHUACAN	52.	COPALERA
	VILLAS:	53.	17 DE SEPTIEMBRE
2.	SAN AGUSTIN ATLAPULCO	54.	17 DE MARZO
3.	SAN LORENZO CHIMALCO	55.	EL CAPULÍN
4.	XOCHITENCO (CON SUS TRES SECCIONES)	56	EL POCITO
	BARRIOS ANTIGUOS:	57.	FILIBERTO GÓMEZ
5.	SAN PABLO	58.	GUADALUPE
6.	SAN PEDRO	59.	ISRAEL
7.	SANTA MARÍA NATIVITAS	60.	LA JOYITA
8.	XOCHIACA	61.	LOMAS DE TOTOLCO TLATELCO
	BARRIOS NUEVOS:	62.	LUÍS CÓRDOBA REYES
9.	ALFAREROS	63.	LUÍS DONALDO COLOSIO
10.	ARTESANOS	64.	MIRAMAR
11.	CANASTEROS	65.	NUEVA MARGARITA
12.	CANTEROS	66.	PROGRESO DE ORIENTE
13.	CARPINTEROS	67.	RANCHO LAS NIEVES
14.	CURTIDORES	68.	SAN JUAN XOCHITENCO
15.	CESTEROS	69.	SAN JUAN ZAPOTLA
16.	CONSTRUCTORES	70.	SAN MIGUEL
17.	EBANISTAS	71.	SANTA CRUZ
18.	FUNDIDORES	72.	TEPALCATE
19.	HERREROS	73.	TEQUESQUINAHUAC
20.	HOJALATEROS	74.	TLAIXCO
21.	JUGUETEROS	75.	TLATEL XOCHITENCO
22.	LABRADORES	76.	XALTIPAC
23.	MINEROS	77.	ARBOLEDAS
24.	ORFEBRES		FRACCIONAMIENTOS:

25.	PESCADORES	78.	EL MOLINO
26.	PLATEROS	79.	LOS OLIVOS
27.	SAN ANDRÉS	80.	JARDINES DE SAN AGUSTÍN Y COL. LA ISLA
28.	SAN ISIDRO	81.	SANCHO GANADERO
29.	SAN LORENZO PARTE ALTA	82.	SAN LORENZO
30.	SAN PABLO PARTE BAJA	83.	SAN JOSÉ BUENAVISTA
31.	SAN PEDRO PARTE BAJA	84.	SUTAURO ORIENTE
32.	SARAPEROS	85.	TIERRA SANTA
33.	TALABARTEROS	PARAJES:	
34.	TALLADORES	86.	TLATEL SAN JUAN
35.	TEJEDORES	87.	TLATEL XOCHITENCO
36.	TRANSPORTISTAS	88.	ARENA SAN JUAN
37.	VIDRIEROS	89.	ARENA XOCHITENCO
38.	XOCHITENCO PARTE ALTA	90.	EL BARTOLISMO
COLONIAS:		91.	LAS ISLAS
39.	ACUITLAPILCO 1ª. SECCIÓN	92.	MOHONERA
40.	ACUITLAPILCO 2ª. SECCIÓN	93.	TEPALCATES
41.	ACUITLAPILCO 3ª. SECCIÓN	94.	TECLAMIN, TAXCETL Y TRES MARÍAS
42.	AMPLIACIÓN SAN AGUSTÍN	EJIDOS:	
43.	AMPLIACIÓN SAN AGUSTÍN ZONA ORIENTE	95.	ZONA URBANO EJIDAL SAN AGUSTÍN ATLAPULCO1ª. Y 2ª. SECC.
44.	AMPLIACIÓN SAN AGUSTÍN ZONA PONIENTE	96.	SANTA MARÍA CHIMALHUACÁN Y SU AMPLIACIÓN HIDALGO Y CARRIZO
45.	AMPLIACIÓN SAN	ZONAS COMUNALES:	

	LORENZO PARTE ALTA		
46.	AMPLIACIÓN XOCHIACA PARTE ALTA	97.	SAN AGUSTÍN ATLAPULCO
47.	ARENITAS	98.	XOCHIACA
48 .	ARTURO MONTIEL		
49 .	BALCONES DE SAN AGUSTÍN		
50	CERRO DE LAS PALOMAS		

Πηγή: Plan de desarrollo residencial de Chimalhuacán 2006-2009, σελ. 13

Ο πληθυσμός του δήμου σήμερα αποτελείται από διάφορες ομάδες, κυρίως χαμηλού εισοδήματος, οι οποίες συστάθηκαν μέσα από διαφορετικές διαδικασίες κατά την διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών. Ο δήμος ξεκινώντας από ένα μικρό χωριό, κατέληξε να αποτελεί ένα τόπο εγκατάστασης που προτιμούν οι μετανάστες, κυρίως από άλλες περιοχές της χώρας να ξεκινήσουν τη νέα τους ζωή. Αυτό το φαινόμενο της μετανάστευσης εντάθηκε ιδιαίτερα κατά την διάρκεια της δεκαετίας 1960-’70 και της δεκαετίας ’70-’80, κατά την οποία καταγράφηκε μια αύξηση του πληθυσμού κατά 14.820 κατοίκους. Αυτό αποτέλεσε και την αρχή της προέκτασης του αστικού κέντρου της Πόλης του Μεξικού στην ανατολική ζώνη και τη μετατροπή του δήμου σε ένα έντονα ελκυστικό προορισμό για τους νέους κατοίκους. Κατά την διάρκεια της δεκαετίας ’80-’90, η μεταναστευτική διαδικασία παρουσίασε μείωση και για την πενταετία ’90-’95 το ποσοστό μετανάστευσης ήταν 5,82%. Στην πραγματικότητα το 2005 ο δήμος μετρούσε μεταναστευτικό πληθυσμό 450.138 κατοίκους, οι οποίοι προέρχονταν από άλλα σημεία της Πόλης και από άλλες πόλεις, όπως είναι οι Oaxaca, Puebla, Veracruz, Guerrero, Hidalgo, Michoacán, Chiapas και Guanajuato. Παρατηρούμε ότι η τάση για μετανάστευση και εγκατάσταση στο δήμο μειώθηκε με το πέρασμα του χρόνου. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε διάφορες αιτίες,

με αποτέλεσμα την συμφόρηση και την υποβάθμιση του αστικού τοπίου. Επίσης, από τη μεριά των κρατικών φορέων, υπήρξε αδύνατο να ανταπεξέλθουν και να παρέχουν τις απαραίτητες υπηρεσίες ώστε να καλύψουν τις ανάγκες του νέου πληθυσμού.

Ο πληθυσμός του δήμου ξεκίνησε να αυξάνεται δραματικά προκαλώντας ποικίλα προβλήματα σε διάφορους τομείς. Η εξέλιξη του πληθυσμού τις τελευταίες δεκαετίες έλαβε διάφορες διαστάσεις και είχε τόσο θετικά όσο και αρνητικά αποτέλεσμα στη λειτουργία και συνοχή της πόλης. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς του δημογραφικού τμήματος του δήμου, φαίνεται ότι στην πραγματικότητα ο πληθυσμός είναι 1.000.000 κάτοικοι και πλέον, αριθμός που υπερβαίνει κατά πολύ τις εκτιμήσεις του INEGI (Instituto Nacional de Estadística y Geografía). Ενώ το 1970 ο πληθυσμός ανερχόταν σε 19.946 κατοίκους, το 1985 ο πληθυσμός έφτασε τους 171.600 και σήμερα καταγράφει πληθυσμό 605.305 κατοίκους. Το μέγεθος αυτό έχει αποτελέσει μια από τις αιτίες της εσωτερικής μετανάστευσης προς γειτονικούς δήμους αφ' ενός (βλ. Χάρτης 19-20, σελ. 112) και αφ' ετέρου έχει οδηγήσει σε αύξηση των «παράτυπων οικισμών». Η αιτία της πληθυσμιακής αύξησης δεν ήταν τόσο η ανάγκη για εύρεση εργασίας, όσο η επιθυμία των ανθρώπων που έρχονταν στο δήμο να εισέλθουν σε μια πιο κατάλληλη κατοικία, με χαμηλότερο κόστος. Ωστόσο πολλοί κατέληγαν σε παράνομους οικισμούς, με κτίρια κατασκευασμένα από ευτελή υλικά, τα οποία συνηθέστερα αποτελούσαν κατασκευές των ίδιων.

Μαζί με την αύξηση του πληθυσμού παρατηρείται και μια αύξηση του αστικού χώρου, η οποία όμως στις περισσότερες περιπτώσεις δε συνοδεύτηκε και με τη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών. Ενώ ο δήμος αρχικώς αποτελούταν από αστική έκταση 115 ha, σήμερα αυτή η έκταση έχει αυξηθεί στα 3.637 ha. Όταν πρωτοσυστάθηκε ο δήμος αποτελούταν από το *cabecera municipal* και από κάποια κτίρια που βρίσκονταν διάσπαρτα πάνω στην κύρια οδό κυκλοφορίας, στις παρυφές του λόφου και στις τοπικές συνοικίες της Santa Maria Nativitas, Xochiaca, Xochitenco, San Agustín Atlapulco και της Guadalupe. Αυτή η περίοδος χαρακτηρίστηκε επίσης από την πρώτη δημιουργία οικισμών στα υψηλά σημεία του λόφου. Το 1985 η αστική γη έφτασε τα 2.600 ha απομονώνοντας το βόρειο τμήμα του δήμου μεταξύ της λεωφόρου *Reñón* και των συλλογικών *ejidos*. Το 1995 η αστική επιφάνεια έφτασε τα 2.900 ha με πληθυσμιακή πυκνότητα 135 κατ./ha, το οποίο αντιπροσωπεύει πληθυσμό 391.500 κατοίκων (βλ. Χάρτης 18, σελ. 111). Ένα από τα

αποτελέσματα αυτών των διαδικασιών ήταν η αύξηση των «παράτυπων οικισμών», οι οποίοι άρχισαν να οργανώνονται άτακτα στο χώρο και στις περισσότερες περιπτώσεις να χαρακτηρίζονται παράνομοι. Παράλληλα αυτό το χρονικό διάστημα οι «παράτυποι οικισμοί» ή διαφορετικά οι «λαϊκές συνοικίες» ξεπέρασαν το όριο της αστικής έκτασης που είχε θέσει το Σχέδιο Αστικής Ανάπτυξης του Chimalhuacán το 1987, από το οποίο συμπεραίνουμε ότι αυτή η αύξηση του πληθυσμού και του αστικού χώρου ήταν ανεξέλεγκτη και δεν περιοριζόταν από τους κανονισμούς που έθετε το κράτος και επιπλέον κατανοούμε τη μεγάλη παρανομία αυτών των νέων συνοικιών. Επίσης δημιουργήθηκαν ζώνες υπερβολικής φτώχειας και μιζέριας και παρόλο που οι τελευταίες κυβερνήσεις προσπάθησαν να περιορίσουν το πρόβλημα μέσω διαφόρων προγραμμάτων, αυτό παραμένει μέχρι και σήμερα.

Από τα παραπάνω μπορούμε να εξάγουμε κάποια συμπεράσματα σχετικά με τον τρόπο που δημιουργήθηκε αυτός ο δήμος και ποιες ήταν οι προϋποθέσεις ώστε να χαρακτηριστεί πλέον η συγκεκριμένη περιοχή ανεπιθύμητη. Ο δήμος Chimalhuacán αποτέλεσε μια από τις περιοχές που δέχτηκαν έντονες πληθυσμιακές πιέσεις τις τελευταίες τρεις δεκαετίες. Αυτό δεν είναι ένα φαινόμενο που απασχόλησε μόνο το συγκεκριμένο δήμο αλλά παρατηρήθηκε ότι και οι γειτονικοί δήμοι αντιμετώπιζαν τα ίδια προβλήματα. Αυτό όμως που χαρακτήρισε ιδιαίτερα αυτήν την περιοχή, ήταν η έντονη ανάπτυξη των «παράτυπων οικισμών». Δηλαδή, οι νέοι κάτοικοι του δήμου επέλεξαν να κατοικήσουν σε περιοχές, οι οποίες συγκέντρωναν κάποια μειονεκτήματα και είχαν κάποιες αδυναμίες. Επιπλέον, πολλές από τις νέες κατασκευές υπολείπονται σε νόμιμες διαδικασίες, όπως είναι οικοδομικές άδειες, συμβόλαια οικοπεδούχων κλπ. και παράλληλα ήταν κατασκευασμένες από φτηνά και ελάχιστα υλικά. Περαιτέρω στοιχεία γι' αυτό θα δοθούν παρακάτω.

Κρίνεται σημαντικό να γίνει μια αναφορά στο ότι το για να χαρακτηριστεί μια περιοχή γκέτο είναι πολλά τα στοιχεία και οι προϋποθέσεις που θα πρέπει να πληρούνται και παράλληλα να συνοδεύεται και με κοινωνικό στιγματισμό. Γι' αυτό σε αυτήν την περίπτωση θα μιλήσουμε για μια περιοχή, η οποία συγκεντρώνει ένα μεγάλο αριθμό μειονεκτημάτων σε σχέση με τον υπόλοιπο χώρο και που υπολείπεται σε στοιχεία που θα μπορούσαν να μετατρέψουν το δήμο σε ένα ελκυστικό προορισμό για επενδύσεις μέσα στην Πόλη του Μεξικού. Έτσι σήμερα αποτελεί μια περιοχή που διαχωρίζεται σε κάποιο βαθμό από το υπόλοιπο σύνολο της πόλης και που χαρακτηρίζεται από εσωτερική οργάνωση και διαχείριση, η οποία όμως δεν

παραμένει μόνο στα διοικητικά περιθώρια λειτουργίας που ορίζεται από το κράτος του Μεξικού αλλά διέπεται και από τους δικούς της κανόνες που ορίζουν οι κάτοικοί της. Στο επόμενο υποκεφάλαιο θα γίνει μια περιγραφή των χαρακτηριστικών αυτού του κοινωνικού συνόλου του δήμου Chimalhuacán.

Πίνακας 3: Αστική και δημογραφική αύξηση 1970-2000 του δήμου
Chimalhuacán.

ΕΤΟΣ	ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ (ha)	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΠΥΚΝΟ ΤΗΤΑ (κατ/ha)	ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ	ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ (κατ./κατοικίες)
1970	115	19.946	173	2.819	7,1
1980	263,4	58.897	224	10.826	5,4
1985	2585	170.408	66	28.883	5,9
1995	2902,7	412.014	142	84.498	4,9
2000	3637,1	490.772	135	104.147	4,7

Πηγή: 1970: Carta de usos del suelo, DETENAL; 1980: Plan Municipal de Desarrollo Urbano, SAHOP; 1985: Plan de Centro de Población Estratégico de Chimalhuacán, G.E.M.; 1995 y 2000: Aerofoto, IGCEM.

Πίνακας 4: Πληθυσμιακή αύξηση

Αύξηση του πληθυσμού του δήμου Chimalhuacán					
1970	1980	1990	1995	2000	2005
19.946	61.816	242.317	412.014	490.772	605.305

Πηγές: Για το 1970-1990: INEGI (Instituto Nacional de Estadística y Geografía). Estado de México, Resultados Definitivos. IX, X y XI Censos

Generales de Población y Vivienda, 1970, 1980 y 1990.

Για το 1995: INEGI. Estado de México, Resultados Definitivos, Tabulados Básicos. Tomo I. Conteo de Población y Vivienda, 1995.

Για το 2000: XII Censo General de Población y Vivienda, INEGI.

Για το 2005: CONAPO (Consejo Nacional de Población), Proyecciones de Población 2005

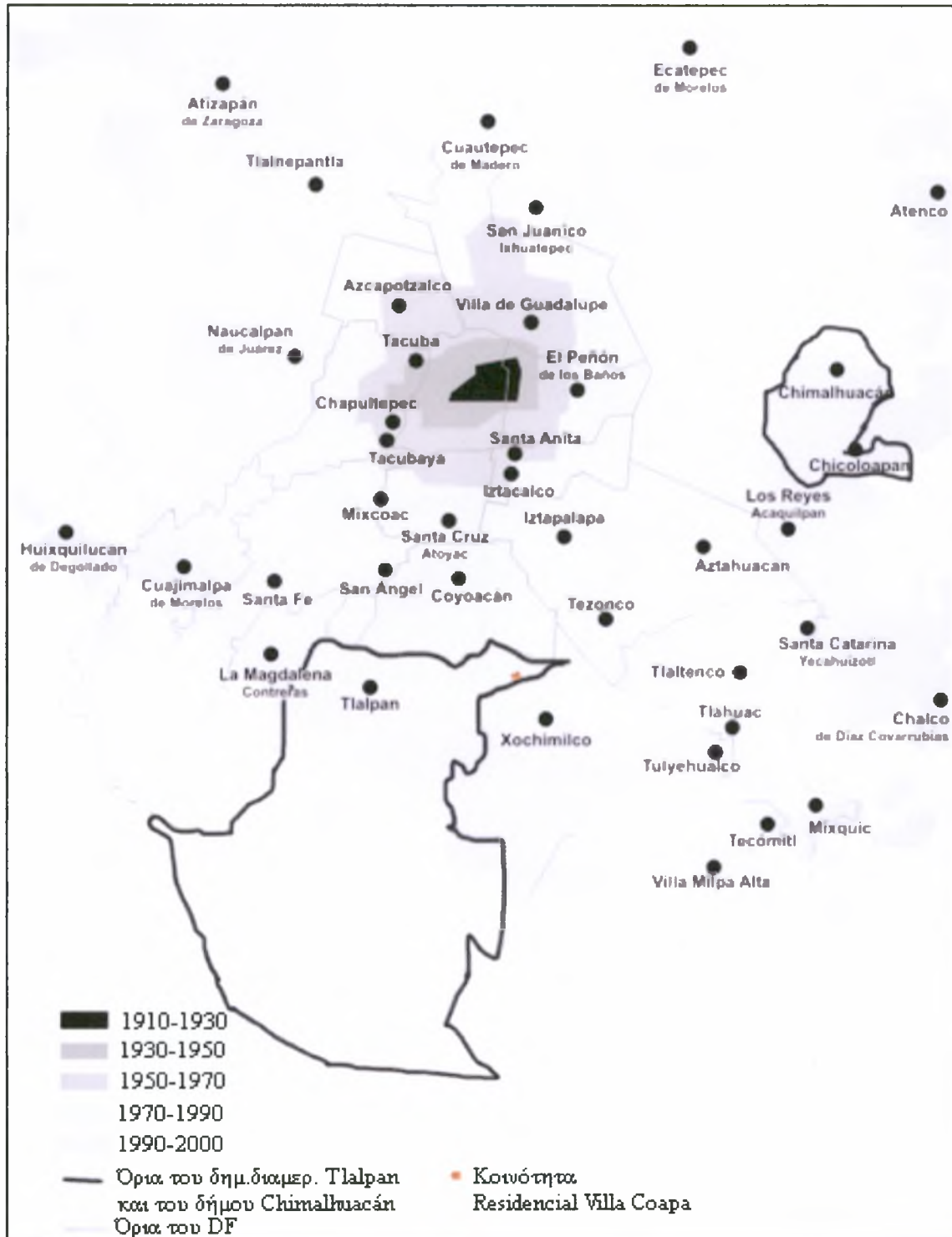
Σημείωση: Υπάρχει μια διαφορά μεταξύ των υπολογισμών του INEGI και του CONAPO για το 2005, της τάξης των 79.916 κατοίκων επιπλέον για το CONAPO.

Πίνακας 5: Ο πληθυσμός του δήμου και των γειτονικών ζωνών το 2000 και το 2001.

ΖΩΝΕΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	
	2000	2001
ΑΣΤΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ ΤΟΥ CHIMALHUACAN	490,772	515,618
CHIMALHUACAN	490,772	515,618
ZONA URB. EJIDAL SAN AGUSTIN 1a. SECCION	7,762	7,995
ZONA URB. EJIDAL SAN AGUSTIN 2a. SECCION	20,512	21,127
EJIDO STA. MA. CHIMALHUACAN (Poniente)	2,082	2,975
EJIDO STA. MA. CHIMALHUACAN (Oriente)	6,246	8,924

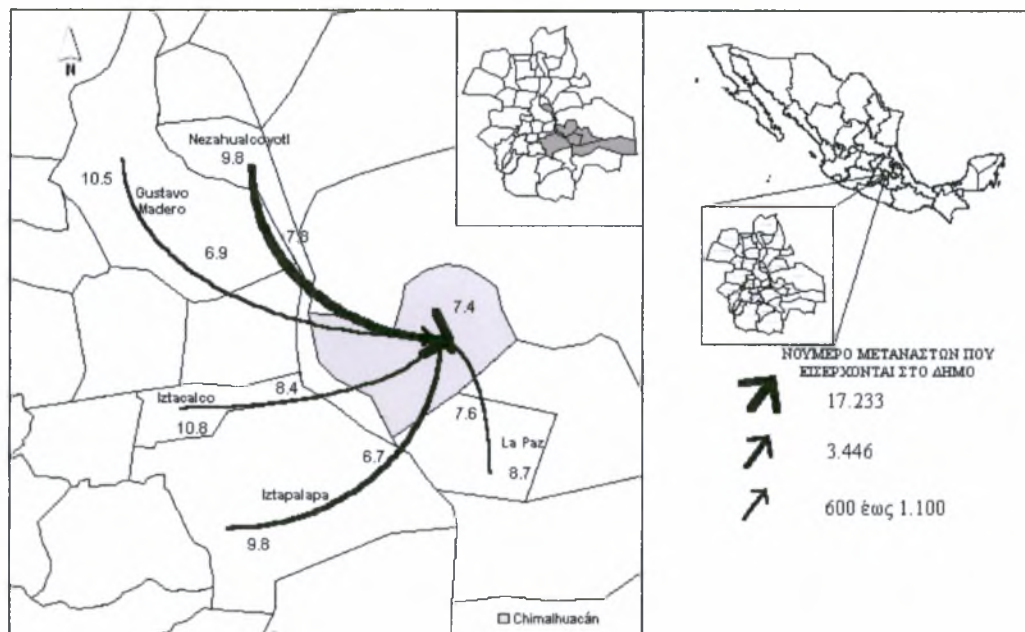
Πηγή: Για τον πληθυσμό του έτους 2000, XII Censo General de Población y Vivienda, INEGI, 2000. Για τον πληθυσμό του 2001, υπολογισμοί από τις αυξήσεις 1990-2000, ίδια πηγή.

Χάρτης 18: Επέκταση της αστικής ζώνης της Πόλης του Μεξικού (DF) από το 1910 έως το 2000.

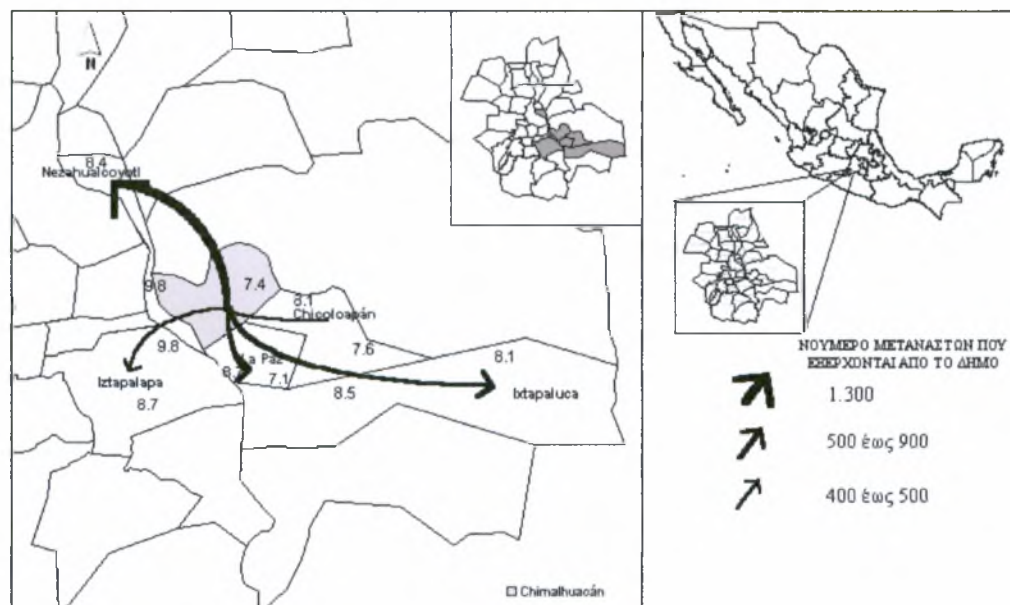

Πηγή: <http://images.google.gr/imgres?imgurl=http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons>

Χάρτης 19: Πέντε αρχικές ροές μεταναστών ηλικίας από 24-39 ετών από την Μητροπολιτική Ζώνη στον δήμο Chimalhuacán, 1995-2000.

Χάρτης 20: Πέντε αρχικές ροές μεταναστών ηλικίας από 24-39 ετών από τον δήμο Chimalhuacán στην Μητροπολιτική Ζώνη, 1995-2000.

Πηγή: Χωρική εξέλιξη στο REDATAM για την απογραφή του 2000.

Σημείωση: Τα όρια που παρουσιάζονται στον χάρτη δεν αντιπροσωπεύουν τα επίσημα όρια από τα Ηνωμένα Έθνη.

4.1.2) Χαρακτηριστικά του κοινωνικού συνόλου.

Ξεκινώντας την ανάλυση των στοιχείων που συνθέτουν και που χαρακτηρίζουν τον πληθυσμό του δήμου Chimalhuacán, γίνεται μια διάκριση των τομέων που θα αναλυθούν. Οι τομείς αυτοί είναι το επίπεδο εκπαίδευσης, ο βαθμός αναλφαριθμητισμού, το ποσοστό των ιθαγενών στο συνολικό πληθυσμό και οι συνθήκες διαβίωσης.

Όσον αφορά τον τομέα της εκπαίδευσης, τα τελευταία χρόνια πραγματοποιήθηκαν δράσεις διατήρησης, ανακατασκευής και αύξησης των εκπαιδευτικών υποδομών με στόχο να καλύψουν τις ανάγκες του πληθυσμού στη σχολική ηλικία. Παρόλες τις προσπάθειες βελτίωσης, η υπάρχουσα υποδομή ακόμα δεν είναι επαρκής για να καλύψει τις πραγματικές ανάγκες, ιδιαίτερα στο μεσαίο και ανώτερο επίπεδο εκπαίδευσης, λόγω της έντονης πληθυσμιακής αύξησης που γνώρισε ο δήμος τις τελευταίες δεκαετίες. Ωστόσο μπορούμε να αναλύσουμε κάποια στοιχεία που τον διακρίνουν.

Παρατηρείται ότι οι περισσότεροι κάτοικοι του δήμου φτάνουν στο πρώτο επίπεδο εκπαίδευσης, δηλαδή τελειώνουν τη βασική εκπαίδευση, λιγότεροι τελειώνουν τη μέση, ενώ ελάχιστοι είναι οι νέοι που τελειώνουν την ανώτερη εκπαίδευση και φτάνουν στο επίπεδο του μεταπτυχιακού (βλ. πίνακα 6, σελ. 114). Επίσης τα ποσοστά του κάθε επιπέδου εκπαίδευσης μεταξύ των ανδρών και των γυναικών, δεν έχουν μεγάλες αποκλίσεις, δηλαδή έχουν την δυνατότητα και μορφώνονται το ίδιο τα δυο φύλα (βλ. πίνακα 7, σελ. 115). Αυτή η κατάσταση έχει επικρατήσει τα τελευταία χρόνια, μετά από τις προσπάθειες για μόρφωση όλων των κατοίκων του δήμου. Αρχικά, τα άτομα που τελείωναν τη βασική εκπαίδευση ήταν λίγα σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό κι αυτό διότι οι περισσότεροι ήταν μετανάστες κυρίως από τις γύρω αγροτικές περιοχές που έρχονταν στο δήμο για μια καλύτερη ζωή, αντιμετωπίζοντας προβλήματα ενσωμάτωσης στο εκπαιδευτικό σύστημα. Η αδύναμη οικονομική κατάσταση των περισσότερων κατοίκων του δήμου οδήγησε σε μια αρνητική στάση όσον αφορά τη μόρφωση. Η έλλειψη σε υποδομές μεσαίας και ανώτερης εκπαίδευσης προκαλεί τη μετακίνηση των νέων σε άλλες γειτονικές συνοικίες ή πόλεις για να ολοκληρώσουν αυτού του είδους τις σπουδές. Όμως αυτό προϋποθέτει και το κόστος της μετακίνησης, που σε αυτήν την περίπτωση είναι υψηλό. Έτσι, έχει σαν αποτέλεσμα οι περισσότεροι να μην το επιλέγουν και να

μένουν σε χαμηλότερο επίπεδο μόρφωσης. Παρατηρείται επίσης ότι η σχολική βοήθεια και τα επιδόματα που παρέχονται από το κράτος δεν επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες ούτε του μισού πληθυσμού του δήμου (βλ. πίνακας 9, σελ. 116), αποδεικνύοντας για ακόμα μια φορά την ανικανότητα του κράτους στην επίλυση ενός σημαντικού προβλήματος.

Επιπλέον το επίπεδο του αναλφαβητισμού έχει μειωθεί σημαντικά και σήμερα όλο και περισσότεροι άνθρωποι επιλέγουν να μορφωθούν χωρίς βέβαια να σημαίνει ότι δεν δρουν ταυτόχρονα οι ανασταλτικοί παράγοντες που έχουμε αναφέρει προηγουμένως. Είναι μεγάλο το ποσοστό του πληθυσμού που γνωρίζει να γράφει και να διαβάζει και τα ποσοστά επίσης ισοκατανέμονται μεταξύ των γυναικών και των ανδρών (βλ. πίνακα 10, σελ. 116). Αυτό αποτελεί ένα θετικό στοιχείο για την ανάπτυξη της περιοχής.

Πίνακας 6: Επίπεδο εκπαίδευσης μεσαίο, ανώτερο και μεταπτυχιακές σπουδές του πληθυσμού.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ		
		ΜΕΣΑΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΑΝΩΤΕΡΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ-ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
ΑΠΟ 15 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ	333.352	14.196	7.644	333
ΤΕΛΙΚΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ	63,44%	2,70%	1,45%	0,06%

Πηγή: INEGI, 2005.

Πίνακας 7: Επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ						ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	
		ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΟ		ΠΡΩΤΟ		ΔΕΥΤΕΡΟ		Α	Γ
		Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ		
ΑΠΟ 5 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ	450.138	8.843	8.589	89.183	95.73	71.112	66.888	639	573
ΤΕΛΙΚΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ	85,67%	1,68%	1,63%	16,97%	18,22%	13,53%	12,73%	0,12%	0,10%

Πηγή: INEGI, 2005.

Πίνακας 8: Επίπεδο σχολικής εκπαίδευσης των μεταναστών του δήμου, από 20 έως 45 ετών, 2000.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΠΟ 20 ΕΩΣ 45 ΕΤΩΝ, 2000	
ΔΗΜΟΣ CHIMALHUACÁN	
ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΝΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟ	7,5%
ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟ ΣΤΗΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΝΗ	8%
ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΕΤΑΞΥ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ	-0,47%

Πηγή: Arriagada y Rodriguez (2003, πίνακες 10a και 10b).

Πίνακας 9: Επίπεδο σχολικής βοήθειας (επίδομα) του πληθυσμού ανά ηλικίες.

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΑΚΑ ΑΝΑ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ			
		ΥΠΑΡΧΕΙ ΒΟΗΘΕΙΑ		ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΒΟΗΘΕΙΑ	
		ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	%	ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	%
Από 5 έως 9 ετών	56.579	53.708	94,92	1.897	3,35
Από 10 έως 14 ετών	60.207	56.042	93,08	4.006	6,65
Από 15 έως 19 ετών	55.927	26.54	47,45	29.171	52,15
Από 20 έως 24 ετών	50.050	6.118	12,22	43.714	87,34
Από 25 έως 29 ετών	43.967	1.82	4,13	41.936	95,38
Από 30 ετών και άνω	183.408	2.918	1,59	179.317	97,76
Σύνολα	450.138	147.146	32,68	300.041	66,65

Πηγή: INEGI, 2005

Πίνακας 10: Επίπεδο αναλφαβητισμού στον δήμο.

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΓΝΩΡΙΖΕΙ ΝΑ ΔΙΑΒΑΖΕΙ ΚΑΙ ΝΑ ΓΡΑΦΕΙ		ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΕΙ ΝΑ ΔΙΑΒΑΖΕΙ ΚΑΙ ΝΑ ΓΡΑΦΕΙ	
			%		%
Πληθυσμός από 6 ετών και άνω	438.704	410.083	93,47	27.684	6,31
Άνδρες	214.786	203.577	94,78	10.774	5,01
Γυναίκες	223.918	206.506	92,22	16.910	7,55

Πηγή: INEGI, 2005

Το επόμενο στοιχείο που θα αναλυθεί είναι οι εθνοτικές ομάδες από τις οποίες αποτελείται ο δήμος. Σήμερα στο Chimalhuacán κατοικούν άνθρωποι διαφορετικής εθνικότητας αλλά και εθνότητας. Σημαντικό είναι το ποσοστό που καταλαμβάνουν οι ομάδες των ιθαγενών, δηλαδή του πληθυσμού που οι πρόγονοί του ήταν ινδιάνοι και που διατηρεί ακόμα και σήμερα αυτά τα στοιχεία του πολιτισμού, και όχι τόσο σε αριθμό όσο στο χαρακτήρα που προσδίδουν στην περιοχή.

Στον πίνακα 11 (σελ. 118) βλέπουμε ιδιαίτερα το ποσοστό των ιθαγενών που διαμένουν στο δήμο και το ποσοστό ειδικότερα που ομιλεί κάποια ινδιάνικη διάλεκτο. Παρατηρείται ότι πολλοί από τους ιθαγενείς που μένουν στη περιοχή διατηρούν τη μητρική τους γλώσσα, όπως είναι οι ακόλουθες: Náhuatl, Mixteca, Zapoteca, Otomí, Totonaca, Mazahua, Mazateca και Mixe.

Παράλληλα κρίνεται σημαντικό να μελετήσουμε σε ποιον από του τρεις παραγωγικούς τομείς απασχολείται αυτός ο πληθυσμός. Στο γράφημα 1 (σελ. 119) μπορούμε να κατανοήσουμε ότι, με βάση τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν το 2001, οι περισσότεροι άνθρωποι που είναι οικονομικά ενεργοί απασχολούνται κυρίως στον τριτογενή, μετέπειτα στο δευτερογενή και ελάχιστοι στον πρωτογενή τομέα. Αυτό έρχεται και σε αντιστοιχία με τα προηγούμενα, όπου βλέπουμε ο πρωτογενής και ιδιαίτερα ο αγροτικός τομέας να βρίσκεται σε κρίση και οι υπόλοιποι δυο να βρίσκονται σε στάδια ανάπτυξης. Σήμερα ο τριτογενής τομέας αναπτύσσεται με γρήγορους ρυθμούς, με αποτέλεσμα οι νέοι να προσφεύγουν σε δραστηριότητες που σχετίζονται με αυτόν.

Γενικότερα, το επίπεδο εκπαίδευσης είναι ένα από τα στοιχεία που καθορίζουν τον τρόπο αλλά και το ρυθμό με τον οποίο θα εξελιχθεί η περιοχή η οποία μελετάται. Επιπλέον, στις περισσότερες περιπτώσεις καθορίζει και το οικονομικό επίπεδο και συνακόλουθα τις συνθήκες της ζωής που επικρατούν. Παράλληλα, το ποσοστό των ιθαγενών που κατοικούν σε μια περιοχή, δίνει αντίστοιχα και το χαρακτήρα της περιοχής. Δηλαδή εάν σε μια περιοχή είναι υψηλό τον ποσοστό των ιθαγενών που κατοικούν, τις περισσότερες περιπτώσεις χαρακτηρίζεται και ο αντίστοιχος χώρος μη επιθυμητός για τους υπολοίπους. Αυτό είναι ένα γεγονός το οποίο έχει ευρεία έκταση σε όλη τη χώρα του Μεξικού.

Πίνακας 11: Ιθαγενής πληθυσμός.

ΚΡΙΤΗΡΙΟ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	%	A	%	Γ	%
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ	525.389	100	258.493	49,21	266.896	50,79
ΙΘΑΓΕΝΗΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	38.259	7,28	19.006	49,68	19.253	50,32
ΙΘΑΓΕΝΗΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΠΟΥ ΟΜΙΛΕΙ ΚΑΠΟΙΑ ΙΝΔΙΑΝΙΚΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟ	14.088	2,68	7.044	50	7.044	50

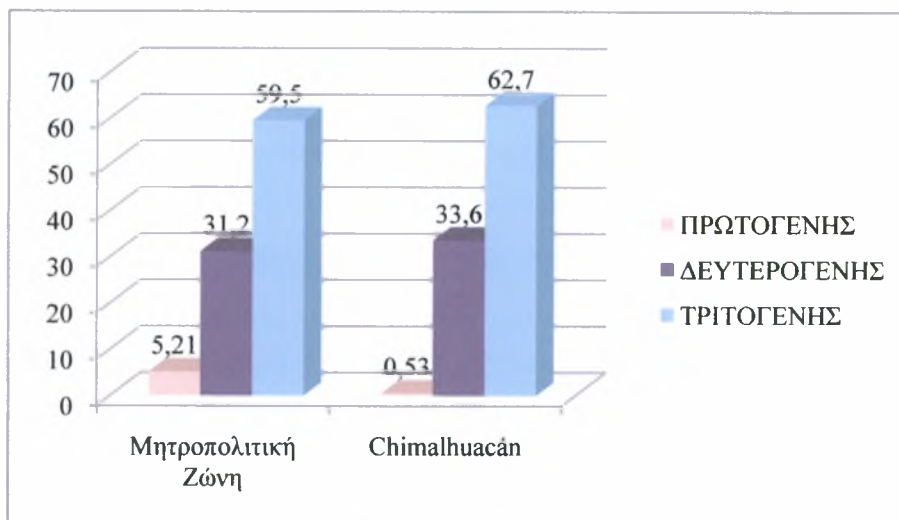
Πηγή: INEGI, 2005

Πίνακας 12: Πληθυσμός από 5 ετών και άνω που ομιλεί κάποια ινδιάνικη διάλεκτο, αλλά στην καθημερινότητα ομιλεί ισπανικά.

ΙΝΔΙΑΝΙΚΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟΣ	ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	%	ΟΜΙΛΕΙ ΙΣΠΑΝΙΚΑ
ΝΑΗΥΑΤΛ	4.268	30,29	4.076
ΜΙΧΤΕΣΑ	3.658	25,96	3.484
ΖΑΡΟΤΕΣΑ	1.539	10,92	1.476
ΟΤΟΜΝ	884	6,27	826
ΤΟΤΟΝΑΣΑ	750	5,32	710
ΜΑΖΑΗΥΑ	699	4,96	641
ΜΑΖΑΤΕΣΑ	678	4,81	640
ΜΙΧΕ	363	2,57	340
ΑΛΛΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ	1.249	8,86	1.172
ΣΥΝΟΛΑ	14.088	100%	13.365

Πηγή: INEGI, 2005

Γράφημα 1: Κατανομή του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ανά παραγωγικό τομέα.

Πηγή: XII Censo General de Población y Vivienda, 2000. INEGI, Aguascalientes, 2001.

Επίσης για την καλύτερη κατανόηση των καταστάσεων που επικρατούν στο δήμο κρίνεται σημαντικό να γίνει και μια περιγραφή του συστήματος των κατοικιών και των συνθηκών μέσα στις οποίες αυτά τα κοινωνικά σύνολα αναπτύσσονται και εξελίσσονται. Το 2000 στο Chimalhuacán υπήρχαν 104.147 κατοικίες, από τις οποίες το 79% ήταν ιδιόκτητες και το 10% ήταν ενοικιαζόμενες. Ο μέσος όρος των ατόμων ανά κατοικία ήταν 4,7, ενώ το 1980 ήταν 5,4 και το 1990 5,2 (Plan Municipal de Desarrollo Urbano de Chimalhuacán, σελ. 44). Τα ποσοστά των κατοικιών που είναι κατασκευασμένες από διάφορα υλικά είναι: 82,3% διαμερίσματα από τσιμέντο, 6,8% με μωσαϊκό, ξύλο ή άλλο λεπτό υλικό, 7,1% από χώμα, 96,03% με τοίχο από τάβλες ή τούβλο, 3,97% από πλίνθινους τοίχους κλπ. Επίσης πολλές κατοικίες έχουν ταβάνι από λεπτά φύλλα μετάλλου, χαρτόνι ή από άλλη μίξη με ασβέστη ή μέταλλο. Σημαντικό είναι ότι οι περισσότερες κατοικίες δεν διαθέτουν παραπάνω από τέσσερα δωμάτια για να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες. Επιπροσθέτως, το 87% είναι κατασκευασμένες ως ανεξάρτητες κατοικίες, το 4% είναι κατοικίες σε «vecindades»

και το 1% είναι διαμερίσματα (Plan Municipal de Desarrollo Urbano de Chimalhuacán, σελ. 44).

Από τα παραπάνω ποσοστά μπορούμε να εξάγουμε κάποια συμπεράσματα. Παρατηρούμε ότι τα χρόνια της έντονης μετανάστευσης και αστικοποίησης του δήμου, οι συνθήκες διαβίωσης δεν ήταν οι καλύτερες, που ίσως να πρόσμεναν οι νέοι κάτοικοι της περιοχής. Τη δεκαετία του '70 υπήρχαν κατοικίες όπου διέμεναν μαζί 6-7 άτομα και ειδικότερα σε μια κατοικία η οποία δεν είχε ούτε την κατάλληλη υποδομή ούτε και τον επαρκή αριθμό δωματίων που ήταν απαραίτητος γι' αυτά τα άτομα. Επιπλέον, ο τύπος κατοικίας που συναντάται εντάσσεται ή στους «παράτυπους οικισμούς» (λαϊκές κατοικίες) ή στον τύπο «vecindades». Σχεδόν το 77,4% του δήμου καλύπτεται από αυτές τις κατοικίες και το υπόλοιπο από κάποιες ενδιάμεσες καταστάσεις στέγασης (Plan Municipal de Desarrollo Urbano de Chimalhuacán, σελ. 46).

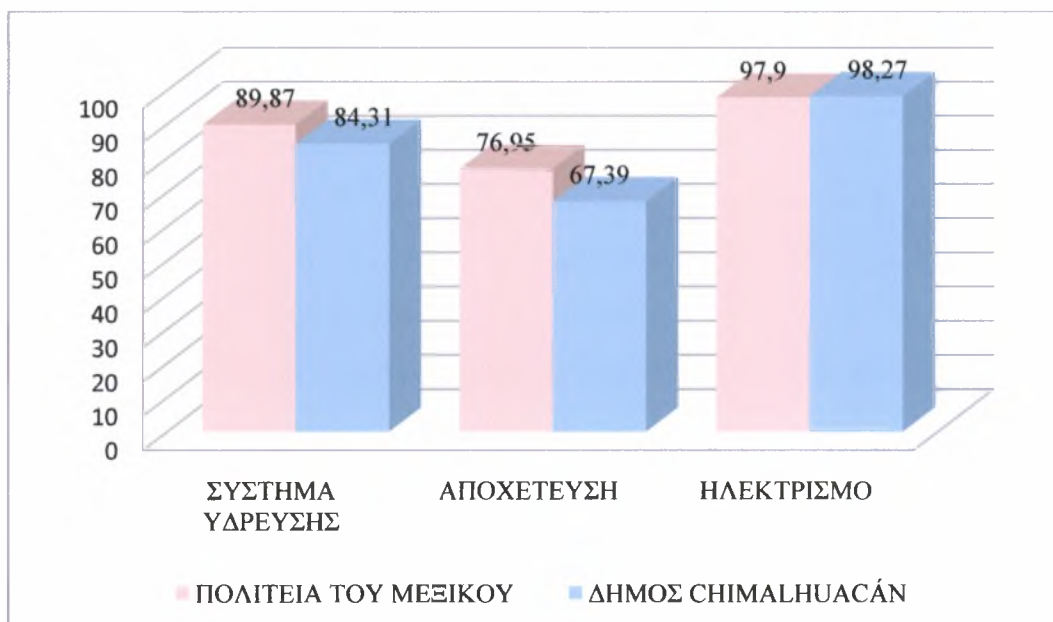
Τέλος, ένα στοιχείο που χαρακτηρίζει αυτούς τους τύπους κατοικιών είναι τα ευτελή υλικά από τα οποία είναι κατασκευασμένες. Οι στέγες από φύλλα μετάλλου και από χαρτόνια ήταν τα δυο στοιχεία που χαρακτήρισαν την περιοχή ως μια από τις πολλές παραγκουπόλεις του Μεξικού. Εκτός από την ανεπαρκή κάλυψη της ανάγκης στέγασης, υπάρχει και σημαντικός κίνδυνος για τη ζωή των ανθρώπων σε έντονα καιρικά φαινόμενα, καθώς επίσης κίνδυνος και για ασθένειες, εφόσον αυτά τα υλικά δεν παρέχουν επαρκή μόνωση.

Ένα άλλο ζήτημα που αντιμετωπίζει ο δήμος όσον αφορά τις συνθήκες διαβίωσης είναι η έλλειψη σε υπηρεσίες πόσιμου νερού, αποχέτευσης και πολύ λιγότερο σε ηλεκτρικό ρεύμα. Από το γράφημα 2 (σελ. 121) μπορούμε να διακρίνουμε ότι το 84,31% των κατοικιών διαθέτουν σωληνώσεις για την κατανάλωση νερού ενώ αποχετευτικό σύστημα διαθέτει μόνο το 67,39%, υψηλό ποσοστό σε σχέση με τη σημασία που έχει η αποχέτευση στην λειτουργία μια πόλης. Τέλος, ηλεκτρικό ρεύμα διαθέτουν σχεδόν όλες οι κατοικίες του δήμου (Plan Municipal de Desarrollo Urbano de Chimalhuacán, σελ. 45).

Παράλληλα ένα άλλο στοιχείο που χαρακτηρίζει τις οικογένειες και τις κατοικίες του δήμου είναι η μεγάλη έλλειψη σε βασικές συσκευές όπως είναι το τηλέφωνο, ο θερμοσίφωνας και ιδιαίτερα ο υπολογιστής (βλ. πίνακα 13, σελ. 121). Επίσης, πολύ λίγοι είναι εκείνοι οι οποίοι διαθέτουν αυτοκίνητο, με αποτέλεσμα να χρησιμοποιούν τις δημόσιες συγκοινωνίες για να μετακινηθούν μέσα στην πόλη.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί το έντονο πρόβλημα που υπάρχει στο βόρειο τμήμα και συγκεκριμένα στο Platel, όπου υπάρχει μια μεγάλη έκταση η οποία χρησιμοποιείται για την απόθεση απορριμμάτων, δεν είναι νόμιμη, και αποτελεί τόπο κατοικίας φτωχών ανθρώπων και εύρεσης του καθημερινού τους φαγητού (βλ. εικόνες 18-19, σελ. 124).

Γράφημα 2: Υπηρεσίες στην κατοικία στην πολιτεία του Μεξικού και στον δήμο, 2000.

Πηγή: XII Censo General de Población y Vivienda, 2000. INEGI

Πίνακας 13: Κατοικίες

ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΜΕ :								
	Τ.Υ.	ΜΙΞΕΡ	ΨΥΓΕΙΟ	ΠΛΥΝΤΗΡΙΟ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ	ΘΕΡΜΟΣΙΦΩΝΑΣ	ΑΥΤ/ΤΟ	Η/Υ	ΑΛΛΑ
99.371	92,90%	90,90%	91,40%	47,90%	20,00%	24,90%	14,60%	2,10%	0,80%

Πηγή: 2000 National Population and Housing Census, Sistema de Informal Censal (SINCE), Data by census tract. OCIM-SIG Project, Universidad Autónoma Metropolitana-Azcapotzalco

Εικόνες 11-15: Εσωτερικός χώρος του δήμου.

Πηγή: <http://images.google.gr/imgres?imgurl=http://www.panoramio.com>

Πηγή: <http://images.google.gr/imgres?imgurl=http://farm4.static.flickr.com>

Πηγή: <http://images.google.gr/imgres?imgurl=http://farm4.static.flickr.com/3058>

Πηγή: http://farm4.static.flickr.com/3058/2781554349_e483098672_m.jpg

Εικόνα 16: Το κέντρο της πόλης του δήμου Chimalhuacán.

Πηγή: <http://images.google.gr/imgres?imgurl=http://farm4.static.flickr.com>

Εικόνα 17: Σκουπιδότοπος στο Tlatel, στο δήμο Chimalhuacán.

Πηγή: <http://images.google.gr/imgres?imgurl=http://farm3.static.flickr.com>

Εικόνες 18-19: Κατασκευασμένες κατοικίες μέσα στον σκουπιδότοπο.

Πηγή: <http://static.guim.co.uk/sys-images/Guardian/Pix/pictures/2009/5/11/1242044473879/24-hours-in-pictures-Supe-009.jpg>

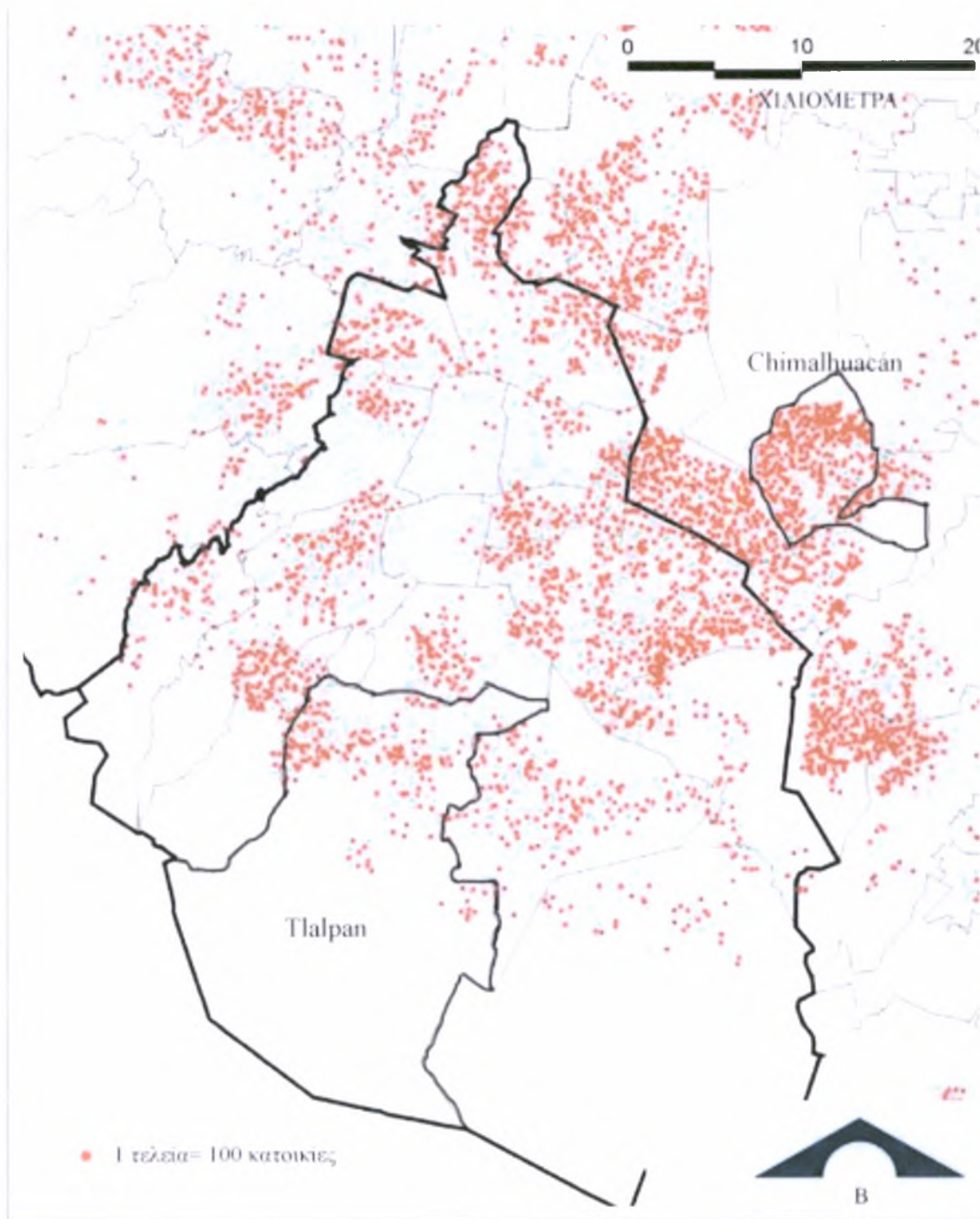
Πηγή: <http://cache.daylife.com/imageserve/0eUBfLO0sbh18/610x.jpg>

Εικόνα 20: Tlatel Xochitenco, Chimalhuacán.

Πηγή: http://bp1.blogger.com/_YfTdBSNguFs/Rqoc8p1rWnI/AAAAAAAAAGw/Y_gOh8kMVX0/s1600-h/8.JPG

Χάρτης 21: Συγκέντρωση κατοικίας, κατασκευασμένης από ευτελή υλικά στο δημοτικό διαμέρισμα Tlalpan και στο δήμο Chimalhuacán, 2000.

Πηγή: OCIM-SIG Project Universidad Autonoma Metropolitana Azcapotzalco/CENVI;
National Population Census (2000)

Χάρτης 22: Το κέντρο της πόλης Chimalhuacán.

Πηγή: Plan de desarrollo municipal de Chimalhuacán 2006-2009, σελ. 69

4.1.3) Σχέση γκέτο και ευρύτερης περιοχής.

Ο δήμος αναπτύσσει διάφορες σχέσεις με την ευρύτερη περιοχή στην οποία εντάσσεται, και ιδιαίτερα με τη Μητροπολιτική Ζώνη (ZMCM) και με την Πόλη του Μεξικού (Distrito Federal). Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε κάποια συγκεντρωτικά στοιχεία και ειδικότερα κάποια μειονεκτήματα που παρουσιάζει ο δήμος σε σχέση με τη Μητροπολιτική Ζώνη της πόλης.

Στο Chimalhuacán το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού έχει ηλικία από 15-64 ετών και έπειτα από 0-14 ετών. Ο πληθυσμός αποτελείται από ανθρώπους νεαρής κυρίως ηλικίας που έχουν την δυνατότητα και να εργαστούν αλλά και να ενισχύσουν την ανάπτυξη της πόλης και από πολύ μικρό ποσοστό γηραιότερων ανθρώπων. Επιπλέον, όσον αφορά το ποσοστό του πληθυσμού που έχει το δικαίωμα πρόσβασης στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας, διαπιστώνεται ότι ο περισσότερος πληθυσμός στερείται αυτού του δικαιώματος και παρόλο που το ποσοστό είναι υψηλό και στη ZMCM, στο δήμο που μελετάμε αυτό το ποσοστό ανέρχεται στο 71,1% (βλ. πίνακα 14, σελ. 131).

Παράλληλα, στον τομέα της εκπαίδευσης, αν και έχει γίνει μια πληρέστερη αναφορά στην προηγούμενη ενότητα, μπορούμε να αναφέρουμε εδώ ότι συγκριτικά με τη ZMCM το ποσοστό του πληθυσμού που έχει τελειώσει την μεσαία και ανώτερη εκπαίδευση είναι μικρότερο σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό του δήμου. Δηλαδή τα άτομα τα οποία τελειώνουν τη μεσαία και ανώτερη εκπαίδευση αποτελούν μόλις το 13,5% του συνολικού πληθυσμού. Επίσης πολύ μικρό παραμένει το ποσοστό του πληθυσμού που συμμετέχει στην εκπαίδευση από 15 ετών και άνω, τόσο στη ZMCM όσο και στο δήμο. Αυτό αποτελεί έναν από τους παράγοντες που συντελεί γενικότερα στην αργή ανάπτυξη της περιοχής (βλ. πίνακα 14, σελ. 131).

Εν συνεχεία, στον τομέα της εργασίας και των εισοδημάτων παρατηρούνται τα εξής: ο άνεργος πληθυσμός του δήμου είναι στα ίδια επίπεδα με τη ZMCM, σχεδόν ο μισός πληθυσμός εργάζεται περισσότερο από 48 ώρες την εβδομάδα και με δυο ημερομίσθια. Μόλις το 4,3% του πληθυσμού εργάζεται με περισσότερα από 5 ημερομίσθια την εβδομάδα.

Τέλος, όσον αφορά τις κατοικίες, παρατηρείται ότι ένα πολύ μεγάλο ποσοστό τους είναι κατασκευασμένο από επικίνδυνα υλικά συγκριτικά με την ευρύτερη ζώνη, όπου είναι πολύ μικρότερο το ποσοστό και παραμένει ένα μεγάλο ποσοστό των

κατοικιών που δεν έχουν ακόμα το κατάλληλο σύστημα αποχέτευσης. Επιπλέον, πολύ λίγες είναι οι κατοικίες που διαθέτουν τηλέφωνο κι ελάχιστες όσες διαθέτουν υπολογιστή σε σχέση με τη ZMCM.

Ένα τελευταίο στοιχείο το οποίο αξίζει να αναφερθεί, είναι το συντριπτικό ποσοστό του πληθυσμού που έχει σημαντική έλλειψη σε φαγητό. Σχεδόν ο μισός πληθυσμός του δήμου υπολείπεται σε βασικά τρόφιμα στην καθημερινότητά του, το οποίο είναι πολύ μεγαλύτερο σε σχέση με την Πόλη του Μεξικού (DF) και γενικότερα με την Πολιτεία του Μεξικού στην οποία εντάσσεται ο δήμος (EDO.MÉX).

Παρακάτω ακολουθεί ένας πίνακας, ο οποίος συγκεντρώνει τα στοιχεία που αναλύθηκαν προηγουμένως, προβάλλοντάς τα τόσο για τη Μητροπολιτική Ζώνη του Μεξικού όσο και για το δήμο Chimalhuacán.

Πίνακας 14: Χαρακτηριστικά του πληθυσμού της ZMCM και του δήμου Chimalhuacán.

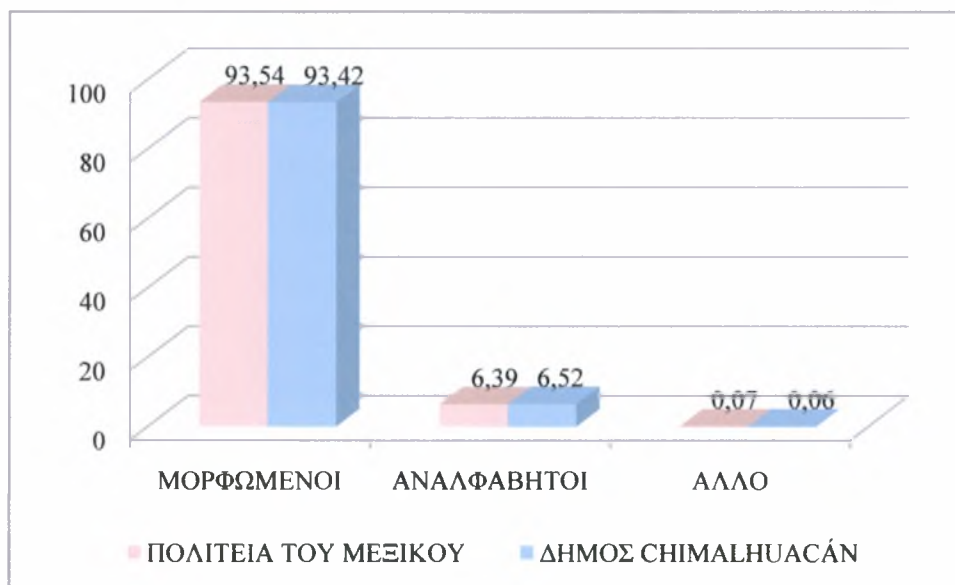
	ZMCM	CHIMALHUACÁN
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	17 844 829	490 772
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΠΟ 0-14 ΕΤΩΝ (%)	28,3	36,4
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΠΟ 15-64 ΕΤΩΝ (%)	64	57,6
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΠΟ 65 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ (%)	4,5	1,9
ΥΓΕΙΑ		
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΧΩΡΙΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ (%)	51,8	71,1
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ		
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΠΟ 18 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ ΜΕ ΜΕΣΑΙΑ ΚΑΙ ΑΝΩΤΕΡΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (%)	22,8	13,5
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΠΟ 15 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ) (%)	9,61 (DF)	7,1
	8,03 (EDO.MEX.)	
ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ		
ΑΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (%)	1,7	1,7
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΕΤΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΑΠΟ 48 ΩΡΕΣ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ(%)	37,9	49,8
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΕΤΑΙ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΑΠΟ 32 ΩΡΕΣ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ(%)	15,3	13,9
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΕΤΑΙ ΜΕ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ 2 ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΑ Η ΛΙΓΟΤΕΡΟ (%)	48,5	54,1
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΕΤΑΙ ΜΕ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ 5 ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΑ (%)	15	4,3

ΚΑΤΟΙΚΙΑ		
ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΜΕ ΣΤΕΓΗ ΑΠΟ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΑ ΥΛΙΚΑ (%)	15,7	41,8
ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΜΕ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΟ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΜΕ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΤΥΟ (%)	90,2	68,5
ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΜΕ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟ (%)	56,9	20,2
ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΜΕ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗ (%)	17	2,1
ΕΛΛΕΙΨΗ ΦΑΓΗΤΟΥ*		
	5,7(DF)	53,4
	24,9% (EDO.MÉX)	

*<http://www.sedesol.gob.mx/subsecretarias/prospectiva/subse_ingresos.htm>.

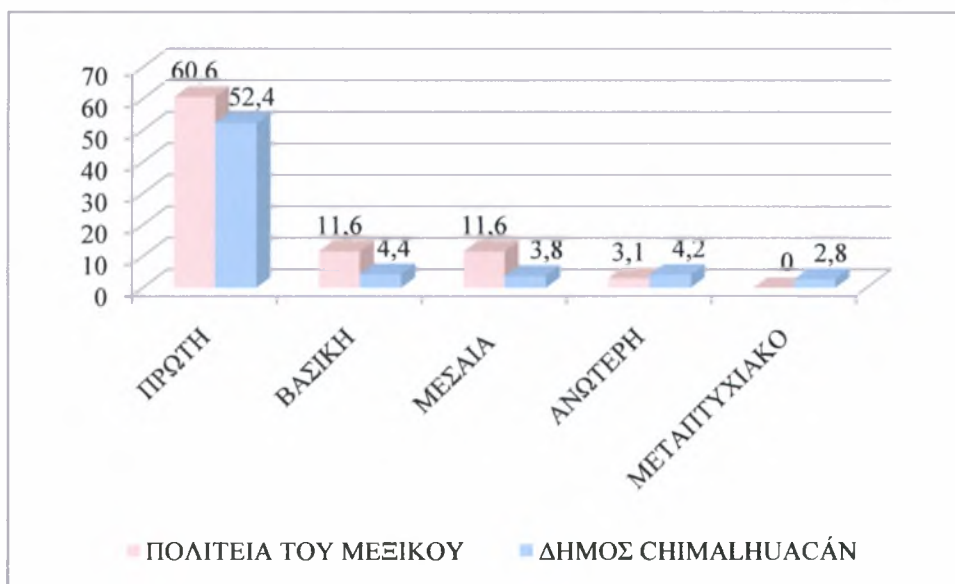
Πηγή: Επεξεργασία από την βάση των στοιχείων Scince για κάθε συνοικία (Sistema para la Consulta de Información Censal), 2000, INEGI .

Γράφημα 3: Επίπεδο αλφαριθμητισμού Πολιτείας - δήμου Chimalhuacán, 2000.

Πηγή: INEGI, XII Censo General de Población y Vivienda, 2000. Aguascalientes, 2001.

Γράφημα 4: Επίπεδο εκπαίδευσης Πολιτείας - δήμου Chimalhuacán, 2000.

Πηγή: INEGI, XII Censo General de Población y Vivienda, 2000. Aguascalientes, 2001.

Από αυτόν τον πίνακα μπορούμε να εξάγουμε κάποια συμπεράσματα όσον αφορά το δήμο και την ευρύτερη ζώνη από την οποία περιβάλλεται και εντάσσεται, δηλαδή τη Μητροπολιτική Ζώνη του Μεξικού. Ο δήμος αναπτύσσει τόσο συμπληρωματικές όσο και αντικρουόμενες σχέσεις με το ευρύτερο περιβάλλον.

Θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για τη σχέση του δήμου με τη ZMCM και με την Πόλη του Μεξικού. Παρατηρούμε ότι αναπτύσσεται μια σχέση συμπληρωματικότητας μεταξύ των γειτονικών περιοχών που εντάσσονται στη ZMCM και του δήμου, καθώς χαρακτηρίζονται κυρίως από τα ίδια στοιχεία. Από την άλλη μεριά έχουμε μια σχέση αντικρουόμενη μεταξύ της Πόλης του Μεξικού και του δήμου. Σίγουρα όλα αυτά δεν είναι απόλυτα, αλλά σε αυτό το σημείο θα μιλήσουμε για την γενικότερη σχέση που υπάρχει μεταξύ αυτών των χωρικών ενοτήτων.

Όσον αφορά την πρώτη σχέση (της συμπληρωματικότητας) θα μπορούσαμε να πούμε τα ακόλουθα: Τις κοινωνικές ομάδες που συναντώνται στο δήμο μπορεί εύκολα κάποιος να τις παρατηρήσει και σε άλλους δήμους της ZMCM. Αυτό είναι ένα από τα αποτελέσματα της μετέπειτα προσάρτησης αυτών των περιοχών στην ZMCM. Επιπλέον, οι περισσότερες από αυτές τις περιοχές αποτέλεσαν υποδοχείς του μεταναστευτικού πληθυσμού τις τελευταίες δεκαετίες, με αποτέλεσμα να φιλοξενούν κυρίως ομάδες ίδιου κοινωνικού και οικονομικού επιπέδου. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί και το αρνητικό στοιχείο αυτής της σχέσης. Ο δήμος Chimalhuacán άργησε να αναπτυχθεί, λόγω της μετακίνησης μεγάλου πληθυσμού κατά τη διάρκεια της ημέρας στις γειτονικές περιοχές για εργασία με αποτέλεσμα η πόλη να λειτουργεί για πολλά χρόνια ως πόλη-κοιμητήριο. Παράλληλα πολλές από τις ανάγκες που δε μπορούσε να καλύψει ο δήμος, καλύπτονταν από τους γειτονικούς δήμους.

Στη δεύτερη σχέση (την αντικρουόμενη), τα στοιχεία που τη χαρακτηρίζουν είναι διαφορετικά -και κυρίως αρνητικά- για το δήμο. Η Πόλη του Μεξικού αποτελεί μια από τις πλέον παραγωγικές περιοχές της χώρας και συγκεντρώνει σχεδόν όλων των ειδών τις δραστηριότητες και ιδιαίτερα του τριτογενούς τομέα. Θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για μια σχέση εξάρτησης του δήμου, πράγμα το οποίο είναι φυσικό και λόγω του μεγέθους του, η οποία δεν επιτρέπει στο δήμο να αναπτύξει τις δυναμικές του και να εξελιχθεί. Όπως και στην πρώτη σχέση, ο δήμος λειτουργεί ως ένας κόμβος που διατηρεί τον κόσμο τη νύκτα και την ημέρα καλύπτει μόνο τις βασικές του ανάγκες, έχοντας μετακινήσει τόσο του εργατικού δυναμικού όσο και των νέων που βρίσκονται στο ανώτερο επίπεδο εκπαίδευσης και μετακινούνται προς τα

πανεπιστήμια της πόλης. Έτσι θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για μια αντικρουόμενη σχέση, η οποία λειτουργεί αρνητικά στις δυνατότητες ανάπτυξής του καθώς του στερεί τη δυναμικότητα του.

4.1.4) Σχέση της κοινότητας του γκέτο με το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο.

Η διαμονή σε μια περιοχή όπως είναι ο δήμος, που αποτελείται από διάφορες κοινωνικές ομάδες έχει πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα. Στα πλεονεκτήματά της συμπεριλαμβάνονται οι χαμηλές αξίες γης, το χαμηλό κόστος παροχής υπηρεσιών και αγαθών, το χαμηλό κόστος κατασκευής των κατοικιών. Όμως, εκτός από τα πλεονεκτήματα που μπορεί να προσφέρει αυτή η περιοχή, υπάρχουν επίσης υψηλά ατομικά και κοινωνικά κόστη.

Το ατομικό κόστος της έλλειψης βασικών παροχών όπως είναι η ύδρευση και οι εγκαταστάσεις υγιεινής είναι αρκετά υψηλό. Ιδιαίτερα στο θέμα της ύδρευσης, παρόλο που στις περισσότερες περιοχές υπάρχει ένα οργανωμένο σύστημα, το κόστος παραμένει υψηλό και στη χειρότερη περίπτωση το δίκτυο είναι ανύπαρκτο. Ένα άλλο μειονέκτημα το οποίο έχει λειτουργήσει έντονα στο θέμα της εκπαίδευσης είναι το σύστημα μεταφορών. Παρόλο που τα τελευταία χρόνια έχει βελτιωθεί σημαντικά, σε πολλές περιπτώσεις είναι ανεπαρκές και το κόστος αρκετά υψηλό.

Επίσης το κόστος επεκτείνεται και στον κοινωνικό τομέα. Οι άνθρωποι στιγματίζονται από την περιοχή καθώς θεωρείται ότι διαμένουν σε ένα τόπο των φτωχών, ακόμα και σε περιπτώσεις που οι ίδιοι δεν διαμένουν μόνιμα σε αυτήν την περιοχή αλλά καλύπτουν μόνο τις βασικές τους ανάγκες. Επιπλέον, η υψηλή συγκέντρωση μεταναστευτικού πληθυσμού δρα αρνητικά στη διαμόρφωση μιας ελκυστικής εικόνας της περιοχής καθώς πολλές φορές χαρακτηρίζεται ως «η πόλη των ξένων».

Όπως έχουμε δει και από τα προηγούμενα υποκεφάλαια η περιοχή βρίσκεται σε κατώτερα επίπεδα όσον αφορά την εκπαίδευση, τον πλούτο και την κοινωνική και τεχνική υποδομή. Αυτό έχει διάφορες συνέπειες ξεκινώντας από τη γενικότερη εικόνα της περιοχής έως τις καθημερινές δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο πληθυσμός της. Δε δίνονται κίνητρα για επενδύσεις, αλλά δεν υπάρχει παράλληλα και το κατάλληλο δυναμικό που να μπορεί να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις που μπορεί να προκύπτουν από την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων.

Γενικότερα, από τα στοιχεία που έχουν περιγραφεί προηγουμένως, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο κοινωνικός διαχωρισμός μεταξύ του κοινωνικού συνόλου του δήμου και της υπόλοιπης πόλης εντείνεται και παρόλο που έχουν αναπτυχθεί και

κάποιες σχέσεις συμπληρωματικότητας μεταξύ τους, ιδιαίτερα λόγω του πληθυσμού που μετακινείται για εργασία στην πόλη, η προκατάληψη και η απόσταση παραμένουν, δημιουργώντας ένα χάσμα μεταξύ αυτών των δυο συνόλων.

4.2) Η περίπτωση της Residencial Villa Coara στην Coara.

4.2.1) Τρόπος και αιτία δημιουργίας της έγκλειστης συνοικίας.

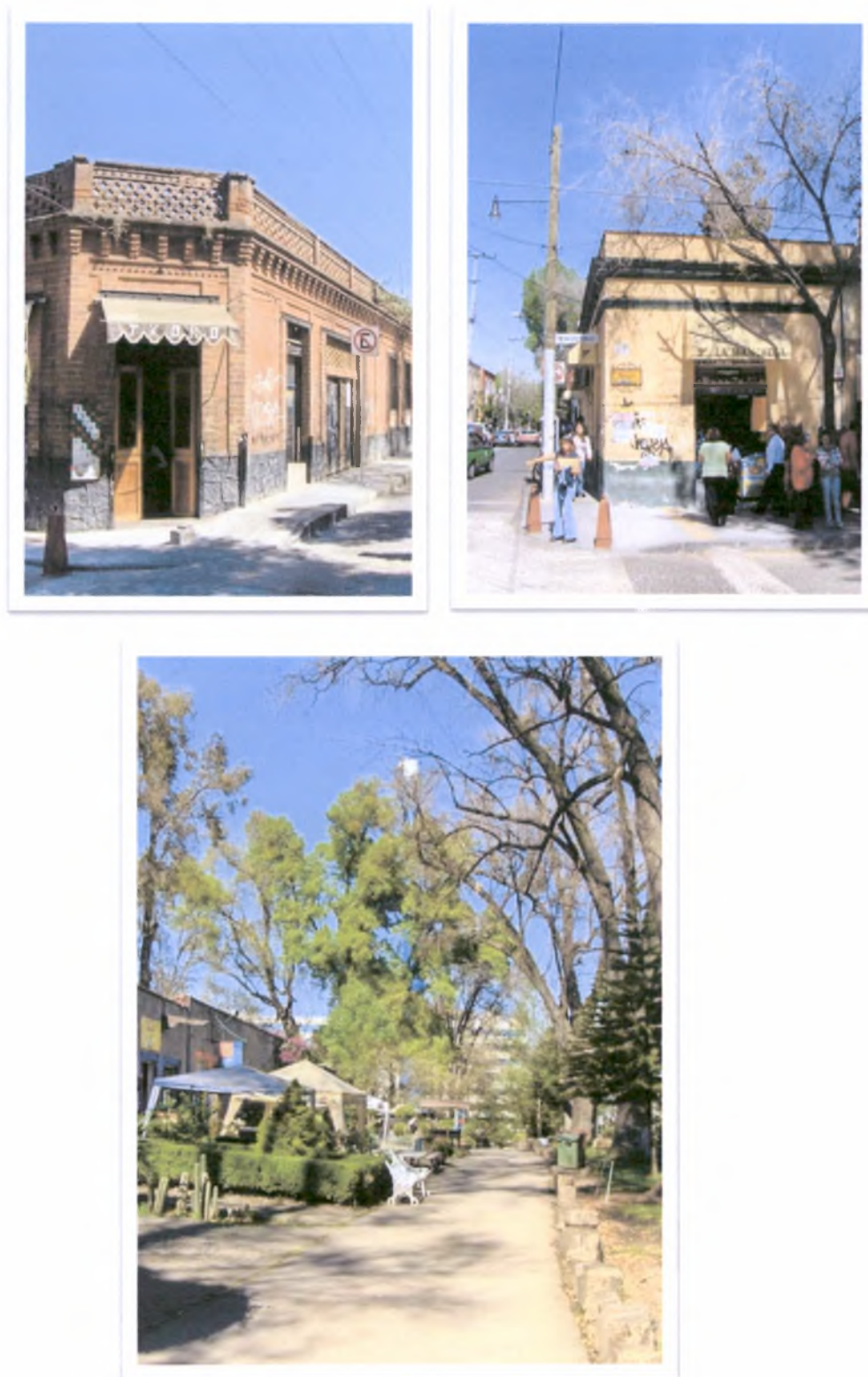
Η περίπτωση της Residencial Villa Coara αποτελεί μια περίπτωση αυτοδιαχωρισμού, ενός από τα είδη διαχωρισμού που παρατηρούνται στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις. Ο εγκλεισμός πέρασε από διάφορα στάδια έως την τελική του μορφή. Η ανάλυση που θα ακολουθήσει θα είναι περισσότερο περιγραφική και όχι τόσο ποσοτική όπως στην περίπτωση του δήμου Chimalhuacán, καθώς, λόγω του μικρού μεγέθους της συνοικίας ήταν αρκετά δύσκολη η εύρεση ποσοτικών στοιχείων. Όμως, πριν ξεκινήσουμε την ειδικότερη ανάλυση, κρίνεται σημαντικό να δοθούν κάποια στοιχεία για την ευρύτερη περιοχή στην οποία εντάσσεται η συνοικία, δηλαδή το δημοτικό διαμέρισμα (delegación) Tlalpan, ώστε να γίνει μια καλύτερη κατανόηση του φαινομένου.

Το Tlalpan, όπως και οι περισσότερες περιοχές της Πόλης του Μεξικού, έχει μεγάλη ιστορία, η οποία ξεκινά από την εποχή των Αζτέκων. Βρίσκεται στο νότιο τμήμα της Πόλης του Μεξικού. Στα βόρεια συνορεύει με τα δημοτικά διαμερίσματα Magdalena Contreras, Álvaro Obregón και Coyoacán, ανατολικά με τα Xochimilco και Milpa Alta, στα νότια με τους δήμους Huitzilac, Morelos και Santiago Tianguistenco και στα δυτικά με το Jalatlaco και πρόσφατα με το Tianguistenco. Η επιφάνειά του είναι 310 τ.χλμ., το οποίο αντιπροσωπεύει το 20,7% της συνολικής επιφάνειας της Πόλης (DF). Ο πληθυσμός του είναι 581.781 κάτοικοι, από τους οποίους οι 280.083 είναι άνδρες και οι 301.698 γυναίκες. Αποτελεί μια περιοχή, η οποία εμφάνισε αύξηση του πληθυσμού της σε αντίθεση με άλλες κεντρικές περιοχές, όπως είναι το Benito Juárez, το Miguel Hidalgo κλπ, στα οποία μειώθηκε σημαντικά ο πληθυσμός (Giglia, 2002). Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός του είναι 278.960 άτομα και ο μέσος όρος των κατοικιών, που κατοικούνται αποτελείται από 4 δωμάτια (http://www.tlalpan.gob.mx/images/turismo/historia_1.pdf). Αυτά είναι κάποια από τα γενικά χαρακτηριστικά της ευρύτερης περιοχής, στην οποία ανήκει η Residencial Villa Coara.

Ειδικότερα, όσον αφορά το θέμα της εγκληματικότητας και της ασφάλειας της περιοχής, θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι δεν αποτελεί μια από τις περιοχές με

αυξημένο αριθμό επιθέσεων ή γενικότερα παράνομων και επικινδύνων πράξεων. Από τα δεδομένα που έχουμε συλλέξει, διαπιστώνουμε ότι παρόλο που δεν υπάρχει κίνδυνος και ζήτημα ασφάλειας στην περιοχή, έχουμε εμφάνιση περιπτώσεων αυτοεγκλεισμού και αυτοδιαχωρισμού μέσα στον ίδιο το χώρο. Παρακάτω ακολουθούν κάποιες εικόνες από το εσωτερικό της περιοχής και ένας χάρτης όπου διακρίνεται η ακριβής θέση του Tlalpan στην Πόλη του Μεξικού (Distrito Federal).

Εικόνες 21-23: Το εσωτερικό του «delegación» Tlalpan.

Πηγή: http://www.mexicocity-guide.com/images/zones/tlalpan_pics.htm

Χάρτης 23 : Το «delegación» Tlalpan, στην Πόλη του Μεξικού.

Πηγή: http://www.tlalpan.gob.mx/images/IMAGES/Tlalpan_mapa.jpg

Η περιοχή μελέτης ανήκει στην ζώνη Coara και αφορά μία έγκλειστη συνοικία, τη Residencial Villa Coara, η οποία εντάσσεται στην περιοχή Villa Coara. Αποτελείται από δυο υποπεριοχές, την «manzana cuatro» (συγκρότημα κατοικιών τέσσερα) και την «manzana cinco» (συγκρότημα κατοικιών πέντε) και βρίσκεται επί των οδών La Garita και La Hacienda η πρώτη, και στην λεωφόρο La Garita και Los Tenorios η δεύτερη (Giglia, 2002). Αυτές οι υποπεριοχές είχαν δημιουργηθεί αρχικώς ώστε να φιλοξενήσουν τους δημοσιογράφους και άλλους εμπλεκόμενους των Ολυμπιακών Αγώνων που πραγματοποιήθηκαν στην Πόλη του Μεξικού το 1968. Όμως αργότερα δόθηκαν στους πολίτες της Πόλης του Μεξικού για κατοικία.

Στη συνέχεια κάποιοι κάτοικοι, θέλοντας να αναβαθμίσουν το κοινωνικό κύρος της περιοχής, αποφάσισαν να προχωρήσουν σε ενέργειες εγκλεισμού της. Την περίοδο αυτή σημειώθηκε μια διάθεση εγκατάστασης νέων καταστημάτων στο χώρο αυτό, η οποία θα είχε σαν αποτέλεσμα την επέκταση του δικτύου δημόσιας συγκοινωνίας και συνακόλουθα και την προσέλευση ατόμων χαμηλού εισοδήματος. Αυτό ήταν αντίθετο με το στόχο τους που ήταν να διατηρήσουν την περιοχή ως ένα τόπο με βασικό χαρακτηριστικό την κατοικία, εισοδηματικά υψηλών στρωμάτων. Όπως αναφέρει και η Giglia (2002): « Στόχος του εγκλεισμού ήταν η προσπάθεια ελέγχου των δραστικών και γρήγορων αλλαγών που συνέβαιναν στην περιοχή και τις οποίες οι κάτοικοι θεώρησαν ως απειλή για την ηρεμία και την ισορροπία τους».

Για την επίτευξη των παραπάνω, χρησιμοποίησαν ως αφορμή κάποιες περιστασιακές εγκληματικές ενέργειες που σημειώθηκαν εκεί, έτσι ώστε να υπάρξει συνολική συμμετοχή και αποδοχή από τους κατοίκους (Giglia 2003). Όπως έχει προαναφερθεί, η ανασφάλεια αποτελεί ένα από τα κυριότερα κίνητρα για τη δημιουργία έγκλειστων συνοικιών στην Πόλη του Μεξικού. Όμως στην περίπτωση της Villa Coara, αποτέλεσε μια ανεξήγητη πρόφαση για τον εγκλεισμό και όχι γενεσιουργό αιτία, καθώς οι περιπτώσεις εγκληματικών ενεργειών είναι πολύ λιγότερες στην συγκεκριμένη περιοχή σε σχέση με άλλες περιοχές της πόλης.

Η απόφαση για εγκλεισμό έγινε μέσω μιας δυναμικής διαδικασίας κατά την οποία υπήρξαν ανά διαστήματα έντονες διαφωνίες αλλά και συγκλίσεις. Σύμφωνα με όσα έχουν δηλώσει οι ίδιοι κάτοικοι και στις δυο περιπτώσεις, η απόφαση να κλείσουν τους δρόμους λήφθηκε μετά από πολλές διαδικασίες. Αυτοί οι οποίοι συμφωνούσαν απόλυτα με το κλείσιμο των δρόμων, αποτελούσαν και την μειοψηφία σε σχέση με τους υπόλοιπους (Giglia, 2002). Έπρεπε να εξασφαλίσουν την υπογραφή

όλων των κατοίκων ώστε να υπάρξει μια καλή και ομαλή λειτουργία της συνοικίας. Ωστόσο ακόμα και αυτοί που δεν συμφωνούσαν, πολλές φορές έδιναν την επίσημη συγκατάθεσή τους για διάφορα θέματα που προέκυπταν και ιδιαίτερα για το θέμα του εγκλεισμού, διότι επιθυμούσαν να παραμείνουν στην περιοχή, λόγω των πλεονεκτημάτων που συγκέντρωνε. Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο στην διαδικασία του εγκλεισμού είναι οι διαθέσιμοι πόροι που υπήρχαν ώστε να πληρωθούν οι υπηρεσίες που παρέχουν την ασφάλεια αλλά και ο εξοπλισμός ασφαλείας. Λόγω της έλλειψης του δεσμευτικού χαρακτήρα των αποφάσεων, ένα μέρος των κατοίκων -ενώ επωφελούνταν από τον εγκλεισμό- δεν πλήρωναν τις απαραίτητες εισφορές για τη δημιουργία και τη διατήρησή του. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την εμφάνιση προστριβών μέσα στην συνοικία (Giglia, 2002).

Η διαδικασία του εγκλεισμού διήρκησε αρκετά χρόνια, μέχρι η συνοικία να φτάσει στην σημερινή μορφή και να αποτελείται από αυτές τις δυο περιοχές. Οι πρώτες προσπάθειες εγκλεισμού πραγματοποιήθηκαν στις αρχές τις δεκαετίας του '80 με την τοποθέτηση γλαστρών και ζαρντινιερών σε διάφορα σημεία της πόλης, και ιδιαίτερα σε σημεία που παρεμπόδιζαν την διέλευση των αυτοκινήτων σε κάποιες οδούς (Giglia, 2003). Στην αρχή το κλείσιμο των δρόμων λειτούργησε μόνο για τη δημόσια συγκοινωνία στο εσωτερικό των δυο περιοχών και στις στάσεις που βρίσκονταν επί των οδών που αποτελούσαν την περίμετρο της περιοχής. Μετέπειτα η ιδέα ενισχύθηκε, όταν ξεκίνησαν οι ένοπλες ληστείες και οι επιθέσεις εντός των ορίων της περιοχής, σε κατοικίες και σε αυτοκίνητα. Η ένταση αυτών των γεγονότων οδήγησε στην δραστηριοποίηση των κατοίκων, με στόχο τον πλήρη εγκλεισμό κατά μήκος της εξωτερικής περιμέτρου των δυο περιοχών (Giglia, 2002). Έτσι τοποθετήθηκαν διάφορα εμπόδια στους κυρίως δρόμους, μετέπειτα στύλοι και κολωνάκια σε διάφορα σημεία και κατόπιν έγινε το τελικό κλείσιμο της περιοχής με κάγκελα, ιδιαίτερα δε, όταν υπήρξε η οικονομική δυνατότητα ώστε να καλυφθούν τα απαιτούμενα έξοδα για να πραγματοποιηθεί ο εγκλεισμός (Giglia, 2003). Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι ο συγκεκριμένος εγκλεισμός διέφερε από τις συνηθισμένες περιπτώσεις, καθώς επεκτάθηκε μόνο στο κλείσιμο των δρόμων μαζί με ενοποίηση των ανοιχτών χώρων των ιδιοκτησιών στα όρια της περιοχής και όχι με δημιουργία κάποιου τείχους περιμετρικά.

Στην περίπτωση της υποπεριοχής «cincos», όπου υπάρχει συνολικό κλείσιμο των δρόμων και όλες οι εισοδοι και έξοδοι είναι απόλυτα ελεγχόμενες με διάφορα

συστήματα ασφαλείας, δεν υπήρξε μια πραγματική αντίδραση, αλλά οι περισσότεροι από τους κατοίκους συμφώνησαν με την απόφαση (Giglia, 2002). Στην άλλη περίπτωση, όπου το κλείσιμο ήταν μερικό, υπήρχε κάποια αντίδραση αν και δεν εκδηλώθηκε πολύ έντονα, από τη μεριά κάποιων κατοίκων ώστε να μην επιτευχθεί το κλείσιμο.

Γενικότερα, η επιθυμία των ανθρώπων για μια ασφαλή και άνετη κατοικία, είναι από τους κυριότερους στόχους που προσπαθούν να επιτύχουν οι οικογένειες στην Πόλη του Μεξικού, όπου οι συνθήκες δεν ευνοούν τόσο την μεσαία και χαμηλή τάξη, γεγονός που δεν ισχύει στην περίπτωση που μελετούμε. Σήμερα, το να κατοικήσει κάποιος στη Residencial Villa Coapa σημαίνει καλύτερο επίπεδο ζωής και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης σε ένα οργανωμένο και όμορφο χώρο (Giglia, 2002). Οι κατοικίες οι οποίες είχαν κατασκευαστεί για τους δημοσιογράφους ήταν αρκετά μεγάλες και σε ένα στρατηγικό σημείο της πόλης, κοντά στον περιφερειακό, το οποίο εξυπηρετεί ιδιαίτερα τις οικογένειες ώστε να μετακινούνται εκτός των υποπεριοχών, προς τις εργασίες τους (Giglia, 2003). Ταυτόχρονα μετά την ολοκλήρωση του εγκλεισμού, οι κάτοικοι άρχισαν να ανακαινίζουν τις κατοικίες τους, να επενδύουν σε συντηρήσεις κτιρίων και να αλλάζουν τα αυτοκίνητά τους (Giglia, 2002) ώστε να βελτιώσουν το 'status' τους. Το αίσθημα της ασφάλειας, της οριοθέτησης και της διαφύλαξης της ειρήνης, η τάση για διαφοροποίηση και η επιθυμία της αυτοπροβολής των κατοίκων, ως μελών που συμμετέχουν σε μια ανώτερη κοινωνική διαδικασία, είναι στοιχεία τα οποία ενισχύονται από τον εγκλεισμό της περιοχής. Με βάση όλα τα παραπάνω, η Residencial Villa Coapa αποτελεί μια επιθυμητή περίπτωση κατοικήσιμης περιοχής, στο πλαίσιο του προτύπου ζωής των κατοίκων του Μεξικού.

Εντούτοις, η έννοια της ασφάλειας και ηρεμίας, είναι κάτι σχετικό καθώς οι κάτοικοι των περιοχών γνωρίζουν ότι το κλείσιμο των δρόμων δεν σημαίνει απόλυτα ότι δεν θα υπάρξουν ληστείες και άλλα εγκλήματα, αλλά οδηγεί σε μια φαινομενική ασφάλεια. Επιπλέον, σε περίπτωση που θα υπάρξει κάποια ληστεία, έχει οριστεί ότι η εταιρία η οποία παρέχει την ασφάλεια δε θα είναι υπεύθυνη για τις συνέπειες ενός τέτοιου γεγονότος. Έτσι, η όλη διαδικασία του εγκλεισμού είναι κυρίως αποτέλεσμα του γενικού ανταγωνισμού και της τάσης ανέλιξης σε ανώτερο κοινωνικό επίπεδο.

4.2.2) Κοινωνικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά έγκλειστης συνοικίας.

Όπως έχει προαναφερθεί, στόχος της Residencial Villa Coara ήταν να φιλοξενήσει άτομα από τους Ολυμπιακούς Αγώνες του '68. Αποτελείται κυρίως από κατοικίες και κάποια καταστήματα τα οποία εξυπηρετούν τις καθημερινές ανάγκες των κατοίκων της. Στην υποπεριοχή «cuatro» υπάρχουν 313 κατοικίες, όπου κατοικούν 1.138 άτομα, με μέσο όρο 4,3 άτομα ανά κατοικία ενώ στην υποπεριοχή «cinco» υπάρχουν 1.260 κατοικίες, οι οποίες κατοικούνται από 4449 άτομα με ένα μέσο όρο 3,5 άτομα ανά κατοικία (Soza, 2001:23). Αυτές οι δυο υποπεριοχές κατοικούνται κυρίως από οικογένειες μεσαίας και μεσαίας-χαμηλής τάξης, τα μέλη των οποίων εργάζονται ως δημόσιοι υπάλληλοι, ελεύθεροι επαγγελματίες, μικροεπιχειρηματίες και έμποροι (Soza, 2001: 23).

Υπάρχουν διαφορετικοί τρόποι εγκλεισμού: φυλάκια με αυτόματες μπάρες και φρουροί, μόνο φυλάκια, μόνο μπάρες, και φράχτες όπου είναι τοποθετημένες ζαρντινιέρες και στύλοι (βλ. εικόνες 24-27, σελ. 147-148). Ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η μετακίνηση προς και από την συνοικία αντιστοιχεί σε τέσσερις τύπους: είσοδος και έξοδος, μόνο έξοδος, μόνο είσοδος, ούτε είσοδος ούτε έξοδος (ένδειξη που αφορά τους τυφλούς δρόμους). Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι υπάρχει μια σύγχυση όσον αφορά τις κάθετες οδούς επί των οδών Acocha, Canal de Miramontes, Calzada del Hueso και de Las Bombas, οι οποίες είναι κλειστές. Σε πολλούς τουριστικούς οδηγούς αυτοί οι δρόμοι παρουσιάζονται ανοιχτοί με αποτέλεσμα να δημιουργείται σύγχυση και παρεμπόδιση των αυτοκινήτων που επιθυμούν να περάσουν από αυτές.

Επίσης στην υποπεριοχή «cinco» ενώ υπάρχουν και άλλες δραστηριότητες εκτός από την κατοικία, αυτό δεν αποτέλεσε ανασταλτικό παράγοντα στον εγκλεισμό, καθώς τα συστήματα ασφαλείας λειτούργησαν καλύτερα και μέσω ελέγχου επέτρεπαν τη συγκεκριμένη είσοδο των ατόμων και των αυτοκινήτων χωρίς να γίνει παρεμπόδιση αυτών των δραστηριοτήτων. Αντιθέτως στην υποπεριοχή «cuatro» λειτούργησε ως ανασταλτικός παράγοντας στην διαδικασία του εγκλεισμού.

Όταν υπάρχουν περιοχές με διαφορετικές χρήσεις γης και με έντονη ετερογένεια μεταξύ τους, είναι δυσκολότερο να ληφθούν αποφάσεις εγκλεισμού. Αντίθετα, όταν υπάρχουν μόνο κατοικίες σε μια περιοχή είναι πιο εύκολο να

προωθηθεί και να επιτευχθεί η συγκεκριμένη ιδέα. Εν συνεχεία μπορούμε να δούμε κάποιους τύπους συστημάτων ασφαλείας που συναντώνται και στην συνοικία Residencial Villa Coapa.

Εικόνες 24-27: Τύπος συστημάτων ασφαλείας που συναντώνται στην Residencial Villa Coapa.

Πηγή: [http://www.gatedcomsa.co.za/conference/presentations/Session%201/
sheinbaum_%20d.pdf](http://www.gatedcomsa.co.za/conference/presentations/Session%201/sheinbaum_%20d.pdf)

Εικόνες 28-29: Εσωτερικός χώρος της συνοικίας.

Επί των οδών Garita και Acochra.

Πηγή: <http://images.google.gr/imgres?imgurl=http://www.panoramio.com>

4.2.3) Τρόπος διαχείρισης.

Οι υποπεριοχές της Residencial Villa Coapa έχουν δικό τους τρόπο διαχείρισης. Στην περίπτωση της υποπεριοχής «cincos» έχει δημιουργηθεί ένας σύλλογος, ο οποίος διαχειρίζεται κυρίως διαδικαστικά θέματα οργάνωσης και διαχείρισης του χώρου. Ο συγκεκριμένος σύλλογος δημιουργήθηκε με σκοπό να διαφυλάξει τη σωστή επικοινωνία μεταξύ των κατοίκων και είναι υπεύθυνος για την εύρεση λύσεων σε προβλήματα που προκύπτουν μέσα στην συνοικία, χωρίς να έχει κερδοφόρο και οικονομικό χαρακτήρα (Acta constitutiva de la Asociación de Colonos de Residencial Villa Coapa, Supermanzana 4, σελ. 2). Επιπλέον, έχει θεσπιστεί μια «Πράξη», η οποία διευκρινίζει όλα τα ζητήματα που αφορούν την οικιστική περιοχή, νομικά και μη, και θέτει τους όρους διαχείρισης και λειτουργίας της συνοικίας.

Στόχοι αυτού του συλλόγου είναι οι εξής:

- Η πραγματοποίηση όλων των απαραίτητων δράσεων που έχουν σα στόχο να προστατεύσουν τα συμφέροντα που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της κοινότητας.
- Η πρόσληψη τεχνικού προσωπικού, νομικών συμβούλων και προσωπικού ασφαλείας, καθώς επίσης και η διασφάλιση των συμβολαίων ή άλλων ζητημάτων που σχετίζονται με την ασφάλεια και το καλό βιοτικό επίπεδο της κοινότητας.
- Η προώθηση, διατήρηση, διαφύλαξη και προφύλαξη των εγκαταστάσεων και η σωστή λειτουργία των δημόσιων υπηρεσιών, ώστε να εξασφαλιστεί ένα αξιοπρεπές και κόσμιο επίπεδο ζωής, καθώς και οι κατάλληλες συνθήκες ασφαλείας και υγιεινής, χρησιμοποιώντας όλους τους τύπους των φυσικών, νομικών και κοινωνικών διαδικασιών που κρίνονται απαραίτητοι για το επιθυμητό αποτέλεσμα.
- Η προώθηση της μαζικής συμμετοχής των κατοίκων στο σύλλογο καθώς επίσης και στην κοινότητα γενικά, μέσω της ανάθεσης εργασιών που κρίνονται απαραίτητες για το επιθυμητό αποτέλεσμα.
- Η δημιουργία σχέσεων με εθνικούς ή ξένους οργανισμούς που έχουν παρόμοιους στόχους.
- Η παροχή νομικής υπόστασης σε όλες τις πράξεις που είναι απαραίτητες για κάθε αρχή και κυβερνητικό οργανισμό.

- Γενικά, η εκτέλεση όλων των τύπων των νομικών πράξεων, που κρίνονται απαραίτητες ή ικανοποιητικές για την πραγματοποίηση των αναφερόμενων στόχων,

(Acta constitutiva de la Asociación de Colonos de Residencial Villa Coapa, Supermanzana 4, σελ. 3)

Η ιδιότητα των μελών είναι αμεταβίβαστη, διαχωρίζοντας τα μέλη του συλλόγου σε τρεις κατηγορίες:

- Ιδρυτικά μέλη
- Ενεργά μέλη
- Επίτιμα μέλη

Τα άτομα που υπογράφουν τη «Καταστατική Πράξη» του συλλόγου θεωρούνται ιδρυτικά μέλη. Μπορούν να γίνουν ενεργά μέλη όσοι δεν οφείλουν χρέη και έχουν πληρώσει την εισφορά που είναι υποχρεωτική για όλα τα μέλη και μετά από ομοφωνία μέσα στην συνέλευση για την αποδοχή τους. Επίτιμα μέλη αποτελούν εκείνα τα οποία διακρίνονται για τις γνώσεις τους όσον αφορά κάποιους τομείς ή έχουν μια δημόσια αναγνώριση λόγω της εξέλιξής τους και μπορούν να ωφελήσουν το σύλλογο με κάποιον τρόπο ή έχουν παράσχει υπηρεσίες στήριξης σε αυτόν. Έχουν το δικαίωμα να εκφράσουν τη γνώμη τους αλλά όχι να ψηφίσουν στη συνέλευση. Ο χαρακτήρας του μέλους του συλλόγου μπορεί να αρθεί με δήλωση του ενδιαφερόμενου ή με διαγραφή του ίδιου από την συνέλευση. Επίσης μέσα σε αυτήν την «Καταστατική Πράξη» αναφέρονται και επιπλέον λεπτομέρειες όσον αφορά τον τρόπο που μπορούν να αποκλειστούν τα μέλη του συλλόγου (Acta constitutiva de la Asociación de Colonos de Residencial Villa Coapa, Supermanzana 4, σελ. 3-4).

Στην υποπεριοχή «cuatro», η οποία είναι μερικώς κλειστή, η εσωτερική οργάνωση και συνοχή της κοινότητας είναι πιο δύσκολη, καθώς παραμένουν σημεία τα οποία είναι κοινόχρηστα και προς άλλα άτομα εκτός της συνοικίας, με αποτέλεσμα να μη δημιουργείται η αίσθηση της εσωτερικής κοινωνίας και ταυτόχρονα της συμμετοχής σε δραστηριότητες του είδους που αναπτύσσονται στην άλλη περιοχή. Ελάχιστοι συμμετέχουν σε διοργανώσεις, πολλοί δεν είναι διαθέσιμοι να συνεργαστούν ή το κάνουν αναγκαστικά σε κάποιες περιπτώσεις (Giglia, 2002).

Συνεπώς αυτή η οποία λειτουργεί καλύτερα και έχει καλύτερη εσωτερική διαχείριση είναι η υποπεριοχή «cinco», στην οποία οι κάτοικοί της έχουν αναπτύξει ένα σημαντικό βαθμό συναναστροφής και συνεργασίας. Σε αυτήν πραγματοποιούνται

και διάφορες δραστηριότητες μεταξύ των κατοίκων, όπως είναι οι 'las posadas'¹⁵, κατά τη διάρκεια των Χριστουγέννων (Giglia, 2002). Γίνεται αντιληπτό ότι υπάρχει μια αμοιβαία σχέση μεταξύ της λειτουργίας της εσωτερικής οργάνωσης και της αποτελεσματικότητας του εγκλεισμού, η οποία έχει ανάγκη από μια τουλάχιστον μερική ομοφωνία και αλληλεγγύη στο εσωτερικό της κοινότητας, ώστε να μπορεί να λειτουργήσει.

¹⁵ Αποτελεί εορτή που πραγματοποιείται από τις 16 έως της 24 Δεκεμβρίου και περιλαμβάνει αναπαράσταση της ιστορίας της περιπλάνησης της Μαρίας και του Ιωσήφ.

4.2.4) Σχέσεις της έγκλειστης συνοικίας με τον εξωτερικό χώρο.

Η Residencial Villa Coara ανήκει στο δημοτικό διαμέρισμα Tlalpan και αναπτύσσει μαζί του σχέσεις αλληλεξάρτησης, αντίφασης και σύγκρουσης. Οι κάτοικοι της συνοικίας αποφάσισαν να διαχωρίσουν τους εαυτούς τους από την υπόλοιπη κοινωνία με αποτέλεσμα να δημιουργήσουν ένα πρώτο επίπεδο κοινωνικού διαχωρισμού. Σε δεύτερο επίπεδο εμφανίζεται ένας κοινωνικός διαχωρισμός στο εσωτερικό της λόγω των συγκρούσεων μεταξύ των κατοίκων που περιγράφηκαν σε προηγούμενα κεφάλαια.

Αναλυτικότερα, οι κάτοικοι της συνοικίας γνωρίζουν ότι το κλείσιμο των δρόμων είναι παράνομο και αντισυνταγματικό, όμως η ιδέα του εγκλεισμού υπερσχύει όλων των σκέψεων, αντιλήψεων και θεωρήσεων, μεταξύ των οποίων είναι και η νομιμότητα. Κάποια στιγμή στάλθηκαν αστυνομικές δυνάμεις με στόχο να επιβάλουν στους κατοίκους το άνοιγμα των δρόμων, αλλά οι κάτοικοι ενοποιημένοι αντιστάθηκαν, με αποτέλεσμα να διαλύσουν το πλέγμα τους και να τους εκδιώξουν (Giglia, 2002). Αυτό οδήγησε στην εξής δήλωση των αρχών: από τη στιγμή που μια περιοχή κλείνει και αναπτύσσει τις δικές της δραστηριότητες δεν έχει τη δυνατότητα να απαιτεί από τις αρχές ασφάλεια ή αστυνόμευση εντός αυτών των ορίων, αλλά είναι υποχρεωμένη να την εξασφαλίζει μόνη της και παράλληλα να επιτρέπει τη διέλευση των αρχών όταν κρίνεται απαραίτητο (Giglia, 2002).

Από την άλλη μεριά, όπως αναφέρει η πρόεδρος του συλλόγου της υποπεριοχής «cinco», διατηρώντας το κλείσιμο της περιοχής και την πληρωμή της ιδιωτικής ασφάλειας, «κάνουν χάρη στη ‘delegación’» διότι, το να χρεώνεται η ίδια η κοινότητα την ασφάλειά της, δίνει τη δυνατότητα να απελευθερωθούν πόροι, ώστε να φυλάσσονται άλλοι δρόμοι όπου υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη. Στην υποπεριοχή «cuatro» όπου το κλείσιμο είναι μερικό, η ασφάλεια ενισχύεται από μια περίπολο της «delegación».

Από τα παραπάνω φαίνεται πόσο σημαντικό ζήτημα είναι το θέμα της ασφάλειας. Όμως το θέμα του διαχωρισμού επεκτείνεται, παίρνοντας και κοινωνικές διαστάσεις. Όπως έχει προαναφερθεί, κινητήριο δύναμη του αυτοδιαχωρισμού αποτέλεσε η επιθυμία των κατοίκων για κοινωνική και οικονομική ανέλιξη. Αυτό εκ των πραγμάτων δημιουργεί μια στάση αποστασιοποίησης από την υπόλοιπη

κοινωνία, η οποία ενισχύθηκε από την τοποθέτηση των εμποδίων και από την περίφραξη της περιοχής.

Επιπλέον, τα αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα και η επιθυμία κάποιων να παραμείνει η συνοικία ανοιχτή, έρχονται σε συμφωνία με τα θέλω των κατοίκων της γύρω περιοχής, οι οποίοι δεν έχουν τη δυνατότητα να τη διασχίσουν.

Γενικότερα, θα μπορούσαμε να εξάγουμε τα εξής συμπεράσματα που αφορούν τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ του κοινωνικού συνόλου της συνοικίας και της υπόλοιπης κοινωνίας της Πόλης: στην υποπεριοχή «cinco» οι κάτοικοι αναπτύσσουν περισσότερες σχέσεις στην εντός περιοχή, απ' ό,τι στην εκτός, περιορίζοντας τη συχνότητα των μετακινήσεων εκτός αυτής. Η υποπεριοχή «cuatro» λειτουργεί διαφορετικά και θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι οι σχέσεις είναι πιο «ελεύθερες» μεταξύ των κατοίκων εντός και εκτός αυτής, πράγμα το οποίο ενισχύεται από την ελεύθερη μετακίνηση των ανθρώπων σε διάφορα σημεία της υποπεριοχής. Στο επόμενο κεφάλαιο θα μελετηθούν οι συνέπειες που έχει αυτός ο εγκλεισμός στην κοινωνική και χωρική συνοχή της πόλης.

4.2.5) Συνέπειες στην κοινωνική και χωρική συνοχή της πόλης.

Σ' αυτό το σημείο, θα αναλυθούν οι συνέπειες που έχει η δημιουργία της έγκλειστης συνοικίας στην κοινωνική και χωρική συνοχή της πόλης. Παρόλο που η συνοικία χαρακτηρίζεται ως ενιαία, ωστόσο οι κάτοικοί της χωρίζονται σε δυο υποομάδες πληθυσμού.

Η πρώτη ανήκει στην υποπεριοχή «manzana cuatro» και η δεύτερη στην υποπεριοχή «manzana cinco». Θα μπορούσαμε λοιπόν να αναφέρουμε τα εξής στοιχεία: η πρώτη υποομάδα μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια μορφή μεταβατικού σταδίου μεταξύ της κοινωνίας της πόλης και της απόλυτα έγκλειστης συνοικίας, που αποτελεί η υποπεριοχή «cinco». Λόγω του μερικού εγκλεισμού, τα δυο κοινωνικά σύνολα (εντός και εκτός της περιοχής) μπορούν να επικοινωνούν μεταξύ τους ελεύθερα και να αναπτύσσουν διάφορες κοινωνικές σχέσεις. Ωστόσο, αυτός ο χώρος δεν είναι καθόλα ελεύθερος καθότι υπάρχει η περίπτωση ελέγχου των στοιχείων των ατόμων που εισέρχονται ή να είναι αδύνατη η είσοδος στην περιοχή. Αυτό οδηγεί στη δημιουργία μιας αίσθησης μη ενοποιημένης πόλης, η οποία ενισχύεται και από την ιδέα του μελλοντικού συνολικού εγκλεισμού. Η δεύτερη υποομάδα θα μπορούσαμε να πούμε ότι λειτουργεί διαφορετικά. Επικρατεί το αίσθημα της εσωτερικής συνοχής και της αλληλεγγύης καθώς επίσης και μια αυτονομία σε σχέση με την υπόλοιπη κοινωνία. Παράλληλα, υπάρχει μεγαλύτερη τάση διαφοροποίησης και προκατάληψης προς τους εκτός, η οποία δρα αρνητικά στην ομαλή λειτουργία και ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής. Έτσι θα μπορούσαμε να πούμε συνοπτικά ότι υπάρχει σε ένα βαθμό διάσπαση της κοινωνικής συνοχής, που εκτείνεται στον χώρο της συνοικίας και στο ευρύτερο περιβάλλον της.

Επιπλέον, η ύπαρξη της έγκλειστης συνοικίας μέσα στην πόλη έχει επιπτώσεις και στην οργάνωση και διαμόρφωση του χώρου. Ένα πρώτο στοιχείο που διακρίνεται από τη διαδικασία του εγκλεισμού, είναι η επιβολή της χρήσης της κατοικίας στο εσωτερικό της. Πιθανώς υπάρχουν κι άλλες χρήσεις και δραστηριότητες οι οποίες καλύπτουν τις βασικές ανάγκες των κατοίκων, ωστόσο υπάρχει ο έμμεσος αποκλεισμός άλλων χρήσεων που θα μπορούσαν να δώσουν μια διαφορετική ανάπτυξη στην περιοχή.

Ένα δεύτερο στοιχείο που διακρίνεται, είναι ο κατακερματισμός του δημόσιου χώρου και η αποκλειστική χρήση του από συγκεκριμένο αριθμό ατόμων. Αυτό ταυτόχρονα αλλάζει την κατανομή των κοινοχρήστων χώρων, δημιουργώντας, έτσι, ελλείμματα στο σύνολο της περιοχής.

Επιπλέον, άτομα εκτός της περιοχής δεν έχουν την ελεύθερη επιλογή να μετακινηθούν και να εγκατασταθούν εκεί. Υπάρχει συγκεκριμένος αριθμός ατόμων που μπορεί να εισέλθει και να κατοικήσει εντός και συγκεκριμένος τρόπος κατά τον οποίο θα γίνει η επιλογή καθώς και το πώς θα αναπτυχθούν διάφορες δραστηριότητες.

Έτσι, όπως μπορούμε να κατανοήσουμε, υπάρχουν πολλοί τρόποι με τους οποίους επιδρά η παρουσία της έγκλειστης συνοικίας στην πόλη και, όπως αποδεικνύεται από τα παραπάνω, στις περισσότερες περιπτώσεις επιφέρει αρνητικές συνέπειες στην συνοχή της.

4.3) Συγκριτική ανάλυση των δυο περιπτώσεων.

Οι δυο περιοχές που αναλύθηκαν στα προηγούμενα υποκεφάλαια, ο δήμος Chimalhuacán και η Residencial Villa Coara, αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα δυο έντονων φαινομένων που λαμβάνουν χώρα και συνυπάρχουν στην Πόλη του Μεξικού: της περιθωριοποίησης και της «γκετοποίησης» από τη μία μεριά και των έγκλειστων συνοικιών από την άλλη. Θα πρέπει σίγουρα να διευκρινιστεί ότι αυτές οι περιοχές είναι αδύνατο να συγκριθούν πληθυσμιακά ή σε έκταση, καθώς η πρώτη αποτελεί δήμο της Μητροπολιτικής Ζώνης της Πόλης του Μεξικού, ενώ η δεύτερη τμήμα της διοικητικής διαίρεσης «delegación» (δημοτικό διαμέρισμα), η οποία είναι κατώτερη του επιπέδου του δήμου. Έτσι, η σύγκριση που θα ακολουθήσει βασίζεται κυρίως στα μορφολογικά, κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των δυο περιπτώσεων καθώς και στις σχέσεις που έχουν αναπτύξει με το ευρύτερο περιβάλλον τους. Γίνεται σε μια μικροκλίμακα, απομονώνοντας σε κάποιο βαθμό τις δυο περιπτώσεις και στη συνέχεια αναλύοντας τα στοιχεία τους σε σχέση με την υπόλοιπη περιοχή. Για το λόγο αυτό, δεν μπορούμε να προβούμε σε κάποια γενίκευση συμπερασμάτων, στο πλαίσιο της Πόλης του Μεξικού.

Ο δήμος Chimalhuacán βρίσκεται ανατολικά της Πόλης του Μεξικού (DF) και αποτελεί έναν από τους φτωχότερους και υποβαθμισμένους δήμους της περιοχής. Αυτό ήταν και ένα από τα στοιχεία που συνετέλεσαν στην επιλογή, καθώς θα μπορούσε να αποτελέσει αντιπροσωπευτικό δείγμα για κατανόηση των συνθηκών φτώχειας και εξαθλίωσης που επικρατούν στις βόρειοανατολικές και ανατολικές περιοχές της πόλης. Από την άλλη μεριά, η κοινότητα Villa Coara ανήκει στην κατηγορία των έγκλειστων συνοικιών, αλλά ειδικότερα στην περίπτωση του αυτοδιαχωρισμού.

Έτσι, ένα πρώτο στοιχείο που διακρίνεται είναι η διαφορετικότητα των μορφών που έχουν οι δυο περιοχές. Η μορφή του δήμου διαμορφώθηκε κατά τις χρονικές περιόδους των έντονων μεταναστευτικών κυμάτων, με μεγάλη επέκταση των ορίων του. Δηλαδή στην τελική μορφή του χώρου, έπαιξαν καθοριστικό ρόλο τα άτομα που διέμεναν εκεί. Αυτό είναι ένα στοιχείο που το συναντάμε και στην Residencial Villa Coara. Βέβαια, σε αυτήν την περίπτωση, η οριοθέτηση και διαμόρφωσή της δεν οφείλεται σε κάποιο κοινωνικό φαινόμενο, όπως είναι η μετανάστευση, αλλά παρατηρούμε ότι τα άτομα επιδιώκουν να επιβάλουν τα όρια της

περιοχής και να τα διασφαλίσουν με κάθε τρόπο, με σκοπό την αποκλειστική χρήση από αυτούς. Από τη μια μεριά βλέπουμε την ανάγκη για επέκταση της περιοχής ώστε να επικρατήσουν όσο το δυνατό καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και από την άλλη μεριά την επιθυμία μιας πολυτελούς χρήσης του χώρου.

Ένα δεύτερο στοιχείο που αξίζει να συγκριθεί είναι τα κοινωνικά χαρακτηριστικά που διέπουν αυτά τα δυο σύνολα. Όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο, στο δήμο παρατηρήσαμε ότι τα περισσότερα άτομα τελειώνουν τη βασική εκπαίδευση και λίγοι είναι αυτοί που συνεχίζουν σε ανώτερο επίπεδο. Αυτό, όπως έχει αναλυθεί προηγουμένως, οφείλεται σε μια σειρά από παράγοντες όπως είναι η οικονομική αδυναμία, το κόστος μετακίνησης προς τα ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα κα. Αυτά τα στοιχεία που λειτουργούν ανασταλτικά στην περίπτωση του δήμου, θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι ανύπαρκτα ή δρουν σε πολύ χαμηλό βαθμό στη δεύτερη περιοχή. Η στρατηγική θέση της και το επαρκές σύστημα μεταφορών, ενισχύουν και διευκολύνουν την μετακίνηση των κατοίκων μέσα στην πόλη. Επιπλέον, παρόλο που οι κάτοικοί της ανήκουν στα μεσαία και μεσαία-χαμηλά στρώματα, αυτό δεν έχει λειτουργήσει αρνητικά στην μόρφωσή τους. Οι κάτοικοί της επιδιώκουν να ανεβάσουν το κοινωνικό τους επίπεδο κι ένας από τους τρόπους είναι να διατηρήσουν υψηλό το επίπεδο μόρφωσης.

Επιπλέον, το επίπεδο εισοδήματος των κατοίκων έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη των δυο περιοχών. Στο δήμο, όπως έχουμε αναφέρει, υπάρχουν έντονες οικονομικές δυσκολίες στις οικογένειες, υψηλά επίπεδα φτώχειας και καταστάσεις έντονης μιζέριας. Στην άλλη περιοχή, τα άτομά της ανήκουν σε μεσαία εισοδήματα και εργάζονται κυρίως στον τριτογενή τομέα ως έμποροι, μικροεπιχειρηματίες κ.α. Διακρίνεται μια έντονη δυσκολία των κατοίκων του δήμου να εξελιχθούν επαγγελματικά και κοινωνικά, γεγονός που δεν ισχύει για την συνοικία εφόσον βρίσκεται μέσα στην Πόλη.

Επίσης στο δήμο, διαμένουν περισσότερα άτομα σε μια κατοικία, συγκριτικά με τη συνοικία, και συνεπώς, δεν υπάρχει ευκολία και άνεση στην κάλυψη των καθημερινών αναγκών. Τα υλικά από τα οποία είναι κατασκευασμένα τα σπίτια, καθώς και η μορφή τους, είναι ένα άλλο στοιχείο που εξηγεί τις συνθήκες που επικρατούν εκεί. Πράγματι, στο δήμο τα περισσότερα κτίρια και ιδιαίτερα οι κατοικίες, αποτελούν πρόχειρες κατασκευές που είχαν σαν στόχο να καλύψουν την γρήγορα την έντονη ανάγκη στέγασης που προέκυψε από τη μετανάστευση. Στη

συννοικία αντιθέτως, η κατασκευή των κτηρίων είναι προσεγμένη: είναι ευρύχωρα και ταυτόχρονα βρίσκονται σε ένα κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο για κατοικία.

Παράλληλα, ένα στοιχείο που χαρακτηρίζει ιδιαίτερα το δήμο, είναι το πολύ μεγάλο ποσοστό των μεταναστών. Αντιθέτως, στη συννοικία ελάχιστοι είναι οι κάτοικοι που έχουν μετακινηθεί, διατηρώντας μια σταθερότητα στην κοινωνική σύνθεση του πληθυσμού. Η σύνθεση του πληθυσμού παίζει καθοριστικό ρόλο στην ένταξη και ενοποίηση της κάθε περιοχής με το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο της Πόλης. Με την έννοια αυτή, η περιοχή του δήμου δεν μπορεί να θεωρηθεί πλήρως ενταγμένη στην Πόλη λόγω της ακούσια διαφορετικής προέλευσης των κοινωνικών ομάδων της. Από την άλλη, και στην περίπτωση της συννοικίας δεν μπορεί εξίσου, να γίνει λόγος για πλήρη ενσωμάτωση – λόγω του εγκλεισμού – τον οποίον, όμως, επιδιώκουν οι ίδιοι οι κάτοικοι.

Επιπροσθέτως, υπάρχει μεγάλη διαφορά στον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζονται οι δυο περιοχές τις εσωτερικές υποθέσεις τους και τα θέματα που προκύπτουν, λόγω του διαφορετικού διοικητικού επιπέδου στο οποίο ανήκουν. Ο δήμος διοικείται από το δημαρχείο και από τους αντιπροσώπους του. Παρατηρείται ότι βρίσκεται σε μειονεκτική θέση σε σχέση με τους γειτονικούς δήμους, καθώς πολλοί από τους πόρους του κράτους δεν προορίζονταν για τη συγκεκριμένη περιοχή. Επιπλέον, υπάρχει μεγαλύτερη δυσκολία στην διαχείριση σημαντικών ζητημάτων όπως είναι η περιθωριοποίηση, λόγω του μεγάλου μεγέθους του. Από την άλλη μεριά η συννοικία αποτελεί ένα μικρό τμήμα του Tlalpan, εντάσσεται σε χαμηλότερο επίπεδο διαχείρισης και θέματα τα οποία προκύπτουν έχουν μικρότερη έκταση σε σύγκριση με το δήμο.

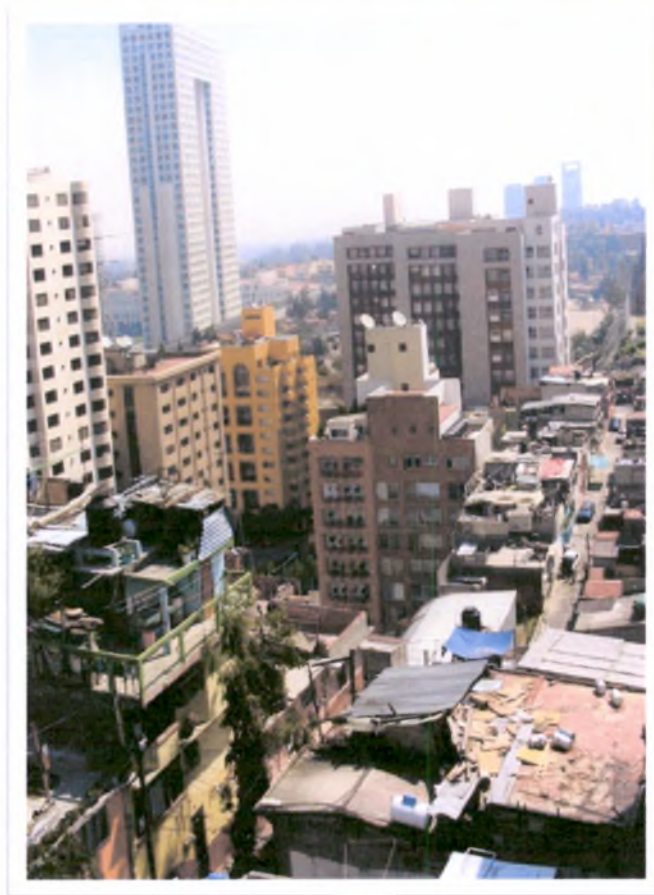
Επίσης, στο δήμο, λόγω των μειονεκτημάτων που συγκεντρώνει, παρατηρείται μειωμένη μετακίνηση νέου πληθυσμού προς αυτόν και ταυτόχρονα απομάκρυνση όσων επιδιώκουν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Από την άλλη μεριά, η Residencial Villa Coara προβάλλεται ως ένας ιδανικός τόπος κατοικίας, όπου επικρατούν πολύ καλές συνθήκες διαβίωσης και όπου η ζωή σε αυτήν την περιοχή αυξάνει το κοινωνικό κύρος των κατοίκων. Όσον αφορά τη στάση του κράτους, παρατηρείται μια ανεκτικότητα προς την συννοικία, ενώ αντιθέτως στην περίπτωση του δήμου, οι αρχές δείχνουν σε ένα σημαντικό βαθμό απάθεια και ανικανότητα.

Γενικά έχει παρατηρηθεί το εξής: η ύπαρξη του ενός φαινομένου, δηλαδή της περιθωριοποίησης και της γκετοποίησης, όπως ισχύει στο δήμο Chimalhuacán,

εντείνεται με την εμφάνιση φαινομένων όπως είναι η έγκλειστη συνοικία Residencial Villa Coara, και ιδιαίτερα όταν αυτή αποτελεί περίπτωση αυτοδιαχωρισμού. Κι αυτό μπορεί να γίνει κατανοητό όταν μέσα στην πόλη υπάρχουν κοινωνικές ομάδες, οι οποίες, τονίζοντας κάποια χαρακτηριστικά τους, διαχωρίζονται από τι υπόλοιπες και παράλληλα αναπτύσσουν μια προκατάληψη απέναντι στα άτομα που δεν τα έχουν. Αποτέλεσμα αυτής της προκατάληψης είναι και η γενικότερη εικόνα που επικρατεί στην Πόλη του Μεξικού για τις περιοχές στις οποίες βρίσκεται ο δήμος.

Συμπερασματικά, βλέπουμε ότι οι δυο περιπτώσεις διαφέρουν σημαντικά και αντιμετωπίζονται πολύ διαφορετικά τόσο από το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο της πόλης όσο κι από τις αρχές που διοικούν την Πόλη του Μεξικού.

Εικόνες 30-31: Αντιθέσεις στο εσωτερικό της Πόλης του Μεξικού.

Πηγή: http://www.gatedcomsa.co.za/conference/presentations/Session%201/sheinbaum_%20d.pdf

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η κρατική παρέμβαση

5.1) Γενικό νομικό πλαίσιο

Μετά από την ανάλυση που προηγήθηκε, κρίνεται σκόπιμο να γίνει μια αναφορά στο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει αυτές τις δυο περιπτώσεις και στα σχέδια και τις πολιτικές που είχαν στόχο την κοινωνική ενοποίηση και χωρική συνοχή της Πόλης του Μεξικού. Έτσι, θα γίνει μια σύντομη περιγραφή των νόμων που διέπουν την περιοχή μελέτης, κάποιων στόχων που καθορίζονται από τους συγκεκριμένους νόμους και σχετίζονται με τα ζητήματα που μελετήθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια και των σχεδίων που έχουν γίνει για την οργάνωση του δήμου Chimalhuacán και του δημοτικού διαμερίσματος στο οποίο εντάσσεται η Residencial Villa Coapa, το Tlalpan.

Ένας πρώτος νόμος που εφαρμόζεται στο επίπεδο της ομοσπονδιακής περιοχής της Πόλης του Μεξικού (Distrito Federal) είναι ο «Ley de Asistencia e Integración Social para el Distrito Federal», δηλαδή ο νόμος «Αρωγής και Κοινωνικής Ενοποίησης για την Πόλη του Μεξικού». Αυτός ο νόμος έχει δημόσιο χαρακτήρα και στοχεύει στα εξής:

- Να ρυθμίσει και να προωθήσει την προστασία και κοινωνική ένταξη των ατόμων, οικογενειών και ομάδων που στερούνται τη δυνατότητα να αναπτυχθούν αυτόνομα.
- Να δημιουργήσει τις βάσεις και τους μηχανισμούς για να προωθηθούν οι δράσεις που αφορούν την αρωγή και την κοινωνική ενοποίηση, με τη συμμετοχή των δημόσιων οργανισμών, των οργανισμών ιδιωτικής βοήθειας και τις πολιτικές οργανώσεις.

Ένας δεύτερος νόμος που σχετίζεται με το κοινωνικό σύνολο της Πόλης του Μεξικού είναι ο «Ley de Desarrollo Social para el Distrito Federal», δηλαδή ο νόμος Κοινωνικής Ανάπτυξης της Πόλης του Μεξικού. Έχει επίσης δημόσιο χαρακτήρα και κάποιοι από τους στόχους του που σχετίζονται με το θέμα των έγκλειστων συνοικιών και της περιθωριοποίησης που έχουμε αναλύσει είναι οι εξής:

- Να μειώσει την κοινωνική ανισότητα στις διάφορες μορφές της, η οποία διαμορφώνεται με την άνιση κατανομή του πλούτου, των δημόσιων αγαθών

και υπηρεσιών, μεταξύ των ατόμων, των κοινωνικών ομάδων και των χωρικών διαιρέσεων.

- Να ενοποιήσει τις πολιτικές και τα προγράμματα κατά της φτώχειας, στο πλαίσιο των πολιτικών κατά της κοινωνικής ανισότητας.
- Να αναστρέψει τις διαδικασίες του αποκλεισμού και του κοινωνικού-χωρικού διαχωρισμού στην πόλη.
- Να εντάξει και να επανεντάξει κοινωνικά τα αποκλεισμένα σύνολα του πληθυσμού.

Παράλληλα με τον νόμο της κοινωνικής ανάπτυξης σχεδιάζεται και η πολιτική κοινωνικής ανάπτυξης, η οποία και εφαρμόζεται στα πλαίσια που ορίζει ο αντίστοιχος νόμος. Οι αρχές της πολιτικής κοινωνικής ανάπτυξης είναι οι ακόλουθες: καθολικότητα, δηλαδή αφορά όλα τα άτομα της πόλης και την ίση συμμετοχή στα δημόσια αγαθά και στις υπηρεσίες, ισότητα μεταξύ των φύλων, δικαιοσύνη, ποικιλομορφία, συνολικότητα, εδαφικότητα, συμμετοχή, διαφάνεια, αποτελεσματικότητα. Η πολιτική υιοθετείται κι εφαρμόζεται μέσω του προγράμματος της κοινωνικής ανάπτυξης, το οποίο διαιρείται σε Προγράμματα Κοινωνικής Ανάπτυξης στο επίπεδο των «delegación».

Ένας τρίτος νόμος που εντάσσεται στο πλαίσιο που αναλύουμε είναι ο «Ley de Desarrollo Urbano del Distrito Federal», δηλαδή ο νόμος της Αστικής Ανάπτυξης της Πόλης του Μεξικού. Στόχοι του είναι:

- Να καθιερώσει τους κανόνες και τις βασικές αρχές, μέσω των οποίων θα επιτευχθεί η αστική ανάπτυξη.
- Η προστασία, διατήρηση και ανάπλαση του αστικού τοπίου της Πόλης του Μεξικού, καθώς επίσης και των στοιχείων που το συνθέτουν.

Τέλος, ένας πρόσφατος νόμος ο οποίος δημοσιεύτηκε στις 3 Ιανουαρίου του 2008 και αφορά την ευρύτερη περιοχή της Πόλης του Μεξικού, δηλαδή τη Μητροπολιτική περιοχή, είναι ο «Ley de Desarrollo Metropolitano para el Distrito Federal», δηλαδή νόμος της Μητροπολιτικής Ανάπτυξης. Ο νόμος αυτός έχει δημόσιο χαρακτήρα και έχει σα στόχο να καθιερώσει τις κατευθύνσεις και γενικές αρχές του σχεδιασμού, ώστε να υποκινήσει την αρμονική και βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς επίσης και τον κατάλληλο συντονισμό μεταξύ των διαφορετικών πολιτικών της κυβέρνησης, που έχουν σαν πεδίο δράσης τις μητροπολιτικές περιοχές της Πόλης του Μεξικού και τη σύνδεσή τους με την Μητροπολιτική Ζώνη της κοιλάδας του Μεξικού και την

κεντρική περιοχή της χώρας. Ως Μητροπολιτική Ζώνη ορίζεται η περιοχή που έχει δημιουργηθεί από την επέκταση του αστικού χώρου της Πόλης του Μεξικού και όπου μεταξύ ομάδων του πληθυσμού αναπτύσσονται οικονομικές και κοινωνικές συνδέσεις, που κάνουν απαραίτητο το σχεδιασμό και το συντονισμό των καθιερωμένων υπηρεσιών και έργων. Αυτός ο νόμος έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην αναγνώριση της Μητροπολιτικής Ζώνης ως ένα τμήμα ενοποιημένο με την Πόλη του Μεξικού, το οποίο έχει ανάγκη από συντονισμό των δράσεων που αφορούν αυτή τη ζώνη με την υπόλοιπη χώρα.

Οι προαναφερόμενοι νόμοι σχετίζονται με την οργάνωση και λειτουργία του κοινωνικού συνόλου μέσα στην πόλη και ειδικότερα καθορίζουν τις βασικές αρχές της κοινωνικής ενοποίησης του συνόλου και της εξομάλυνσης των έντονων κοινωνικών ανισοτήτων που υπάρχουν στη συγκεκριμένη πρωτεύουσα. Ειδικεύονται κι εφαρμόζονται όμως μέσω των πολιτικών και των προγραμμάτων τόσο σε επίπεδο ομοσπονδιακής περιοχής όσο και σε χαμηλότερο διοικητικό και σχεδιαστικό επίπεδο.

Στην συνέχεια θα ακολουθήσουν κάποια προγράμματα τα οποία αφορούν αυτές τις δυο περιπτώσεις που μελετάμε και τα ζητήματα της περιθωριοποίησης, του αποκλεισμού, της διάσπασης της κοινωνικής συνοχής και του εγκλεισμού. Αρχικά θα κάνουμε μια μικρή αναφορά στους στόχους από τους οποίους διέπεται το «Programa General de Desarrollo del Distrito Federal», δηλαδή το Γενικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της Ομοσπονδιακής περιοχής της Πόλης του Μεξικού και τις δράσεις που σχετίζονται περισσότερο με τις περιπτώσεις που μελετήσαμε. Το γενικό στρατηγικό όραμα στοχεύει στη δημιουργία συνθηκών για τη βελτίωση της ζωής και την αρμονική ανάπτυξη όλων των πολιτών. Ειδικότερα όσον αφορά:

Την κατοικία, στοχεύει:

- Να βελτιώσει ουσιαστικά τα επίπεδα ισότητας και κοινωνικής ανάπτυξης μέσω της οικιστικής πολιτικής που εγγυάται κατοικία για όλους.
- Να επαγρυπνεί και να πιστοποιεί ότι η κατασκευή των κατοικιών υπακούει στις ανάγκες της χωρικής οργάνωσης των ανθρώπινων οικισμών.
- Να παράγει εργασία, παραγωγική και οικονομική ανάπτυξη μέσω της παροχής καλύτερης κατοικίας.
- Να επιτύχει ένα οικονομικό μοντέλο οικιστικής πολιτικής, ανταποκρινόμενο στις ανάγκες των πολιτών.

- Να προωθήσει τη συμμετοχή των δημόσιων, κοινωνικών και ιδιωτικών τομέων σε προγράμματα κατοικίας, επενδύσεις ακινήτων, συστήματα αποταμίευσης και χρηματοδοτήσεις.

Τις δημόσιες συγκοινωνίες και την υποδομή:

- Να διατηρήσει σε βέλτιστες συνθήκες τα επίπεδα υπηρεσιών σε ένα βιώσιμο δίκτυο.
- Να κάνει τις δημόσιες μεταφορές πιο γρήγορες, άνετες και ασφαλείς για μετακινήσεις σε χώρους εργασίας, διασκέδασης και στα σχολεία.
- Να διευρύνει και να βελτιώσει το σύστημα μαζικής μεταφοράς.

Την αστική ανάπτυξη και τις δημόσιες υπηρεσίες:

- Να μειώσει τις ανισότητες μέσω της ανακατανομής και αύξησης της προσφοράς των υπηρεσιών και του εξοπλισμού.
- Να ενισχύσει την ενοποιημένη ανάπτυξη της κοινωνίας, διευκολύνοντας την πρόσβαση των πολιτών σε κατοικία και υποδομές στην περιφέρεια και την μητροπολιτική περιοχή.
- Να βελτιώσει τις συνθήκες ζωής και να εγγυάται την καθολική είσοδο σε περισσότερες και καλύτερες αστικές υπηρεσίες για τις ομάδες που μειονεκτούν, όπως είναι οι γυναίκες, τα παιδιά, οι ιθαγενείς και οι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες.
- Να οργανώσει ενέργειες ελέγχου και περιπόλων ασφαλείας.

Παρατηρούμε ότι στην διαμόρφωση των στόχων συμπεριλαμβάνεται το ζήτημα της κοινωνικής ανισότητας που επικρατεί εντόνως στην Πόλη του Μεξικού και παράλληλα γίνεται η προσπάθεια επίλυσης του, μέσω διαφόρων δράσεων.

5.2) Ειδικό πλαίσιο σχεδιασμού.

Εν συνεχεία, γίνεται μια σύντομη περιγραφή των στόχων και των πολιτικών που προτείνονται από το Πρόγραμμα Ανάπτυξης του δήμου Chimalhuacán για το διάστημα 2006-2009 και του Προγράμματος Κοινωνικής Ανάπτυξης του δημοτικού διαμερίσματος Tlalpan, το 1996, στο οποίο εντάσσεται η Residencial Villa Coapa. Όσον αφορά το «Programa de Desarrollo Municipal de Chimalhuacán», δηλαδή το Πρόγραμμα Ανάπτυξης του δήμου διαμορφώνονται οι ακόλουθοι στόχοι:

- Να ενισχυθεί ο εξοπλισμός και να διατηρηθεί η υποδομή της εκπαίδευσης, ειδικότερα σε σχολεία όπου επικρατούν συνθήκες περιθωριοποίησης.
- Να προβληθεί η ταυτότητα του δήμου.
- Να προωθηθεί η δυνατότητα χρήσης και ασφάλειας των δημόσιων υπηρεσιών υγείας και να αυξηθεί το επίπεδο παροχής υπηρεσιών υγείας στον πληθυσμό.
- Να σχεδιαστούν, προγραμματιστούν, εκτελεστούν, ελεγχθούν και αξιολογηθούν προγράμματα, που αποσκοπούν στην προστασία και στην πλήρη ανάπτυξη της οικογένειας.
- Να στηριχθεί και να προωθηθεί η συμμετοχή των ιθαγενών στο σχεδιασμό, εκτέλεση, αξιολόγηση και έλεγχο των προγραμμάτων και των σχεδίων, που ωφελούν τις περιοχές όπου κατοικούν οι ίδιοι.
- Να δοθεί προτεραιότητα στην σύνδεση με το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας σε κατοικίες που υπολείπονται σε αυτή την υπηρεσία.
- Να διατηρηθούν, διευρυνθούν και βελτιωθούν οι υπάρχουσες δημόσιες υπηρεσίες.
- Να εξασφαλισθεί η δημοκρατική συμμετοχή στην κοινωνία όλων των πολιτών.
- Να μειωθεί η ατιμωρησία των εγκληματιών.
- Να βελτιωθεί η σύνδεση μεταξύ του πληθυσμού και της δημοτικής διοίκησης.

Όπως μπορούμε να δούμε, το Πρόγραμμα Ανάπτυξης έχει σα στόχο σε γενικές γραμμές να επιλύσει τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο δήμος. Ωστόσο στην πράξη έχουμε δει ότι υπάρχει απόσταση μεταξύ του προγραμματισμού και της εκτέλεσης ενός στόχου. Ο δήμος αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα κοινωνικής και χωρικής συνοχής και σε συνάρτηση με την Πόλη του Μεξικού, καθώς οι κοινωνικές ανισότητες είναι πολύ μεγάλες. Παρόλα αυτά, μέσα στους στόχους

μπορούμε να διακρίνουμε την τάση για βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και την επιθυμία για ανάπτυξη των βασικών τομέων. Επιπλέον, διακρίνουμε την επιθυμία για επίλυση των προβλημάτων που αφορούν τις κατοικίες και την ενίσχυση της συλλογικής συμμετοχής όλων των κοινωνικών ομάδων.

Όσον αφορά τη δεύτερη περίπτωση που μελετήσαμε, την Residencial Villa Coara, τα στοιχεία μας είναι πολύ λιγότερα, ωστόσο μπορούμε να αναφέρουμε κάποια, που αφορούν διάφορες πολιτικές και προγράμματα που έχουν εφαρμοστεί στο ευρύτερο περιβάλλον της. Το «Programa Delegacional de Desarrollo Social», δηλαδή το Πρόγραμμα Κοινωνικής Ανάπτυξης του δημοτικού διαμερίσματος Tlalpan είναι ένα από τα προγράμματα που σχεδιάζονται και εφαρμόζονται σε αυτό το επίπεδο και που έχουν σα στόχο να διαμορφώσουν και συγκεκριμένες στρατηγικές για την περαιτέρω ανάπτυξη της περιοχής. Σε αυτό το σημείο θα αναφέρουμε κάποια στοιχεία γι' αυτό το πρόγραμμα που θεσπίστηκε το 1997 και που ρύθμιζε τις βασικές χρήσεις και τα ζητήματα που είχαν προκύψει ώστε να επέλθει η κοινωνική ανάπτυξη του Tlalpan. Ωστόσο, επειδή το συγκεκριμένο πρόγραμμα έχει σχεδιαστεί αρκετά χρόνια πριν, θα αρκεστούμε σε κάποιες γενικές παρατηρήσεις όσον αφορά τις κατευθύνσεις και τους στόχους του.

Οι γενικοί στόχοι που διαμορφώνονται αφορούν κυρίως την ρύθμιση των χρήσεων γης, τόσο μέσα στον αστικό ιστό του δημοτικού διαμερίσματος όσο και στη δασική έκταση που καλύπτει μεγάλο μέρος της περιοχής. Επιπλέον, το πρόγραμμα στοχεύει στη διαφύλαξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και στη διαμόρφωση πολιτικών που έχουν σαν αντικείμενο την καλύτερη ενοποίηση της περιοχής με την ομοσπονδιακή περιοχή της Πόλης του Μεξικού και την Μητροπολιτική Ζώνη. Επίσης, γίνεται αναφορά και στους παράτυπους οικισμούς, οι οποίοι αποτελούν ένα μικρό ποσοστό των κατοικιών της περιοχής, αλλά συγχρόνως κι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της πόλης. Ειδικότερα, ανάμεσα στις περιοχές όπου ρυθμίζονται οι χρήσεις γης, ανήκει και η Villa Coara και η Residencial Villa Coara. Ορίζεται ως χρήση γης η κατοικία, και έχει σα στόχο να διαφυλαχθεί η συγκεκριμένη χρήση και να περιοριστεί η χρήση του εμπορίου και των υπηρεσιών. Γενικότερα, παρατηρούμε ότι η περιοχή που μελετήσαμε χαρακτηρίζεται και ενισχύεται ως χώρος κατοικίας και από το ανώτερο επίπεδο σχεδιασμού, όπου σε αυτή την περίπτωση είναι το πρόγραμμα για το Tlalpan. Επιπλέον, υπάρχουν

ελάχιστες αναφορές στο πρόβλημα που δημιουργεί η παρουσία της έγκλειστης συνοικίας στην περιοχή.

Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι και στις δυο περιπτώσεις που μελετήσαμε υπάρχουν προγράμματα και πολιτικές που διαμορφώνονται, ώστε να αναπτυχθεί η περιοχή, και ιδιαίτερα στο δήμο Chimalhuacán διακρίνεται ότι έχει γίνει μια αναγνώριση των προβλημάτων καθώς και μια προσπάθεια επίλυσης σ' ένα πρώτο στάδιο μέσω της διαμόρφωσης στρατηγικών δράσεων και στόχων. Ωστόσο, στη Residencial Villa Coara, το πρόγραμμα που έχει διαμορφωθεί δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην προστασία της περιοχής και στη διατήρηση του φυσικού χαρακτήρα της και ταυτόχρονα νομιμοποιεί την τάση της συνοικίας για διατήρηση της κατοικίας μέσα σε αυτόν το συγκεκριμένο χώρο. Φυσικά, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το συγκεκριμένο πρόγραμμα απέχει πάνω από μια δεκαετία από την στιγμή που σχεδιάστηκε και πολύ πιθανό σε νεώτερες δράσεις να εντάσσονται κάποια νέα ζητήματα που έχουν προκύψει. Ωστόσο, να αναφέρουμε ότι η έγκλειστη συνοικία προϋπήρχε του συγκεκριμένου προγράμματος και συνεχίζει να υπάρχει μέχρι σήμερα. Έτσι δημιουργούνται ερωτήματα που αφορούν την ανυπαρξία ενεργειών για βελτίωση της σύνδεσης μεταξύ των κατοίκων στο εσωτερικό του Tlalpan και γενικότερα μεταξύ του συγκεκριμένου δημοτικού διαμερίσματος και της υπόλοιπης πόλης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Συμπεράσματα

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία, είχε ως θέμα μελέτης και ανάλυσης τον κοινωνικό και χωρικό διαχωρισμό, και ειδικότερα αυτά τα δυο φαινόμενα στην Πόλη του Μεξικού. Ξεκινώντας λοιπόν από μια γενικότερη ανάλυση των μορφών του κοινωνικού και χωρικού διαχωρισμού, καταλήξαμε στις συνέπειες που είχαν αυτές οι διαδικασίες στην πόλη.

Ειδικότερα, σε πρώτο επίπεδο, αναλύθηκε ο όρος του κοινωνικού διαχωρισμού, οι αιτίες δημιουργίας του και οι μορφές που παίρνει μέσα σε μια κοινωνία. Όσον αφορά την περίπτωση που μελετάμε παρατηρήθηκε ότι ο κοινωνικός διαχωρισμός αποτελεί ένα συνονθύλευμα διαδικασιών, οι οποίες συνυπάρχουν και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, καταλήγοντας σε διαφορετικές μορφές. Ο διαχωρισμός είναι αποτέλεσμα ενός συνδυασμού ατομικών συμπεριφορών διάκρισης αλλά και οργανωμένης δράσης αυτών των ίδιων των προσπαθειών. Επιπλέον, στη περίπτωση του δήμου που μελετήθηκε, το Chimalhuacán, ο διαχωρισμός είναι ανεξάρτητος από τις προθέσεις των μελών που συμμετέχουν σε αυτή την διαδικασία και είναι περισσότερο αποτέλεσμα μιας παραγωγικής διαδικασίας, μέσω της οποίας τονίζονται οι ανομοιότητες των κοινωνικών συνόλων. Έτσι, μπορούμε να καταλήξουμε στο εξής συμπέρασμα: από τους τρεις τύπους που διατυπώθηκαν από τον Grafmeyer, σε αυτήν την εργασία, μιλάμε για ένα συνδυασμό όλων.

Οι κυριότερες αιτίες αυτού του σύνθετου τύπου διαχωρισμού, ανάγονται στις μεγάλες κοινωνικές διαφορές που υπάρχουν μέσα στην ίδια την πόλη. Ξεκινώντας από τα πρώτα χρόνια της αποικιοκρατίας, παρατηρήθηκε μια έντονη διάκριση μεταξύ των γηγενών και των ευρωπαϊών κατακτητών. Στην συνέχεια, αυτή η διάκριση μετατράπηκε σε διαχωρισμό μεταξύ των υψηλών κοινωνικών στρωμάτων και των χαμηλών. Αυτός όμως ο διαχωρισμός δεν παρέμεινε μόνο σε κοινωνικό επίπεδο αλλά σύντομα έλαβε χωρικές διαστάσεις, οδηγώντας σε μια μεγάλη αλλαγή του αστικού τοπίου, η οποία διατηρείται μέχρι σήμερα. Στα δυτικά και νότια προάστια μετακινήθηκαν και εγκαταστάθηκαν οι εύπορες οικογένειες, αναζητώντας την ησυχία και την απομόνωση από τους φτωχούς, ενώ το ιστορικό κέντρο, τα βόρεια και ανατολικά προάστια κατοικήθηκαν από το υπόλοιπο σύνολο. Έτσι διαμορφώθηκαν σε ένα πρώτο βαθμό ένας χωρικός διαχωρισμός, του οποίου η παρουσία διατηρείται

έντονη και στην σημερινή εποχή. Επιπλέον αυτή η μετακίνηση οδήγησε και σε μια άνιση κατανομή των κρατικών πόρων στο χώρο, ευνοώντας τις περιοχές των πλούσιων.

Εν συνεχεία, σημειώθηκαν σημαντικές αλλαγές και μεταβολές του πληθυσμού στην πόλη, οι οποίες άλλαξαν την δομή της κι έφεραν αλλαγές στις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων. Παρατηρήθηκε μια μεγάλη μετακίνηση πληθυσμού από τις υπόλοιπες περιοχές της χώρας προς την Πόλη, ο οποίος εγκαταστάθηκε στις βορειανατολικές περιοχές, εντείνοντας τις ανισότητες που είχαν δημιουργηθεί στο παρελθόν μεταξύ των δυο τμημάτων της πόλης (βορειοανατολικό και νοτιοδυτικό).

Επιπλέον, εκτός από τις υποβαθμισμένες περιοχές που ανέκυψαν παρατηρήθηκε και η δημιουργία περιοχών με τάσεις απομόνωσης και εγκλεισμού, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως έγκλειστες συνοικίες. Οι έγκλειστες συνοικίες έχουν λάβει διάφορες μορφές μέσα στην Πόλη του Μεξικού και οι σημαντικότερες αιτίες δημιουργίας τους είναι η ανασφάλεια και η επιθυμία για αύξηση του κοινωνικού κύρους, που επιτυγχάνεται μέσα από τη διαμονή σε μια τέτοιου τύπου περιοχή.

Έτσι, έχουμε τη δημιουργία δυο έντονων φαινομένων: της περιθωριοποίησης και γκετοποίησης κάποιων περιοχών και της απομόνωσης και του εγκλεισμού κάποιων άλλων. Ο δήμος Chimalhuacán και η έγκλειστη συνοικία Residencial Villa Coara αποτέλεσαν χαρακτηριστικές περιπτώσεις αυτών των δυο διαδικασιών.

Ο δήμος Chimalhuacán χαρακτηρίζεται από ένα κοινωνικό σύνολο με έντονη ομοιογένεια, αλλά ταυτόχρονα ανομοιογένεια σε σχέση με το σύνολο της Πόλης του Μεξικού. Παρέχονται ίσες δυνατότητες μόρφωσης μεταξύ των δυο φύλων και η πλειοψηφία του πληθυσμού τελειώνει την δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Όμως αυτό που αποτελεί καθοριστικό στοιχείο του πληθυσμού, είναι ο μεγάλος αριθμός των μεταναστών που κατοικούν μόνιμα στην περιοχή. Ένα στοιχείο που ενίσχυσε την εγκατάστασή τους είναι η πολύ χαμηλής αξίας γη, που τους επέτρεπε την προσωρινή εγκατάσταση, η οποία τις περισσότερες φορές γινόταν μόνιμη. Οι μετανάστες δε μετέβαλαν μόνο την κοινωνική σύνθεση, αλλά επηρέασαν και το γενικότερο επίπεδο εκπαίδευσης και πλούτου. Υπήρχε έντονη οικονομική αδυναμία, η οποία μαζί με το χαμηλό επίπεδο μόρφωσης οδήγησαν σε χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης του δήμου.

Ένα άλλο στοιχείο που χαρακτηρίζει έντονα το δήμο, είναι ο τύπος των κατοικιών του. Παρατηρήσαμε κυρίως τον τύπο των «παράτυπων οικισμών», η διάδοση του οποίου ενισχύθηκε ιδιαίτερα λόγω των μεταναστών, οι οποίοι επέλεγαν

τέτοιες κατοικίες λόγω του χαμηλού κόστους κατασκευής. Έτσι δημιουργήθηκαν μεγάλες εκτάσεις με κατοικίες κατασκευασμένες από ευτελή υλικά και με σημαντικές ελλείψεις σε βασικές υποδομές, δίνοντας παράλληλα και ένα διαφορετικό στοιχείο στην ταυτότητα του δήμου.

Όσον αφορά τις σχέσεις του δήμου με το ευρύτερο περιβάλλον, διακρίναμε τα εξής στοιχεία: ο δήμος αναπτύσσει σχέσεις συμπληρωματικότητας με την Μητροπολιτική Ζώνη στην οποία εντάσσεται και σχέσεις αντικρουόμενες με την Πόλη του Μεξικού. Αυτό συμβαίνει διότι οι δήμοι που εντάσσονται στη Ζώνη, διαθέτουν κοινά χαρακτηριστικά με το δήμο Chimalhuacán, με αποτέλεσμα να αναπτύσσονται διαφορετικές δραστηριότητες που καλύπτουν τις κοινές ανάγκες. Αντιθέτως, η Πόλη του Μεξικού έχει την τάση να απορροφά το εργατικό δυναμικό του δήμου, οδηγώντας σε αποδυνάμωση της οικονομικής δραστηριότητάς του. Πάνω στο ζήτημα αυτό, κρίνεται αναγκαία η διαμόρφωση μιας πολιτικής που θα εξομαλύνει τις ανισότητες που προκύπτουν από τα αντικρουόμενα αυτά στοιχεία.

Επιπλέον, τα άτομα που αποτελούν την κοινωνία του δήμου, δυστυχώς στιγματίζονται από τις υποβαθμισμένες συνθήκες διαβίωσης που επικρατούν και από την ομοιογένεια στοιχείων που θεωρούνται περιθωριοποιημένα, όπως είναι η μετανάστες. Επιπλέον, υστερούν σε ευκαιρίες εργασίας και δυνατότητες κοινωνικής ανέλιξης, και γενικότερα αντιμετωπίζονται ως στοιχεία μιας γκετοποιημένης περιοχής.

Για τη Residencial Villa Coapa τα στοιχεία που ήταν διαθέσιμα ήταν περισσότερο περιγραφικά, ωστόσο μας παρείχαν τη δυνατότητα να κατανοήσουμε σε κάποιο βαθμό τις συνθήκες που επικρατούν σε αυτήν τη συνοικία. Ο εγκλεισμός της ήταν σταδιακός και μετά από πολλές διαδικασίες κατέληξε στην τελική μορφή του. Συχνά η ύπαρξη τέτοιου εγκλεισμού μέσα σε μια πόλη φανερώνει και τη νομιμοποίηση τέτοιου είδους παρανομιών. Οι αιτίες που οδήγησαν σε αυτήν την κίνηση, ήταν η ανασφάλεια αλλά κυρίως η επιθυμία των ατόμων να διαχωριστούν από το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο της πόλης και να ανέβουν σε κοινωνικό επίπεδο. Γενικά παρατηρείται μια σταθερότητα στην κοινωνική δομή της περιοχής, γεγονός που δεν ισχύει στην περίπτωση του δήμου. Επίσης στη μια υποπεριοχή, όπου υπάρχει μια εσωτερική διαχείριση, διακρίνεται ένας παραγκωνισμός και μια αποδυνάμωση της κρατικής λειτουργίας.

Όσον αφορά τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ του κοινωνικού συνόλου της συνοικίας και της υπόλοιπης πόλης, παρατηρήθηκε ότι η ύπαρξη της συνοικίας εντείνει τις κοινωνικές ανισότητες που αναπτύσσονται στο εσωτερικό της πόλης. Οι κάτοικοί της επιθυμούν να αναπτύξουν τις κοινωνικές τους σχέσεις στο εσωτερικό, ενώ παράλληλα διατηρούν μόνο εργασιακές σχέσεις εκτός. Αυτό αποτελεί και ένα στοιχείο του κοινωνικού αποκλεισμού που προκαλείται από τη στάση των κατοίκων. Επιπλέον, υπήρξε κατακερματισμός του δημόσιου χώρου και ιδιωτικοποίηση περιοχών οι οποίες αρχικώς ήταν διαθέσιμες για κοινή χρήση. Το κράτος, από την άλλη, διατήρησε μια ανεκτική στάση, αδιαφορώντας για τον αυτοδιαχωρισμό.

Εν συνεχεία, συγκρίνοντας τις δυο περιοχές αναφέρουμε τα σημαντικότερα συμπεράσματα που προέκυψαν. Η παρουσία περιοχών όπως είναι ο δήμος Chimalhuacán εντείνει την τάση εγκλεισμού περιοχών, όπως είναι η Residencial Villa Coara. Δηλαδή, όταν μέσα στην πόλη υπάρχουν φαινόμενα γκετοποίησης, περιθωριοποίησης και γενικότερα έντονης φτώχειας, τότε παρατηρείται, πολύ συχνά, μια τάση αύξησης των εγκλειστων συνοικιών, με στόχο την ασφάλεια και τη διατήρηση ενός υψηλού επιπέδου διαβίωσης.

Επιπλέον, είναι χαρακτηριστική η διαφορετική στάση που διατηρούν οι κρατικοί φορείς απέναντι σε αυτά τα δυο αντικρουόμενα φαινόμενα, η οποία είναι αρνητική τόσο προς τις περιοχές γκέτο όσο και προς τις εγκλειστες συνοικίες, ως μια άλλη μορφή γκέτο. Μέσα στην πόλη έχει επικρατήσει η αρνητική αντίληψη για τις περιοχές όπου βρίσκεται ο δήμος (βορειοανατολικό τμήμα της Μητροπολιτικής Ζώνης) και αντίστροφα θετική προς την περιοχή της συνοικίας. Παρατηρείται δε μια άνιση κατανομή των πόρων από το κράτος ιδιαίτερα για το δήμο, η οποία στην περίπτωση της συνοικίας παίρνει την μορφή της αρχικής ενίσχυσης της περιοχής για τη διαμόρφωση του χώρου ως τόπου κατοικίας και τη μετέπειτα διατήρηση του, μέχρι τη στιγμή του οριστικού εγκλεισμού, όπου διακόπηκε η σύνδεση μεταξύ της συνοικίας και των κρατικών φορέων. Παρόλα αυτά, η άρνηση του κράτους να ενισχύσει οικονομικά τη συνοικία κρίνεται και ως ένας τρόπος αποφυγής των όποιων ευθυνών του απέναντι σε αυτή.

Παρόλο που το κράτος θέσπισε νόμους και σχεδίασε προγράμματα που στόχευαν στην εξάλειψη των κοινωνικών και χωρικών ανισοτήτων μέσα στην πόλη, στην ισόρροπη ανάπτυξη όλων των περιοχών και στην ενίσχυση των οικονομικά αδύναμων, οι συνθήκες έντονης φτώχειας, περιθωριοποίησης και μιζέριας

διατηρούνται μέχρι σήμερα και η εμφάνιση των έγκλειστων συνοικιών συνεχίζεται στην Πόλη του Μεξικού. Ο κοινωνικός και ο χωρικός διαχωρισμός αποτελούν μια πραγματικότητα, που ενισχύεται από τα δυο φαινόμενα που συνυπάρχουν μέσα στην ίδια την πόλη.

Ασφαλώς προκύπτουν κάποια ερωτήματα που αφορούν τη μελλοντική εξέλιξη των περιοχών που αντιπροσωπεύουν η περίπτωση του δήμου Chimalhuacán και η Residencial Villa Coapa, καθώς και το μελλοντικό σχεδιασμό και προγραμματισμό των δράσεων που έχουν σαν αντικείμενο τον κοινωνικό και χωρικό τομέα της πόλης. Ζητήματα επιδείνωσης των άσχημων συνθηκών που επικρατούν στο βορειοανατολικό τμήμα της πόλης και αντίθετα κοινωνικής πόλωσης και συγκέντρωσης στο νοτιοδυτικό τμήμα, κάνουν αισθητή την παρουσία τους και παράλληλα φαίνεται επιτακτική η ανάγκη μιας ισομερούς κατανομής των οικονομικών ενισχύσεων από το κράτος προς όλες τις περιοχές. Επιπλέον, παρουσιάζεται αναγκαία η δημιουργία ενός θεσμικού πλαισίου που θα έχει τη δυνατότητα να ανταποκριθεί στη μεξικάνικη πραγματικότητα και θα μπορεί να επιτύχει τον έλεγχο, και την παρακολούθηση της εφαρμογής των αποφάσεων και προγραμμάτων που σχεδιάζονται.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Alvarez, J. R. (2000) "Mexico, Ciudad de" (στα ισπανικά). Enciclopedia de Mexico. 9. Encyclopedia Brittanica. pp. 5242-5260
- Arizaga, M. C. (2000) "Murallas y barrios cerrados. La morfología especial del ajuste en Buenos Aires", *Nueva Sociedad*, núm. 166, pp. 22-32.
- Ayala, A. E. (1996) "La casa de la ciudad de México. Evolución y transformaciones", México, CONACULTA.
- Bachelard, G. (1998) "*A poética do espaço*", (São Paulo: Martins Fontes).
- Barbosa Machado, E. (2001) "Urban Spatial Segregation and social Differentiation: Foundation for a Typological Analysis", International Seminar on Segregation in the City, 26-28 Ιουλίου, Lincoln Institute of Land Policy, http://www.lincolninst.edu/pubs/dl/595_barbosa.pdf.
- Blakely, E. J., Snyder, M. G., Fortress America. (1997) "*Gated Communities in the United States*". Washington and Cambridge (Mass.): Brookings Institution Press and Lincoln Institute of Land Policy, pp 209.
- Blakely, E. J., Snyder, M. G. (1997a) "Fortress America: *Gated Communities in the United States*". Brookings Institution Press and Cambridge, MA: Lincoln Institute of Land Policy, Washington D.C. ——— (1997b). "*Divided we fall. Gated and walled communities in the United States*". Στο Nan Ellin, Architecture of Fear. New York, Princeton Architectural Press, pp. 85-99.
- Brun, J. και Bonvalet, C. (1998) "*Logement et division sociale de l'espace*", στο Marion Segaud, Catherine Bonvalet and Jacques Brun (ed.) *Logement et habitat: l'état des savoirs* (Paris: Éditions La Découverte) pp. 319-326.
- Brun, J. και Rhein, C. (1994) "*La segregation dans la ville*", Paris: L'Harmattan.
- Caldeira, T.P. R. (1996) "Un nouveau modèle de ségrégation spatiale: les murs de Sao Paulo". *Revue Internationale des Sciences Sociales*, núm. 147, pp. 65-77.
- Caldeira, T. P. d. R., City of Walls. Crime, (2000) "*Segregation and Citizenship in*

- Sao Paulo.” California: University of California Press, pp 487.
- Carballo, C. T. (1998) “*Las nuevas urbanizaciones y la gestión del territorio en el sur del partido de campana*”. Διαθέσιμη περίληψη στο <http://www.riadel.cl/>.
- Castells (1972) “*La Question Urbaine*”, Paris: Maspero
- Coy, M. και Pöhler, M. (2002) “Gated communities in Latin American megacities : case studies in Brazil and Argentina”, *Environment and Planning B : Planning and Design*, vol. 29, pp. 355-370.
- Curiel, R., Cooperman, B. D.(1990), “*The ghetto of Venice*”.
- Dansereau, F. (1992) “Ségrégation, mixité sociale, cohabitation: bref retour sur quelques notions magiques”. Κείμενο το οποίο παρουσιάστηκε στο 5^ο Διεθνή Συνέδριο όσον αφορά την κατοικία. (Conférence internationale de recherche sur l’habitat « À la croisée des chemins ») , Montréal.
- Davis, D. (1998) “The social construction of Mexico City: Political Conflict and Urban Development, 1950-1966”, *Journal of Urban History*, vol. 24, pp. 366.
- Elias, N. (1987a) “*Die Gesellschaft der Individuen*” (Frankfurt.: Suhrkamp Verlag).
- Elias, N. (1987b) “*Engagement und Distanzierung*” (Frankfurt: Suhrkamp Verlag).
- Elias, N. (1997) “*Os alemães: a luta pelo poder e a evolução do habitus nos séculos XIX e XX*” (Rio de Janeiro: Jorge Zahar Editores).
- Fernández, C. F. (1992) “Años, gente, símbolos y espacio público. Aproximación teórica metodológica a la historia de la ciudad de México desde el análisis del orden y el uso de sus espacios”, Tesis de Maestría en Historia de México, México, UNAM-FFyL.
- Gans, H. (1962) “*The urban villagers: Group and class in the life of Italian Americans*.” Glencoe, New York: Free Press.
- Giglia, Á. (2002) “Privatización del espacio, auto segregación y participación ciudadana en la ciudad de México: el caso de las calles cerradas en la zona de Coapa (Tlalpan, Distrito Federal)”, *Trace*, Revista del Centro de Estudios Mexicanos y Centro Americanos.
- Grafmeyer, Y. (1994) “Regards sociologiques sur la ségrégation”, στο Jacques Brun y Catherine Rhein (eds), *La ségrégation dans la ville*. L’Harmattan, pp. 85- 114, París.
- Grafmeyer, Y. (1994) “*Sociologie urbaine*” (Paris:Nathan).

- Hämäläinen, P. (2008) "The Comanche Empire", Yale University Press. pp. 357-358. ISBN 978-0-300-12654-9.
- Hamnett, B. R. (1999) "Concise History of Mexico", Port Chester, NY, USA: Cambridge University Press.
- Jiménez, J. (1993) "La traza del poder. Historia de la política y los negocios urbano en el Distrito Federal: de sus orígenes a la desaparición del Ayuntamiento" (1824-1928), México, CODEX Editores.
- Jung, C.G. (1968) "Man and his symbols" (New York:Laurel).
- Kearns, A. και Forrest, R. (2000) "Social cohesion and multilevel urban governance", *Urban Studies*, vol. 37, núm. 5-6, pp. 995-1017.
- Kemper, R., Royce, A. (1979) "Mexican Urbanization since 1821: A Macro-Historical Approach", *Urban Anthropology* vol. 8, no. ¾, pp. 267-289.
- Ladd, D. M. (1998) "Artes de Mexico Palacios de la Nueva España The Mexican Nobility", Mexico City: Artes de Mexico y del Mundo. pp. 84–86. ISBN 968 6533 61 3.
- Lang, R. E. και Danielsen, K. A. (1997) "Gated Communities in America: Walling Out the World?", *Housing Policy Debate*, vol. 8, n° 4, , p. 867-877.
- LaRosa, M. J. (2005) "Atlas and Survey of Latin American History.", Armonk, NY, USA: M. E. Sharpe, Inc.. pp. 118–125
- Lear, J. (1996) "Mexico City: Space and Class in the Porfirian Capital, 1884-1910", *Journal of urban History*, vol. 22, no. 4, pp. 454-492. (<http://juh.sagepub.com>)
- Lefebvre, H. (1970) "*Die Revolution der Städte*" (München:Syndikat)
- León-Portilla, M. (1966) "The Broken Spears: The Aztec Account of the Conquest of Mexico.", Boston: Beacon Press. pp. 13.
- Luhmann, N. (1997) "Por que uma 'teoria dos sistemas'?", στο Neves, C.B. and Samios, Eva M.B. (ed.) *Niklas Luhmann: a nova teoria dos sistemas* (Porto Alegre: UFGRS; Ghoete Institut).
- McKenzie, E. (2003), "Common-Interest Housing in the Communities of Tomorrow", *Housing Policy Debate*, vol. 14, Issues 1 και 2, pp. 203-234.
- Maloutas, T. (2004) "*Urban segregation and European context*", Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, Α' /2004 113 3-24.
- Marroqui, J. M. (1998) "La Ciudad de Mexico", Mexico City: Ayuntamiento del

- Distrito Federal. pp. 21–25.
- Merlin, P. (2004) “La ségrégation et ghettoisation: des concepts à préciser”, στο J. Damon *Quartiers sensible et cohésion sociale*, Paris: La Documentation Française, 58-60.
- Mexico City's Water Supply : Improving the Outlook for Sustainability. Washington, DC, USA: National Academies Press. 1995. pp. 4
- Mody, A. (1996) “Infrastructure Delivery”, World Bank Publications. pp. 187. ISBN 0821335200
- Morales, M. D. (1978) “La expansión de la ciudad de México: el caso de los fraccionamientos”, στο Moreno Toscazo, A. (ed.), *Ciudad de México: ensayo de construcción de una historia*, México, SEP-INAH, pp. 71.
- Moreno Toscano, A. (1981) “El siglo de la conquista” in Cossío Villegas, D. (ed.), *Historia General de México*, vol. I, México, COLMEX
- Nelson, R. H. (1999) “Pro-choice living arrangements”, *Forbes*, vol. 163, núm. 12, p. 222. 14 junio. ———. (1989) “The Privatization of local government: From zoning to RCAs”, στο *U.S. Advisory Commission on Intergovernmental Relations – ACIR* (1989) “Residential Community Associations; Private Governments in Intergovernmental System”, pp. 45-52.
- Noll, H. (2002) “Towards a European system of social indicators: Theoretical framework and system architecture”, *GeoJournal*, núm. 58, pp. 47-87.
- Paul R. R. (2005) “Geochronology: Age of Mexican ash with alleged 'footprints'”, *Nature* 438: E7–E8. doi:10.1038/nature04425. PMID 16319838.
- Pinchot-Charlot, M., Preteceille, E. και Rendu P. (1986) “*Ségrégation urbaine: classes sociales et équipements collectifs en région parisienne.*” Anthropos, Paris.
- Pirez, P. (2002) “Buenos Aires: fragmentation and privatization of the metropolitan city”, *Environment and Urbanisation*, vol. 14, núm. 1, pp. 145-158.
- Preteceille, E. (2003a) “*La division sociale de l'espace frencilien. Typologie socioprofessionnelle 1999 et transformations de l'espace résidentielle 1990-99.*”, Paris: Observatoire sociologique du chagement.
- Preteceille, E. (2003b) “*Les clases moyennes dans la ségrégation sociale le cas de la métropole parisienne.*”, Paris: Observatoire sociologique

du chagement.

- Ribeiro, Darcy (1972) "The Americas and Civilization", New York: E.P. Dutton & Co., Inc.. pp. 109–110.
- Robert, F. G. (1999) "La gran muralla: aproximación al tema de los barrios cerrados en la región metropolitana de Buenos Aires". Κείμενο το οποίο παρουσιάστηκε στο Σεμινάριο της αστικής έρευνας «El nuevo milenio y lo urbano», Instituto de Investigaciones Gino Germani.
- Rubial, A. (1998) "La plaza, el palacio y el convento. La ciudad de México en el siglo XVII", México, CONACULTA.
- Sanchez de Carmona, M. (1989) "Traza y Plaza de la Ciudad de México en el siglo XVI", México, UAM- Azcapotzalco/Tilde.
- Scolow, S. (2000) "Review of Viqueira, J. P., Propriety and Permissiveness in Bourbon Mexico", *Estudios Interdisciplinarios de América Latina y el Caribe*, vol. 11, no. 2, Ιούλιος-Δεκέμβρης.
(http://www.tau.ac.il/eial/XI_2/socolow.html)
- Simmel, G. (1991) "*Sociologie et Épistémologie*" (Paris:Presses Universitaires de France).
- Smith, D. (1987) "Knowing your place: class, politics and ethnicity in Chicago and Birmingham" στο Nigel Thrift and Peter Williams, *Class and Space: the making of urban society* (London: Routledge & Kegan Paul) pp 276-305.
- Smith, M. E. (2003) "The Aztecs" (2nd ed.). Malden, MA: Blackwell Publishing. ISBN 0-631-23015-7. OCLC 48579073.
- Svampa, M. (2001) "*Los que ganaron. La vida en los countries y barrios privados*", Buenos Aires: Biblos, pp. 282.
- Soza, M. (2001) "Habitar en calles cerradas. El caso de Villa Coapa en la Ciudad de México", Maestría en Ciencias Sociales con énfasis en estudios urbanos, FLACSO-Costa Rica.
- Thuillier, G. (2000) "Les quartiers enclos á Buenos Aires: quand la ville devient country", *Cahiers Des Amériques Latines*, vol. 35, pp. 41-56.
- Torres, H. A. (1999) "Procesos recientes de fragmentación socioespacial en Buenos Aires: la suburbanización de las elites". Κείμενο το οποίο παρουσιάστηκε στο Σεμινάριο της αστικής έρευνας «El nuevo milenio y lo urbano», Instituto de Investigaciones Gino Germani.

- Vazquez, J. Z. (1999) "The Mexican Declaration of Independence", *The Journal of American History* 85(4): pp. 1362-1369, pp. 1368.
- Veenstra (2001) "Capital social et santé", *ISUMA*, primavera, pp. 82-92.
- Viqueira, J.P., (1987) "¿Relajados o reprimidos? Diversiones públicas y vida social en la ciudad de México durante el Siglo de las Luces", México, FCE.
- Wilkinson R. (1996) "*Unhealthy Societies: The Afflictions of Inequality*", Routledge, Londres.
- Williams, K. L. (1964) "The importance of conversational ability in Bible translating." *Notes on Translation* 10: 2-3.
- Wirth, L. (1928) "*The Ghetto*". University of Chicago Press.
- Zantwijk, R. V. (1985) "The Aztec Arrangement: The Social History of Pre-Spanish Mexico". Norman: University of Oklahoma Press. ISBN 0-806-11677-3. OCLC 11261299.

Διευθύνσεις στο διαδίκτυο

- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mx.html> (προσβάσιμη στις 24-4-2009).
- http://www.pbs.org/conquistadors/cortes/cortes_f00.html (November, 1519 Montezuma Arrested), (προσβάσιμη στις 17-10-2008).
- <http://www.ciudadmexico.com.mx/historia.html> (Historia de la Ciudad de México, στα ισπανικά), (προσβάσιμη στις 14-10-2008).
- <http://www.city-data.com/world-cities/Mexico-City-History.html> (Mexico City History), (προσβάσιμη στις 17-10-2008).
- <http://www.casaimperial.org/augustin.htm> (Don Agustin de Iturbide) (προσβάσιμη στις 20-10-2008).
- http://redescolar.ilce.edu.mx/redescolar/act_permanentes/historia/histdeltempo/mexicana/sigloxx/xx_dece.htm (La Decena Trágica, febrero de 1913), (προσβάσιμη στις 19-10-2008).
- <http://www.bartleby.com/61/26/M0242600.html>, ("Mestizo" στο Heritage Dictionary), (προσβάσιμη στις 27-4-2009).
- <http://www.merriam-webster.com/dictionary/mestizo>, (Merriam-Webster's Online Dictionary), (προσβάσιμη στις 27-4-2009).
- <http://gated.parisgeo.cnrs.fr/images/papers/047%20-%20sheinbaum.pdf>, (Sheinbaum, Diana, Divided City: An historical perspective on gated communities in Mexico City), (προσβάσιμη στις 27-3-2009).
- <http://residencialvillacoapa.com/>, (Acta constitutiva de la Asociación de Colonos de Residencial Villa Coapa, Supermanzana 4), (προσβάσιμη στις 3-6-2009).
- <http://cgservicios.df.gob.mx/prontuario/vigente/2252.pdf>, (LEY DE ASISTENCIA, E INTEGRACIÓN SOCIAL PARA EL DISTRITO FEDERAL), (προσβάσιμη στις 4-6-2009).
- <http://cgservicios.df.gob.mx/prontuario/vigente/d1874.pdf>, (LEY DE DESARROLLO SOCIAL PARA EL DISTRITO FEDERAL), (προσβάσιμη στις 4-6-2009).

- <http://cgsservicios.df.gob.mx/prontuario/vigente/r4612.pdf>, (LEY DE DESARROLLO URBANO DEL DISTRITO FEDERAL), (προσβάσιμη στις 4-6-2009).
- <http://cgsservicios.df.gob.mx/prontuario/vigente/r170401.pdf>, (LEY DE DESARROLLO METROPOLITANO PARA EL DISTRITO FEDERAL), (προσβάσιμη στις 4-6-2009).
- http://www2.df.gob.mx/jefatura/documentos/programa2007_2012.pdf, (PROGRAMA GENERAL DE DESARROLLO DEL DISTRITO FEDERAL), (προσβάσιμη στις 4-6-2009).
- <http://www.ordenjuridico.gob.mx/Estatal/ESTADO%20DE%20MEXICO/Municipios/Chimalhuacan/ChiPla01.pdf>, (PROGRAMA DE DESARROLLO MUNICIPAL DE CHIMALHUACÁN), (προσβάσιμη στις 4-5-2009).
- <http://www.ordenjuridico.gob.mx/Estatal/DISTRITO%20FEDERAL/Delegaciones/Tlalpan/TlaPro01.pdf>, (PROGRAMA DELEGACIONAL DE DESARROLLO SOCIAL), (προσβάσιμη στις 4-6-2009).
- http://es.wikipedia.org/wiki/Estado_de_M%C3%A9xico, (προσβάσιμη στις 15-6-2009).
- http://es.wikipedia.org/wiki/Zona_Metropolitana_de_la_Ciudad_de_M%C3%A9xico, (προσβάσιμη στις 15-6-2009).
- http://www.tlalpan.gob.mx/images/turismo/historia_1.pdf, (προσβάσιμη στις 19-6-2009).
- http://uam-antropologia.info/web/articulos/goglia_gated_communities.pdf, (Giglia Angela (2003), “Gated Communities: Building Social Division or Safer Communities?”), (προσβάσιμη στις 19-6-2009).
- <http://www.ordenjuridico.gob.mx/Estatal/ESTADO%20DE%20MEXICO/Municipios/Chimalhuacan/ChiPla01.pdf>, (Plan de desarrollo residencial de Chimalhuacán 2006-2009), (προσβάσιμη στις 4-5-2009).
- http://seduv.edomexico.gob.mx/planes_municipales/chimalhuacan/PMDUChimal.pdf, (Plan Municipal de Desarrollo Urbano), (προσβάσιμη στις 4-5-2009).

Πηγές χαρτών, εικόνων, πινάκων, γραφημάτων:

- PROGRAMA INTEGRADO TERRITORIAL PARA EL DESARROLLO SOCIAL, *ιδία επεξεργασία.*
- Lombardo de Ruiz, S., 1996, Atlas histórico de la ciudad de México, México, Smurfit Cartón y Papel-CONACULTA-INAH.
- OCIM-SIG Project Universidad Autonoma Metropolitana Azcapotzalco/CENVI; National Population Census (2000).
- Plan de desarrollo residencial de Chimalhuacán 2006-2009, σελ 13, 23, 69.
- IGCEM (Instituto de Información e Investigación Geográfica, Estadística y Catastral del Gobierno del Estado de México).
- Carta de usos del suelo, DETENAL.
- Plan Municipal de Desarrollo Urbano, SAHOP.
- Plan de Centro de Población Estratégico de Chimalhuacán, G.E.M.
- INEGI (Instituto Nacional de Estadística y Geografía). Estado de México, Resultados Definitivos. IX, X y XI Censos.
- INEGI. Estado de México, Resultados Definitivos, Tabulados Básicos. Tomo I. Censo de Población y Vivienda, 1995.
- XII Censo General de Población y Vivienda, INEGI.
- INEGI, 2005.
- CONAPO (Consejo Nacional de Población), Proyecciones de Población 2005.
- Generales de Población y Vivienda, 1970, 1980 y 1990.
- REDATAM, 2000.
- Arriagada y Rodriguez (2003, cuadros 10a y 10b).
- XII Censo General de Población y Vivienda, 2000. INEGI.
- 2000 National Population and Housing Census, Sistema de Informal Censal (SINCE), Data by census tract. OCIM-SIG Project, Universidad Autónoma Metropolitana-Azcapotzalco Plan de desarrollo municipal de Chimalhuacán 2006-2009, σελ. 69.
- INEGI, XII Censo General de Población y Vivienda, 2000. Aguascalientes, 2001.
- <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Tenoch2A.jpg>, (προσβάσιμη στις 3-4-2009).
- http://en.wikipedia.org/wiki/File:Aztec_Empire_c_1519.png, (προσβάσιμη στις 3-4-2009).

- <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Tenochtitlan.jpg>, (προσβάσιμη στις 3-4-2009).
- <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Oldmexicocity.jpg>, (προσβάσιμη στις 3-4-2009).
- http://en.wikipedia.org/wiki/File:Mexico_COA.svg, (προσβάσιμη στις 3-4-2009).
- http://en.wikipedia.org/wiki/File:Map_of_Mexico_1847.jpg, (προσβάσιμη στις 3-4-2009).
- <http://www.mexconnect.com/en/photos/5986>, (προσβάσιμη στις 3-4-2009).
- <http://www.mexconnect.com/en/articles/3309>, (προσβάσιμη στις 3-4-2009).
- <http://www.mexconnect.com/en/photos/5985>, (προσβάσιμη στις 3-4-2009).
- http://www.tlalpan.gob.mx/images/IMAGES/Tlalpan_mapa.jpg, (προσβάσιμη στις 3-4-2009).
- <http://gated.parisgeo.cnrs.fr/images/papers/047%20-%20sheinbaum.pdf>, (Sheinbaum, Diana, Divided City: An historical perspective on gated communities in Mexico City), (προσβάσιμη στις 27-3-2009).
- http://www.sedesol.gob.mx/subsecretarias/prospectiva/subse_ingresos.htm, επεξεργασία από την βάση των στοιχείων Scince για κάθε συνοικία (Sistema para la Consulta de Información Censal), 2000, INEGI.
- http://www.mexicocity-guide.com/images/zones/tlalpan_pics.htm, (προσβάσιμη στις 3-4-2009).
- <http://www.flickr.com/photos/7942796@N02/488827359/>, (προσβάσιμη στις 13-5-2009).
- http://farm4.static.flickr.com/3154/2563738494_1725dc78df.jpg, (προσβάσιμη στις 13-5-2009).
- http://www.gatedcomsa.co.za/conference/presentations/Session%201/sheinbaum_%20d.pdf, (προσβάσιμη στις 3-6-2009).
- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/ef/Zona_Metropolitana_de_M%C3%A9xico.svg/523px-Zona_Metropolitana_de_M%C3%A9xico.svg.png, (προσβάσιμη στις 3-6-2009).
- http://images.google.gr/imgres?imgurl=http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/90/MX-DF-Crecimiento_de_la_ciudad_de_M%C3%A9xico.png, (προσβάσιμη στις 3-6-2009).

- <http://images.google.gr/imgres?imgurl=http://www.panoramio.com/photos/original/4809416.jpg&imgrefurl=http://www.panoramio.com/photo>, (προσβάσιμη στις 3-6-2009).
- <http://images.google.gr/imgres?imgurl=http://www.panoramio.com/photos/original/4809416.jpg&imgrefurl=http://www.panoramio.com/photo>, (προσβάσιμη στις 3-6-2009).
- http://images.google.gr/imgres?imgurl=http://farm3.static.flickr.com/2383/2083324549_6f2d21be46.jpg&imgrefurl=http://www.flickr.com/photos/dantebusquets/2083324549/&usg=__6eq7sGg, (προσβάσιμη στις 3-5-2009)
- http://bp1.blogger.com/_YfTdBSNnguFs/Rqoc8p1rWnI/AAAAAAAAAGw/Y_gOh8kMVX0/s1600-h/8.JPG, (προσβάσιμη στις 3-4-2009).
- <http://static.guim.co.uk/sysimages/Guardian/Pix/pictures/2009/5/11/1242044473879/24-hours-in-pictures-Supe-009.jpg>, (προσβάσιμη στις 3-6-2009).
- <http://cache.daylife.com/imageserve/0eUBfLO0sbh18/610x.jpg>, (προσβάσιμη στις 3-6-2009).
- http://images.google.gr/imgres?imgurl=http://farm4.static.flickr.com/3058/2781554349_e483098672_m.jpg&imgrefurl=http://www.flickr.com/photos/lorenabuena/page6/&usg=__YXZ114LWJ9, (προσβάσιμη στις 3-6-2009).
- http://farm4.static.flickr.com/3058/2781554349_e483098672_m.jpg, (προσβάσιμη στις 3-6-2009).
- http://images.google.gr/imgres?imgurl=http://farm4.static.flickr.com/3058/2781554349_e483098672_m.jpg&imgrefurl=http://www.flickr.com/photos, (προσβάσιμη στις 3-6-2009).
- <http://images.google.gr/imgres?imgurl=http://www.emexico.gob.mx/work/EMM5/Mexico/gif/MAP15R5.gif&imgrefurl=http://www.emexico.gob.mx>, (προσβάσιμη στις 17-6-2009).
- <http://img49.imageshack.us/i/edomexdy7.png/>, (προσβάσιμη στις 17-6-2009).
- http://www.ambiente-ecologico.com/fotos/012_InformesEspeciales_Foto01.jpg, (προσβάσιμη στις 17-6-2009).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

004000101014